V. İ. LENİN

BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

DÖRDÜNCÜ BASKI
ANKARA 2012

BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
MUZAFFER ERDOST

V. İ. Lenin'in
burjuva diktatörlüğü (demokrasisi) ve
proletarya diktatörlüğü (demokrasisi) ile ilgili makale,
konuşma ve notlarından, tüm yapıtları gözönünde tutularak,
(*Œuvres* t. 7, 8, 9, 19, 25, 27, 28, 29, 30, 31,
Editions Sociales, Paris / Editions du Progrès, Moscou)
Sol Yayınları'nca hazırlanan derlemeyi,
Muzaffer Erdost
dilimize çevirdi ve kitap,
Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü
adı ile,
Sol Yayınları
tarafından,
Eylül 2012
(Birinci Baskı: Haziran 1977; İkinci Baskı: Kasım 1992;
Üçüncü Baskı: Ekim 2006)
tarihinde,
Ankara'da, *Kuban Matbaacılık*'ta bastırıldı.

ISBN 978-975-7399-19-3

İÇİNDEKİLER

PROLETARYA VE KÖYLÜLÜĞÜN DEVRİMCİ DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ[1]

SOSYAL-DEMOKRASİNİN geçici devrimci hükümete katılması sorunu, olayların akışından çok, sosyal-demokrat bir eğilimin teorik usavurmaları tarafından gündeme getirilmiş bulunuyor. Sorunu ilk kez ortaya atan Martinov'un düşüncelerini, iki sayıda (n° 13 ve 14) tahlil etmiştik. Sorunun uyandırdığı ilgi öylesine büyük ve bu düşünceler tarafından yolaçılan yanlış anlamalar (özellikle *İskra* n° 93'e bakınız) öylesine aşırı ki, bu sorun üzerinde bir kez daha durmak gerekiyor. Sosyal-demokratlar, bu sorunu yakında, teorik plandakinden başka türlü çözme zorunda kalmamız olasılığını ne biçimde tasarlarlarsa tasarlasınlar, ivedi ereklerimizdeki açıklık, parti için bir zorunluluktur. Bu konuda açıklık olmadıkça, kararsızlık ve duraksamalardan yoksun bir propaganda ve bir ajitasyon, daha şimdiden olanaksız olur.

Tartışılan sorunun özünü ortaya koymaya çalışalım. Eğer ödünlerle yetinmek değil, ama mutlak hükümdarlığı

gerçekten yıkmak istiyorsak, çar hükümetinin yerine, ilkin genel, dolaysız, eşit ve gizli oyla seçilmiş Kurucu meclisi toplanmaya çağıracak, ve sonra da seçimlerin tam ve gerçek özgürlüğünü sağlayacak geçici bir devrimci hükümet geçirmeye çalışmalıyız. Bunu dedikten sonra, insan kendi kendine şöyle soruyor: Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bu geçici devrimci hükümete katılması doğru olur mu? Partimizdeki oportünist eğilim sözcüleri, özellikle Martinov, sorunu, daha 9 Ocaktan önce ilk kez olarak ortaya atmışlar, ve *İskra* tarafından izlenen Martinov da, bunu olumsuz olarak yanıtlamıştı. Martinov eğer devrimi iyi örgütlemeyi başarırsak, eğer partimiz silahlı halk ayaklanmasının yönetimini eline alırsa, geçici devrimci hükümete girme *zorunda kalacağımızla korkutarak*, sosyal-demokratların görüşlerini saçma sonuçlara değin götürmeye çalışıyordu. Geçici devrimci hükümete girme, ona göre, kabulü olanaksız bir "iktidara geçme", sosyal-demokrasi gibi bir sınıf partisi için hoşgörülmez "bayağı bir jorecilik" idi.

Bu görüşü savunanların tanıtlaması üzerinde duralım. Geçici hükümete katılarak, deniyor bize, sosyal-demokrasi iktidarı eline alacak; oysa, sosyal-demokrasi, proletarya partisi, azami programımızı gerçekleştirmeye girişmeksizin, yani sosyalist devrimi yapmaya girişmeksizin, iktidarı eline alamaz. Ve eğer şimdiden bu işe girişirse, kesin olarak kendisini saygınlıktan düşürmek ve gericiliğin işine yaramaktan başka bir sonuç veremeyecek bir yenilgiye uğrar. Bundan ötürü sosyal-demokrasinin geçici devrimci hükümete girmesi, kabulü olanaksız bir şeydir.

Bu usavurma, demokratik devrim ile sosyalist devrimin, cumhuriyet için savaşım (tüm asgari programımız için savaşım dahil) ile sosyalizm için savaşımın birbirine karıştırılmasına dayanıyor. Sosyal-demokrasi, eğer sosyalist devrimi ivedi amacı durumuna getirmeye kalkışırsa, kendini gerçekten saygınlıktan düşürür. Sosyal-demokrasinin, "sosyalist-devrimciler"imizde her zaman savaşmış bulunduğu şeyler, bu karışık ve bulanık fikirlerin ta kendisidir. Sosyal-

demokrasi, işte bu nedenle, gelecek Rus devriminin burjuva niteliği üzerinde her zaman önemle durmuş, işte bu nedenle asgari demokratik program ve azami sosyalist program arasında kesin bir ayrım yapılmasını istemiştir. Kendiliğinden olaylara boyun eğmeye yatkın bazı sosyal-demokratlar, devrim sırasında bütün bunları unutabilirler; parti, unutamaz. Bu yanlış düşüncenin savunucuları temel bilgiler karşısında secdeye kapanıyor ve işlerin gidişinin sosyal-demokrasiyi, istemeye istemeye, sosyalist devrimi başlatma zorunda bırakacağını sanıyorlar. Eğer böyle olsaydı, programımız yanlış olur ve "işlerin gidişi"ne uygun düşmezdi; kendiliğindencilik karşısında boyun eğenler işte bundan korkuyorlar; programımızın doğruluğu için tir tir titriyorlar. Ama (gazete yazılarımızda psikolojik açıklamasını vermeye çalıştığımız) korkuları iyiden iyiye yersizdir. Programımız doğrudur. Bunu işlerin gidişinin ta kendisi, kuşkusuz ve giderek daha açık bir biçimde tanıtlayacaktır. Cumhuriyet için canımızı dişimize takarak savaşma mutlak zorunluluğunu bize işlerin akışı "kabul ettirecek", pratik etkinlikte, güçlerimizi, siyasal bakımdan etkin proletaryanın güçlerini tastamam bu yöne, işlerin gidişi yöneltecektir. İşlerin gidişi, demokratik devrim sırasında, bize hayati çıkarları asgari programımızın ta kendisinin gerçekleşmesini gerektirecek küçük-burjuvazi ve köylülükten gelme böylesine bir müttefikler çoğunluğunu kaçınılmaz bir biçimde kabul ettireceği içindir ki, azami programa çok zamansız bir geçişten duyulan her korku son derece gülünçtür.

Ama, öte yandan, küçük-burjuva demokrasisinden gelen bu müttefikler, belli bir eğilimdeki sosyal-demokratlar arasında yeni korkular, özellikle "bayağı jorecilik" korkusu uyandırırlar. Amsterdam kongresi[2] kararı, burjuva demokrasisi ile hükümete katılmayı yasaklar; bu, joreciliktir; bu, proletaryanın çıkarlarına ne yaptığını bilmeden ihanet etmek, proletaryayı burjuvazinin kuyruğuna takmak, gerçekte burjuva toplumda onun için kesinlikle ulaşılmaz olan yapmaca bir iktidar parlaklığı ile proletaryayı bozmaktır.

Bu usavurma da daha az yanlış değildir. Sahiplerinin iyi kararları ezbere bildiklerini, ama anlamını kavrayamamış bulunduklarını gösterir — bazı anti-joreci sözleri bilirler bunlar, ama bu sözlerin anlamını kavramadıkları için, yerliyersiz kullanırlar; uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin son derslerinin özünü değil, sözünü kavramışlardır. Joreciliği diyalektik materyalizm açısından yargılamak isteyen birinin, öznel nedenler ile nesnel tarihsel koşullar arasında kesin bir ayrım yapması gerekir. Bu "deney"in nesnel koşulları şunlardı: Fransa'da cumhuriyet bir olgu idi ve hiçbir ciddi tehlike onu tehdit etmiyordu; işçi sınıfı, kendi sınıfsal bağımsız siyasal örgütlenmesini geliştirme yolunda tam bir olanağa sahipti, ama —önderlerinin parlak ve bol parlamenter uygulamaları tarafından, belli bir ölçüde etkilenmesi nedeniyle— bu olanaktan yeterince yararlanmıyordu; tarih daha o zamandan, gerçeklikte, işçi sınıfı önünde, Millerand'ların küçük toplumsal reformlar vaadederek proletaryayı *caydırdıkları* sosyalist devrim sorununu koymuş bulunuyordu.

Şimdi Rusya'yı düşünün. Parvus, ya da *Vperyod*'da yazan arkadaşlar, bu erekle devrimci burjuva demokrasisiyle ittifak kurarak, cumhuriyeti savunmak istiyorlar — onların öznel görüşleri, bu. Nesnel koşulları, Fransa'da varolmuş olan nesnel koşullardan, yerle gök kadar ayrı. Nesnel bir açıdan, olayların tarihsel akışı, şimdi Rus proletaryasının önüne (kısa kesmek için, tüm içeriğini cumhuriyet sözcüğünde özetlediğimiz) burjuva demokratik devrim sorununu koyuyor; bu sorun, kendini, tüm halk, yani küçük-burjuva ve köylüler yığını karşısına koyuyor; bu devrim olmaksızın, sosyalist devrim bakımından proletaryanın bağımsız bir sınıf örgütünün hiçbir ciddi gelişmesi düşünülemez.

Nesnel koşulların farklılığını somut bir biçimde gözönüne getirin ve söyleyin: Bu farklılığı unutarak, kendilerini bazı sözcüklerin benzerliğine, bazı harflerin benzeşmesine, nesnel güdülerin özdeşliğine kaptıran kimseler üzerine ne düşünmeli?

Fransa'da, kendini doğrulamak için, cumhuriyeti savunma öznel niyetini haksız yere öne süren Jaurès, burjuva toplumsal reform karşısında boyuneğdi diye, biz Rus sosyal-demokratlar, cumhuriyet uğruna ciddi olarak savaşmaktan vazgeçeceğiz! Yeni-*İskra*'nın yüksek bilgeliği, işte bu sonuca varıyor.

Halkın küçük-burjuva yığınıyla ittifak kurmadıkça, proletaryanın cumhuriyet için savaşımının, gerçekte anlaşılmaz bir şey olduğu açık değil mi? Proletarya ve köylülüğün devrimci diktatörlüğü olmaksızın, bu savaşımda bir başarı umudu gölgesi bile olamayacağı açık değil mi? Burada tartışılan görüşün başlıca kusurlarından biri de, onun yaşam eksikliği, biçimciliği, zamanın devrimci koşullarını gözden yitirmesidir. Cumhuriyet için savaşmak ve aynı zamanda da devrimci demokratik diktatörlükten vazgeçmek. Oyama'nın, Muhden'e, girme düşüncesinden önceden vazgeçerek, bu kent önünde Kropotkin ile boy ölçüşmek istemesine benzer. Eğer, devrimci halk, yani proletarya ve köylüler olarak, biz mutlakiyeti "birlikte yenmek" istiyorsak, kaçınılmaz restorasyon girişimlerini de birlikte durdurmak, birlikte ortadan kaldırmak, birlikte püskürtmek zorundayız! (Her türlü yanlış anlamadan sakınmak için bir kez daha yineleyelim, biz cumhuriyetten, bir hükümet biçiminden çok, asgari programımızın tüm demokratik reformlar bütününü anlıyoruz.) Her şeyin, yavaş yavaş ve düzenli olarak yükselen bir doğru çizgi üzerindeymiş gibi, "sıçrama"sız gideceğini: sıranın, ilkin sanki liberal büyük burjuvazi ve mutlakiyetten küçük ödünlerin, sonra devrimci küçük-burjuvazi ve demokratik cumhuriyetin, ve en sonra da proletarya ve sosyalist devrimin olacağını düşünmek için, gerçekte çocukça bir tarih fikrine sahip olmak gerek. Bu tablo, büyük çizgileri içinde, Fransızların dediği gibi "uzun vadede", diyelim, yüzyıllık bir dönem için (örneğin Fransa'da, 1789'dan 1905'e değin) doğrudur; ama devrimci bir dönemde, kendine bu şemaya göre bir eylem planı çizmek için olağanüstü bir hamkafa olmak gerekir. Eğer Rus mutlakiyeti işin içinden şimdi bile güdük bir anayasa ile sıy-

rılamıyorsa, yalnızca sarsılmış değil, ama gerçekten *devrilmiş* bulunuyorsa, bu kazanımı korumak için elbette bütün öncü sınıfların engin bir devrimci çabası gerekecekir. Ve bu kazanımı "kurtarmak" demek, proletarya ve köylülüğün devrimci diktatörlüğüne başvurmak demektir, başka bir şey değil! Bugün ne kadar çok kazanır, kazanımlarımızı ne kadar gözüpeklik ile savunursak, kaçınılmaz gericiliğin daha sonra bize yitirteceği şey o kadar küçük olacak, bu gericilik aralığı o kadar az sürecek, ve bizden sonra gelecek proleter savaşçıların işi o kadar kolaylaşacaktır.

Ve gelecekteki şatafatsız kazanımlar parçamızı önceden, savaştan önce, "İlovayski tarzında",[3] elifi elifine ölçmek isteyen kimseler, mutlakiyetin devrilmesinden önce, hatta 9 Ocaktan önce, devrimci demokratik diktatörlük korkuluğunu göstererek, Rusya işçi sınıfına korku salınayı uygun görmüş kimseler de bulunur. Ve bu adamlar devrimci sosyal-demokratlar adına atıp tutarlar...

Devrimci burjuva demokrasisi ile geçici hükümete katılmak diyerek dolanırlar, ama bu, burjuva rejimi onaylamak, kapitalistleri ve polisi, işsizlik ve sefaleti, mülkiyet ve fuhuşu onaylamak demektir! Bu kanıt, anarşistlere ya da narodniklere yaraşır. Sosyal-demokrasi, siyasal özgürlük için savaşımdan, bunun bir burjuva siyasal özgürlüğü olduğu bahanesi ile yançizmez. Sosyal-demokrasi, burjuva rejimin "onaylanması"nı, tarihsel açıdan gözönünde tutar. Feuerbach'a, Büchner, Vogt ve Moleschott'un materyalizmini onaylayıp onaymaladığını sordukları zaman, şöyle yanıtlar: "Ben materyalizmi geçmişe oranla onaylıyorum, ama geleceğe oranla değil." Sosyal-demokrasi de, burjuva rejimi, işte tastamam bu biçimde onaylar. O, burjuva demokratik rejimi, burjuva feodal mutlakiyet rejimine oranla onayladığını söylemekten hiçbir zaman korkmamıştır ve hiçbir zaman korkmayacaktır. Ama o, burjuva cumhuriyeti, yalnızca sınıf egemenliğinin son biçimi olarak, yalnızca proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımına en elverişli alan olarak "onaylar"; o, onu hapishaneleri ve polisi, mülkiyeti ve fuhuşu nedeniyle

değil, ama bu sevimli kurumlara karşı geniş ve özgür bir savaşım ereğiyle onaylar.

Sosyal-demokrasinin, geçici devrimci hükümete katılarak, kendini hiçbir tehlikeye atmadığını ileri sürmekten elbette uzağız. Hiçbir tehlike içermeyen ne bir savaşım biçimi ve ne de siyasal durum vardır ve olabilir. Eğer devrimci sınıf içgüdüsü yoksa, bilimsel bir düzeyde bütünsel dünya görüşü yoksa, eğer (yeni-iskracı arkadaşlar beni bağışlasın) kafada beyin yoksa, o zaman grevlere katılmak bile tehlikelidir, insanı ekonomizme götürebilir; parlamenter savaşıma katılmak bile tehlikelidir, insan, soluğu parlamenter alıklıkta[4] alabilir; zemstvoların liberal demokrasisini desteklemek bile tehlikelidir, "zemstvolar kır planı"na yolaçabilir. Bu durumda Jaurès ve Aulard'ın Fransız devrimi üzerine güzel yapıtlarını okumak bile tehlikelidir — çünkü bu, Martinov'un iki diktatörlük üzerindeki broşürüne götürebilir.

Elbette, eğer sosyal-demokrasi, proletaryayı küçükburjuvaziden ayıran sınıf özelliklerini bir an olsun unutsaydı, eğer güvene değmez bir entelektüel küçük-burjuva parti ile hiç yeri yokken elverişsiz bir ittifak yapsaydı, eğer kendi öz ereklerini ve (siyasal durum ve konjonktürler ne olursa olsun, siyasal dönemeç ve devrimler ne olursa olsun) en başta proletaryanın sınıf bilincini ve bağımsız siyasal örgütlenmesini geliştirme zorunluluğunu bir an bile gözden yitirseydi, geçici devrimci hükümete katılma son derece tehlikeli olurdu. Ama, bu koşullar içinde, yineliyoruz, hangi siyasal eylem olursa olsun, aynı ölçüde tehlikelidir. Çok basit birkaç veri, devrimci sosyal-demokrasi tarafından güncel olarak saptanmış bulunan ivedi ereklerle bu olası tehlikeler arasında bir ilişki kurmanın ne ölçüde haksız olduğunu gösterecektir. Kendimizden sözetmeyecek, *Vperyod* gazetesinin, bu konu üzerindeki birçok bildirim, uyarı ve haberini yinelemeyeceğiz. Parvus'u anmak bize yetecek. Sosyal-demokrasinin geçici devrimci hükümete girmesinden yana çıkmakla birlikte, Parvus, hiçbir zaman unutmamamız gereken koşulları aşırı bir etkinlik ile belirtir: birlikte vurmak, ayrı ayrı yürü-

mek, örgütleri karıştırmamak, müttefikimizi bir düşman gibi gözlemek, vb.. Sorunun, dizi yazımızda daha önce açıklanmış bulunan bu yönü üzerinde durmayacağız.

Hayır, sosyal-demokrasiyi tehdit eden gerçek siyasal tehlike, bugün, yeni-*İskra*'nın onu aradığı yerde değil. Bizi kurtarması gereken şey proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü fikri değil, ama proletarya partisini bozan ve kendini süreç-örgütlenme üzerinde, süreç-silahlanma üzerinde vb. gösteren bu kuyrukçu ve cançekişmekte olan anlayıştır. Örneğin *İskra*'nın, geçici devrimci hükümet ile, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü arasında bir ayrım yapmaya yönelen en son girişimine bakın. Kısır bir skolastik örneği değil mi? Bu ayrımları türeten kimseler, güzel sözler sıralamaya yetenekli, ama düşünmeye hiç mi hiç yeteneksiz kimselerdir. Bu iki kavram arasında, aşağıyukarı, hukuksal biçim ile sınıfsal içerik arasındaki ilişkinin tıpkısı vardır. Kim ki: "geçici devrimci hükümet" derse, kavramın kamu hukuku yönünü, hükümetin kaynağını yasadan değil, ama devrimden aldığı, ve gelecekteki kurucu meclise bağlanan, geçici bir nitelik taşıdığı olgusunu belirtmiş olur. Ama biçimi, kökenleri, koşulları ne olursa olsun, geçici devrimci hükümetin, her durumda bazı sınıflara dayanmaktan geri kalamayacağı açıktır. Geçici devrimci hükümetin, proletarya ve köylülüğün devrimci bir diktatörlüğünden başka bir şey olamayacağını görmek için, bu ilkel gerçeği anımsamak yeter. Bundan ötürü, *İskra* tarafından yapılan ayrım, partiyi geriye, kısır söz tartışmalarına götürür ve onu Rus devrimindeki sınıf çıkarlarının somut tahlilinden alıkoyar.

Ya da *İskra*'nın bir başka usavurmasına bakın. *İskra*, "Yaşasın geçici devrimci hükümet!" çığlığı konusunda, "yaşasın!" ve "hükümet" sözcüklerinin birleşmesinin, "dudakları kirlettiği"ni bilgiç bilgiç gözler önüne seriyor. Boş bir lafazanlık değil mi bu? İnsanlar mutlakiyeti yıkmaktan sözediyor ve devrimci hükümete yaşasın derken kirlenmekten korkuyorlar! Gerçekte, cumhuriyete yaşasın derken kirlenmek-

ten korkmamaları şaşırtıcı: çünkü cumhuriyet, zorunlu olarak bir hükümet içerir ve hiçbir sosyal-demokrat bunun bir burjuva hükümet olacağından hiçbir zaman kuşku duymamıştır. Öyleyse geçici bir devrimci hükümeti alkışlamak ile demokratik bir cumhuriyeti alkışlamak arasında ne fark var? En devrimci sınıfın siyasal yol göstericisi olan sosyal-demokrasi, asma yaprağının zorunluluğu üzerinde cilvelerle direnen kansız ve isterik bir yaşlı kıza mı benzemeli? Burjuva demokratik hükümeti içeren bir kurumu alkışlamak, serbest, ama geçici devrimci demokratik hükümeti, açıkça alkışlamak yasak olacak. Şu tabloyu tasarlayın. İşçi ayaklanması Petersburg'da zafer kazanmış. Mutlakiyet yıkılmış. Geçici devrimci hükümet ilan edilmiş. Silahlı işçiler keyifli keyifli haykırıyor: "Yaşasın geçici devrimci hükümet!" Ama, bir köşede, temiz gözlerini göğe kaldıran ve duygulu yürekleri çarpan yeni-iskracılar, şöyle söyleniyor: "Bu günahkârlara benzemediğimiz, ve dudaklarımızı bu sözcüklerin çiftleşmesi ile kirletmediğimiz için, sana şükürler olsun Tanrım..."

Hayır, bin kez hayır, yoldaşlar! Devrimci burjuva demokrasisi müttefikleri olarak, hiçbir şey karşısında durmaksızın, cumhuriyetçi devrimde en etkili payı alarak kirlenmekten korkmayın. Tehlikeleri abartmayın: örgütlenmiş proletaryamız bu tehlikenin üstesinden kolayca gelecektir. Proletarya ve köylülerin birkaç aylık devrimci diktatörlüğü, dingin ve sersemleştiren bir hava içindeki onlarca yıllık siyasal durgunluktan daha çok şey yapacaktır. Rus işçi sınıfı, 9 Ocaktan sonra, tam bir siyasal kölelik içinde, sarsılmaz ve eğilmez bir ortaklaşa eylem için bir milyondan çok proleteri seferber etmesini bildiğine göre, biz, devrimci demokratik bir diktatörlük altında, on milyonlarca kent ve kır yoksulunu seferber edecek ve siyasal Rus devrimini, Avrupa'daki sosyalist devrimin başlangıcı durumuna getireceğiz.

Vperyod, n° 14
12 Nisan (30 Mart) 1905

"PARİS KOMÜNÜ VE DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜN GÖREVLERİ" MAKALESİNİN SONUCU[5]

BU makale ilkin, sosyalist proletarya temsilcilerinin küçük-burjuvazi yanında devrimci hükümete girişinin, ilkeler planında pekâlâ kabul edilebilir ve, belirli koşullar içinde, düpedüz zorunlu olduğunu öğretiyor. Bu makale bize daha sonra Komünün üstesinden gelme zorunda kaldığı gerçek görevin, her şeyden önce sosyalist değil, ama demokratik diktatörlük, bizim "asgari program"ımızın uygulanması olduğunu gösteriyor. Ensonu bu makale bize, Paris Komününden ders çıkartırken, onun yanlışlıklarına değil (komüncüler Fransa Bankasına elkoymadılar, Versailles'a karşı saldırıya geçmediler, açık programları yoktu, vb.), ama bize izlenecek yolu gösteren, o başarılarla taçlanmış pratik davranışlara öykünmemiz gerektiğini anımsatıyor. Biz büyük 1871 savaşçılarından "Komün" sözcüğünü almamalı, onların sloganlarından herbirini körükörüne yinelememeli, ama Rusya'nın güncel durumuna yanıt veren ve proletarya ile köylünün

devrimci demokratik diktatörlüğü olarak özetlenebilecek program ve davranış sloganlarını açıkça uygulamalıyız.

Proletari n° 8,
17 (4) Temmuz 1905

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

I
ON – "DEVRİMCİ KOMÜNLER" VE PROLETARYANIN VE KÖYLÜLÜĞÜN DEVRİMCİ-DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni-*İskra* grubunun konferansı, yeni-*İskra*'nın kendisini içine soktuğu anarşist tutuma ("hem alttan ve hem de tepeden" eylem değil, yalnızca "alttan" eylem) bağlı kalmadı. Bir ayaklanma olasılığını kabul etmek, ama zafer olasılığını ve geçici bir devrim hükümetine katılma olasılığını kabul etmemek saçmalığı pek çarpıcıydı: bu yüzden karar, sorunun Martinov-Martov çözümüne bazı kayıtlar ve sınırlamalar getirdi. Kararın aşağıya aldığımız kesiminde belirtilen bu kayıtları inceleyelim:

"Bu taktik" ("aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmak") "kuşkusuz hiçbir biçimde yalnız ayaklanmanın yayılmasına yardımcı olmak ve hükümeti parçalamak amacıyla iktidarın kısmen ve arızi olarak ele geçirilmesi ve şu ya da bu kentte, şu ya da bu bölgede devrimci komünlerin kurulması yöntemini dıştalamaz."

Eğer durum buysa, bu, yalnızca alttan değil, aynı zaman-

da tepeden eylemi de ilke olarak kabul etmek demektir. Bu, L. Martov'un *İskra*'daki (n° 93) ünlü *feuilleton*'unda* ortaya atılan önermenin bir kenara atıldığı ve *Vperyod* taktiklerinin, yani yalnızca "alttan" değil, aynı zamanda "tepeden" taktiklerin doğru olarak kabul edildiği anlamına gelmektedir.

Üstelik, iktidarın (kısmen, arızi, vb. olsa da) ele geçirilmesi, besbelli ki yalnızca sosyal-demokratların ve yalnızca proletaryanın katılmasını öngörmez. Bu, demokratik devrimden çıkarı olanın ve bu devrimde yeralanın tek başına proletarya olmadığı olgusundan çıkan bir sonuçtur. Bu, incelenmekte olan kararın başlangıcında da gösterildiği gibi, ayaklanmanın "proleter olmayan" (bu sözcükler konferans kararında ayaklanma konusuyla ilgili olarak kullanılmıştır), yani burjuvazinin de yeraldığı bir "halk" ayaklanması olmasından çıkan bir sonuçtur. Böylece sosyalistlerin küçük-burjuvaziyle birlikte geçici bir devrim hükümetinde yeralmasının işçi sınıfına ihanet demek olduğu ilkesi *konferans tarafından bir yana itilmiştir*, ki *Vperyod*'un da gerçekleştirmek istediği budur. Onu oluşturan eylem, kısmi, arızi, yerel, vb. oldu diye "ihanet", ihanet olmaktan çıkmaz. Böylece geçici bir devrim hükümetine katılmanın kaba jorecilik olduğu düşüncesi konferans tarafından *bir yana itilmiştir,* ki *Vperyod*'un da gerçekleştirmek istediği budur. İktidarı birçok kenti değil de bir tek kenti, birçok bölgeyi değil de bir tek bölgeyi kapsıyor diye, ya da taşıdığı addan ötürü, hükümet, hükümet olmaktan çıkmaz. Demek ki, *bu sorunun* yeni-*İskra* tarafından ortaya konan *teorik sunuluşu, konferans tarafından bir kenara itilmiştir.*

Konferansın şimdi artık ilke olarak kabul edilen, devrimci hükümetin kurulması ve bu hükümete katılma konusunda getirdiği kısıtlamaların akla-yatkın olup olmadıklarını görelim. Biz "arızi" ve "geçici" olma arasında bir ayrım görmüyoruz. Korkarız ki, "yeni" ve yabancı olan birinci sözcük, salt kafa bulanıklığını gizleyen bir perdedir. "Çok daha derin" *gibi görünüyor,* ama gerçekte daha bulanık ve daha karışıktır. Bir kentte ya da bir bölgede "iktidarın" kısmen "ele geçirilmesi"

* Tefrika. —*ç.*

"yöntemi" ile tüm devleti kapsayan geçici bir devrim hükümetine katılma arasındaki fark nedir? "Kentler" 9 Ocak olaylarının yeraldığı St. Petersburg gibi bir kenti de içermez mi? Bölgeler, bir devletten çok daha büyük olan Kafkasya'yı içermez mi? Bölgeyi bir yana bırakalım, bir tek kentte bile "iktidarı ele geçirdiğimiz" anda hapishaneler polis, maliye, vb. konularında ne yapacağımıza ilişkin (bir zamanlar yeni-*Iskra*'yı tedirgin etmiş olan) sorunlarla karşı karşıya gelmeyecek miyiz? Kuşkusuz, eğer yeterince güçlü değilsek, eğer ayaklanma tümüyle başarılı olmazsa, ya da eğer zafer kesin değilse, geçici devrim hükümetlerinin ayrı ayrı yörelerde, ayrı ayrı kentlerde ve benzeri yerlerde kurulmasının mümkün olabileceğini kimse yadsıyamaz. Ama bütün bunların incelemekte olduğumuz konuyla ne ilgisi var ki beyler? Kararın başında, "devrimin kesin zaferi"nden, "başarılı bir halk ayaklanması"ndan sözeden bizzat sizler değil misiniz?? Ne zamandan beri sosyal-demokratlar, anarşistlerin işini devraldılar: proletaryanın dikkatini ve amaçlarını bölmek, ve dikkatini, genel, tek, bütün ve tam olandan "kısmi" olana yöneltmek? Bir kentte "iktidarın ele geçirilmesi"ni öngörürken, gene siz kendiniz "ayaklanmayı" —bir başka kente, demek cüretini gösterebilir miyiz?— bütün kentlere "yaymaktan" sözediyorsunuz, bunu sizden bekleyebilir miyiz? Sizin vargılarınız baylar, öncülleriniz kadar tutarsız ve iğreti, onlar kadar çelişkili ve karışıktır. RSDİP'nin Üçüncü kongresi, genel olarak geçici bir devrim hükümeti sorununa eksiksiz ve açık bir yanıt getirmiştir. Bu yanıt, bütün yerel geçici hükümet durumlarını da kapsamaktadır. Ancak, sorunun bir *bölümünü* yapay ve keyfî bir biçimde tecrit ederek konferansın yanıtı, bir tüm olarak, soruna *yan çizmekte* (ve bunu da başarısızca yapmakta) ve kafa karışıklığı yaratmaktadır.

"Devrimci komünler" ile ne demek istenmektedir? Bu kavram "geçici bir devrim hükümeti"nden farklı mıdır, ve eğer farklıysa ne yönden? Bunu konferansçı beylerin kendileri de bilmiyorlar. Devrimci düşünce konusundaki kafa karışıklığı, sık sık görüldüğü gibi, onları *devrimci lafebeliğine* gö-

türüyor. Gerçekten de, "devrimci komün" sözcüklerinin sosyal-demokrasinin temsilcilerinin almış olduğu bir kararda kullanılması, devrimci lafebeliğidir, başka bir şey değil. Marx, *işi bitmiş geçmişin* "çekici" terimlerini taşıyan bu türden lafebeliklerinin geleceğin görevlerini gizlemek amacıyla kullanılmasını sık sık suçlamıştır. Böyle durumlarda, daha önce tarihte görevini yapmış olan bir terimin çekiciliği, yanıltıcı ve zararlı bir yaldız olmaktadır. Geçici bir devrim hükümetinin kurulmasını *niye* istediğimiz ve daha şimdiden başlamış bulunan halk ayaklanmasının zaferinin hemen ardından, hükümet üzerinde kesin bir etkiye sahip olduğumuzda *ne türden değişiklikler* getireceğimiz konusunda işçilere ve tüm halka açık ve duru bir fikir vermek zorundayız. Bunlar, siyasal önderlerin karşı karşıya oldukları sorunlardır.

RSDİP'nin Üçüncü kongresi, bu sorunlara kesin bir açıklıkla yanıt vermiş ve bu değişikliklerin neler olacağı konusunda eksiksiz bir program çizmiştir — partimizin asgari programı. Ama "komün" sözcüğü, bunlara hiçbir yanıt getirmiyor; bu, tın tın öten bir tümceciğin ya da boş laf kalabalığının ötelerden gelen yankısıyla halkın kafasını karıştırmaktan başka bir şey değildir. Örneğin 1871 Paris Komününün anısını ne denli yüceltirsek, onun yanlışlarını ve içinde yeraldığı özel koşulları tahlil etmeksizin ona gelişigüzel değinmek de o denli hoşgörülemez. Böyle yapmak —Engels'in alay ettiği— Komünün her hareketi önünde eğilen (1874'te, *manifesto*larında) blankicilerin saçma örneğini yinelemek olur.[6] *Bu* "devrimci komün" konusunda, kararda değinilmiş bulunan komün konusunda, soru soran işçiye konferansçının yanıtı ne olacaktır? Söyleyebileceği tek şey, bunun tarihte bu adla bilinen belli bir işçi hükümeti olduğu, o sırada demokratik bir devrimle sosyalist bir devrimin öğelerini birbirinden ayırma yeteneğinde olmayan ve ayıramamış bir hükümet olduğu, bir cumhuriyet uğruna savaşma görevini sosyalizm uğruna savaşına görevi ile birbirine karıştırmış, Versailles'a karşı etkin bir askerî saldırı düzenleyememiş, Fransa Bankasına elkoymamakla bir hata işlemiş vb. bir hükümet olduğudur. Kı-

sacası, ister Paris Komününe, ister bir başka komüne değiniyor olun, yanıtınız şu olacaktır: bu, *bizimkinin olmaması gerektiği gibi* bir hükümetti. Hoş bir yanıt gerçekten de! Bir karar, partinin pratik programı konusunda hiçbir şey söylemediği ve yersiz bir biçimde tarihten dersler vermeye başladığında, bu, bir devrimcinin ukalaca ahlak dersi vermeye kalkışmış olmasını ve yetersizliğini tanıtlamaz mı? Bu, başarısız bir biçimde bize yöneltilen suçlamanın, yani hiçbir "komün"ün birbirlerinden ayırdedemediği demokratik devrim ile sosyalist devrimi birbirine karıştırdığımız yolundaki suçlamanın yanlışlığını ortaya koymuyor mu?

Ayaklanmanın yaygınlaştırılması ve hükümetin parçalanması, (çok yersiz olarak "komün" diye adlandırılan) geçici bir hükümetin "biricik" amacı olarak sunulmaktadır. Sözcük anlamıyla alındığında "biricik" sözcüğü, bütün öteki amaçları dıştalar; bu, "yalnızca alttan gelme" saçma teorisinin bir yansımasıdır. Öteki amaçların böylesine dıştalanması, dargörüşlülüğün ve kafasızlığın bir başka örneğidir. "Devrimci *komün*", yani devrimci hükümet, tek bir kentte olsa bile, kaçınılmaz olarak (geçici, "kısmi, arızi" olsa bile) devletin *bütün* işlerini yönetmek zorunda kalacaktır, ve kişinin kafasını kanadının altına sokarak bunu görmeyi reddetmesi akılsızlığın en büyüğüdür. Bu hükümet sekiz saatlik işgününü yasalaştırmak, fabrikalarda işçi müfettişlikleri kurmak, özgür genel eğitimi sağlamak, yargıçların seçimle atanmalarını sağlamak, köylü komiteleri kurmak vb. zorundadır; tek sözcükle, kuşkusuz, birtakım reformlar yapmak zorundadır. Bu reformları "ayaklanmanın yayılmasına yardım" olarak nitelendirmek, sözcük oyunları yapmak ve mutlak bir açıklık gerektiren bir konuda, bilerek büyük karışıklıklara yolaçmak demektir.

Yeni-*İskra* konferansı kararının sonuç bölümü, partimizde yeniden canlanmış bulunan bellibaşlı ekonomist eğilim-

lerin eleştirisine yeni bir şey getirmiyor, ama yukarda söylenenleri biraz farklı bir açıdan betimliyor.

Kararın bu sonuç bölümü şöyledir:

"Yalnızca bir durumda sosyal-demokrasi kendi inisiyatifine dayanarak, gücünü, iktidarın ele geçirilmesine ve olabildiğince uzun süre elde tutmasına yalnızca bir durumda — yani, devrimin, sosyalizmin gerçekleşmesi için koşulların daha şimdiden belli [?] bir olgunluk düzeyine ulaşmış olduğu Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerine yayılması durumunda— yöneltilmektedir. Bu durumda Rus devriminin sınırlı tarihsel kapsamı önemli ölçüde genişletilebilir ve sosyalist reformlar yoluna girme olasılığı o zaman ortaya çıkar.

"Taktiklerini tüm devrimci dönem boyunca, Sosyal-Demokrat Partinin devrimin gelişimi içersinde birbirlerini izleyecek olan büyük hükümetler karşısında, aşırı devrimci muhalefet durumunu koruyacağı beklentisine dayandırarak, sosyal-demokrasi, eğer kendi eline geçecek olursa [??] hükümet gücünü kullanmakta kendisini en iyi biçimde hazırlayabilecektir."

Buradaki temel düşünce, bir çok kez *Vperyod* tarafından formüle edilmiş olan ve sosyal-demokrasinin demokratik bir devrimdeki kesin zaferinden, yani proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünden (Martinov gibi) korkulmaması gerektiğidir, çünkü böyle bir zafer, Avrupa'yı harekete geçirmemizi sağlayabilecektir; burjuva boyunduruğunu attıktan sonra Avrupa'nın sosyalist proletaryası da, buna karşılık, sosyalist devrimi başarıya ulaştırmamıza yardımcı olacaktır. Ama bakın yeni-*İskra* bu düşünceyi nasıl da güçsüzleştiriyor. Ayrıntılar üzerinde durmayacağız; iktidarın ele geçirilmesini zararlı taktikler sayan sınıf bilinçli bir partinin eline iktidarın "geçebilmesi" saçma varsayımı üzerinde durmayacağız; Avrupa'da sosyalizm koşullarının belli bir olgunluk düzeyine değil de, genel olarak olgunluk düzeyine ulaşmış olduğu olgusu üzerinde durmayacağız; parti programımızın sosyalist reform diye bir şey tanımayıp yalnızca sosyalist devrimi tanıdığı olgusu üzerinde durmayaca-

ğız. *Vperyod*'un düşüncesiyle kararda sunulan düşünce arasındaki bellibaşlı ve temel farklılığı ele alalım. *Vperyod,* Rus devrimci proletaryasının önüne aktif bir görev koyuyor: demokrasi savaşını kazanmak ve bu zaferden, devrimi Avrupa'ya taşımak için yararlanmak. Karar, bizim "kesin zafer" (yeni-*İskra*'nın anladığı anlamda değil) ile Avrupa'daki devrim arasındaki bu ilintiyi kavrayamıyor ve bu yüzden de proletaryanın görevlerinden, ya da *onun* zaferinin getireceği şeylerden değil, genel olarak olanakların birinden sözediyor: "devrimin yayılması durumunda ..." *Vperyod,* açık-seçik ve kesin bir biçimde, "hükümet gücü"nün toplumsal gelişmenin belli bir evresinde, ivedi olarak neyin gerçekleştirilebileceğini ve sosyalizm uğruna savaşımın demokratik önkoşulları olarak önce neyin gerçekleştirilmesi gerektiğini akılda tutarak, proletaryanın çıkarına nasıl "kullanılabileceğini" ve kullanılması gerektiğini göstermiştir — ve bu, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin Üçüncü kongre kararında yeralmıştır. Burada da karar, "kullanmakta kendisini hazırlayabilecektir" deyip, öte yandan bunu *nasıl* yapabileceğini, kendisini *nasıl* hazırlayacağını ve *ne amaçla* kullanacağını belirtmediği için onmaz bir biçimde olayların gerisinde kalmaktadır. Örneğin yeni-iskracıların parti içersindeki yönetici durumlarından "yararlanmaya kendilerini hazırlayabileceklerinden" kuşkumuz yoktur, ama sözkonusu olan bu yararlanmada, hazırlanmada geçirdikleri deneyimlerin bunun gerçekleşmesi yolunda bugüne dek fazla umut verici olmamış olmasıdır. ...

Vperyod gerçek "iktidarı elde tutma olasılığı"nın nerede yattığını oldukça açık bir biçimde belirtmiştir, yani proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünde; karşı-devrimin bütün kuvvetleri karşısında ağır basabilecek olan, bunların ortak yığın gücünde; bunların çıkarlarının *demokratik* reformlar içersindeki kaçınılmaz çakışmasında yatmaktadır. Burada da konferans kararı bize olumlu hiçbir şey vermiyor; soruna yan çizmekle kalıyor. Elbette Rusya'da iktidarın elde tutulması olanağı, Rusya'nın kendi toplumsal

güçlerinin bileşimi ile, ülkemizde şimdi yeralmakta olan demokratik devrimin koşullarıyla belirlenmek durumundadır. Avrupa'daki bir proletarya zaferi (devrimin Avrupa'ya taşınması ile proletaryanın zaferi arasında hâlâ oldukça büyük bir farklılık vardır), Rus burjuvazisinin amansız bir karşı-devrim savaşımına girişmesine yolaçacaktır — ama yeni-iskracıların kararı, önemi RSDİP'nin Üçüncü kongre kararında değerlendirilmiş olan karşı-devrimci güç konusunda tek sözcük söylemiyor. Eğer cumhuriyet ve demokrasi uğruna savaşımımızda proletaryaya olduğu kadar, köylülüğe de dayanmamış olsaydık, "iktidarı elde tutma" umudumuz olmazdı. Ama bu umudu taşıyorsak, devrimin çarlık üzerindeki kesin zaferi bize böyle bir olasılığı sağlıyorsa, o zaman bunu belirtmeli, bunun gerçeğe dönüşmesi için çağrıda bulun-malı, ve yalnızca devrimin Avrupa'ya taşınması *olasılığı için* değil, aynı zamanda devrimin orada olması *amacıyla* pratik sloganlar atmalıyız. Kuyrukçu sosyal-demokratlar tarafından "Rus devriminin sınırlı tarihsel kapsamı"na değinilmiş olması, salt bu demokratik devrimin amaçlarını ve bu devrimde proletaryanın önder rolünü anlamaktaki yetersizliklerini örtmeye yarar!

"Proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü" sloganına karşı ileri sürülen itirazlardan biri, bu diktatörlüğün "bir tek irade"yi (*İskra*, n° 95) öngörüyor olması ve proletaryanın ve küçük-burjuvazinin bir tek iradesi diye bir şeyin olamayacağıdır. Bu itiraz "bir tek irade" teriminin soyut, "metafizik" bir yorumuna dayandığından ötürü temelsizdir. "Bir tek irade" bir konu üzerinde sağlanırken bir başka konu üzerinde sağlanamayabilir. Sosyalizm sorunlarında ve sosyalizm için savaşımda birliğin bulunmayışı, demokrasi sorunlarında ve cumhuriyet için savaşımda iradenin tekliğini engellemez. Bunu unutmak, demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki mantıksal ve tarihsel farklılığı unutmak demek olur. Bunu unutmak, demokratik devrimin *tüm halkın* devrimi olması özelliğini unutmak demek olur: eğer bu devrim "tüm halkın" ise, bu demektir ki, bu

devrimde tüm halkın gereksinmelerini ve istemlerini karşıladığı kadarıyla, kesin bir "irade birliği" *vardır.* Demokratçılığın sınırlarının ötesinde, proletaryanın ve köylü burjuvazisinin bir tek iradesinden sözedilemez. Aralarındaki sınıf savaşımı kaçınılmazdır, ama bir demokratik cumhuriyet içersindedir ki, bu savaşım, halkın *sosyalizm uğruna* giriştiği en derin ve en yaygın bir savaşım haline gelecektir. Dünyadaki her şey gibi, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün de bir geçmişi ve bir de geleceği vardır. Bunun geçmişi otokrasidir, serfliktir, monarşidir ve ayrıcalıklardır. Bu geçmişe karşı savaşımda, karşı-devrimle savaşta proletaryanın ve köylülüğün "irade birliği" olanağı vardır, çünkü burada çıkarların birliği vardır.

Geleceği ise özel mülkiyete karşı savaşımdır, ücretli işçilerin işverene karşı savaşımıdır, sosyalizm için savaşımdır. Burada iradenin birliği olanaksızdır.* Burada önümüzdeki yol, otokrasiden cumhuriyete değil de, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetten sosyalizme doğru uzanır.

Elbette, bugünkü tarihsel koşullarda, geçmişin unsurları, geleceğin unsurları ile içiçe girmişlerdir; iki yol kesişmektedir. Ücretli emeğin özel mülkiyete karşı savaşımı, otokrasi koşullarında da vardır; serflikte bile vardır. Ama bu, hiç de bizi gelişmenin bellibaşlı aşamaları arasındaki mantıksal ve tarihsel ayrımı yapmaktan alıkoyamaz. Hepimiz burjuva devrim ile sosyalist devrimi karşı karşıya koruz; hepimiz ikisi arasında kesenkes bir ayrımın mutlak zorunluluğu konusunda direniriz; ama tarihin akışı içersinde, bu iki devrimin tek tek *özgün* unsurlarının içiçe geçmiş oldukları yadsınabilir mi? Avrupa'da demokratik devrimler dönemi birtakım sosyalist hareketler ve sosyalizmi kurma yolundaki girişimlerle karşılaşmadı mı? Ve Avrupa'daki geleceğin sosyalist devrimi, demokrasi alanında geride bırakılmış olan bir sürü tamamlanmamış şeyi tamamlamak zorunda kalmayacak mıdır?

* Özgürlük koşullarında daha yaygın ve hızlı olan kapitalizmin gelişmesi, irade birliğine kaçınılmaz olarak kısa zamanda son verecektir, karşı-devrim ve gericilik ne denli erken ezilirse, bu da o denli çabuk olacaktır.

Bir sosyal-demokrat, proletaryanın, kaçınılmaz olarak, sosyalizm uğruna, en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye karşı sınıf savaşımı açmak zorunda olduğunu bir an için bile olsun unutmamalıdır. Bu, her türlü kuşkunun ötesindedir. Öyleyse, sosyal-demokrasinin ayrı, bağımsız ve tamamen bir sınıf partisinin mutlak zorunluluğu da, her türlü kuşkunun ötesindedir. Öyleyse, burjuvaziyle birlikte "ortak bir darbe vurma" taktiklerimizin geçici niteliği ve "bir düşmanı" kollar gibi "müttefikimizi de" sıkı bir biçimde kollama görevi de her türlü kuşkunun ötesindedir vb.. Bununla birlikte, bundan, kalımsız ve geçici olsa bile, bugünkü durumda, hayati olan görevleri unutmak, yokumsamak ya da görmezlikten gelmemiz gerektiği yolunda çıkarsamalar yapmak, saçmalık ve gericilik olur. Otokrasiye karşı savaşım, sosyalistler için geçici ve kalımlı olmayan bir görevdir, ama herhangi bir şekilde bu görevi görmezlikten gelmek ya da savsaklamak, sosyalizme ihanete ve gericiliğe hizmet etmeye varır. Proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü, kuşkusuz, yalnızca kalımlı olmayan geçici bir sosyalist amaçtır, ama bu amacı demokratik devrim dönemi içersinde savsaklamak düpedüz gericiliktir.

Somut siyasal amaçlar, somut koşullar içersinde belirlenmelidir. Her şey görelidir, her şey akıp gider ve her şey değişir. Alman sosyal-demokrasisi, cumhuriyet istemini programına koymuyor. Almanya'da durum öyledir ki, bu sorun pratikte sosyalizm sorunundan ayrılamaz. (Engels, Almanya için, 1891 Erfurt Programının[7] taslağını yorumlarken cumhuriyetin ve cumhuriyet için savaşımın öneminin küçümsenmesine karşı uyarılarda bulunmuş olsa bile!). Rus sosyal-demokrasisinde cumhuriyet isteminin program ve ajitasyon dışı bırakılması diye bir sorun hiçbir zaman olmamıştır bile, çünkü ülkemizde cumhuriyet sorunu ile sosyalizm sorunu arasında ayrılmaz bir bağ olduğu sorunu bizde sözkonusu edilemez. 1898'in Alman sosyal-demokratının cumhuriyet sorununa özel bir ağırlık vermemiş olması oldukça doğaldı ve bu, ne bir şaşkınlığa ve ne de bir suçlamaya ne-

den olabilir. Ama 1848'de cumhuriyet sorununu arka plana iten bir Alman sosyal-demokratı düpedüz bir devrim haini olurdu. Soyut gerçek diye bir şey yoktur. Gerçek, her zaman somuttur.

Rus otokrasisine karşı savaşımın son bulacağı ve Rusya'da demokratik devrim döneminin geçmişte kalacağı bir zaman gelecektir; o zaman, proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlük vb. konusunda "irade birliği"nin sözünü etmek bile gülünç olacaktır. O zaman geldiğinde, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü sorununa doğrudan değineceğiz, ve bundan daha ayrıntılı bir biçimde sözedeceğiz. Şimdilik ileri sınıfın partisi, demokratik devrimin çarlık üzerindeki kesin zaferi uğruna en etkin bir biçimde savaşım vermeden yapamaz. Ve kesin bir zafer, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünden başka bir anlama gelmez.

Not[8]

1) Okura, *İskra* ile *Vperyod* arasındaki polemikte, *İskra*'nın, diğer şeyler yanında, Engels'in, İtalyan reformistlerinin (gelecekteki) önderi Turati'yi demokratik devrim ile sosyalist devrimin birbirine karıştırılmasına karşı uyardığı mektuba[9] değindiğini anımsatırız. 1894 İtalyası'nın siyasal durumu konusunda yazan Engels, İtalya'da yaklaşmakta olan devrimin bir küçük-burjuva devrim, demokratik devrim olduğunu, sosyalist devrim olmadığını belirtmiştir. *İskra, Vperyod*'u Engels'in ortaya attığı ilkeden ayrılmakla suçlamıştır. Bu suçlama haksızdı, çünkü bir tüm olarak *Vperyod* (n° 14), 19. yüzyıl devrimlerindeki üç esas kuvvet arasındaki ayrım konusundaki Marx'ın teorisinin doğruluğunu tümüyle kabul etmiştir. Bu teoriye göre, eski düzene karşı, otokrasiye, feodalizme ve serflik sistemine karşı, şu güçler karşı çıkarlar: 1° liberal büyük burjuvazi, 2° radikal küçük-burjuvazi, 3° proletarya. Birincisi anayasal monarşiden başka bir şey için savaşmaz; ikincisi demokratik bir cumhuriyet için savaşır; üçüncüsü sosyalist devrim için savaşır. Küçük-

burjuvazinin eksiksiz bir demokratik devrim için savaşımını proletaryanın sosyalist devrim için savaşımıyla birbirine karıştırmak, sosyalistleri siyasal iflas tehlikesiyle karşı karşıya getirir. Marx'ın bu konudaki uyarısı tamamen haklıdır. Ama, işte salt bu yüzdendir ki, "devrimci komünler" sloganı hatalıdır, çünkü tarihin kaydettiği komünlerin asıl hatası, demokratik devrim ile sosyalist devrimi birbirlerine karıştırmaları idi. Öte yandan —proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü— sloganımız, bizi bu yanılgıya karşı tamamen korumaktadır. Salt demokratik bir devrimin sınırlarını *doğrudan* aşamayan bir devrimin tartışma götürmez burjuva niteliğini kabul ederken, sloganımız, bu belirli devrimi *ilerletir* ve ona proletaryaya en yararlı olacak biçimler vermeye çalışır; bunun sonucu olarak, proletaryanın daha sonraki sosyalizm uğruna savaşımında en büyük başarıyı elde etmesi için, demokratik devrimi en son sınırına kadar götürmeye çalışır.

II
SONSÖZ

III. DİKTATÖRLÜK KONUSUNDAKİ KABA BURJUVA GÖRÜŞLER İLE MARKSİST GÖRÜŞLER

Mehring[10] 1848'de, *Neue Rheinische Zeitung*'da yayınladığı Marx'ın makalelerine eklediği notlarda, burjuva basını tarafından bu gazeteye yöneltilen suçlamalardan bir tanesinin bu gazetenin hiçbir şeye dayanmaksızın "demokrasiyi sağlamanın tek aracı olarak diktatörlüğün ivedi olarak kurulması"nı istemek olduğunu söylüyor bize (Marx, *Nachlass,* c. III, s. 53). Kaba burjuva görüş açısından diktatörlük ve demokrasi terimleri birbirlerini karşılıklı olarak dıştalarlar. Sınıf savaşımı teorisini anlamadan ve siyasal arenayı çeşitli burjuva çevre ve zümrelerinin küçük hırgürleri olarak görmeye alışmış olan burjuva, diktatörlükten bütün özgürlükle-

rin ve demokrasinin güvencelerinin ortadan kaldırılmasını, her türlü keyfiliği, diktatörün kişisel çıkarları uğruna iktidarın kötüye kullanılmasını anlar. Aslında, *Vperyod* ve *Proletari*'nin diktatörlük sloganından yana çıkışlarını, Lenin'in "talihini deneme tutkusu"na bağlayarak, yeni-*İskra*'da "yeni kampanya"yı hızlandıran bizim Martinov'un yazılarında ortaya çıkan işte bu kaba burjuva görüştür. (*İskra*, n° 103, s. 3, sütun 2). Bu pek hoş açıklama, burjuvazinin *Neue Rheinische Zeitung*'a karşı ve diktatörlük telkinine karşı yönelttiği suçlamalarla tamamen aynı düzeydedir. Marx da (burjuva liberaller tarafından, sosyal-demokratlar tarafından değil) devrim ve diktatörlük kavramlarında "ayak diretmek"le suçlanmıştır.* Martinov'a, kişisel diktatörlükten farklı olarak, sınıf diktatörlüğünün anlamını ve sosyalist diktatörlükten farklı olarak, demokratik diktatörlüğün görevlerini açıklayabilmek için *Neue Rheinische Zeitung*'un görüşleri üzerinde durmak yanlış olmayacaktır.

"Bir devrimden sonra, diye yazıyordu *Neue Rheinische Zeitung* 14 Eylül 1848'de, devletin her geçici örgütü, bir diktatörlüğü ve etkin bir diktatörlüğü gerektirir. Ta başından beri Camphausen'ı [18 Mart 1848 sonrasında bakanlar kurulu başkanı] diktatörce hareket etmediğinden ötürü, eski kurumların kalıntılarını hemen ezmediği ve yok etmediği için suçladık. Herr Camphausen kendisini anayasal düşlerle oyalarken, yenik düşmüş olan [yani gerici parti] bürokrasi ve ordu içindeki durumunu güçlendirmiş ve hatta şurada burada açık savaşıma bile başlamıştı."[11]

Mehring'in haklı olarak işaret ettiği gibi, bu sözler birkaç önerme içersinde *Neue Rheinische Zeitung*'daki Camphausen hükümeti konusundaki uzun makalelerde ayrıntıla-

* Bu son iki tümce, çeviri için gözönünde bulundurduğumuz çeviriler arasında, bu yapıtın, Bureau d'Editions tarafından *Deux tactiques* (Paris 1932) başlığı altında yayınlanan Fransızca çevirisinde (s. 151) ve Progress Publishers tarafından yayınlanan *Collected Works,* vol. 9'da (Moscow 1965, s. 131) yoktur. Yalnız, gene Progress Publishers tarafından yayınlanan V. I. Lenin, *Two Tactics of Social-Democracy in the Democratic Revolution* (Moscow 1970, s. 179) baskısında vardır. — *Sol Yayınları.*

rıyla işlenmiş olan her şeyi özetlemektedir. Marx'ın bu sözleri bize ne anlatıyor? Geçici bir devrim hükümetinin diktatörce davranmak *zorunda* olduğunu (diktatörlük sloganına karşı çıktığından ötürü *İskra*'nın hiç anlayamadığı bir önerme) ve böyle bir diktatörlüğün görevinin, eski kurumların kalıntılarını yok etmek olduğunu (ki tam da bu, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin karşı-devrimle savaşım konusunda Üçüncü kongre kararında açıkça konmuş ve yukarda da gösterildiği gibi, konferans kararında yeralmamıştır). Üçüncü ve son olarak, bu sözlerden, Marx'ın devrim ve açık bir iç savaş döneminde burjuva demokratları "anayasal düşler" ile avundukları için kınadığı sonucu çıkmaktadır. Bu sözlerin anlamı, 6 Haziran 1848 tarihli *Neue Rheinische Zeitung*'daki makalede özellikle açık-seçik hale gelmektedir. "Ulusal bir kurucu meclis", diye yazıyordu Marx, "her şeyden önce, etkin, devrimci yönden etkin bir meclis olmalıdır. Ama, Frankfurt meclisi, hükümeti başıboş bırakırken kendisini okul ödevi düzeyinde parlamentoculukla oyalıyordu. Diyelim ki, bu çokbilmiş meclis, derin düşüncelerden sonra, olabilecek en iyi gündemi ve en iyi anayasayı hazırlamış olsun, ama eğer Alman hükümetleri bu arada süngüyü gündeme getirmişse, olabilecek bu en iyi gündemin ve bu en iyi anayasanın yararı ne?"[12]

Diktatörlük sloganının anlamı işte budur. Buradan Marx'ın "bir kurucu meclis toplama kararı"nı kesin bir zafer sayan, ya da bizi "aşırı muhalefet partisi olarak kalma"ya çağıran kararlara karşı tutumunun ne olacağını kestirebiliriz!

Ulusların yaşamlarındaki bellibaşlı sorunlar, ancak kuvvet yoluyla çözümlenirler. Şiddete, iç savaşa ilk başvuranlar, çoğu kez gerici sınıfların kendileridir; Rus otokrasisinin sistemli ve şaşmaz bir biçimde 9 Ocaktan beri her yerde yaptığı gibi, "süngüyü gündeme getiren" önce kendileri olmaktadırlar. Ve böyle bir durum ortaya çıkmış bulunduğuna göre, süngü gerçekten siyasal gündemin ana maddesi haline gelmiş bulunduğuna göre, ayaklanma kaçınılmaz ve ivedi hale

gelmiş olduğuna göre — anayasal düşler ve okul ödevi düzeyindeki parlamentoculuk, olsa olsa burjuvazinin devrime ihanetinin bir örtüsü, burjuvazinin devrime "yüz çevirmesi" olgusunu gizlemenin bir örtüsü haline gelir. Bu durumda gerçek devrimci sınıfın öne sürmek zorunda olduğu slogan, işte bu diktatörlük sloganıdır.

Bu diktatörlüğün görevleri sorununda Marx, *Neue Rheinische Zeitung*'da şunları yazmıştır: "Ulusal meclis, eskimiş hükümetlerin gerici girişimlerine karşı diktatörce davranmalıydı; böylece bütün süngüleri ve dipçikleri paramparça edecek kamuoyunun gücünü kendinden yana kazanmış olurdu. ... Ama bu meclis, Alman halkını ardından sürükleyeceğine ya da onların ardından sürükleneceğine, halkı bıktırdı."[13] Marx'ın görüşüne göre Ulusal meclis, "Almanya'da fiilen varolan rejimden, halkın egemenliği ilkesiyle çelişen her şeyi çıkarıp atmalıydı", ve bunun ardından "devrimle kazanılmış olan halk egemenliğini bütün saldırılara karşı korumak için, dayanmakta olduğu devrimci temeli pekiştirmeliydi."[14]

Bunun sonucu olarak, Marx'ın, 1848'de, devrimci hükümetin ya da diktatörlüğün önüne koyduğu görevler, içerikleri bakımından, ilkin ve her şeyden önce, bir *demokratik* devrimdi: karşı-devrime karşı savunma ve halkın egemenliği ile çelişen her şeyin fiilen tasfiyesi. Bu da, devrimci diktatörlükten başka bir şey değildir.

Devam edelim: bu görevi (halkın egemenliği ilkesini gerçekten eksiksiz olarak sağlamayı ve karşı-devrimin saldırılarını altetmeyi) başarabilecek ve başarması gereken sınıflar, Marx'ın görüşüne göre, hangileridir? Marx "halk"tan sözediyor. Ama biz biliyoruz ki, kendisi, "halk"ın birliği ve halk arasında sınıf savaşımının yokluğu konusundaki küçük-burjuva yanılsamalara karşı her zaman amansız bir biçimde savaşmıştır. "Halk" sözcüğünü kullanmakla Marx, sınıf farklılıklarının üstünü örtmüyor, devrimi sonuna dek götürebilecek belirli unsurların birliğini kastediyor.

18 Martta Berlin proletaryasının zaferinden sonra, *Neue*

Rheinische Zeitung, devrimin sonucunun iki yönlü olduğunu yazıyordu: "Bir yandan, halkın silahlanması, örgütlenme hakkı, halk egemenliğinin fiilen gerçekleştirilmesi; öte yandan, monarşinin ve Camphausen-Hansemann hükümetinin, yani büyük burjuvazinin temsilcilerinin hükümetinin muhafaza edilmesi. Böylece devrim, birbirlerinden ayrılmaları kaçınılmaz olan iki sonuçlar dizisi vermişti. Halk, zafere ulaşmıştı; kesinlikle demokratik nitelikte özgürlükler kazanmışlar, ama mevcut iktidar kendi ellerine değil, büyük burjuvazinin eline geçmişti. Kısacası, devrim, tamamlanmamıştı. Halk, büyük burjuvazinin temsilcilerinin hükümet kurmalarına izin vermiş ve büyük burjuvazinin bu temsilcileri, eski Prusya soylularına ve bürokrasisine bir ittifak önererek neyin peşinde olduklarını hemen ortaya koymuşlardı. Arnim, Canitz ve Schwerin hükümete katıldılar.

"*Her zaman karşı-devrimci olan büyük burjuvazi, halktan, yani işçilerden ve demokratik burjuvaziden korktuğu için gericilerle bir savunma ve saldırı ittifakı kurdu.*" (İtalikler bize ait.)[15]

Böylece, yalnızca "bir kurucu meclis toplama kararı" değil, bu meclisin fiilen toplanması bile devrimin kesin zaferi için yeterli değildir! Silahlı bir savaşımın kısmi zaferinden sonra (Berlin işçilerinin 18 Mart 1848'de askerî birlikler üzerinde sağladığı zafer) bile "tamamlanmamış" bir devrim, "sonuna dek götürülmemiş" bir devrim olanaklıdır. Şu halde devrimin tamamlanması neye bağlıdır? Bu, mevcut iktidarın kimin eline geçeceğine, Petrunkeviçlerin, ve Rodiçevlerin, yani Camphausen'lerin ve Hansemann'ların eline mi, yoksa *halkın,* yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline mi geçeceğine bağlıdır. Birinci durumda burjuvazi iktidara, proletarya ise "eleştiri özgürlüğü"ne, "aşırı muhalefet partisi olarak kalma" özgürlüğüne sahip olacaktır. Zaferin hemen ardından burjuvazi gericilerle ittifak kuracaktır (örneğin St. Petersburg işçileri askerî birliklerle sokak savaşında yalnızca kısmi bir zafer sağlar ve bunu Petrunkeviç ve onun ortağı beylere bir hükümet kurmaları için terkederlerse, bu kaçı-

nılmaz olarak Rusya'da da böyle olacaktır). İkinci durumda, devrimci demokratik diktatörlük, yani devrimin kesin zaferi mümkün olacaktır.

Şimdi geriye, Marx'ın büyük burjuvazinin karşısında bulunan ve işçilerle birlikte halk diye adlandırdığı "demokratik burjuvazi" (*demokratische Bürgerschaft*) ile gerçekte ne kastettiğini daha kesin bir biçimde tanımlamak kalıyor.

Bu sorunun açık bir yanıtı, 29 Temmuz 1848 tarihli *Neue Rheinische Zeitung*'daki bir makaledeki şu pasajda verilmiştir: "... 1848 Alman devrimi, 1789 Fransız devriminin beceriksiz bir taklididir ancak.

"4 Ağustos 1789'da, Bastille fırtınasından üç hafta sonra, Fransız halkı, tek bir günde, bütün feodal yükümlülüklerin üstesinden geldi.

"11 Temmuz 1848'de, Mart barikatlarından dört ay sonra, feodal yükümlülükler Alman halkının üstesinden geldi. *Teste Gierke cum Hansemanno*.*

"1789'un Fransız burjuvazisi, müttefiklerini, köylüleri bir an olsun zor durumda bırakmadı. Biliyordu ki, egemenliği, kırda feodalizmin yıkılmasına, özgür toprak sahibi (*grundbesitzenden*) köylü sınıfının yaratılmasına dayanıyordu.

"1848'in Alman burjuvazisi, hiç vicdanı sızlamaksızın, en doğal müttefikleri olan, eti etinde olan ve onlar olmaksızın aristokrasiye karşı güçsüz olduğu köylülere ihanet ediyor.

"Feodal hakların sürdürülmesi, (aldatıcı) tazminat maskesi altında feodal hakların pekiştirilmesi — 1848 Alman devriminin sonucu işte budur. Dağ fare doğurmuştur."[16]

* "Gierke ve Hansemann tanıktırlar." Hansemann, büyük burjuvaziyi temsil eden bir bakandı (Rusya'daki karşılığı : Trubetskoy ya da Rodiçev ve benzerleri); Gierke ise, Hansemann hükümetinde "feodal yükümlülükleri kaldıran" bir plan, "yürekli" bir plan hazırlamış olan tarım bakanıydı. Bu plan, görünürde bu yükümlülükleri "tazminatsız" kaldırmaktaydı, ama aslında bu plan önemli yükümlülükler için tazminatları korurken ya da tazminat getirirken, yalnızca daha küçük ve önemsiz yükümlülükleri kaldırmaktaydı. Herr Gierke, "köylü mülkiyetinin genişlemesini" arzulayan toprak beylerini de gücendirmek istemeyen Rus Kablukovlar, Manilovlar, Hertzensteinlar ve benzeri mujik dostu burjuva liberaller gibi bir şeydi.

Bu, bize, dört önemli önerme getiren çok öğretici bir bölümdür: 1° Tamamlanmamış Alman devrimi, tamamlanmış Fransız devriminden yalnızca Alman burjuvazisinin genel olarak demokrasiye ihaneti ile değil, özel olarak da köylülere ihaneti bakımından da ayrılır. 2° Özgür bir köylüler sınıfının yaratılması, demokratik devrimin kesin sonucuna götürülmesinin temelidir. 3° Böyle bir sınıfın yaratılması, feodal hizmetlerin ortadan kaldırılması, feodalizmin yıkılması demektir, ama henüz sosyalist devrim demek değildir. 4° Köylüler, burjuvazinin, yani gericiliğe karşı onlar olmaksızın "güçsüz" kalan demokratik burjuvazinin "en doğal" müttefikleridirler.

Somut ulusal özellikler akılda tutulduğunda ve feodalizmin yerine serflik konulduğunda, bütün bu önermeler eksiksiz olarak 1905 Rusyası'na uygulanabilirler. Hiç kuşku yok ki, Marx'ın açıklığa kavuşturduğu Alman deneyimini öğrenerek, devrimin kesin zaferi için şu slogandan başka bir slogana ulaşamayız: proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü. Hiç kuşku yok ki, Marx'ın 1848'de direnen gericilerin ve hain burjuvazinin karşısına koyduğu "halk"ın belli başlı unsurları proletarya ve köylülüktür. Hiç kuşku yok ki, Rusya'da da liberal burjuvazi ve *Osvobojdenye* birliğinin bayları, köylülüğe ihanet ediyorlar ve ihanet edeceklerdir, yani sahte bir reformla yetinecekler ve toprak beyleri ile köylüler arasındaki kesin savaşımda toprak beylerinin yanını tutacaklardır. Bu savaşımda köylüleri sonuna dek destekleyebilecek olan yalnızca proletaryadır. Ensonu, hiç kuşku yok ki, Rusya'da da köylü savaşımının başarısı, yani tüm toprakların köylülere devredilmesi, eksiksiz bir demokratik devrimi simgeleyecek ve kesin sonuçlarına götürülen devrimin toplumsal temelini oluşturacak, ama bu hiçbir zaman bir sosyalist devrim, ya da küçük-burjuva ideologlarının, sosyalist-devrimcilerin sözünü ettikleri "toplumsallaştırma" olmayacaktır. Köylü ayaklanmasının başarısı, demokratik devrimin zaferi, demokratik bir cumhuriyet temeli üzerinde sosyalizm uğruna gerçek ve kesin bir savaşımın

yollarını açacaktır. Bu savaşımda, toprak sahibi bir sınıf olarak köylülük, burjuvazinin demokrasi uğruna savaşımında şimdi oynamakta olduğu tutarsız ve haince rolü oynayacaktır. Bunu unutmak, sosyalizmi unutmaktır, proletaryanın gerçek çıkarları ve görevleri açısından insanın kendisini ve başkalarını aldatmasıdır.

1848'de Marx'ın savunduğu görüşlerin ortaya konmasında herhangi bir eksik yan bırakmamak için, o zamanın Alman sosyal-demokrasisi (o dönemin dilini kullanacak olursak, proletaryanın komünist partisi) ile bugünün Rus sosyal-demokrasisi arasındaki temel bir ayrılığı kaydetmek gerekir. Mehring şöyle diyor:

"*Neue Rheinische Zeitung*, siyasal arenaya 'demokrasi organı' olarak çıktı. Tüm makalelere egemen olan eğilimin bu olduğundan kuşku yoktur. Ama ilk planda, burjuvazininkiler karşısında proletaryanın çıkarlarını savunmaktan çok, mutlakiyete ve feodalizme karşı burjuva devrimin çıkarlarını savunuyordu. Devrim yılları sırasında, bu gazetenin sütunlarında bağımsız bir işçi sınıfı hareketi konusunda çok az şey yeralıyordu, ama şunu da unutmamak gerekir ki, bu gazeteyle birlikte Moll ve Schapper'in yönetiminde haftada iki kez Köln İşçiler Birliğinin[17] özel bir organı da çıkmaktaydı. Bununla birlikte, bu gazetenin en yetenekli beyni Stephan Born'un Paris ve Brüksel'de Marx ve Engels'in öğrencisi olmasına ve 1848'de gazetenin Berlin muhabiri bulunmasına karşın, *Neue Rheinische Zeitung*'un o zamanın Alman işçi sınıfı hareketine çok az eğilmiş olmasına bugünün okuru şaşacaktır. *Anılar*'ında Born, Marx ve Engels'in işçiler arasında kendisinin yürüttüğü ajitasyonu onaylamadıklarını gösterir tek sözcük olsun etmediklerini söylüyor. Ancak, Engels'in daha sonradan yaptığı açıklamalar, kendilerinin bu ajitasyonun yöntemleri konusunda, hiç değilse, hoşnutsuzluk duymuş olabileceklerini göstermektedir. Born'un, Almanya'nın büyük bir kesimindeki sınıf bilinci henüz tam olarak gelişmemiş proletaryaya birçok ödünler, *Komünist Manifesto*'nun bakış açısından eleştirildiğinde iler-tutar

yanı kalmayan ödünler vermek zorunda kalmış olması bakımından, gösterdikleri hoşnutsuzlukta haklıydılar. Born'un ajitasyonunu her şeye karşın oldukça yüksek bir düzeyde tutabilmiş olması bakımından, gösterdikleri hoşnutsuzlukta haksızdır. ... Kuşku yok ki, Marx ve Engels, işçi sınıfının birincil çıkarının, burjuva devrimi olabildiğince ileriye götürmek olduğu yolundaki düşüncelerinde, tarihsel ve siyasal açıdan haklıydılar. ... Nisan 1849'da işçilerin özel bir işçi örgütünden yana olduklarını açıklamaları ve özellikle Doğu Elbe [Doğu Prusya] proletaryası tarafından hazırlanmakta olan işçi kongresine katılma yolunda aldıkları karar, işçi sınıfı hareketinin basit içgüdüsünün nasıl en parlak düşünürlerin anlayışlarını bile düzeltebilme yeteneğine sahip bulunduğunu çarpıcı bir biçimde tanıtlamıştır."

Böylece, ancak Nisan 1849'da, devrimci bir gazetenin çıkmaya başlamasından aşağı yukarı bir yıl sonradır ki (*Neue Rheinische Zeitung,* yayına, 1 Haziran 1848'de başlamıştır), Marx ve Engels, özel bir işçi sınıfı örgütünden yana olduklarını açıklamışlardır! O zamana dek bir işçi sınıfı partisiyle herhangi bir örgütsel bağı olmayan bir "demokrasi organı" çıkarmakla yetiniyorlardı. Bugün, bize korkunç ve olanaksız gibi görünen bu olgu, o günlerin Alman Sosyal-Demokrat Partisiyle, bugünün Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi arasında çok büyük farklar olduğunu açıkça göstermektedir. Bu olgu, Alman demokratik devriminde, hareketin proleter özelliklerinin, proleter akımın, ne denli az olduğunu göstermektedir (1848'de Almanya'nın hem ekonomik ve hem de siyasal geriliği —devlet bütünlüğüne sahip olmayışı— yüzünden). Bu dönemde ve daha sonrasında bağımsız bir proletarya partisinin örgütlendirilmesinin gereği konusunda Marx'ın yineleyerek yaptığı açıklamaların değerlendirilmesinde, bu (örneğin Plehanov'un yaptığı gibi)* unutulmamalıdır. Marx, bu pratik sonuca, demokratik devrim deneyiminin bir sonucu olarak ancak aşağı yukarı bir yıl sonra

* Parantez içindeki tümcecik, yalnızca Progress Publishers, Moscow 1970 basımında (s. 189) vardır. — *Sol Yayınları.*

varmıştır — bu sırada Almanya'da esmekte olan hava o denli darkafalı, o denli küçük-burjuvacaydı ki. Bu sonuç, bizim için, uluslararası sosyal-demokrasinin yarım yüzyıllık deneyiminin çok iyi bilinen ve somut bir kazanımıdır — temeli üzerine Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisini örgütlemeye *başladığımız* bir kazanım. Bizim durumumuzda, örneğin proletaryanın sosyal-demokrat partisinin dışında kalan devrimci proleter gazeteleri, ya da bunların bir an için bile salt "demokrasi organları" olarak yayınlanmaları diye bir sorun sözkonusu olamaz.

Ama Marx ile Stephan Born arasında pek ortaya çıkmamış bulunan çelişki, bizim durumumuzda, devrimimizin demokratik akışı içersinde, kendisini çok daha güçlü bir biçimde ortaya koyan proletarya akımı yüzünden çok daha gelişmiş bir biçimde mevcuttur. Marx ve Engels'in Stephan Born tarafından yürütülen ajitasyon konusundaki olası hoşnutsuzluklarından sözederken Mehring, çok yumuşak ve kaçamaklı bir dil kullanmıştır. Engels'in Born hakkında 1885'te söyledikleri şunlardır. (*Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln*, Zürih 1885 adlı yapıta yazdığı önsözde):

Komünist Birlik[18] üyeleri her yerde en uçtaki demokratik hareketin başında bulunmuşlar ve böylelikle Birliğin kusursuz bir devrimci eylem okulu olduğunu tanıtlamışlardır. "Birliğin etkin bir üyesi olarak Brüksel ve Paris'te çalışmış olan mürettip Stephan Born, Berlin'de oldukça yaygınlaşan ve 1850'ye dek varlığını sürdüren İşçi Kardeşliğini (*Arbeiterverbrüderung*) kurmuştur. Ancak, siyasal bir kişi olmakta çok acele etmiş, ardına bir kalabalık takabilmek için her türden ayaktakımı (*Krethi und Plethi*) ile 'kardeşleşmiş' olan bu çok yetenekli Born, hiç de çelişmekte olan eğilimleri birleştirebilecek ve kargaşalığa ışık tutabilecek bir adam değildi. Bunun sonucu, derneğin resmî yayınlarında *Komünist Manifesto*'nun temsil ettiği görüşler, lonca anıları, lonca hevesleri, Louis Blanc ve Proudhon kırıntıları, himayecilik vb. ile birbirlerine karıştırılarak çorba haline getirilmişti; kısacası herkesi (*alle alles sein*) hoşnut etmek istemişlerdi. *Özel-*

likle, grevler, sendikalar ve üretici kooperatifleri ile uğraşılıyor, ama herşeyden önce, bunun, bu gibi şeylerin kalıcı bir temel üzerinde gerçekleştirilebilecekleri tek şey olan *bu alanın, önce siyasal zaferler yoluyla ele geçirilmesi sorunu olduğu unutuluyordu* [İtalikler benimdir]. Daha sonra, gericiliğin zaferleri, kardeşliğin önderlerini devrimci savaşıma doğrudan katılmanın gerekliliğini kavramaya zorladığında, çevrelerine toplamış oldukları şaşkın yığın tarafından doğal olarak yalnız bırakılmışlardır. Born, Mayıs 1849 Dresden ayaklanmasına katıldı ve şans eseri olarak paçayı kurtardı. Ama proletaryanın büyük siyasal hareketinin tersine, İşçi Kardeşliğinin, yalnızca kâğıt üzerinde kalan ve gericiliğin 1850'ye kadar, ve bazı şubelerini de daha sonraki yıllara kadar kapatmaya gerek duymadığı ikincil bir rol oynayan salt bir *Sonderbund* (ayrı bir birlik) olduğu ortaya çıktı. Gerçek adı Buttermilch* olan Born, siyasal bir kişi değil, artık Marx'ı lonca dilinde çevirmeyi bırakıp uysal Renan'ı kendi dalkavuk Almancasına çeviren bir küçük İsviçre profesörü oldu."[20]

Demokratik devrimde sosyal-demokrasinin iki taktiğini Engels işte böyle değerlendiriyordu!

Bizim yeni-iskracılar da ekonomizme eğilim duyuyorlar, ve hem de bunu monarşist burjuvaziden "gerçeği gördüler" övgüsünü almak için, akılalmaz bir çaba göstererek yapıyorlar. Bunlar da ekonomistlere yağ çekerek, "inisiyatif", "demokrasi", "özerklik", vb., vb sloganlarıyla geri yığınları demagojik bir biçimde kendilerine çekerek, kendi çevrelerinde

* Engels'i çevirirken, birinci baskıda Buttermilch sözcüğünü özel isim olarak değil de cins isim olarak almakla bir hata yaptım. Bu hata, doğal olarak, menşeviklerde büyük bir sevinç yarattı. Koltsov "Engels'i daha da derinleştirdiğimi" yazdı (makaleler derlemesi olan *İki Yıl*'da yeni basımı yapılmıştır) ve Plehanov şimdi bile bu hatayı *Tovariş*'te[19] anımsatıyor — kısacası, bu hata Almanya'da 1848'in *işçi sınıfı hareketi içindeki iki eğilim*, Born eğilimini (bizim ekonomistlere yakındır) ve marksist eğilim *sorununu geçiştirmek için mükemmel bir bahane* yaratmıştır. Born'un adıyla ilgili olsa bile, bir muhalifin hatasından yararlanmaktan daha doğal bir şey olamaz. Ama bir çeviri düzeltmesini iki taktik sorununun özünü geçiştirmek için kullanmak asıl sorundan kaçmak demektir. [*Yazarın 1907 baskısına notu.*]

ne idüğü belirsiz bir kalabalık topluyorlar; bunların işçi birlikleri de çoğu kez yeni-*İskra*'nın Hlestakov tipi[21] sayfalarında kalmaktadır. Bunların sloganları ve kararları "proletaryanın büyük siyasal hareketi"nin görevlerini kavramada benzer bir başarısızlık ortaya koymaktadır.

Haziran-Temmuz 1905
İki Taktik. Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği
Sol Yayınları, Ankara 1992,
s. 71-81, 125-134.

SINIF SAVAŞIMININ LİBERAL VE MARKSİST ANLAYIŞI

NOT

NAŞA ZARYA'da, likidatör A. Ermanski, ticaret ve sanayi büyük burjuvazisinin siyasal rolü üzerindeki kendi (ve Guşka'nın) görüşü konusunda yapmış bulunduğu eleştiriye (*Prosveşçenye*, n° 5-7)[22] karşı olağanüstü bir öfkeli sözler cömertliği ile zincirlerinden boşandı.

Hırçın saldırıları ve son zamanlarda uğranılan "hakaretler" konusundaki ansıtmaları ile (1907'de St. Petersburg'taki sosyal-demokrat örgütü başarısız bir biçimde bölmeye kalkışmış olan bay Dan ve hempaları tarafından uğranılan "hakaret" dahil), bay Ermanski, sorunun özünü gerçekten oluşturan şeyi elçabukluğuna getirmek istese gerek.

Ama bundan ötürü, likidatörlerin haksız yere uğradıkları hakaret ve yenilgileri ansıtmaları ile, bay Ermanski'nin güncel tartışmasının özünü elçabukluğuna getirmesine gözyumacak değiliz. Çünkü güncel tartışma, çok önemli bir ilke sorunu ile ilgili, ve bu sorun binlerce çeşitli vesile ile sürekli

olarak ortaya konmakta ve yeniden konmaktadır.

Sözkonusu olan şey, marksizmin liberal taklidinin, sınıflar savaşımı üzerine marksist ve devrimci bir görüş yerine liberal bir görüşü geçirmenin ta kendisidir. Marksistler ile likidatörler arasındaki bütün tartışmaların bu ideolojik temeli üzerine ışık tutmaktan yorulmayacağız.

Bay A. Ermanski şöyle yazıyor:

" 'Marksist' İlin, sınai örgütlerin etkinliğinde, 'tüm ulus ölçüsünde (ve hatta uluslararası ölçüde)', benim (Ermanski) makalemde belirlemiş bulunduğum gibi bir sınıf savaşımı görmeyi kesinlikle kabul etmez. Çünkü bu etkinlikte, '*tüm* ulus ve *tüm* devlete bağlı olan şeyi belirleyen ana gösterge: bir devlet iktidarının örgütlenmesi eksiktir' ..." (*Naşa Zarya*, s. 55.)

İşte sorunun *özünün*, onu başından savmak için olanaklı ve olanaksız her şeyi yapan bu aynı A. Ermanski tarafından verilmiş bulunan açıklaması. Beni, görüşlerini değiştirmek ve her türlü öldürücü günahla boşuna suçluyor. 1907 bölünmesi anılarında bir "sığınak" arayarak boşuna dönüp dolaşıyor, gerçek gene de her şeyden daha güçlü.

Demek ki, benim tezim açık: tüm ulusa bağlı olan şeyi belirleyen ana gösterge, bir devlet iktidarının örgütlenmesidir.

Siz bu görüşü paylaşmıyor musunuz, benim öfkeli hasmım? Bunun tek marksist görüş olduğunu kabul etmiyor musunuz?

Öyleyse, neden bunu açıkça söylemiyorsunuz? Neden yanlış görüş karşısına doğru görüşü çıkarmıyorsunuz? Eğer, bize göre, tüm ulusa bağlanan şeyin ana göstergesinin bir devlet iktidarı örgütü olduğunu ileri sürmek, tırnak içinde marksizmden başka bir şey değil ise, peki neden benim yanlışımı çürütmüyor ve *kendi* marksizmi anlama biçiminizi açık-seçikçe, kaçamaklara sapmadan sergilemiyorsunuz?

Bay A. Ermanski'nin, bundan öncekileri *hemen* izleyen sözlerini aktardığımız zaman, okur için bu soruların yanıtı

açık olacaktır:

"İlin, Rus büyük burjuvazisinin, kendi sınıf savaşımını başka türlü yürütmesini, tüm devlet sisteminde ne pahasına olursa olsun bir değişiklik ardında koşmasını istiyor. İlin bunu istiyor, ama burjuvazi istemiyor, ve elbette kabahat, 'Marx'ın anladığı biçimdeki sınıf savaşımı kavramı yerine *liberal* bir sınıf savaşımı kavramı geçiren' 'likidatör' Ermanski'nin."

Bay Ermanski'nin, sıvışmaya çalışan bir likidatörü *suçüstü* yakalamamızı sağlayan tiradının tümünü dinlediniz.

Sıvışma, ortada.

Tüm ulusa bağlı olan şeyin "ana gösterge"sini, doğru olarak belirtmiş miyim, belirtmemiş miyim?

Bay A. Ermanski'nin kendisi de, sorunun özünün bu olduğunu kabul etmek zorunda kalmış.

Ve bay Ermanski, kapana kısıldığını sezdiğinden, yanıtı savuşturuyor!

Tarafınızdan belirtilen ana göstergenin doğru mu, yanlış mı olduğunu bilme sorununu başından savan, "kapana kısılmış" bay Ermanski, bu sorunun üstünden atlıyor ve İlin ile burjuvazinin ne "istedikleri"ni bilme sorusuna geçiyor. Ama bay Ermanski'nin sıçramaları ne kadar gözüpek, ne kadar atakça olurlarsa olsunlar kapana kısılmış olduğunu gizlemesine yetmeyecekler.

Peki ama tartışma, sınıf savaşımı *anlayışı* üzerine yönelince, benim sevimli itirazcım, "isteme"nin burada ne işi var! Sizi marksist *anlayış* yerine liberal bir anlayış geçirmekle suçladığımı, ve *marksist* anlayışın, sınıf savaşımı içine tüm ulus ölçüsünde devlet iktidarının örgütlenmesini sokan "ana gösterge"sini belirttiğimi siz de kabul etme zorunda kalmıştınız.

Bay A. Ermanski, öfkeli olmakla birlikte, öylesine beceriksiz bir polemikçi ki, *kendi öz örneği aracıyla*, genel olarak likidatör akım ile bu akımın yanılgılarını, ona, Ermanski'ye, özellikle liberal sınıf savaşımı anlayışına bağlayan bağı ortaya koymuş bulunuyor!

Sınıf savaşımı sorunu, marksizmin özsel sorunlarından biridir. Bu nedenle sınıf savaşımı *anlayışı* üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde durmak uygun olur.

Her sınıf savaşımı, siyasal bir savaşımdır.[23] Liberalizm fikirlerinin boyunduruğu altına girmiş bulunan oportünistlerin, Marx'ın bu derin düşüncesini yanlış anladıkları ve onu tersine yorumlamaya çabaladıkları bilinir. Oportünistler arasında örneğin "ekonomistler", likidatörlerin o ağabeyleri de bulunuyorlardı. "Ekonomistler", sınıflar arasındaki her çatışmanın daha o sırada siyasal bir savaşım oluşturduğunu düşünüyorlardı. Bu nedenle "ekonomistler", %5'lik bir ücret artışı elde etme savaşımını "sınıf savaşımı" olarak kabul ediyor, ama *siyasal* amaçlar için, tüm ulus ölçüsünde, daha yüksek, daha gelişmiş *sınıf* savaşımını görmeyi kabul etmiyorlardı. Böylece, "ekonomistler" embriyoner sınıf savaşımını kabul ediyor, ama gelişmiş biçimi altındaki sınıf savaşımını kabul etmiyorlardı. Bir başka deyişle, "ekonomistler", liberallerden daha ileri gitmeyi kabul etmeyerek, liberallerin kabul edebileceklerinden daha yüksek sınıf savaşımını kabul etmeyi yadsıyarak, sınıf savaşımında yalnızca liberal burjuvazi açısından en hoşgörülebilir olan şeyi kabul ediyorlardı. "Ekonomistler" böylece liberal işçi siyasetçileri durumuna dönüşüyor ve sınıf savaşımının marksist ve devrimci anlayışından vazgeçiyorlardı.

Devam edelim. Sınıf savaşımının, ancak siyaset alanına yayıldığı zaman gerçek, tutarlı ve gelişmiş bir duruma geldiğini söylemek yetmez. Siyasette de, önemsiz ayrıntılarla yetinilebilir, ya da daha derinliğine, özsele değin gidilebilir. Marksizm, sınıf savaşımının, siyasete yayılmakla yetinmeyerek, *ancak* siyasette en özsel olan şeyi: devlet iktidarının örgütlenmesini kavradığı zaman en yüksek gelişmesine eriştiğini, "tüm ulus ölçüsünde" olduğunu kabul eder.

Tersine, işçi hareketi biraz güçlendiği zaman, liberalizm artık sınıflar savaşımını yadsıma cüretini göstermez, ama bu kavramı daraltmaya, güdükleştirmeye, iğdiş etmeye çalışır. Liberalizm, sınıf savaşımını siyasal alana değin kabul

etmeye hazırdır, ama devlet iktidarı örgütünün onun eylem alanı *dışında kalması* koşuluyla. Sınıf savaşımı kavramının bu liberal bozulmasını hangi burjuva sınıf çıkarlarının oluşturduklarını anlamak güç değildir.

Ve bay Ermanski, ılımlı ve kendini düzene uydurmuş bir memur olan Guşka'nın yapıtını yorumlayarak, sınıf savaşımı kavramının liberal iğdiş edilmesini *görmeksizin* (ya da görmeyi istemeksizin?), onunla dayanışma gösterdiği zaman, bay Ermanski'ye teori ve genel ilkeler planında işlemiş bulunduğu bu ağır günahı işte böyle göstermiştim. Bay Ermanski bağırıp çağırmaya ve sövmeye, eğri yollara gitmeye ve dolambaçlı çarelere başvurmaya koyuldu, çünkü ona gösterdiğimi çürütecek durumda değildir.

Bunu yaparken, bay A. Ermanski kendini öylesine beceriksiz bir polemikçi olarak gösterdi ki, son derece açık bir biçimde kendi maskesini kendi çıkardı. "İlin istiyor, ama burjuvazi istemiyor" diye yazdı. Şimdi proleter (marksizm) ve burjuva (liberalizm) görüşlerin hangi özelliklerinin bu farklı "istekler"i ortaya çıkardıklarını biliyoruz.

Burjuvazi, sınıflar savaşımını güdükleştirmek, bu kavramı değiştirmek ve daraltmak, keskinliğini *köreltmek* "ister". Proletarya bu yutturmacanın ortaya çıkarılmasını "ister". Marksist, burjuvazinin sınıf savaşımından, marksizm adına sözetmeye girişen kişinin, burjuva sınıf savaşım anlayışının darlığını, ayrıca *çıkar gözeten* darlığını *ortaya koymasını*, ve rakamlar vermekle, "kocaman" rakamlar karşısında esrimekle yetinmemesini ister. Liberal, burjuvaziyi ve onun sınıf savaşımını, darlığının *sözünü etmeyecek*, "ana" ve en özsel öğenin bu savaşım içine sokulmadığı gerçeğinin *sözünü etmeyecek* biçimde yargılamak "ister".

Bay A. Ermanski, ilginç, ama bay Guşka tarafından yönetici bir fikir olmaksızın ya da körükörüne biraraya getirilmiş rakamlar üzerinde bir *liberal olarak* kafa yorarken yakalanmıştır. Bu durum ortaya konunca, bay A. Ermanski'ye sövmek ve dolambaçlı yollara başvurmaktan başka bir şey kalmamasında anlamayacak bir şey yok.

Bay A. Ermanski'nin makalesinden yaptığımız alıntıyı, bıraktığımız yerden sürdürelim:

"Gerçeklikte yalnızca İlin'in burada gerçek durumunu irdelemesi yerine, bu durumun kişisel nitelemesini ve üstelik (!!), büyük Fransız devrim tarihinden alınmış okul örneklerine göre basmakalıp ölçütleri geçirdiği açıktır."

Bay A. Ermanski, amansızca "gömülecek" derecede sıkışmış! Büyük Fransız devriminin "basmakalıp"larına karşı bu düşmanca saldırı ile, liberalizmin nereye değin ortaya konmuş bulunduğunu görmüyor. Sevgili bay Ermanski, bir durum üzerinde, ister marksist, ister liberal, ister gerici vb. olsun, bir yargıda bulunmadan, *onu nitelemeden*, "gerçek durumu irdeleme"nin olanaksız olduğunu (bir likidatör için bunun anlaşılması ne kadar güç olursa olsun) anlayıverir!

Siz, bay Ermanski, siz yiğit memur Guşka'nın "irdeleme"sini liberal olarak nitelediniz ve niteliyorsunuz, bense marksist olarak. Hepsi bu. Siz kendi eleştirel çözümlemenizi devlet iktidarının *örgütlenmesi* sorununun *eşiğinde* durdurduğunuz zaman, *kendi* sınıflar savaşımı anlayışınızın liberal darlığını *tanıtlıyorsunuz*.

Tanıtlanması gereken de buydu.

Sizin büyük Fransız devrimi "basmakalıp"ına karşı saldırınız, sizi ele veriyor. Çünkü ne basmakalıpın, ne de Fransız örneğinin burada hiçbir işi olmadığını herkes anlayabilir: *o çağda*, "basmakalıp" ve "örnek" koşullar içinde, örneğin, ne büyük çaplı grevler vardı ve olabilirdi, ne de özellikle siyasal grevler.

Gerçeklik şu ki, likidatör olduktan sonra, *devrimci* görüşü toplumsal olayların değerlendirilmesine uygulamasını unuttunuz! Marx, düşüncesini hiçbir zaman 18. yüzyıl sonu "basmakalıpları" ve "örnekleri" ile sınırlamıyor, ama her zaman devrimci bir görüş uyguluyordu: o, sınıflar savaşımını her zaman en *derin* biçimde *düşünüyordu* (ya da, eğer bu daha "bilgince" terim sizin daha hoşunuza giderse, sevgili bay Ermanski, "niteliyordu"!); bu savaşımın "ana" öğeye ilişkin olup olmadığını her zaman gösteriyordu; çıkarcı ereklerle yetersiz bir biçimde geliştirilmiş, iğdiş edilmiş, bozulmuş

bir sınıf savaşımı üzerindeki her pısırık düşünceyi, böyle bir savaşım üzerine örtülmüş her örtüyü her zaman acımasızca kınıyordu.

18. yüzyıl sonlarında, sınıf savaşımı, nasıl siyasal bir duruma geldiğini, gerçekten "tüm ulus"a değinen biçimlere nasıl eriştiğini bize gösterdi. O zamandan bu yana, kapitalizmin ve proletaryanın gelişmesi, devsel ölçüler içinde ilerledi. Geçmişin "basmakalıplar"ı, savaşımın, örneğin yukarda kısmen göstermiş bulunduğum yeni *biçimlerini* irdelemekten, kimseyi alıkoymayacaklardı.

Ama marksist görüş *her zaman* derinleştirilmiş bir "değerlendirme" isteyecektir, yüzeysel bir değerlendirme değil; marksist görüş tahriflerin, duraksamaların ve korkak *liberal* gizlemelerin yoksunluğunu her zaman açığa vuracaktır.

Likidatörlerin, marksist sınıf savaşımı anlayışı yerine liberal sınıf savaşımı anlayışını nasıl geçirdiklerini ve toplumsal olayları devrimci bir açıdan görmeyi nasıl unuttuklarını böylesine yetkin bir biçimde ve böylesine bir esirgemezlikle açıklamış olduğu için bay A. Ermanski'yi kutlayalım.

Prosveşçenye, n° 5, Mayıs 1913
İmza: *V. İlin*

LİBERALİZM VE DEMOKRASİ ARASINDAKİ BOŞANMA

RUSYA'DA liberalizm ve demokrasi arasındaki boşanma sorunu, tüm kurtuluş hareketinin temel sorunlarından biridir.

Bu hareketin güçsüzlük nedeni nedir? Demokrasinin, kendisine liberalizmin güçsüzlük ve kararsızlıklarının bulaşması yüzünden, liberalizmden *çok az* bilinçli ve açık bir biçimde ayrılmış bulunması olgusu mu? Yoksa, demokrasinin liberalizmden çok erken (ya da çok birdenbire, vb.) ayrılarak, "toptan tepki gücü"nü azaltınası olgusu mu?

Özgürlük davası ile ilgilenenlerden birtekinin bile, bu işte çok büyük bir önem taşıyan bir sorunun sözkonusu olmadığını ileri sürebileceğinden kuşkuluyum. Bu sorunu tam bir açıklıkla çözmedikçe, bilinçli bir özgürlük yandaşı olunamaz. Oysa, bu sorunu çözmek için, liberalizmin arkasında, demokrasinin arkasında hangi toplumsal güçlerin, hangi sınıfların, ve bu sınıfların doğasında hangi siyasal özlemlerin

bulunduklarını anlamak gerekir.

Biz, bu makalede, dış siyasetin güncel olaylarına dayanarak, bu temel sorunu aydınlatmak istiyoruz. En önemli güncel olay, kuşkusuz İkinci Balkan savaşı, Bulgaristan'ın yenilgisi, bu ülke için alçaltıcı Bükreş barışı, ve Rusya'nın, Fransa'yı "bizi" desteklememekle suçlamak, ve barış koşullarında bir değişiklik elde etmek için verimsiz girişimidir.

Fransa'ya karşı bu suçlamalar ile Rusya'nın Balkanlarda "etkin" bir siyasetini bu canlandırma girişiminin, *Novoya Vremya* ile *Reç*'i uzlaştırdığı bilinir. Oysa, bu, bir yanda büyük feodal toprak sahipleri ile gerici ve milliyetçi yönetici çevrelerin, ve öte yanda, liberal burjuvazinin, uzun zamandan beri emperyalist bir siyasete canatan en bilinçli ve en iyi örgütlenmiş çevrelerinin anlaşmış bulundukları anlamına gelir.

Bu konuda, en yaygın taşra gazetelerinden biri olan ve bazı küçük-burjuva demokrasisi katmanlarının düşüncesini dışavuran *Kievskaya Mıysl*, 1 Ağustos günü, çok öğretici bir başyazıda şöyle yazıyor:

"Rollerini değiştirenler (bay Milyukov'un, dış siyaset üzerine Dumadaki ünlü söylevinde ileri sürdüğü gibi) muhalefet ve milliyetçilik değil, ama demokrasiden *ayrılmış* (altı *Kievskaya Mıysl* tarafından çizilmiş) ve ilkin utana sıkıla, sonra alnı açık, önünde milliyetçiliğin, gene slavcılık bayrağı altında yürüdüğü yola: siyasal serüvenler yoluna girmiş bulunan, liberalizmdir."

Ve gazete, *Reç*'in "şoven atılganlık" gösterdiği, Ermenistan'a doğru, Boğaziçine doğru yürümeye çağırdığı, genel olarak, "emperyalist eğilimler" ile dolu bulunduğu gibi, herkesin bildiği olguları haklı olarak ansıtıyor.

"İç yönelim bu niteliği koruduğuna göre, gerici ve miliyetçi bir siyaset olmaktan geri kalamayan Rus dış siyasetini, bütün sorumluluğu üstüne alarak desteklemekle, liberalizm bu desteğin siyasal sorumluluğunu da üstüne alıyor" diye yazar *Kievskaya Mıysl*.

İşte sözgötürmez bir gerçek. Yalnızca ne anlama geldiği-

ni sonuna değin *düşünmek* gerek. Eğer Rus dış siyaset yöneliminin, Rus iç siyaset yönelimi tarafından belirlendiği doğru ise (ve bu kesinlikle doğrudur), bunun salt gericiliğe ilişkin olması olanaklı mı? Elbette hayır. Elbette bu, liberalizmi de ilgilendirir.

Liberalizm, eğer daha önce iç siyasette ayrılmış olmasaydı, dış siyasette "demokrasiden ayrıl"amazdı. *Kievskaya Mıysl* da, "liberalizmin siyasal yanıltı niteliği", "derin bir organik kötülüğe tanıklık eder" derken, bunu kabul etmek zorunda kalmıştır.

Çok doğru! Biz, yalnızca, biraz tumturaklı olan ve gerçekliği: burjuvazinin derin sınıf çıkarlarını anlaşılmaz duruma getiren bu deyimi kulanmadan söyledik. Liberalizmin bu sınıf çıkarları, onun demokratik hareketten korkuya kapılmasına (özellikle 1905'te) ve, dış siyasette olduğu gibi iç siyasette de, *sağa* sapmasına yolaçtı.

Bugün kadetlerin emperyalizm ve şovenizmi ile, 1907 ilkyazında Dumayı kurtarma kadet-oktobrist sloganı arasındaki, kadetlerin 1906 ilkyazında yerel tarım komitelerine karşı oyu ile, 1905 güzünde Buligin Dumasına[24] katılma kararı arasındaki bağı yadsımaya kalkışan biri, açıkça gülünç bir duruma düşer. Gericilikten çok devrimden korkan *bir tek ve aynı* sınıfın, bir tek ve aynı siyasetidir bu.

Rus kurtuluş hareketinin bellibaşlı güçsüzlük nedenlerinden biri de, bu gerçeğin genel olarak küçük-burjuvazinin geniş katmanları, ve özel olarak küçük-burjuva siyasetçi, yazar ve ideolojik önderleri tarafından anlaşılmamış olmasıdır.

Sağ ile uzlaşma eğilimlerini gizlemek için solun "uzlaşmazlığı" ile alay eden liberallerin masallarına karşın, işçi demokrasisi, liberaller ile sağı hiçbir zaman "aynı gerici çuvalın içine"[25] sokmamış, aralarındaki uzlaşmazlıklardan kurtuluş hareketi çıkarına *yararlanmayı* (örneğin Duma seçimlerinin ikinci turunda) hiçbir zaman reddetmemiştir. Ama işçi demokrasisi, Stolipin ya da Maklakov döneminde emperyalizme karşı "tutkunluk duymak"la suçlu liberalizmin dönekliğini *etkisizleştirmeyi*, her zaman yapması gerek-

tiği gibi, kendisine amaç olarak saptamıştır.

Eğer liberalizmi demokrasiden *ayıran* derin sınıf kökenlerinin bilincine varmazsa, eğer bu bilinci *yığınlar* içinde yaymazsa, eğer liberalizmin "halkın özgürlüğü" davası karşısındaki ihanet ve yalpalamalarını böylece etkisizleştirmeyi öğrenemezse, Rus demokrasisi bir adım bile ilerleyemez. Bu koşul yerine gelmedikçe, kurtuluş hareketinin başarılarından sözetmek istemek boşunadır.

Severnaya Pravda, n° 9,
11 Ağustos 1913
İmza: *V. İ.*

TAKTİK ÜZERİNE MEKTUPLAR[26]

GİRİŞ

4 Nisan 1917'de, yazının adında belirtilmiş olan konuda, ilkin, bir bolşevikler toplantısına bir rapor sunmak üzere Petersburg'a çağrılmıştım. Toplananlar Rusya'nın işçi ve asker vekillerinin sovyetleri konferansının delegeleriydi ve hareket etmek zorunda oldukları için, bana, konuşmamı erteleme olanağı verememişlerdi. Toplantının sonunda, toplantıya başkanlık eden G. Zinovyev yoldaş, bütün toplantıdakiler adına, Rusya'nın sosyal-demokrat işçi partisinin birleşmesi sorununu tartışmak isteyen bolşevik ve menşevik delegelerin ortak toplantısında raporumu, hiç zaman geçirmeden, yeniden yinelememi istedi.

Raporumu hemen yinelemekte duyduğum güçlüğe karşın, bu istek, aynı zamanda, *hem benim siyasal dostlarımdan*, hem de kısa zaman içinde hareket edecekleri için gerçekten de bana bir süre veremeyecek durumda olan menşeviklerden geldiğine göre, bu isteği reddetmeye kendimi yet-

kili görmedim.

Raporda, *Pravda*'nın[27] 7 Nisan 1917 tarihli 26. sayısında yayınlanmış olan tezlerimi okudum.*

Tezler ve benim raporum, bizzat bolşeviklerin kendi aralarında ve *Pravda*'nın yazıkurulunda anlaşmazlıklara neden oldu. Birkaç toplantıdan sonra oybirliğiyle bu anlaşmazlıkları *açıkça* tartışmanın ve böylelikle partimizin (Merkez Komitesi çevresinde toplanmış bulunan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin), 20 Nisan 1917'de, Petersburg'da başlayacak olan kongresine materyal sağlamanın daha iyi olacağı kararına vardık.

Tartışma üzerindeki bu karara uygun olarak, sorunu *bütün yönleriyle incelemek* iddiasında bulunmaksızın ve yalnızca bellibaşlı kanıtları, işçi sınıfı hareketinin *pratik* görevlerinin yerine getirilmesi için özellikle önemli olanlarını belirtmek isteğiyle aşağıdaki *mektupları* yayınladım.

BİRİNCİ MEKTUP
GÜNCEL DURUMUN TAHLİLİ

Marksizm, bizi, sınıflar ilişkisinin ve tarihin her anının somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir bir hesabını yapmaya zorunlu kılar. Biz bolşevikler, bu kurala, bilimsel temellere dayanan bir siyaset bakımından kesenkes zorunlu olan bu kurala her zaman bağlı kalmak zorundayız.

Marx ve Engels, ezbere öğrenilen ve yinelenen, olsa olsa tarihsel sürecin her *evresinin, somut* iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişen *genel* hedefleri gösterebilen "formüller"le haklı olarak alay ederek, her zaman, "bizim öğretimiz bir dogma değil, ama bir eylem kılavuzudur" demişlerdir.

Şu halde, devrimci proletaryanın partisinin, görevlerini ve hareket tarzını belirlemek için bugün kılavuz sayması ge-

* Bu mektuba ek olarak, bu tezleri ve bunlarla birlikte kısa açıklayıcı notları, *Pravda*'nın bu sayısına uygun olarak sunuyorum.

reken kesin olarak sabit olmuş nesnel *olgular* hangileridir?

Benim *Pravda*'da yayınlanan (n° 14 ve 15, 21 ve 22 Mart 1917) ilk "Uzaktan Mektup"umda ("birinci devrimin birinci aşaması"), ve tezlerimde, "Rusya'da güncel durumun özgünlüğü"nü, devrimin birinci aşaması ile ikinci aşaması arasında *g e ç i ş* evresi olarak tanımladım. Sonuç olarak, en başta gelen sloganın, "günün görevi"nin, o anda şu olduğu kanısındayım: "İşçiler, çarlığa karşı iç savaşta proletarya ve halk kahramanlığının mucizelerini yarattınız. Devrimin ikinci aşamasında zaferinizi hazırlamak için de proletarya ve halk örgütlenmesinin harikalarını yaratmalısınız." (*Pravda*, n° 15.)*

Birinci aşama neyi kapsar?

Devlet iktidarının burjuvaziye geçmesini.

Şubat-Mart 1917 devriminden önce devlet iktidarı, Rusya'da, eski bir sınıfa, başında Nikola Romanov'un bulunduğu feodal toprak soylularına aitti.

Bu devrimden sonra, iktidar, *başka* bir sınıfa, yeni bir sınıfa, *burjuvaziye* ait bulunuyor.

İktidarın bir *sınıftan* ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir *devrimin* birinci, başlıca ve esas belirtisidir.

Burjuva devrimi ya da burjuva demokratik devrim, Rusya'da bu bakımdan *tamamlanmıştır*.

Şimdi, burada, kendilerine "eski-bolşevikler" demekten hoşlanan karşı-görüşlülerden yükselen itirazları duyuyoruz: her zaman burjuva demokratik devrimin ancak "proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı" ile son bulabileceğini söylemedik mi? Tarım devrimi, ki o da burjuva demokratiktir, o da sonuçlandı mı? Bu, tam tersine, *henüz başlamamış* bir olay değil midir?

Yanıt veriyorum: bolşeviklerin fikirleri ve sloganları, *bütünü* içinde, tarih tarafından tamamıyla doğrulanmışlardır; ama *somut gerçek* olaylar, bizim önceden görebildiğimizden *başka şekilde* oldu; daha özgün ve daha çeşitli biçimde geçti.

* Bkz: Lénine, *Œuvres*, t. 23, s. 335. –*Ed.*

Bunu bilmemek ya da unutmak, yeni ve canlı gerçeğin özgünlüğünü *incelemek* yerine, *ezberlenmiş* bir formülü ahmakça yineleyerek, partimizin tarihinde bir kere daha cansıkıcı tatsız rol oynayan bu "eski-bolşevikler" gibi davranmak olurdu.

"Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı", Rus devriminde daha önceden *gerçekleşmiş** bulunuyor, çünkü bu formül, yalnızca *sınıflar arasında ilişkiyi* öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini *g e r ç e k l e ş t i r e n somut siyasal bir kurumu* değil. Yaşamın gerçekleştirdiği "işçi ve asker vekilleri sovyetleri", işte, "proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı."

Bu formül artık eskidi. Yaşam onu, formüller ülkesinden gerçek ülkesine götürdü, ona kan ve can verdi, onu somutlaştırdı ve *sonuçta* değişikliğe uğrattı.

Bu yüzden, artık gündemde yeni bir hedef vardı: bu, iktidarın *bağrında* proleter unsurlarla (savaşı sonuna kadar götürmeye karşı olanlar, enternasyonalciler, "komünistler", komüne geçişten yana olanlar), *küçük-mülk sahibi ya da küçük-burjuva* unsurlar (Çheydze, Çereteli, Steklov, sosyalist-devrimciler ve daha başka devrimci amaçlarla savaşı sonuna kadar götürme yanlıları, komüne doğru giden harekete karşı olanlar, burjuvaziyi ve burjuva hükümeti "destekleme"den yana olanlar) arasında bölünme, ayrılma.

Her kim ki, *bugün*, "proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü"nden başka söz etmez, yaşamın gerisinde kalır, ve bu yüzden de, pratik olarak, proletarya sınıfının savaşımına karşı küçük-burjuvaziye *geçer*, ve devrim-öncesi "bolşevik" antikalar arşivlerine ("eski-bolşevikler" arşivlerine de denilebilirdi) kaldırılması gerekir.

Proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü şimdiden gerçekleşmiş bulunuyor, ama olağanüstü özgün bir biçimde ve çok önemli birçok değişikliklerle. Gelecek mektuplarıının birinde bundan sözedeceğim. Şimdilik bir marksistin, her teori gibi daha çok esas olan, genel olan,

* Belli bir biçimde ve belli bir noktaya kadar.

yaşamın karmaşıklığını *yaklaşık* olarak gösterebilen dünün teorisine sımsıkı takılıp kalmaması, yaşayan *gerçeği*, kesin ve somut olguları hesaba katması gerektiğini, bu söz götürmez gerçeği iyice özümlemesi gerekir.

"Gri teoridir, dostum, ama yeşil yaşamın sonsuz ağacıdır"[28]

Eskiden yapıldığı gibi, burjuva devrimi "tamamlama" sorununu ortaya atmak, canlı marksizmi ölü metinlere feda etmek demektir.

Eski formül şöyleydi: burjuvazinin egemenliğinin yerini, proletarya ve köylülüğün egemenliği, onların diktatörlüğü alabilir ve almalıdır.

Oysa, gerçek yaşamda *şimdiden bambaşka bir şey* görüyoruz: bu ikisinin, *birinin* ve *ötekinin*, son derece özgün, yeni, şimdiye kadar hiç görülmemiş bir biçimde, *birbirine geçişini*. Önümüzde, yanyana, birarada, aynı zamanda, hem burjuvazinin egemenliği (Lvov-Guçkov hükümeti), *hem de kendi isteğiyle* iktidarı burjuvaziye bırakan, isteyerek burjuvazinin kuyruğuna takılan proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünü görüyoruz.

Çünkü, unutmamak gerekir ki, Petrograd'da, fiilen iktidar, işçilerin ve askerlerin elindedir; yeni hükümet, onlara, *hiçbir* şeyi zorla kabul ettirmez, ettiremez de, çünkü ne polis, ne halktan kopmuş bir ordu, ne de halkın *üstünde* yeralan güçlü bir bürokrasi vardır. Bu bir olgu. Bu kesin olarak, Paris Komünü tipinde bir devleti karakterize eden bir olgudur. Bu olgu, eski şemaların çerçevesi içine girmiyor, onlara uygun düşmüyor. Bugün artık anlamını yitirmiş "proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğü" üstüne *genel* sözlerini yinelemek değil, şemaları yaşama uyarlamak gerekir.

Sorunu daha iyi aydınlatmak için, bir başka yönden ele alalım.

Bir marksist, sınıflar arası ilişkilerin tahlilinde gerçek zemini terketmemelidir. Burjuvazi iktidardadır. Ama köylü yığını *da*, bir başka kategoride, bir başka türde, bir başka nitelikte bir burjuvazi değil midir? Niçin bu toplumsal katego-

ri iktidara *gelmesin*, böylece burjuva demokratik devrimi "tamamlamasın"? Bu, niçin mümkün olmasın?

Eski-bolşevikler çok kere böyle düşünüyorlar.

Bu, pekâlâ olanaklıdır derim. Ama bir marksist, bir durumu değerlendirmek için, olabilecek olandan *değil*, gerçek olandan hareket eder.

Çünkü gerçek bize *şunu* gösteriyor ki, köylülerin ve askerlerin serbestçe seçilmiş vekilleri, ikinci bir hükümet oluşturuyorlar, onu serbestçe tamamlıyor, geliştiriyor, yetkinleştiriyorlar. Ve aynı serbestlikle iktidarı burjuvaziye *teslim* ediyorlar; bu, hiç de marksist teoriye "aykırı" değildir, çünkü burjuvazinin, konumunu yalnızca zor yoluyla değil, yığınların göreneğe bağlılığı, zayıflığı, güçsüzlüğü, bilinçsizliği ve örgütsüzlüğü ile de koruduğunu her zaman biliyorduk ve bunu binlerce kez belirttik.

Ve bugünün bu gerçeği karşısında olaylara sırt çevirmek ve "olanaklar"dan sözetmek doğrusu gülünçtür.

Köylülüğün, tüm toprakları ve tüm iktidarı alması olanaklıdır. Bu olanağı aklımdan çıkarmamak ve ufkumu, içinde bulunduğumuz günle sınırlandırmamak üzere *yeni* bir olguyu: bir yanda tarım ücretlileri ve yoksul köylüler ile öte yanda varlıklı (patron) köylüler arasındaki derin uçurumu hesaba katarak, tarım programını açık ve kesin bir biçimde formüle ediyorum.

Ama başka bir olanak daha vardır: köylüler, burjuvazinin etkisi altında bulunan, savaşı sonuna kadar sürdürmek siyasetinden yana geçen ve kendilerine, her ne kadar daha toplantı günü henüz saptanılmamış bile olsa Kurucu meclise kadar beklemelerini salık veren sosyalist-devrimcilerin küçük-burjuva partisinin öğütlerine kulak verebilirler.*

* Sözlerimin yanlış yorumlanmaması için hemen söyleyeyim ki: tarım ücretlilerinin ve köylülerin *sovyetleri*, makinelerin, binaların ve hayvanların en ufak bir tahribe uğramalarına meydan vermeksizin ve buğday ekim ve üretiminde kargaşalık yaratmak şöyle dursun, bu üretimi *yoğunlaştırmak* üzere düzen ve disiplini *bizzat kendileri* en sıkı şekilde uygulayarak *derhal bütün* topraklara elkoymalıdırlar, çünkü askerlerin tayını *iki katına* çıkarılmalıdır ve halk açlık çekmemelidir.

Olasıdır ki, köylüler, işçi ve asker vekilleri sovyetlerinin aracılığıyla, burjuvazi ile kısa bir süre önce yapmış oldukları yalnız biçimsel değil, aynı zamanda gerçek olan uzlaşmayı *olduğu gibi korusunlar* ve sürdürsünler.

Pek çok şey olanaklıdır. Tarım hareketini ve tarım programını unutmak büyük bir yanılgı olurdu. Ama bize, *uzlaşmanın varolduğunu* ya da daha doğru, daha az hukuksal, daha ekonomik toplumsal bir deyim kullanmak istersek, burjuvazi ile köylülük arasında bir *sınıf işbirliğinin* varlığını gösteren *gerçeği* unutmak da daha küçük bir yanılgı olmayacaktır.

Bu olgu, olgu olmaktan çıkacağı, köylülük, burjuvaziden ayrılacağı, burjuvaziye karşın, toprağı eline geçireceği, ona karşı iktidarı alacağı zaman, burjuva demokratik devrimin daha özel olarak incelenecek olan yeni bir aşaması başlayacaktır.

Köylülüğün burjuvaziyle *anlaştığı şu anda* bu gelecek aşama olanağı yüzünden ödevini unutan bir marksist, bir küçük-burjuva durumuna düşer, çünkü, o, proletaryaya, küçük-burjuvaziye güvenmesini *telkin* etmiş olur ("bu küçük-burjuvazi, bu köylü yığını, bizzat burjuva demokratik devrim çerçevesi içinde burjuvaziden ayrılmalıdır"). Köylünün *artık* burjuvazinin yedeğinde olmayacağı, sosyalist-devrimcilerin, Çheydze'lerin, Çereteli'lerin, Steklov'ların *artık* burjuva hükümetin bir uzantısı olmayacakları şairane, güleryüzlü, hoş bir gelecek "olanağı", bu güleç gelecek "olanağı", köylünün hâlâ burjuvazinin kuyruğuna takılı bulunduğu, sosyalist-devrimcilerin ve sosyal-demokratların burjuva hükümetin bir eki, bir uzantısı ve "Majesteleri"[29] Lvov'un muhalefeti olma rolünde kaldıkları *bugünkü kederi* ona unutturacaktır.

Varsayılan bu kişi, yumuşakbaşlı bir Louis Blanc'a, Kautsky'nin tatlı dilli bir öğrencisine benzerdi; bir devrimci marksiste benzer hiçbir yanı olmazdı.

Tamamlanmamış, —ve henüz köylü hareketini sonuçlandırmamış— burjuva demokratik devrim "üzerinden" sosya-

list devrime "atlamak" arzusuyla, bu öznelciliğe düşmek tehlikesini göze almayalım.

Eğer, "Çar yok, *işçi* hükümeti var"[30] deseydim, böyle bir tehlikeyle karşı karşıya bulunurdum. Ama böyle bir şey *demedim*, tamamen başka bir şey dedim. Rusya'da, işçilerin, tarım ücretlilerinin, askerlerin ve köylülerin vekillerinin sovyetlerinden *başka* (burjuva hükümetinden başka) bir hükümet *olamayacağını* söyledim. Bugün, Rusya'da, iktidar, Guçkov'dan, Lvov'dan, bilimsel, marksist bir terim kullanmak üzere ve ne gündelik dilden, ne sokaktaki adamın dilinden, ne de mesleki dilden alınmış bir tanımlamadan değil, bir sınıf tanımlamasından yararlanmak üzere, ancak içinde *açıkça* köylülüğün, askerlerin, küçük-burjuvazinin egemen bulundukları sovyetlere geçebilir dedim.

Açıkça, Paris Komünü deneyimine başvurduğuma göre, tezlerimde, henüz zamanını doldurmamış olan köylü hareketi ya da genellikle küçük-burjuva hareketin üstünden atlamak gibi bir işçi hükümeti tarafından iktidarın "elegeçirilmesi" oyununu *oynamak* gibi her türlü olasılıktan, her türlü blankici serüvenden mutlak olarak kaçındım. Çünkü, bilindiği gibi Marx'ın 1871'de, Engels'in 1891'de[31] ayrıntılı olarak özenle gösterdikleri gibi, Komün deneyimi, blankiciliği[32] içine almamıştır, *çoğunluğun* doğrudan doğruya, dolaysız ve kayıtsız şartsız egemenliğini ve yığınların yalnızca bu çoğunluk *bilinçli olarak* hareket ettiği ölçüde yığınların eylemini kesenkes güvence altına alır.

Tezlerimde her şeyi tam eksiksiz bir biçimde açıklayarak, işçi, tarım ücretlisi, köylü ve asker vekilleri sovyetleri *i ç e r i s i n d e etkili olmak savaşımına* bağladım. Bu konuda herhangi bir kuşkuya yer vermemek için, tezlerimde, "*yığınların p r a t i k* gereksinmelerini gözönünde bulundurarak" sabırlı ve azimli bir "açıklama" çalışmasının zorunluluğunu *iki kez* vurguladım.

Bilisizler ya da bay Plehanov ve hempaları, marksizm dönekleri, anarşizm, blankicilik vb. diye bağırıp çağırabilirler. Düşünmek ve öğrenmek isteyen, blankiciliğin, iktidarın

bir azınlık tarafından alınması demek olduğunu, işçiler vb. vekilleri sovyetlerinin ise, *apaçık olarak* halk *çoğunluğunun* doğrudan doğruya, dolaysız örgütü olduğunu anlamazlık edemez. Bu, sovyetlerin bağrında etkili olma uğruna savaşıma yönelmiş bir hareket, blankicilik bataklığına dökülemez, hiçbir şekilde dökülemez. Gene aynı şekilde anarşizm bataklığına da dökülemez, çünkü anarşizm, burjuvazinin egemenliğinden proletaryanın egemenliğine *g e ç i ş* sırasında *devletin ve devlet iktidarının zorunluluğunu* reddeder. Ben, tersine, her türlü yanlış anlamaya meydan vermeyecek bir açıklıkla, bu dönemde, devletin zorunluluğunu *savunuyorum*, ama Marx'la ve Paris Komünü deneyimiyle de uyuşarak alelade bir burjuva parlamenter devletin değil, ama sürekli ordusu *olmayan*, halk düşmanı bir polisi *bulunmayan* halkın üzerinde yeralan bürokrasisi *olmayan* bir devletin gereğini savunuyorum.

Eğer bay Plehanov, *Edinstvo*'sunda bütün gücüyle anarşizme karşı protestolar haykırıyorsa, bununla, bize, marksizmle ilişkisinin kopmuş olmasının yeni bir kanıtını vermekten başka bir şey yapmıyor. Benim, *Pravda*'da (n° 26) yayınlanan, kendisini, Marx ve Engels'in 1871, 1872, 1875'te devlet konusundaki öğretilerinin neler olduğunu bize açıklamaya çağırınama karşın, bay Plehanov, öfkeden kudurmuş burjuvazinin çığlıklarına benzeyen uluorta çığlıklar atarak sorunun özü konusunda susarak yanıt vermek zorundadır ve her zaman da zorunlu olacaktır.

Eski-marksist Plehanov, marksizmin devlet üzerine öğretisinden *kesin olarak* hiçbir şey anlamamıştır. Zaten bu anlayışsızlığının tohumları, anarşizm üstüne Almanca broşüründe de görülebilir.[33]

ŞİMDİ de, I. Kamenev yoldaşın benim tezlerimle ve yukarıda açıklanan görüşlerle olan "anlamazlıklarını" Pravda n° 27'deki yazısında nasıl sıraladığını görelim. Bu, bunları daha iyi belirginleştirmemize yardım edecektir.

"Lenin yoldaşın genel şemasına gelince, diye yazıyor Ka-

menev yoldaş, bu şema, şu burjuva demokratik devrimin *t a m a m l a n m ı ş* olduğu tezinden hareket etmesi bakımından ve bu devrimin derhal sosyalist devrime dönüşmesine dayanması yüzünden bize kabul edilmez bir şema olarak görünüyor."

Burada, iki büyük yanlış var.

Birincisi. Burjuva demokratik devrimin tamamlanmış ya da tamamlanmamış olduğunu anlama sorunu *yanlış konmuştur*. Sorun, şeylerin yalnız bir yönünü dikkate alan, nesnel gerçeğe uygun düşmeyen, soyut ve yalın bir biçimde konmuştur. Kim ki sorunu *böyle* koyar, kim ki *bugün* "Burjuva demokratik devrim tamamlanmış mıdır?" diye sorar, *e n a z ı n d a n*, son derece karışık ve hiç olmazsa iki yön içeren bir gerçeği anlamak olanağından kendini yoksun kılar. Teoride bu böyle. Pratikte ise acınacak bir şekilde *küçükburjuva devrimciliğine* teslim olur.

Aslında, gerçeklik bize, *hem* iktidarın burjuvazinin ellerine geçişini (alışılmış tipte "tamamlanmış" burjuva demokratik devrim), *hem de* asıl hükümetin yanısıra, "proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü"nü temsil eden ikinci bir hükümetin* varlığını gösteriyor. Bu "ikinci hükümet"in kendisi de *kendiliğinden*, iktidarı burjuvaziye bırakmış, kendisini, burjuva hükümete bağlamıştır.

Kamenev yoldaşın, "burjuva demokratik devrim tamamlanmamıştır" yolundaki eski bolşevik formülü, bu gerçeği hesaba katıyor mu?

Hayır, bu formül eskimiştir. Artık hiçbir şeye yaramaz. Bu formül ölmüş bir formüldür. Onu yeniden diriltmek boşunadır.

İkinci olarak. Pratik bir sorun. Burjuva hükümetten *ayrı özel bir* "proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü" şeklinin, bugün, Rusya'da, hâlâ olanaklı olup olmadığı söylenemez. Oysa, marksist taktik de bilinmeyen üzerine dayandırılamaz.

Ama bu, hâlâ mümkün olabilirse, buna ulaşmak için an-

* İngilizce metinde: "paralel bir hükümet". –ç.

cak bir, tek bir yol vardır: hareketin komünist, proleter unsurlarının, küçük-burjuva unsurlardan derhal, kesin bir şekilde ve geri dönülmeksizin, ayrılması.

Niçin?

Çünkü, bütün küçük-burjuvazinin, şovenizme (savunma savaşını sonuna kadar götürmeye) doğru, burjuvazinin "desteklenmesine" doğru, burjuvaziye bağımlılığa doğru, burjuvaziden vazgeçmek zorunda kalmak *korkusuna* doğru vb. kayması bir raslantı değil, zorunlu bir şeydir.

Küçük-burjuvazi, zaten iktidarı alabilecek durumda ise, ama almak *istemiyorsa*, onu, iktidara nasıl "itmeli"?

Yalnızca komünist partisinin, proletarya partisinin ayrılmasıyla; bu küçük-burjuvaların ürkekliğinden *kurtulmuş* proleter sınıf savaşımıyla. Yalnızca sözde değil, ama fiiliyatta da küçük-burjuvazinin etkisinden kurtulmuş olan proleterlerin birlik ve beraberliği küçük-burjuvazinin ayakları altındaki toprağı o kadar "yakıcı" hale getirebilir ki, küçük-burjuvazi, belli koşullarda, iktidarı almaya kendini zorunlu görür; Guçkov'un ve Milyukov'un —gene yineliyorum, belli koşullarda— Çheydze'lerle, Çereteli'lerle, sosyalist-devrimcilerle, Steklov'larla paylaşmadıkları, tam bir iktidar için elverişli bir tutum alacakları pek uzak bir olasılık değildir; çünkü bu sonuncular, her şeye karşın "*savaşı sonuna kadar götürmekten yanadırlar*".

Hemen bugün, derhal ve dönüşsüz olarak sovyetlerin proleter unsurlarını (yani komünist, proleter partisini) küçük-burjuva unsurlardan ayırmaya kalkan kimse, mümkün olan şu iki durumda hareketin çıkarlarına sadık bir şekilde tercüman olur: Rusya'nın hâlâ kendine özgü, bağımsız, burjuvaziye bağlı olmayan bir şekle bürünmüş bir "proletarya ve köylülük diktatörlüğüne" sahip olması *halinde* olduğu gibi küçük-burjuvazinin bir türlü kendini burjuvaziden koparamaması ve daima (yani sosyalizme kadar) burjuvazi ile bizim aramızda bocalaması halinde.

Her kim ki, eyleminde, yalnızca "burjuva demokratik devrimin tamamlanmamış" olduğu basit formülünden esin-

lenirse, salt bu yüzden küçük-burjuvazinin burjuvazi karşısında mutlaka bağımsız olabileceğine kefil oluyor demektir. Onun için, şu içinde bulunduğumuz zamanda, kendisini, acınacak biçimde küçük-burjuvazinin eline teslim ediyor demektir.

Sırası gelmişken. Proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğü "formülü" sözkonusu olduğuna göre, *İki Taktik*'te (Temmuz 1905) özellikle şunu belirttiğimi (*Oniki Yıl*'a bakınız, s. 435) anımsamak iyi olacak:

"Dünyadaki her şey gibi, proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün de bir geçmişi, ve bir de geleceği vardır. Bunun geçmişi otokrasidir, serfliktir, monarşidir ve ayrıcalıktır. ... Geleceği ise, özel mülkiyete karşı savaşımdır, ücretli işçilerin işverene karşı savaşımıdır, sosyalizm için savaşımdır."*

Kamenev yoldaş, aynı şekilde, 1917'de de proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün *geçmişini* dikkate almamak yanılgısını işliyor. Oysa *gerçekte, gelecek* onun için başlamış bile bulunuyor, çünkü ücretli işçinin ve küçük mülk sahibinin çıkarları ve politikası daha şimdiden birbirinden *gerçekte* ayrıdır, ve bu ayrılık, "savaşı sonuna kadar sürdürme" gibi emperyalist savaşa karşı tutum gibi, o kadar önemli, o kadar başlıbaşına bir sorundur.

Şimdi burada, Kamenev yoldaşın daha yukarda da söylenilen ikinci yanlış uslamlamasına geliyorum. O, beni, şemamda, "bu devrimin (burjuva demokratik devrimin) şu an sosyalist devrime geçişine" dayanmış olmakla suçluyor.

Bu yanlıştır. Devrimimizin *sosyalist* devrime "şu an" dönüşmesine "dayanmak" şöyle dursun, böyle bir tutumdan kesin olarak kaçındım; 8. tezde kesin olarak şunu açıkladım: "Görevimiz, doğrudan doğruya sosyalizmin 'başlatılması' *değildir*. ..."

Devrimimizin sosyalist devrime hemen dönüşmesini hesaplayan bir kimsenin doğrudan doğruya bir görev olarak

* V. İ. Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 98. —*Ed.*

kabul edilen sosyalizmin başlatılmasına karşı koymayacağı besbelli değil midir?

Dahası var: Rusya'da bir "Komün-Devletin" (yani Paris Komünü tipinde bir devletin) "şu an" gerçekleştirilmesi *olanaksızdır*, çünkü, bunun için sovyetlerin hepsinde (ya da çoğunda) vekillerin çoğunluğunun, sosyalist-devrimcilerin, Çheydze, Çereteli, Steklov ve hempalarının taktik ve politikalarının yanlış ve zararlı olduğunun kesin olarak bilincine varması gerekir. Bu alanda yalnızca "sabırlı" bir açıklama, anlatma çalışmasına güvendiğimi kesin bir dille ifade ettim "şu an" gerçekleştirilebilecek bir değişikliği elde etmek için sabırlı olmaya ne gerek?

Kendi "sabırsızlığı" içinde, Kamenev yoldaş, işi biraz abarttı, ve sosyalizme "şu an" başlamayı istediği öne sürülen Paris Komünü konusundaki burjuvazinin ön yargılarını zoraki gözönünde bulundurdu ve kendisine maletti. Bu hiç de doğru değildir. Komün, ne yazık ki, sosyalizme başlamakta fazla gecikti. Komünün gerçek anlamı, burjuvaların aramayı âdet edindikleri yerde değildir; Komünün gerçek anlamı, özel bir *devlet* tipi yaratmasındadır. Oysa bu tür bir devlet, Rusya'da *zaten* doğmuş bulunuyor: bu devlet, işçi ve asker vekillerinin sovyetleridir.

Kamenev yoldaş, sovyetlerin, kendi anlamlarında, tip bakımından, toplumsal ve siyasal bakımdan Komün devlet ile olan benzerliklerinde *varolduğu olgusunu* düşünmedi; bu olguyu inceleyeceğine, benim "şu an"da, ona bakılırsa, "dayandığım" dediği şey üzerinde konuşmaya koyuldu. Kendisi de birçok burjuvanın başvurduğu bir yöntemi kullanarak ne yazık ki şu sonuca varıyor: dikkatleri, işçi ve asker vekilleri sovyetlerinin *ne olduklarını*, bunların parlamenter cumhuriyetten daha üstün bir tip olup olmadıklarını, halka *daha yararlı* olup olmadıklarını, örneğin buğday kıtlığıyla savaşmaya *daha ehil* olup olmadıklarını vb. bilip anlamak gibi bir sorundan —yaşamın önümüze koyduğu yaşamsal, gerçek bir sorundan— çevirmek, ve görünüşte bilimsel, ama gerçekte anlamdan yoksun, boş, yararsız, tam da öğretmence, kısır

bir soruna, yani benim "ani, yakın bir değişikliğe inanıp güvendiğim" sorununa yöneltmek.

Boş ve kötü konulmuş bir sorun, ben, *yalnızca* ve özellikle, işçilerin, askerlerin ve köylülerin buğday üretiminin hızlandırılmasının buğdayın daha iyi üleştirilmesinin, eratın erzakının, iyileştirilmesinin vb., vb. ortaya koyduğu güç *pratik* sorunları memurlardan ve polisten daha iyi çözümleyebileceklerine güveniyorum.

İşçi ve asker vekilleri sovyetlerinin, halk *yığınının* girişkenliğini, parlamenter cumhuriyetten çok daha çabuk ve daha iyi bir şekilde harekete getireceklerine derin bir şekilde inanıyorum, (bir başka mektuptaki, iki devlet tipinin daha ayrıntılı bir karşılaştırmasına bakınız). Onlar, sosyalizmi hazırlamak için nasıl *önlemler* alınacağına, hangi önlemlerin alınacağına daha iyi, daha pratik ve daha etkili bir biçimde karar vereceklerdir. Bir bankanın denetlenmesi, bütün bankaların bir tek banka halinde birleştirilmeleri *henüz* sosyalizm değildir, ama onu hazırlayan *bir önlemdir*. Yunkerler [Alman toprak soyluları] ve burjuvalar, Almanya'da, halka karşı, bu türden önlemler almaktalar. Bir işçi ve asker vekilleri sovyeti, yarın, bütün iktidar elinde olursa, bunu, halkın yararına olarak çok daha iyi yapacaktır.

Bu türden önlemler alınmasını *zorunlu* kılan nedir?

Kıtlık. İktisadi yaşamın düzensizliği. Eli kulağında bekleyen çöküntü. Savaşın felaketleri. İnsanlığın bağrında savaşın açtığı iğrenç yaralar.

Kamenev yoldaş, "eğer bir komünist propagandacı grubu haline gelmek değil de sonuna kadar proletaryanın devrimci kitlelerinin partisi olarak kalmak istiyorsa ve kalmalıysa, devrimci sosyal-demokrasi için olanaklı tek görüş olarak kendi görüşünü geniş bir tartışmada savunmayı ve üstün kılınayı umduğunu" açıklayarak sözlerine son veriyor.

Kanımca, bu sözler, bugünkü durum hakkında tamamen yanlış olan bir değerlendirmeyi gösteriyor. Kamenev yoldaş, "yığınların partisi" ile "propagandacılar grubu"nu karşı karşıya getiriyor. Oysa, bugün, "yığınlar", "devrimci" amaçlarla

savaşı sonuna kadar götürme sarhoşluğunun pençesi altındadırlar. Böyle bir anda, yığınlarla birlikte "kalmayı istemektense" ya da, bir başka deyişle, genel bulaşıcı hastalığa boyun eğmektense, bu "yığın halinde" zehirlenmeye karşı koymak enternasyonalcilere daha çok yakışmaz mı? Avrupa'nın savaş halindeki bütün ülkelerinde, şovenlerin "yığınlarla birlikte kalmak" istediklerini ileri sürerek kendilerini haklı göstermeye uğraştıklarını görmedik mi? Propagandacıların eylemi, kesin olarak, içinde bulunduğumuz şu anda, proleterlerin çizgisini, savaşı sonuna kadar götürme ve küçük-burjuva "yığınsal" zehirlenmesinden kurtarmanın merkez noktası değil midir? Proleter olan ve proleter olmayan bu yığınların bağrında, sınıf ayrımı gözetmeksizin bir blok kurmuş olmaları olgusu, kesin olarak, savaşı sonuna kadar götürme bulaşıcı hastalığının koşullarından biri olmuştur. Bana öyle geliyor ki, *proleter çizgisinin* "propagandacılar grubu"ndan horgörü ile sözetmek hiç de hoş kaçmamaktadır.

8 ve 13 (21 ve 26) Nisan 1917.
Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi
Sol Yayınları, 1989 Ankara, s. 21-37.

PROLETARYANIN DEVRİMİMİZDEKİ GÖREVLERİ

PROLETARYA PARTİSİ İÇİN PLATFORM TASLAĞI

(PARÇA)

DEVRİMİMİZİN YARATTIĞI YENİ DEVLET TİPİ

11. İşçi, asker, köylü, vb. vekilleri sovyetleri, çoğu kişinin sınıfsal anlamı üzerine, sovyetlerin *Rus* devrimi *içindeki* rolü üzerine açık bir fikir edinınediği anlamında, anlaşılmamış bulunuyorlar. Ama, onların yeni bir devlet biçimi, ya da daha doğrusu yeni bir *devlet tipi* temsil ettikleri de anlaşılmıyor.

En yetkin, en gelişmiş burjuva devlet tipi, *parlamenter demokratik cumhuriyettir*: İktidar bu devlet tipinde parlamentoya aittir; devlet makinesi, yönetim aygıt ve organı, her zamankilerdir: sürekli ordu, polis, pratik olarak görevden geri alınamaz, ayrıcalıklı, halkın *üstüne* konmuş memurlar topluluğu.

Ama 19. yüzyıl sonlarından bu yana, devrimci dönemler, demokratik devletin *üstün* bir tipini, Engels'in deyimine göre, daha şimdiden birçok bakımdan bir devlet olmaktan çıkan, "artık terimin gerçek anlamında bir devlet olmayan"[34]

bir devleti gösteriyorlar. Bu devlet, halktan ayrı ordunun ve polisin yerine, halkın kendisinin doğrudan ve dolaysız silahlanmasını geçiren Paris Komünü tipi bir devlettir. Burjuva yazarlar tarafından kötülenen ve karaçalınan, ve başka şeyler arasında, haksız yere birdenbire sosyalizmi "sokma" niyeti yüklenen Komünün özü, *işte budur*.

Rus devriminin 1905'te ve 1917'de kurmaya *başladığı* devlet, işte bu tipte bir devlettir. Rusya halkı temsilcilerinin Kurucu meclis olarak, ya da Sovyetler konseyi vb. olarak biraraya geldiği bir işçi, asker, köylü, vb. vekilleri sovyetleri cumhuriyeti, — kadet profesör efendilerin bir burjuva parlamenter cumhuriyet için kendi yasa tasarılarını kaleme almalarını, ya da bay Plehanov ve Kautsky gibi küçük-burjuva "sosyal-demokrat" bilgiç ve görenekçilerin, marksist devlet teorisini tahrif etmekten vazgeçmelerini beklemeden, *kendi tarzlarında* bir demokrasiyi kendiliğinden yaratan halk yığınlarının girişkenliği üzerine, şu anda ülkemizde *doğmakta bulunan* şey, işte bu.

Marksizm, anarşizmden, genel olarak devrimci dönem, ve özel olarak da kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi boyunca devletin ve bir devlet iktidarının *zorunluluğunu* kabul etmesi ile ayrılır.

Marksizm, bay Plehanov, bay Kautsky ve hempalarının küçük-burjuva, oportünist "sosyal-demokratizm"lerinden, bu aynı dönemler için, olağan bir burjuva parlamenter cumhuriyeti *olmayan*, ama Paris Komününün olduğu gibi bir devletin zorunluluğunu tanıması ile ayrılır.

Bu devlet tipini eskisinden ayıran başlıca özellikler şunlardır:

Burjuva parlamenter cumhuriyetten krallığa dönüş çok kolaydır (tarih bunu gösterdi), çünkü tüm baskı aygıtı: ordu, polis, bürokrasi, olduğu gibi kalır. Komün ve işçi, asker, köylü, vb. vekilleri sovyetleri, bu aygıtı *parçalar* ve kaldırır.

Burjuva parlamenter cumhuriyet, *yığınların* kendi öz siyasal yaşamını, dipten doruğa tüm devlet yaşamının *demokratik* örgütlenmesine doğrudan doğruya katılmalarını engel-

ler, boğar. İşçi, asker, köylü, vb. vekilleri sovyetleri ise, bunun tam tersini yapar.

Bu sovyetler, Paris Komünü tarafından hazırlanan ve Marx'ın "emekçilerin iktisadi kurtuluşunun kendisi aracıyla gerçekleşe*bileceği* ensonu bulunmuş siyasal biçim"[35] olarak adlandırdığı devlet biçimini yeniden ortaya koyarlar.

Genellikle Komünün "kabul"ü için Rus halkının henüz olgun olmadığı ileri sürülür. Köylülerin özgürlük için olgun olmadıklarını ileri süren feodallerin kanıtıdır bu. Komün, yani işçi ve köylü vekilleri sovyetleri, herhangi bir reformu, iktisadi gerçeklikte olduğu kadar engin halk çoğunluğunun bilincinde de adamakıllı olgunlaşmadan önce, *hiçbir* reformu "gerçekleş"tirmez, *hiçbir* reformu "gerçekleştirme" niyeti yoktur ve gerçekleştirmemelidir de. Savaş tarafından yolaçılan iktisadi yıkım ve bunalım ne kadar ağırlaşırsa, savaş tarafından insanlıkta açılan korkunç yaraların iyileşmesini *kolaylaştırmaya* özgü, olabildiğince yetkin bir siyasal biçim zorunluluğu kendini o kadar çok dayatır. Rus halkının örgütlenme alanında ne kadar az deneyimi varsa, yalnızca burjuva siyasetçileri ve "arpalık"larla donatılmış memurlar değil, ama *halkın kendisi*, örgütlenmeye o kadar gözüpek bir biçimde *girişmelidir*.

Sözde marksizmin, bay Plehanov, bay Kautsky ve hempaları tarafından çarpıtılan marksizmin eski önyargılarından ne kadar erken kurtulursak, işçi ve köylü vekilleri sovyetlerini şimdiden ve her yerde kurmaları ve onlar aracılığı ile, ulusun *tüm* yaşamını ellerine almaları için, halka yardımda ne kadar çaba gösterirsek, bay Lvov ve hempaları Kurucu meclisin çağrılmasını ne kadar geciktirirlerse, halkın bir işçi ve köylü vekilleri sovyetleri cumhuriyeti yararına (Kurucu meclis ile, ya da, eğer Lvov onu çağırmakta gecikirse, onsuz) seçimini yapması, o kadar kolay olacaktır. Halk yeni yaşamı kendisi örgütlemeye girişince, yanılgılar başlangıçta kaçınılmaz şeylerdir; ama bazı yanlışlıklar yapmak ve ilerlemek, bay Lvov tarafından biraraya getirilmiş bilgin hukukçuların, Kurucu meclisi toplantıya çağırmak ve burjuva

parlamenter cumhuriyeti sürdürüp götürmek için, işçi ve köylü vekilleri sovyetlerini boğmak için yasalar kaleme almalarını *beklemekten* çok daha iyidir.

Eğer örgütlenir ve propagandamızı akıllıca yürütürsek, proleterler, ama köylülüğün onda-dokuzu da, polisin yeniden kurulmasına, görevden alınamaz ve ayrıcalıklı memurlar topluluğuna, halktan ayrı orduya karşı olacaklardır. Yeni tip devlet de, işte yalnızca buna dayanır.

12. Polisin yerine bir halk milisinin geçirilmesi, devrimin tüm gidişi tarafından zorla dayatılan ve Rusya'nın çoğu bölgelerinde gerçekleşme yolunda bulunan bir reformdur. Olağan tipteki burjuva devrimlerin çoğunda bu reformun gelip geçici olduğunu, ve burjuvazinin, hatta en demokratik ve en cumhuriyetçisinin bile, eski tipte, çarcı, halktan ayrı, burjuvalar tarafından yönetilen ve halkı bin türlü ezmeye yetenekli polisi, her zaman yeniden kurmuş bulunduğunu yığınlara açıklamalıyız.

Polisin yeniden kurulmasını *engellemek* için, yalnızca bir yol var: ordu (sürekli ordu yerine geçen halkın genel silahlandırılması) ile bir bütün oluşturan bir halk milisi kurmak. Yaşları 15-65 arasında olan erkek-kadın tüm yurttaşlar, istisnasız, bu milise katılacaklardır. Bu yaklaşık yaş sınırları, yalnızca yeniyetmeler ile yaşlıların katılmalarını göstermek içindir. Kapitalistler, milisteki yurttaşlık görevine ayrılmış günler için, ücretli işçilere, hizmetkârlara vb. ücretlerini ödeyeceklerdir. Kadınlar yalnızca genel siyasal yaşama doğrudan doğruya katılmaya değil, ama sürekli ve genel bir yurttaşlık ödevini yapmaya da çağrılmadıkları sürece, ne sosyalizm, hatta ne de tam ve sürekli bir demokrasi sözkonusu olabilir. Oysa, hastalara ve yüzüstü bırakılmış çocuklara yardım, yiyeceklerin denetimi vb. gibi "polis" görevleri, kadınlar, eşitliği yalnızca kâğıt üzerinde değil, ama gerçekte de elde etmedikleri sürece, doyurucu bir biçimde sağlanamazlar.

Polisin yeniden kurulmasını engellemek; tüm halkın hizmet göreceği bir milis kurmak için halkın örgütleyici dehası-

na başvurmak: devrimi kurtarmak, pekiştirmek ve geliştirmek için, proletaryanın yığınlar içinde yayması gereken amaçlar, işte bunlardır.

10 Nisan 1917
Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi
Sol Yayınları, Ankara 1989, s. 50-54.

YAKLAŞAN YIKIM VE BU YIKIMI ÖNLEMENİN YOLLARI

(PARÇA)

DEVRİMCİ DEMOKRASİ VE DEVRİMCİ PROLETARYA

Bugünkü Rusya'da, demokrasi, gerçekten devrimci olmak için, proletarya ile sıkı sıkıya birleşmeli, tek devrimci sınıf olarak sonuna değin götürdüğü savaşımda onu desteklemelidir.

Görülmemiş bir genişlikteki yaklaşan bir yıkımı önleme yollarının incelenmesinin götürdüğü sonuç, işte budur.

Savaş öylesine yaygın bir bunalım doğurdu, halkın maddi ve manevi güçlerini o derecede gerdi, tüm güncel toplumsal örgütlenmeye öylesine sert darbeler indirdi ki, insanlık şu seçenek karşısına konmuş bulunuyor: ya yokolmak, ya da, daha yüksek bir üretim biçimine elden geldiğince hızlı ve köktenci bir biçimde geçmek için, yazgısını en devrimci sınıfın eline vermek.

Birçok tarihsel nedenler yüzünden —Rusya'nın büyük gerikalmışlığı, savaştan çıkan özel güçlükler, çarlığın aşırı bozulmuşluğu, 1905 geleneklerinin olağanüstü canlılığı—,

Rusya'daki devrim, öbür ülkelerdeki devrimi geride bıraktı. Devrim, Rusya'nın, *siyasal* rejimi bakımından, birkaç ayda ileri ülkelere yetişmesi sonucunu verdi.

Ama bu yetmez. Savaş, acımasızdır. O, sorunu amansız bir sertlikle koyar: ya yokolmak ya da *iktisadi bakımdan da*, ileri ülkelere yetişmek ve onları geçmek...

Bu, olanaklıdır; çünkü büyük sayıda ileri ülkenin hazır deneyi, teknik ve kültürlerinin edinilmiş sonuçları gözlerimizin önünde bulunuyor. Avrupa'da savaşa karşı büyüyen protesto hareketinde, bütün ülkelerde yükselen işçi devrimi havasında manevi bir destek buluyoruz. Bizi uyaran, bizi dürten şey, emperyalist savaş zamanındaki olağanüstü bir devrimci demokratik özgürlüktür.

Yokolmak, ya da son hızla ileriye doğru atılmak. Tarih, sorunu işte böyle koyuyor.

Ve böyle bir anda, proletaryanın köylülük karşısındaki tutumu, eski bolşevik ilkeyi, durumun buyurduğu gibi değiştirerek, doğruluyor: köylülüğü burjuvazinin etkisinden çekip çıkarmak. Devrimin kurtuluşunun güvencesi, sadece ve sadece buradadır.

Köylülük, küçük-burjuva yığının en kalabalık öğesidir.

Sosyalist-devrimcilerimiz ile menşeviklerimiz, gerici bir rol yüklenmiş bulunuyorlar: köylülüğü burjuvazinin etkisi altında tutmak, onu proletarya ile değil, ama burjuvazi ile bir koalisyona götürmek.

Devrim deneyi, yığınları çabuk eğitir. Ve sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin gerici siyaseti, iflas eder: onlar her iki başkent sovyetlerinde de yenilmişlerdir.[36] Her iki demokratik küçük-burjuva partide de "sol" muhalefet büyüyor. 10 Eylül 1917 günü, Petrograd sosyalist-devrimciler konferansı, proletarya ile ittifaka doğru eğinim gösteren ve burjuvazi ile ittifakı geri çeviren *sol* sosyalist-devrimcilere üçteikilik bir çoğunluk kazandırdı.

Sosyalist-devrimciler ile menşevikler, burjuvazi ve demokrasi kavramlarının, burjuvazi tarafından öylesine sevilen karşılıklılığını benimsiyorlar. Ama, aslında, bu karşılık-

lılık, metreler ile kilogramlar arasında bir karşılaştırma yapmak kadar saçmadır.

Demokratik bir burjuvazi olabilir, burjuva bir demokrasi olabilir: bunu yadsımak için, ekonomi politikte olduğu gibi, tarihte de kara bir bilgisizlikte olmak gerekir.

Sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin, sözgötürmez bir olguyu, yani burjuvazi ile proletarya arasında *küçük-burjuvazinin* bulunduğu olgusunu *maskelemek* için, bu yapmacık karşılıklılığa gereksinmeleri vardı. Küçük-burjuvazi, toplumsal ve iktisadi durumu bakımından, burjuvazi ile proletarya arasında zorunlu olarak duraksar.

Sosyalist-devrimciler ile menşevikler, küçük-burjuvaziyi, burjuvazi ile ittifaka doğru götürürler. Tüm "koalisyon"larının, tüm koalisyon hükümetinin, Kerenski'nin, bu tipik yarı-kadetin tüm siyasetinin özü, işte budur. Altı devrim ayında, bu siyaset tamamen iflas etti.

Kadetler bayram ediyorlar: işte görüyorsunuz, devrim başarısızlığa uğradı, devrim ne savaşın üstesinden *gelebilir*, ne de iktisadi durgunluğun.

Bu, yanlıştır. Başarısızlığa uğrayanlar *kadetler* ve *menşevikler ile birlikteki sosyalist-devrimcilerdir*; çünkü Rusya'yı altı ay boyunca bu blok (bu ittifak) yönetti: bu altı ay içinde iktisadi durgunluğu bu blok ağırlaştırdı, askerî durumu karıştırıp daha da güç bir duruma bu blok getirdi.

Burjuvazinin *sosyalist-devrimciler* ve *menşevikler* ile kurduğu ittifakın başarısızlığı ne kadar tam olursa, halkın gözü o kadar çabuk *açılacaktır*. Halk, *doğru* çözümü; yoksul köylülüğün, yani köylülerin çoğunun, proletarya ile ittifakını o kadar kolay bulacaktır.

10-14 Eylül 1917
1917 Ekimi sonlarında,
"Priboy" Yayınları tarafından
broşür olarak yayınlanmışır.

DEVRİMİN TEMEL SORUNLARINDAN BİRİ

İKTİDAR sorunu kuşkusuz her devrimin en önemli sorunudur. İktidarı hangi sınıf elde tutuyor? Sorunun özü bu. Ve Rusya'daki hükümet partisinin en başta gelen organı *Dyelo Naroda*, son zamanlarda (n° 147'de), iktidar üzerindeki tartışmaların Kurucu meclis sorunu ile buğday sorununu unutturduklarından yakındığı zaman, sosyalist-devrimcilere: Bundan ötürü kendinizden başka kimseye kızmayın yanıtını vermek gerekirdi. Kapitalistlerin, buğday tekeli ve ülkenin buğday azıklandırılmasına ilişkin, kabul edilmiş ya da alınması düşünülen önlemleri baltalamalarını sağlamak üzere, "hükümet bunalımı"nın uzamasına ve Kurucu meclisin toplantıya çağrılmasının durmadan geriye atılmasına en çok katkıda bulunan şeyler, *sizin* partinizin duraksamaları, sizin partinizin kararsızlığıdır.

İktidar sorunu ne baştan savulabilir, ne de geri plana atılabilir, çünkü bu sorun, devrimin *tüm* gelişmesini, dış ve

iç siyasetini belirleyen sorun, temel sorundur. Devrimimizin, iktidarın örgütlenmesi konusundaki duraksamaları yüzünden altı ay "yitirmiş" bulunması, nedeni sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin duraksamalı siyasetinde yatan sözgötürmez bir olgudur. Ve bu partilerin siyaseti de, kısacası, küçük-burjuvazinin toplumsal durumu ile, onun Sermaye ve Emek arasında varolan savaşımdaki iktisadi kararsızlığı ile belirlenmiş bulunuyordu.

Şimdi tüm sorun, küçük-burjuva demokrasisinin, olaylar bakımından öylesine önemli, öylesine zengin olan bu altı ay boyunca bir şey öğrenip öğrenmediğini bilmektir. Eğer öğrenmemişse, devrim yitirilmiş demektir, ve onu ancak proletaryanın utkun bir ayaklanması kurtarabilir. Eğer öğrenmişse, işe hemen kararlı ve sağlam bir iktidar kurmakla başlamak gerekir. Bir halk devrimi, yani yığınların, işçilerin ve köylülerin çoğunluğunu yaşama çağırmış bulunan bir devrim sırasında, ancak nüfus *çoğunluğu üzerine*, açıkça ve sınırsız koşulsuz dayanan bir iktidar kararlı olabilir. Şimdiye değin, devlet iktidarı, Rusya'da, *gerçeklikte* (daha ertesi günü geri almaya başladığı) belirli ödünler vermek, (tutma niyetinde olmadığı) vaatlerde bulunmak, (halkı bir "dürüst koalisyon" görüşü ile aldatmak için) egemenliğini gizlemenin yollarını aramaktan vb., vb. başka bir şey düşünmeyen *burjuvazi*nin ellerindedir. Sözlere bakılırsa, halkçı, demokratik, devrimci bir hükümetimiz var; gerçeklikte, halk düşmanı, anti-demokratik, karşı-devrimci, burjuva bir hükümet sözkonusu: şimdiye değin süren, ve iktidarın kararsızlık ve duraksamalarının, sosyalist-devrimci ve menşevik bayların kendilerini (halk için) öylesine yıkımlı bir çaba ile verdikleri o "hükümet bunalımı"nın kökeninde yatan temel çelişki, işte budur.

"Ya sovyetlerin dağıtılması ve şanssız ölümleri, ya da tüm iktidar sovyetlere" demiştim. Haziran 1917 başlarındaki Rusya Sovyetleri kongresi, ve temmuz ve ağustos aylarının tarihi, bu sözleri iyice doğruladı. İktidar tabanının genişlemesini, gerçekte bu iktidarın, nüfusun çok küçük bir azın-

lığına, burjuvaziye, sömürücülere verilmesi olarak niteleyen Potresov, Plehanov ve başkaları gibi burjuvazi uşaklarının yalanlarına karşın, ancak sovyetler iktidarı kararlı olabilir ve açıkça halk çoğunluğuna dayanabilir.

Ancak sovyetler iktidarı kararlı olabilirdi; devrimlerin en fırtınalısının en çalkantılı zamanlarında bile, ancak o ayakta kalabilirdi; devrimin geniş ve sürekli gelişmesini, partilerin sovyetler içindeki barışçıl savaşımını ancak bu iktidar sağlayabilirdi. Bu iktidar kurulmadıkça, kararsızlık, oynaklık, duraksamalar, "iktidar bunalımları", sonuçsuz bakan değişikliği komedileri, sağda ve solda patlamalardan başka bir şey görülmeyecektir.

Ama: "İktidar Sovyetlere" sloganı, eğer çoğu durumda değilse, sık sık son derece yanlış bir biçimde, "sovyetlerde çoğunluğa sahip partiler tarafından kurulmuş hükümet" anlamında anlaşılmaktadır; ve biz işte bu son derece yanlış kanı üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde durmak istiyoruz.

"Sovyetlerde çoğunluğa sahip partiler tarafından kurulmuş bir hükümet" demek, tüm eski hükümet aygıtı, tepeden tırnağa bürokratik, tepeden tırnağa anti-demokratik, hiçbir ciddi reformu, hatta sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin programında yeralan reformları bile gerçekleştirmekte yeteneksiz bir aygıt olarak kalmak üzere, hükümet bileşimi içindeki kişilerin değişmesi demektir.

"İktidar Sovyetlere", bu tüm eski devlet aygıtının, her türlü demokratik girişkenliği engelleyen bürokratik aygıtın kökten bir düzeltilmesi; bu aygıtın ortadan kaldırılıp, yerine yeni, halkçı, gerçekten demokratik bir aygıt, sovyetlerin, yani işçiler, askerler ve köylüler, örgütlü ve silahlı halk çoğunluğunun aygıtının geçirilmesi; halk çoğunluğuna, yalnızca milletvekillerinin seçimi için değil, ama devlet yönetiminde, reformların uygulanması ve toplumsal dönüşümlerde de girişkenlik ve bağımsızlık gösterme yetkisinin verilmesi anlamına gelir.

Bu ayrımı daha da açık ve göze çarpar bir duruma getirmek için, bir hükümet partisinin, sosyalist-devrimci partinin

organı *Dyelo Naroda*'nın son günlerde yapmış bulunduğu değerli itirafı anımsayalım. Sosyalist bakanların eline verilmiş bulunan bakanlıklarda bile —diye yazıyordu bu gazete, kadetler ile ünlü koalisyon sırasında, menşevikler ve sosyalist-devrimciler bakanlıkları ellerinde tutarlarken— hatta bu bakanlıklarda *bile*, tüm eski yönetim aygıtı yerliyerinde kalmıştır ve her türlü çalışmayı engellemektedir.

Ve bunda anlaşılmayacak birşey de yok. Burjuva parlamentarizmi ülkeleri ile, geniş bir ölçüde, anayasal burjuva ülkelerin tüm tarihi, tüm gerçek yönetim çalışması engin bir memurlar ordusunun eline verilmiş olduğu için, bakan değişikliklerinin çok az önem taşıdığını gösterir. Oysa, bu ordu derinden derine anti-demokratik bir anlayış ile dolmuş, her bakımdan bağlı olduğu büyük toprak sahiplerine ve burjuvaziye, binlerce ve milyonlarca bağ ile bağlanmış bulunur. Bu ordu, soluduğu tek hava olan, bir burjuva ilişkiler havası içinde yüzer; mumyalaşmış, kabuk bağlamış, donmuş bir durumda bulunan bu ordu, kendini bu ortamdan çekip çıkarma gücünden yoksundur; düşünme, duyma ve davranma biçimini değiştirmez. Bir hiyerarşi sistemi ile, "devlet hizmeti"ne bağlı bazı ayrıcalıklar ile zincire vurulmuştur; yüksek kadrolarına gelince, hisse senetleri ve bankalar aracılığı ile onlar tamamen, kendilerinin de belli bir ölçüde görevlileri oldukları, çıkarlarını savunup etkisini yaydıkları mali-sermayenin boyunduruğu altındadırlar. Büyük toprak mülkiyetinin tazminatsız kaldırılışı ya da tahıl tekeli vb. gibi reformların *bu* devlet aygıtı aracılığıyla yapılmasına kalkışmak, büyük bir kuruntuya kapılmak, kendini ve halkı aldatmak demektir. Bu aygıt, Fransa'daki III. Cumhuriyet gibi, "kralsız bir krallık" olan bir cumhuriyet kurarak cumhuriyetçi bir burjuvaziye hizmet *edebilir*, ne var ki, sermaye haklarını, "çok kutsal özel mülkiyet" haklarını kaldıran demiyoruz, ama gerçekten kısan ya da sınırlayan reformlar bile uygulamakta, kesin olarak yeteneksizdir. Bu, "sosyalist"lerin katıldıkları bütün "koalisyon" hükümetlerinde, "sosyalist"lerin aslında yararsız ya da halk öfkesine karşı burjuva

hükümete paravana, paratoner hizmeti gören bir süsten, hatta aralarında bazıları son derece iyi niyetli olsalar bile, yığınları bu hükümet yardımıyla bir aldatma aracından başka bir şey olmadıklarını açıklar. 1848'de Louis Blanc ile böyle oldu; İngiltere ve Fransa'da sosyalist katılımlı hükümetler ile onlarca kez böyle oldu; 1917'de Çernov ve Çereteli ile böyle oldu ve burjuva rejim sürdükçe ve eski burjuva bürokratik devlet aygıtı olduğu gibi kaldıkça da böyle olacaktır.

Oysa, işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin büyük değimlerinden biri de, son derece yüksek, ölçüştürülemeyecek biçimde daha demokratik, yeni *tip* bir devlet aygıtını temsil etmeleridir. Sosyalist-devrimciler ile menşevikler, sovyetleri (özellikle Petrograd sovyeti ile Rusya sovyetini, yani merkez yürütme komitesini), hükümetin gerçekleşmesini, çok nazik ve çok sevimli bir gülücük ile, çıkmaz ayın son çarşambasına bıraktığı güçsüz karar ve dilekleri, "denetim" görünüşü altında oyalamakla uğraşan katıksız söz değirmenleri durumuna dönüştürmek için elden gelen ve gelmeyen her şeyi yaptılar. Ama, sovyet havasının bütün pis kokularından geçici olarak arınması, ve devrimci yığınlar girişkenliğinin kendini büyük, güçlü, yenilmez bir şey olarak göstermeye başlaması için, güzel bir fırtına vaadeden kornilovizm "serin rüzgar"ı yetti.

Bu tarihsel örnek bütün inançsız kimseler için bir ders olsun. "İster istemez burjuvaziyi savunmaya yönelen eskisi yerine geçmeye yetenekli aygıtımız yok" diyenler utansınlar. Çünkü bu aygıt *var*: Sovyetler. Yığınların girişkenlik ve bağımsız eyleminden korkmayın, yığınların devrimci örgütlerine güvenin, o zaman işçilerin ve köylülerin, Kornilov darbesine karşı birleşip dikildikleri zaman ortaya koydukları gücü, büyüklük ve yenilmezliği, kamusal yaşamın *tüm* alanlarında gösterdiklerini göreceksiniz.

Sosyalist-devrimci ve menşevik önderlerin büyük günahı, yığınlara güvenmemek, onların girişkenliklerinden, bağımsız eylemlerinden korkmak, tamamen ve sınırsız koşulsuz dayanacak yerde, onların devrimci gözüpeklikleri karşı-

sında tir tir titremektir. Kararsızlıklarının, duraksamalarının, eski bürokratik devlet aygıtı tulumlarına yeni bir şarap dökme yolundaki sürüp giden ve hep verimsiz kalan girişimlerinin derin nedenlerinden birini de işte burada aramalı.

1917 Rus devrimi sırasında ordunun demokratlaştırılması öyküsünü, Çernov hükümeti öyküsünü, Palçinski'nin "saltanat" öyküsünü, Peşehonov'un istifası öyküsünü düşünün, o zaman her adımda yukarda söylenmiş bulunan şeyin parlak bir doğrulamasını göreceksiniz. Askerler tarafından seçilen örgütlere tam bir güven duyulmadığı için, komutanların askerler tarafından seçilmesi ilkesi tam olarak uygulanmadığı için, Kornilov'lar, Kaledin'ler ve karşı-devrimci subaylar, ordunun başına geçtiler. Bu bir olgu. Gözünü körü körüne yummadıkça, Kornilov ayaklanmasından *sonra,* Kerenski hükümetinin *her şeyi olduğu gibi bıraktığını, gerçekten kornilovizmi onardığını* görmemek olanaksız. Aleksiyev'in atanması; Klembovski'ler, Gagarin'ler, Bagration'lar ve Kornilov'un öbür suç ortakları ile yapılan "barış"; Kornilov ve Kaledin'in kendilerine karşı gösterilen iyi davranış, bütün bunlar, Kerenski'nin gerçekte kornilovizmi onardığını, daha açık gösterilemeyecek bir biçimde gösteriyor.

Orta yol yoktur. Deneyim bunu gösterdi. Ya tüm iktidar sovyetlere ve ordunun tam demokratlaştırılması, ya da kornilovizm.

Ya Çernov hükümeti öyküsü? Bu öykü, köylülerin gereksinmelerini gerçekten karşılamayı gözeten azbuçuk ciddi her girişimin, onlara, onların yığın örgütlerine ve etkinliklerine karşı gösterilen her güven belirtisinin, tüm köylülük tarafından en canlı esrime ile karşılandığını tanıtlamadı mı? Ama Çernov, hemen hemen dört ay boyunca, hık-mık etmeler ve aralıksız entrikalar ile, onu en sonunda hiçbir şey yapmadan istifa etme zorunda bırakan kadetler ve yüksek memurlar ile "pazarlık etmek" ve gene "pazarlık etmek" yolunu tuttu. Bu dört ay boyunca ve bu dört ay için, toprak sahipleri ile kapitalistler "partiyi kazandı"lar, büyük toprak mülkiyetini kurtardılar, Kurucu meclisin toplantıya çağrılmasını gecik-

tirdiler ve hatta tarım komitelerine karşı bastırmacı önlemler almaya bile başladılar.

Orta yol yoktur. Deneyim bunu gösterdi. Ya tüm iktidar, dipten doruğa, sovyetlere, tüm toprak, Kurucu meclis kararını beklemeksizin, *hemen* köylülere, ya da büyük toprak sahipleri ile kapitalistler her şeyi engeller, büyük toprak sahipleri iktidarını onarır, köylüleri, en kanlı ayaklanmaya kışkırtıncaya değin, çileden çıkarırlar.

Üretimin tüm ciddi denetiminin (Palçinski'nin elbirliği ile) kapitalistler tarafından baltalanmasında da; tahıl tekelinin ve ekmek ve besin aşlıklarının, Peşehonov tarafından girişilen demokratik, düzenli bir dağıtım *başlangıcının* tüccarlar tarafından baltalanmasında da durum tastamam böyledir.

Şimdi Rusya'da sözkonusu olan hiç de "yeni reformlar" türetmek, "genel" dönüşüm "plan"ları, tasarlamak değildir. Hayır! Bunun sözkonusu olduğuna inandırmak isteyen ve bunu yaparken bile bile yalan söyleyenler, "sosyalizmin kurulması"na karşı, "proletarya diktatörlüğü"ne karşı çığlıklar atan kapitalistler, Potresov'lar, Plehanov'lardır. Gerçeklikte, Rusya'daki durum öyledir ki, işitilmemiş yükler ve savaş afetleri, bu arada korkunç, eşi görülmemiş bir iktisadi yıkım ve açlık tehlikesi, çıkış yolunu daha şimdiden telkin etmiş, göstermiş; ve yalnızca göstermekle kalmamış, son derece ivedi reform ve dönüşümleri, daha şimdiden gündeme koymuş bulunuyorlar: tahıl tekeli, üretim ve dağıtımın denetlenmesi, kağıt para emisyonunun sınırlanması, emtiaya karşı düzenli buğday değişimi, vb..

Bu türlü ve bu yöndeki önlemlerin kaçınılmaz olduklarını herkes kabul ediyor; birçok yerde ve birçok alanda bunların uygulanmasına başlandı. *Bunların uygulanmasına daha şimdiden başlandı,* ama bu önlemler büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin direnci tarafından, hem (*gerçeklikte*, tamamen burjuva ve bonapartçı bir hükümet olan) Kerenski hükümeti aracılığı ile, hem eski devletin bürokratik aygıtı aracılığı ile, ve hem de Rus ve "müttefik" mali-sermayesinin do-

laysız ve dolaylı baskısı ile uygulanan direnç tarafından her yerde engellenmiş ve engellenmektedirler.

Peşehonov'un istifası ile fiyatların kararlılığının bozulmasından, tahıl tekelinin başarısızlığa uğramasından yakınan İ. Prilejayev, bu yakınlarda *Dyelo Naroda*'da (n° 147) şöyle yazıyordu:

"Cesaret ve kararlılık, bileşimleri ne olursa olsun, bizim bütün hükümetlerimizde eksik olan şey işte bu. ... Devrimci demokrasi beklememeli, girişkenlik göstermeli ve iktisadi karışıklığa yöntemli bir biçimde müdahale etmelidir. ... Sarsılmaz bir siyaset ve gözüpek bir iktidar zorunluluğu, kendini hiçbir zaman bugünkü kadar duyurmamıştır."

Doğruya doğru. İyi söylemek diye işte buna denir. Ama yazar, sarsılmaz bir siyaset, cesaret ve kararlılığın bir kişi sorunu olmadığını unutuyor: sözkonusu olan şey, hangi *sınıfın* cesaret ve kararlılığa yetenekli olduğunu bilmektir. Bu sınıf, proletarya, ve yalnızca proletaryadır. Cesur ve kararlı bir iktidar, sarsılmaz bir siyaset, eğer proletarya ve yoksul köylüler diktatörlüğü değilse, nedir? Bu diktatörlüğü aklından bile geçirmeksizin, İ. Prilejayev *bu diktatörlük* arkasından içini çekiyor.

Peki bu diktatörlük ne anlama gelir? Kornilovcuların direncinin ezilmesi ve ordunun ele alınması, yetkinleştirilmesi ve tam demokratlaştırılmasından başka hiçbir anlama. Ordunun yüzde-doksandokuzu, bu diktatörlüğün kurulmasını daha ertesi günü esrime ile karşılayacak. Bu diktatörlük, toprağı köylülere ve tüm iktidarı yerel köylü komitelerine verecek: köylüler tarafından desteklenmez olabilir mi? Bundan kuşkuya düşmek için usunu yitirmiş olmak gerek. Peşehonov'un yalnızca *vaadettiği* şeyleri ("kapitalistlerin direnci kırılmıştır" diyordu Peşehonov sovyetler kongresindeki ünlü söylevinde harfi harfine), bu diktatörlük, üstelik azıklandırma, denetim vb. için kurulmaya başlamış bulunan demokratik örgütlere hiç dokunmaksızın, tersine, onları destekleyerek, geliştirerek, işleyişlerini engelleyen her şeyi ortadan kaldırarak, gerçekleştirecek, onları bir gerçeklik durumuna

getirecek.

Kapitalistlerin direncini kırmaya, gerçekten büyük bir cesaret ve kararlılık ile iktidar sürmeye, ordu ve köylü yığınlarının coşkulu, bütünsel, gerçekten kahramanca desteğini sağlamaya yalnızca proleterler ve yoksul köylüler diktatörlüğü yeteneklidir.

İktidar Sovyetlere: *bundan böyle*, halk yığınlarının bilinç ve kararlılığındaki ilerlemeler ile, onların öz deneyimlerindeki ilerlemeler ile birlikte, giden, *alayların, kerteli, barışçıl, dingin bir evrimini sağlamanın tek yolu işte budur*. İktidar Sovyetlere, ülkenin yönetimini ve ekonominin denetimini, bütünsel olarak, *kimsenin* direnme cüretini gösteremeyeceği ve, pratik ve deneyim yardımıyla, toprağı, yiyecekleri ve buğdayı üleştirmeyi *hızla öğrenecek olan* işçilere ve köylülere vermek demektir bu.

Raboçi Put, n° 10,
27 (14) Eylül 1917
İmza: *N. Lenin*

DEVLET VE DEVRİM

MARKSİST DEVLET TEORİSİ VE DEVRİMDE PROLETARYANIN GÖREVLERİ

(PARÇA)

İKİNCİ BÖLÜM. — DEVLET VE DEVRİM. 1848-1851 DENEYİMİ

*3. Sorunun Marx Tarafından 1852'de Sunuluşu**

1907'de Mehring, *Neue Zeit* gazetesinde (c. XXV, 2, s. 164) Marx'ın Weydemeyer'e yazdığı 5 Mart 1852 tarihini taşıyan mektubundan alıntılar yayınlamıştı. Bu mektup, başka şeyler yanında, şu ilginç gözlemi de içermektedir:

"Ve bana gelince, modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildir. Benden uzun süre önce burjuva tarihçileri, bu sınıf savaşımının tarihsel gelişimini burjuva iktisatçılar da sınıfların ekonomik anatomisini benden çok önce açıklamışlardır. Benim yeni olarak yaptığım: (1) *sınıfların varlığının* ancak *üretimin gelişimindeki belirli, tarihsel evrelere* (*historiche Entwicklungsphasen der Produktion*) bağlı olduğunu; (2) sınıf savaşımının zorunlu olarak *proletarya diktatörlüğüne* vardığını; (3) bu diktatörlüğün kendisinin *bütün*

* İkinci baskıya eklenmiştir.

sınıfların ortadan kaldırılmasına ve *sınıfsız bir topluma* geçişten başka bir şey olmadığını tanıtlamak olmuştur..."

Bu sözlerde Marx, çarpıcı bir açıklıkla, ilk olarak kendi teorisi ile burjuvazinin en önde gelen ve en derin düşünürlerinin teorisi arasındaki, başta gelen ve köklü ayrılıkları; ikinci olarak da kendi devlet teorisinin özünü açıklamayı başarmıştır.

Marx'ın öğretisinde ana noktanın sınıf savaşımı olduğu sık sık söylenir ve yazılır. Ama bu yanlıştır. Bu yanlış anlayış, pek sık olarak marksizmin oportünistçe çarpıtılması ve onun burjuvazice kabul edilebilir bir tahrifatıyla sonuçlanmaktadır. Çünkü, sınıf savaşımı teorisi, Marx tarafından *değil*, Marx'tan *önce* burjuvazi tarafından yaratılmıştır, ve genel olarak söylemek gerekirse, bu, burjuvazi tarafından *kabul edilebilir* bir şeydir. *Yalnızca* sınıf savaşımını kabul edenler henüz marksist değildirler; bunlar henüz burjuva düşüncesinin ve burjuva siyasetinin sınırları içersinde bulunabilirler. Marksizmi sınıf savaşımı teorisi içinde hapsetmek, marksizmi budamak, onu çarpıtmak, onu burjuvazi tarafından kabul edilebilir bir şeye indirgemek anlamını taşır. Marksist, yalnızca, sınıf savaşımının kabulünü, *proletarya diktatörlüğünün* kabulüne dek *genişleten* kimsedir. Bu, marksistle sıradan küçük (ve aynı zamanda da büyük) burjuva arasındaki en derin ayrımı oluşturan şeydir. Bu, marksizmin *gerçek* kavranılması ve kabul edilmesinin denektaşıdır. Ve, Avrupa'nın tarihi, işçi sınıfını, *pratik* bir sorun olarak bu sorunla yüzyüze getirdiği zaman, yalnızca tüm oportünistlerin ve reformistlerin değil, tüm kautskicilerin de (marksizmle reformizm arasında yalpalayan kimselerin) proletarya diktatörlüğünü *reddeden* zavallı darkafalılar ve küçük-burjuva demokratları olduklarını tanıtlamış olması şaşırtıcı değildir. Kautsky'nin *Proletarya Diktatörlüğü* adıyla Ağustos 1918'de, yani bu kitabın birinci basımından çok sonra yayınlanan kitapçığı, marksizmin küçük-burjuva çarpıtmasının ve onu ikiyüzlülükle sözde kabul edip, *gerçekte* onun aşağılık bir reddedilmesinin kusursuz bir örneğidir

(benim *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky*, Petrograd ve Moskova 1918, adlı kitapçığıma bakınız).

Günümüz oportünizmi, başta gelen sözcüsü eski marksist Karl Kautsky tarafından temsil edildiği şekliyle, Marx'ın yukarda aktarılan *burjuva* tutumu nitelemesiyle tam bir uygunluk içindedir, çünkü oportünizm, sınıf savaşımının kabulünü burjuva ilişkileri alanında sınırlandırır. (Bu alan içersinde, bu çerçeve içersinde sınıf savaşımını "ilke olarak" kabul etmeyecek bir tek eğitim görmüş liberal yoktur!) Oportünizm, sınıf savaşımı kabulünü, asıl noktasına, kapitalizmden komünizme *geçiş* dönemine, burjuvazinin *alaşağı edilmesi* ve tümüyle *ortadan kaldırılması* dönemine dek *genişletmez*. Gerçekte, bu dönem kaçınılmaz olarak, sınıf savaşımının eşi görülmedik bir keskinlik biçimine bürünmüş, eşi görülmedik bir şiddet dönemidir, ve, bunun sonucu olarak, bu dönem sırasında devlet, kaçınılmaz olarak *yeni bir yolda* (proletarya için ve genel olarak mülksüzler için) demokratik ve *yeni bir yolda* (burjuvaziye karşı) diktatörce bir devlet olmak zorundadır.

Devam edelim. Marx'ın devlet teorisinin özü, yalnızca *tek* bir sınıfın diktatörlüğünün yalnızca genel olarak her sınıflı toplum için değil, sadece burjuvaziyi alaşağı etmiş bulunan *proletarya* için değil, aynı zamanda, kapitalizmi "sınıfsız toplumdan", komünizmden ayıran tüm *tarihsel dönem* için de gerekli olduğunu kavrayanlar tarafından öğrenilmiştir. Burjuva devletleri biçim olarak çok değişiktir, ama özde aynıdırlar: biçimleri ne olursa olsun bütün bu devletler, son tahlilde kaçınılmaz olarak *burjuva diktatörlüğüdürler*. Kapitalizmden komünizme geçiş, kuşkusuz son derece bol ve çeşitli siyasal biçimler gösterir, ama özü kaçınılmaz olarak aynı olacaktır: *proletarya diktatörlüğü*.

BEŞİNCİ BÖLÜM. — DEVLETİN SÖNMESİNİN İKTİSADİ TEMELLERİ

Marx, bu sorunu, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde, de-

rinlemesine açıklamaktadır (Bracke'ye, 1891'de *Neue Zeit*, c. IX, 1'de basılıncaya dek yayınlanmamış olan, ve Rusçada özel bir basımla yayınlanan 5 Mayıs 1875 tarihli mektup). Lasalcılığın bir eleştirisini içeren bu ilginç yapıtın polemik yönü, deyim yerinde ise, olumlu yönünü, yani komünizmin gelişmesi ile devletin sönmesi arasındaki ilişkinin tahlilini karşılıklı gölgede bırakmıştır.

1. *Sorunun Marx Tarafından Sunuluşu*

Marx'ın Bracke'ye yazdığı 5 Mayıs 1875 tarihli mektubun, Engels'in Bebel'e yazdığı yukarda incelemiş olduğumuz 28 Mart 1875 tarihli mektupla yüzeysel bir karşılaştırılmasından, Marx'ın, Engels'ten daha çok "devlet savunuculuğu" yapmış olduğu ve devlet sorunu konusunda ikisi arasında çok önemli fikir ayrılıkları bulunduğu sanılabilir.

Engels, Bebel'e devlet konusundaki bütün gevezeliklerin tümüyle bir yana itilmesini ve "devlet" sözcüğünün programdan tamamen çıkarılmasını ve yerine "topluluk" sözcüğünün konmasını önermiştir. Engels, Komünün, sözcüğün asıl anlamında artık bir devlet olmadığını bile belirtmişti. Oysa Marx, "komünist toplumun gelecekteki devletinden" bile sözetmiştir, yani komünizm koşullarında bile devletin gerektiğini kabul etmiş görünmektedir.

Ama böyle bir görüş temelden yanlış olacaktır. Daha yakından bir inceleme, Marx ve Engels'in devlet ve devletin sönmesi konusundaki görüşlerinin tümüyle aynı olduğunu, ve Marx'ın yukarıya aktarılan ifadesinin *sönme* süreci içerisindeki devlete ilişkin olduğunu gösterecektir.

Açıktır ki, *geleceğin* "sönme" anını kesenkes belirleme sorunu diye bir şey olamaz, bu besbelli ki uzun bir süreci kapsayacağına göre, daha da böyledir. Marx ve Engels arasında görünüşteki bu ayrılık, bunların farklı konuları ele almaları ve farklı amaçları izlemeleri olgusundan gelmektedir. Engels, Bebel'e, devletle ilgili o gün geçerli (Lassalle tarafından pek de azımsanmayacak ölçüde paylaşılan) önyar-

gıların pek büyük saçmalığını, canlı, keskin bir biçimde ve kalın çizgileriyle göstermek niyetini taşıyordu. Marx *bu* soruna bir başka konuyla, yani komünist toplumun gelişmesi ile ilgilenirken sadece şöyle bir değinmişti.

Marx'ın teorisinin tümü, gelişme teorisinin —en tutarlı, eksiksiz enine-boyuna düşünülmüş ve acımasız biçimiyle— modern kapitalizme uygulanmasıdır. Doğal olarak, Marx, bu teorinin hem kapitalizmin *yaklaşmakta olan* çöküşüne, hem de *geleceğin* komünizminin *gelecekteki* gelişimine uygulanması sorunuyla karşı karşıyaydı.

Öyleyse *geleceğin* komünizminin gelecekteki gelişme sorunu hangi *olgular* esası üzerinden ele alınabilir?

Komünizmin *kökeninin* kapitalizmde *olduğu*, kapitalizmden tarihsel olarak geliştiği, kapitalizmin *ortaya çıkardığı toplumsal* bir gücün eyleminin sonucu olduğu olgusu esası üzerinden, Marx'ta bir ütopya yaratmanın bilinemeyen bir şey konusunda boş tahminler yapma isteği yönünden herhangi bir girişimin izi bile yoktur. Marx, komünizm sorununu, bir doğacının, diyelim yeni bir biyolojik türün şöyle şöyle bir yoldan doğduğunu ve şöyle şöyle belirli bir yönde değiştiğini bildikten sonra onun gelişimi sorununu ele alışı gibi ele alır.

İlkönce, Marx, Gotha Programının devlet ve toplum arasındaki ilişkiler konusunda getirdiği karışıklığı ortadan kaldırdı. Şöyle yazıyordu: " 'Bugünün toplumu' bütün uygar ülkelerde varolan, ortaçağ kalıntılarından azçok arınmış, her ülkenin özel tarihsel gelişmesiyle azçok değişikliğe uğramış, azçok gelişmiş kapitalist toplumdur. Öte yandan 'bugünün devleti' ülke sınırıyla değişmektedir. Prusya-Alman İmparatorluğunda İsviçre'de olduğundan farklıdır, ve İngiltere'de Birleşik Devletler'de olduğundan farklıdır. 'Bugünün devleti', bu nedenle, bir yapıntıdır.

"Ama farklı uygar ülkelerin farklı devletleri, biçimlerinin çok farklı çeşitliliğine karşın, bunların hepsinde ortak olan şudur ki, yalnızca kapitalist olarak az ya da çok gelişmiş olan modern burjuva toplumun üzerine temellenmişler-

dir. Bu anlamda, içinde bugünkü kökünün, burjuva toplumunun tükenip yokolacağı, gelecekle karşıtlık içersinde, türsel bir deyim olarak 'bugünün devletinden' sözetme olanağı vardır.

"O zaman şu soru ortaya çıkıyor: komünist toplumda devletin geçireceği dönüşüm nedir? Bir başka deyişle, o toplumda, bugünün devlet işlevlerine benzer olan hangi toplumsal işlevler varlığını sürdürecektir? Bu soru ancak bilimsel olarak yanıtlanabilir, ve halk sözcüğünü devlet sözcüğü ile binbir biçimde bileştirerek soruna bir arpa boyu bile yaklaşılamaz."

"Halkın devleti" konusundaki bütün sözleri böyle alaya aldıktan sonra Marx, sorunu formüle etti ve buna bilimsel bir yanıt arayanların yalnızca sağlam bilimsel verileri kullanmaları gerektiği yolunda uyarıda bulundu. Bütün gelişme teorisi tarafından, bir tüm olarak bilim tarafından en şaşmaz bir biçimde konmuş bulunan birinci olgu — hayalciler tarafından görmezlikten gelinmiş olan, ve sosyalist devrimden korkan bugünün oportünistleri tarafından görmezlikten gelinen olgu— kapitalizmden komünizme *geçişin*, tarihsel olarak, kuşkusuz *özel bir aşaması*, ya da özel bir evresinin olması gerektiğidir.

2. *Kapitalizmden Komünizme Geçiş*

Marx şöyle sürdürmüştür:

"Kapitalist ve komünist toplum arasında, birinin ötekine devrimci dönüşümü dönemi yeralır. Buna uygun düşen gene siyasal bir geçiş dönemidir ve bu dönemde, devlet, *proletaryanın devrimci diktatörlüğünden* başka bir şey olamaz."

Marx bu vargıyı, modern kapitalist toplumda proletaryanın oynadığı rolün tahliline, bu toplumun gelişmesiyle ilgili verilere, ve proletaryanın ve burjuvazinin karşıt çıkarlarının uzlaşmazlığına dayandırmaktadır.

Daha önce sorun şöyle konmuştu: kurtuluşunu gerçekleştirmek için, proletarya, burjuvaziyi devirmek, siyasal ikti-

darı kazanmak ve devrimci diktatörlüğünü kurmak zorundadır. Şimdi sorun biraz farklı olarak konmaktadır: kapitalist toplumun —ki komünizme doğru ilerliyor— komünist topluma geçişi, "siyasal bir geçiş dönemi" olmadan olanaksızdır, ve bu dönemde devlet yalnızca proletarya diktatörlüğü olabilir.

O halde bu diktatörlükle demokrasi arasındaki bağıntı nedir?

Görmüş bulunuyoruz ki, *Komünist Manifesto*, bu iki kavramı tamamen yanyana koymaktadır: "proletaryayı egemen sınıf konumuna yükseltmek" ve "demokrasi savaşını kazanmak". Yukarıda bütün söylenmiş olanlara dayanılarak, kapitalizmden komünizme geçişte demokrasinin nasıl değiştiğini daha doğru bir biçimde belirleme olanağı vardır.

Kapitalist toplumda, en elverişli koşullar altında gelişmesi kaydıyla, demokratik cumhuriyette aşağıyukarı tam bir demokrasi buluyoruz. Ama bu demokrasi, her zaman kapitalist sömürünün koyduğu dar sınırlarla kuşatılmıştır, bunun sonucu olarak da her zaman aslında azınlığın demokrasisi olarak, yalnızca mülk sahibi sınıf için, yalnızca zenginler için kalmaktadır. Kapitalist toplumda özgürlük, her zaman eski Yunan cumhuriyetlerinde olduğu gibi kalmaktadır: köle sahiplerinin özgürlüğü. Kapitalist sömürünün getirdiği koşullar yüzünden, modern ücret köleleri, gereksinme ve yoksulluk tarafından öylesine ezilmektedirler ki, bunlar "demokrasiyle rahatsız edilemezler", "siyasetle rahatsız edilemezler", olayların günlük, sessiz gelişimi içinde, nüfusun çoğunluğu, kamu yaşamından ve siyasal yaşamdan uzaklaştırılmıştır.

Bu iddianın doğruluğu, belki de en açık bir biçimde Almanya'da tanıtlanmıştır, çünkü orada anayasal meşruluk oldukça uzun bir süre —yaklaşık yarım yüzyıl (1871-1914)— düzenli bir biçimde kalmıştı ve bu dönem sırasında sosyal-demokratlar "meşruluğu kullanma" yolunda öteki ülkelerden çok daha başarılı olabilmişlerdi, ve işçilerin dünyanın herhangi bir yerinde olandan daha büyük bir bölümünü si-

yasal bir parti içerisinde örgütlemişlerdi. Kapitalist toplumda, siyasal yönden bilinçli ve faal ücret kölelerinin şimdiye dek kaydedilmiş en büyük oranı nedir? Onbeş milyon ücretli işçiden Sosyal-Demokrat Parti üyesi olan bir milyondur! Onbeş milyondan üç milyonu sendikalarda örgütlenmiştir!

Önemsiz denebilecek bir azınlık için demokrasi, zenginler için demokrasi — kapitalist toplumun demokrasisi budur. Eğer kapitalist demokrasinin işleyişine daha yakından bakacak olursak, her yerde, oy hakkının "küçük" — sözümona küçük— ayrıntılarında (oturma koşulları, kadınların oy hakkından yoksun bırakılması vb.) temsilî kurumların yönetiminde, toplanma hakkının önündeki fiilî engellerde (kamu binaları "dilenciler" için değildir!), günlük basının katıksız kapitalist örgütlenmesinde, vb., vb. — demokrasi üzerinde kısıtlama üstüne kısıtlama görüyoruz. Yoksullar için konan bu kısıtlamalar, bu ayrı tutmalar, dıştalamalar, engeller, özellikle yığın yaşamı içindeki ezilen sınıfları tanıma gereksinmesini hiçbir zaman duymamış ve onlarla hiçbir zaman yakın ilişkiye girmemiş olanların gözünde (burjuva yayıncılarının ve politikacılarının eğer yüzde-doksandokuzu değilse, onda-dokuzu bu kategoriye girerler) pek önemsiz görünür; ama biraraya geldiklerinde bu kısıtlamalar, yoksulları, siyasetin, demokrasiye etkin olarak katılmanın dışında tutar ve acımasızca bir tarafa atar.

Marx, Komün deneyimini tahlil ederken, ezilenlerin, birkaç yılda bir, ezen sınıfın hangi özel temsilcisinin onları parlamentoda temsil edeceğini ve baskı altında tutacağını kararlaştırmalarına izin verildiğini söylediğinde, kapitalist demokrasinin bu *özünü* parlak bir biçimde kavramıştı!*

Ama bu kapitalist demokrasiden —kaçınılmaz olarak dar ve yoksulları sinsice bir kenara iten ve bu yüzden de baştanbaşa ikiyüzlü ve sahte demokrasiden— ileri bir gelişme, liberal profesörlerin ve küçük-burjuva oportünistlerinin bizi inandırmaya çalıştıkları gibi "giderek daha büyük demokrasiye" doğru, yalın, doğrudan doğruya ve pürüzsüz ola-

* Karl Marx, *Fransa'da İç Savaş* Sol Yayınları. Ankara 1991, s. 59.

rak ilerlemez. Hayır, ileri gelişme, yani komünizme doğru gelişme, proletarya diktatörlüğü aracıyla olur, ve başka türlü de olamaz, çünkü kapitalist sömürücülerin *direnci*, bir başkası tarafından ya da bir başka yoldan *kırılmaz*.

Ve proletarya diktatörlüğü, yani ezilenlerin öncüsünün ezenleri sindirmek amacıyla egemen sınıf olarak örgütlenmesi, salt demokrasinin bir genişlemesiyle ortaya çıkamaz. *İlk kez* parababaları için değil, yoksullar için demokrasi, halk için demokrasi haline gelen demokrasinin son derece büyük bir genişlemesiyle *eşzamanlı olarak*, proletarya diktatörlüğü, ezenlerin, sömürenlerin, kapitalistlerin özgürlükleri üzerine bir dizi kısıtlamalar koyar. İnsanlığı ücret köleliğinden kurtarmak için onları sindirmek zorundayız, direnişlerinin zor yoluyla kırılması gerekir; açıktır ki, baskının olduğu yerde, şiddetin olduğu yerde ne demokrasi vardır, ne de özgürlük.

Engels, bunu, Bebel'e yazdığı mektubunda, okurun da anımsayacağı gibi, "proletarya, özgürlük için değil, hasımlarını elden kaçırmamak için devlete gereksinme duyar, ve özgürlükten sözetme olanağı doğar doğmaz, devlet, devlet olarak varolmaktan çıkar" dediğinde bunu parlak bir biçimde ifade etmiştir.

Halkın büyük çoğunluğu için demokrasi, ve zor yoluyla baskı altına alma, yani halkı sömürenlerin ve baskı altına alanların demokrasiden yoksun bırakılması — kapitalizmden komünizme *geçiş* sırasında demokrasinin geçirdiği değişiklik budur.

Ancak komünist toplumda, kapitalistlerin direnişleri tümüyle kırıldığı zaman, kapitalistler yokolduğu zaman, sınıflar olmadığı zaman (yani üretimin toplumsal araçlarıyla ilişkileri açısından toplumun üyeleri arasında herhangi bir ayrım olmadığı zaman), *ancak* o zaman, "devlet ... varolmaktan çıkar", ve "*özgürlükten sözetme olanağı doğar*". Ancak o zaman gerçekten eksiksiz bir demokrasi, hiçbir türden ayrıcalığı olmayan bir demokrasi olanaklı hale gelecektir ve gerçekleştirilebilecektir. Ve ancak o zaman demokrasi şu basit olgudan ötürü *sönmeye* başlayacaktır: kapitalist kölelikten

kurtulmuş, kapitalist sömürünün eşi görülmedik dehşetinden, vahşetinden, çılgınlıklarından ve alçaklıklarından kurtulmuş halk, yüzyıllardan beri bilinen ve bütün törel vecizeler içerisinde binlerce yıldır yinelenen toplum ilişkilerindeki temel kurallara uymaya, giderek *alışacaktır*. Bunlar bu kurallara, zora başvurulmaksızın, baskıya başvurulmaksızın, boyun eğmeye başvurulmaksızın, devlet adı verilen baskının *özel bir aygıtı olmaksızın* uymaya alışacaklardır.

"Devlet *söner*" ifadesi çok iyi seçilmiştir, çünkü bu, sürecin, hem tedrici ve hem de kendiliğinden niteliğini göstermektedir. Ancak alışkanlık böyle bir sonuç sağlayabilir ve kuşkusuz sağlayacaktır; çünkü, insanların, sömürünün olmadığı zaman, öfkeyi kabartacak, hoşnutsuzluk ve başkaldırmayı uyandıracak, ve *baskıyı* gerektirecek bir şey olmadığı zaman, toplumsal ilişkilerin zorunlu kurallarına uymaya kolaylıkla nasıl alıştıklarının milyonlarca örneğini çevremizde görüyoruz.

Demek ki, kapitalist toplumda, eli-kolu budanmış, sefil, *sahte* bir demokrasi ile, yalnızca zenginler için, azınlık için bir demokrasiyle karşı karşıyayız. Proletarya diktatörlüğü, komünizme geçiş dönemi, ilk kez sömürücüleri, azınlığı baskı altına alma zorunluluğuyla birlikte, halk için, çoğunluk için demokrasiyi yaratacaktır. Ancak komünizm, gerçekten de eksiksiz bir demokrasiyi getirme yeteneğindedir, ve demokrasi ne denli eksiksiz olursa, o denli çabuk gereksiz hale gelecek ve kendiliğinden sönecektir.

Bir başka deyişle, kapitalizm koşullarında, sözcüğün gerçek anlamıyla devletle karşı karşıyayız, yani bir başka sınıfın, ve dahası da, çoğunluğun azınlık tarafından baskı altına *alınması* için özel bir makineye sahip bulunuyoruz. Doğaldır ki, böyle sömürülen çoğunluğun, sömüren azınlık tarafından sistemli olarak baskı altına alınması işinde başarılı olmak, baskı altına almak konusunda büyük bir canilik, büyük bir vahşet ister, insanlığın, kölelikten, serflikten ve ücretli emekten geçerken gerçekten de içinde yüzdüğü kan deryaları ister.

Ayrıca, kapitalizmden komünizme *geçiş* sırasında baskı, *gene* gereklidir, ama şimdi bu baskı, sömürülen çoğunluğun sömüren azınlığa baskısıdır. Özel bir aygıt, baskı için özel bir makine, "devlet" *gene* gereklidir, ama şimdi bu geçici bir devlettir. Artık sözcüğün gerçek anlamıyla bir devlet değildir bu; çünkü sömüren azınlığın *dünün* ücret köleleri çoğunluğu tarafından baskı altına alınışı, ayaklanan kölelerin, serflerin ve ücret emekçilerinin bastırılmasında akacak kandan çok daha az kana malolacak, daha kolay, daha basit, daha doğal bir görevdir ve insanlığa maliyeti çok daha az olacaktır. Ve baskı için *özel bir makineye* olan gereksinmenin kaybolmaya başlaması, demokrasinin halkın böylesine büyük bir çoğunluğuna yayılmasıyla bağdaşan bir şeydir. Doğaldır ki, sömürücüler, halkı baskı altına alma görevini yerine getirmek için oldukça karmaşık bir makine olmaksızın bunu başaramazlar, ama *halk*, çok basit bir "makine" ile bile, hatta bir "makine" olmaksızın, özel bir aygıt olmaksızın da, *silahlı halkın* basit bir *örgütüyle* (işçi ve asker vekilleri sovyetlerinin başı çekmeleri gibi diyebiliriz) sömürücüleri baskı altına alabilir.

Ensonu, yalnızca komünizm, devleti kesenkes gereksiz hale getirir, çünkü baskı altına alacak *kimse* kalmamıştır — bir *sınıf*, halkın belirli bir kesimine karşı sistemli bir savaşım anlamında "hiç kimse". Bizler hayalci değiliz, ve hiçbir şekilde *tek tek bireylerin* taşkınlıklarının olasılığını ve kaçınılmazlığını, ya da *böylesine* taşkınlıkların önüne geçilmesinin gereğini yadsımıyoruz. Ancak, önce bunun için özel bir makineye, özel bir aygıta gerek yoktur; bu, herhangi bir uygar insan kalabalığının, modern toplumda bile bir kargaşalığı ya da bir kadına yapılan saldırıyı durdurmak için müdahale etmesi kadar basit ve gönüllü olarak, silahlı halkın kendisi tarafından yapılacaktır. Ve ikincisi, biz biliyoruz ki, toplumsal ilişki kurallarını çiğnemek demek olan taşkınlıkların temel toplumsal nedeni, insanların sömürülmesi, onların gereksinme ve yoksulluk içinde olmalarıdır. Bu esas nedenin ortadan kaldırılmasıyla, taşkınlıklar da kaçınılmaz olarak

"sönmeye" başlayacaktır. Nasıl bir hızla ve nasıl bir yol izleyerek bunun olacağını bilmiyoruz, ama bunların söneceğini biliyoruz. Bunların sönmesiyle devlet de *sönecektir.*

Marx, hayaller kurmadan, gelecek yönünden *şimdi* neyin belirlenebileceğini, yani komünist toplumun alt evreleri ile yüksek evreleri arasındaki farklılığı en ayrıntılı bir biçimde belirlemiştir.

3. *Komünist Toplumun Birinci Evresi*

Gotha Programının Eleştirisi'nde Marx, Lassalle'ın sosyalizm koşullarında işçilerin "emeğinin eksiltilmemiş" ya da "tam ürününü" alacağı yolundaki düşüncesini ayrıntılarıyla çürütür. Marx, toplumun toplumsal emeğinin tümünden bir yedek fonun, üretiminin genişletilmesi için bir fonun, makinelerin "aşınması ve yıpranmasını" yerine koymak vb. için bir fonun çıkarılması gerektiğini gösterir. Sonra da tüketim araçlarından, yönetim harcamaları için, okullar, hastaneler, yaşlılar yurdu vb. için bir fon ayrılması gerekir.

Lassalle'ın belirsiz, bulanık, genel sözü ("emeğinin tüm ürünü işçiye") yerine, Marx, sosyalist bir toplumun işlerini nasıl yöneteceğinin ciddi bir tahminini yapar. Kapitalizmin olmayacağı bir toplumun yaşam koşullarının *somut* bir tahlilini yapmayı sürdürürken şöyle söyler:

"Bizim burda [işçi partisinin programını tahlil ederken] ilgilenmek durumunda olduğumuz şey, kendi temelleri üzerinde *geliştiği* haliyle değil de, tersine, kapitalist toplumdan *çıkış* biçimiyle komünist bir toplumdur; bu toplum, her yönüyle, iktisadi olarak, törel ve entelektüel yönden, hâlâ rahminden çıktığı eski toplumun doğum damgasıyla damgalıdır."

Marx'ın komünist toplumun "birinci" ya da alt evresi olarak deyimlendirdiği, kapitalizmin rahminden dünya yüzüne henüz çıkmış bulunan ve her yönüyle eski toplumun doğum damgalarıyla damgalanmış olan bu komünist toplumdur. Üretim araçları artık bireylerin özel mülkü olmaktan çık-

mıştır. Üretim araçları toplumun tümüne aittir. Toplumun, toplumsal olarak gerekli işin belli bir bölümünü yerine getiren her üyesi, toplumdan belli miktarda iş yapmış olduğunu gösteren bir belge alır. Ve bu belge ile, halk mağazasından buna uygun düşen tüketim malları alır. Kamu fonuna giden bir miktar emek kesildikten sonra, her işçi, bu yüzden, toplumdan, ona vermiş olduğu kadarını alır.

"Eşitliğin" egemen oluşu denebilir buna.

Ama Lassalle, böyle (çoğunlukla sosyalizm denilen, ama Marx'ın komünizmin ilk evresi diye deyimlendirdiği) bir toplumsal düzeni gözönünde tutarken, bunun "haktan yana dağılım" olduğunu, bunun "herkesin eşit emek ürününde eşit hakkı) olduğunu söylerken, Lassalle yanılmaktadır ve Marx bu yanılgıyı şöyle sergiler:

"Böylece eşit hak" diyor Marx, bu durumuyla, her hukuk gibi, *eşitsizlik demek olan* "burjuva hukuku" ile gene kuşkusuz uyuşmaktadır. Her türlü hukuk, aslında birbirine benzemeyen, birbirlerine eşit olmayan *farklı* insanlara *eşit* bir önlemin uygulanmasıdır. İşte bu yüzden "eşit hak", eşitliğin bir çiğnenmesidir ve bir adaletsizliktir. Aslında, bir ötekisi kadar toplumsal emeği gerçekleştiren herkes, toplumsal ürünün (yukarda belirtilen kesintilerden sonra) eşit bir payını alır.

Ama insanlar birbirlerine benzemezler: biri kuvvetlidir, öteki zayıf; birisi evlidir, öteki değildir; birinin daha çok çocuğu vardır, ötekinin daha az, vb.. Ve Marx'ın çıkardığı vargı şudur:

"... Eşit bir emek gerçekleştirilmesiyle, ve buna bağlı olarak toplumsal tüketim fonundan eşit bir payla, gerçekte, biri ötekinden daha çok alacak, biri ötekinden daha zengin olacak vb.. Bütün bu kusurlardan sakınmak için, hak, eşit olmak yerine eşit olmamak gerekir."

Bu nedenle komünizmin ilk evresi, adalet ve eşitlik getiremez: zenginlik yönünden farklılıklar, ve haksız farklılıklar hâlâ sürecektir, ama insanın insan tarafından *sömürüsü, üretim araçlarının* —fabrikaların, makinelerin, toprağın

vb.— ele geçirilmesi ve bunların özel mülkiyet haline getirilmesi olanağı olmayacağından, mümkün olmayacaktır. Lassalle'ın *genel* "eşitlik" ve "adalet" konusundaki küçükburjuvaca, bulanık sözlerini boşa çıkararak Marx, ilkönce *yalnızca* bireylerin ele geçirmiş oldukları üretim araçlarının "adaletsizliğini" ortadan kaldırma *durumunda olan*, ve tüketim mallarının "harcanan emek miktarına göre" (ve gereksinmelere göre değil) dağıtımındaki öteki adaletsizliği bir anda ortadan *kaldıramayan* komünist toplumun *gelişme çizgisini* göstermektedir.

Burjuva profesörlerini ve "bizim" Tugan'ı da içeren kaba iktisatçılar, sürekli olarak, sosyalistleri insanlar arasındaki eşitsizliği unutmakla ve bu eşitsizliği ortadan kaldırmayı "düşlemekle" suçlamaktadırlar. Böyle bir suçlama, göreceğimiz gibi, yalnızca burjuva ideologlarının aşırı bilisizliklerini tanıtlar.

Marx, yalnızca en büyük bir titizlikle insanların kaçınılmaz eşitsizliğini hesaba katmakla kalmaz, aynı zamanda, salt üretim araçlarının, toplumun tümünün ortak mülkiyetine dönüştürülmesinin (buna çoğunlukla "sosyalizm" denmektedir), ürünlerin "gerçekleştirilen emek miktarına göre" bölüştürülmesi *hüküm sürdüğü* sürece dağılımın kusurlarını ve "burjuva hukukunun" eşitsizliğini *gideremeyeceği* olgusunu da hesaba katar. Devamla Marx şöyle söyler: "Ama bu kusurlar, komünist toplumun, kapitalist toplumdan, uzun doğum sancılarından sonra hemen dünyaya çıktığı dönem olan ilk evresinde kaçınılmazdır. Hukuk hiçbir zaman toplumun iktisadi yapısından ve bu yapının koşullandırdığı kültürel gelişmeden daha yüksek bir düzeyde olamaz."

Ve böylece, komünist toplumun ilk evresinde (genellikle sosyalizm denir) "burjuva hukuku" tümüyle ortadan kaldırıla*maz*, yalnızca kısmen, yalnızca o güne dek erişilmiş olan iktisadi devrimle orantılı olarak, yani yalnızca üretim araçları yönünden ortadan kaldırılmış olur. "Burjuva hukuku", üretim araçlarını, bireylerin özel mülkiyeti olarak kabul eder. Sosyalizm, bunları, *ortak* mülkiyete dönüştürür. *Bu öl-*

çüde —ve bir tek bu ölçüde— "burjuva hukuku" ortadan kaybolur.

Ama, öteki bölümleri ilgilendirdiği kadarıyla burjuva hukuku yerinde kalır; ürünlerin dağılımında ve emeğin toplumun üyeleri arasında paylaşımında düzenleyici yetisinde (belirleyici etmen oluşunda) yerinde kalır. "Çalışmayan yemeyecektir" sosyalist ilkesi *şimdi* gerçekleştirilmiştir; öteki "eşit miktarda emeğe eşit miktarda ürün" sosyalist ilkesi de *şimdi* gerçekleştirilmiştir. Ama henüz bu, komünizm değildir, ve eşit olmayan bireylere, eşit olmayan (gerçekten de eşit olmayan) emek miktarına karşılık olarak eşit miktarda ürün veren "burjuva hukuku" henüz ortadan kalkmış değildir.

Bu bir "kusurdur", diyor Marx, ama komünizmin ilk evresinde önüne geçilemez bir şeydir, çünkü eğer hayalciliğe kapılmıyorsak, kapitalizmi alaşağı edince halkın *herhangi bir hukuk ölçütü olmaksızın* bir anda, toplum için çalışmayı öğreneceğini düşünmememiz gerekir. Bunun yanında, kapitalizmin yıkılması böylesine bir değişme için iktisadi önkoşulları *hemen yaratmaz*.

Şimdilik "burjuva hukukundan" başka bir ölçüt yoktur. Onun için bu düzeyde, üretim araçlarının ortak mülkiyetini güvence altına alırken, bir yandan da emekte ve ürünlerin dağılımındaki eşitliği güvence altına alacak bir devletin gereği hâlâ vardır.

Devlet, artık kapitalistlerin, sınıfların, ve bunun sonucu olarak da *baskı* altına alınacak *sınıfın* bulunmadığı zaman söner.

Ama devlet, fiilî eşitsizliği kutsayan "burjuva hukuku" güvence altına alınmaya devam edildiği sürece, henüz tümüyle sönmemiştir. Devletin tümden sönmesi için, tam komünizm gereklidir.

4. *Komünist Toplumun Yüksek Evresi*

Marx şöyle devam eder:

"Komünist toplumun daha yüksek bir evresinde, bireyin işbölümüne kölece boyun eğmesi ve bununla birlikte kafa emeği ile kol emeği arasındaki karşıtlık ortadan kalktıktan sonra, emek yalnızca bir geçim aracı değil, yaşamın birincil gereksinmesi haline geldikten sonra, üretici güçler bireyin çok yanlı gelişmesini artırdıktan, ve işbirliğine dayanan zenginlik kaynakları daha bol bir biçimde akmaya başladıktan sonra — ancak o zaman burjuva hukukunun dar ufku tümüyle aşılabilir ve toplum bayrağına 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre' diye yazılabilir."

Ancak şimdi Engels'in "özgürlük" ve "devlet" sözcüklerinin birleştirilmesinin saçmalığıyla acımasızca alay eden uyarılarının doğruluğunu tam olarak kavrayabiliriz. Devlet varolduğu sürece özgürlükten sözedilemez. Özgürlük olduğunda devlet olmayacaktır.

Devletin tümüyle sönmesi için gerekli olan iktisadi temel, komünist gelişmenin kafa emeği ile kol emeği arasındaki çelişkinin ortadan kalktığı, bunun sonucu olarak modern *toplumsal* eşitsizliğin başlıca kaynaklarından birinin — üstelik de salt üretim araçlarının kamu mülkiyetine dönüştürülmesiyle, salt kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle hiçbir şekilde doğrudan ortadan kaldırılamayacak olan bir kaynağın— ortadan kalktığı yüksek bir aşamadır.

Bu mülksüzleştirme, üretici güçlerin çok büyük boyutlarda gelişmesini *olanaklı* kılacaktır. Ve biz, kapitalizmin, bu gelişmeyi ne inanılmaz bir biçimde şu anda *geciktirmekte* olduğunu gördükten sonra, şu anda erişilmiş bulunan teknik düzey temeli üzerinde ve büyük ilerlemeler başarılabileceğini gördükten sonra, kapitalistlerin mülksüzleştirilmelerinin kaçınılmaz bir biçimde insan toplumunun üretici güçlerinin çok büyük bir gelişimine yolaçacağını tam bir güvenle söyleme yetkisini kendimizde buluyoruz. Ama bu gelişme nasıl bir hızla ilerleyecektir, işbölümünden kopma noktasına, kafa emeği ile kol emeği arasındaki çelişkinin ortadan kalkma noktasına, emeğin "yaşamın birincil gereksinmesine" dönüşmesi noktasına ne kadar zamanda ulaşacaktır — bilmi-

yoruz ve *bilemeyiz.*

İşte bu yüzden biz, yalnızca devletin kaçınılmaz olarak söneceğinden, bu sürecin uzun süreli olması özelliğini ve bu sürenin komünizmin *yüksek evresinin* gelişmesinin çabukluğuna bağlı olduğunu vurgulayarak, ve sönme için gerekli zaman sorusunun karşılığını, ya da somut sönme biçimleri sorusunun karşılığını, bu soruların yanıtlanmasında elde malzeme *bulunmamasından* ötürü tamamen açık bırakarak sözetmek yetkisini taşıyoruz.

Toplum "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre" kuralını benimsediği zaman, yani insanlar toplumsal ilişkilerin temel kurallarına uymaya iyice alıştıkları zaman ve emekleri, *kendi yeteneklerine göre* gönüllü olarak çalışacakları üretkenliğe ulaştığı zaman, devlet tümüyle sönme durumuna gelebilecektir. İnsanı Shylock'un[37] acımasızlığıyla birinin bir ötekinden yarım saat daha çok çalışıp çalışmadığını, birinin bir ötekinden daha az alıp almadığını hesaplamak durumunda bırakan "burjuva hukukunun dar ufukları" —bu dar ufuklar— o zaman aşılmış olacaktır. Herkesin alacağı miktarı düzenlemek için ürünlerin dağıtımına gerek duyulmayacaktır; herkes serbestçe "gereksinmelerine göre" alacaktır.

Burjuva görüş açısından böylesine bir toplum düzeninin "sırf hayal" olduğunu söylemek, sosyalistlerin, herkesin, tek tek yurttaşların emekleri üzerinde herhangi bir denetim kurmadan istedikleri kadar yermantarı, araba, piyano, vb. alabilme hakkını vaadetmelerinden ötürü, onlarla alay etmek kolaydır. Bugün bile burjuva "çokbilmişleri", bu yolda alay etmekle yetinmekte, böylece, hem bilisizliklerini, hem de kapitalizmin aptalca savunularını ortaya koymuş olmaktadırlar.

Bilisizliktir — çünkü hiçbir sosyalistin komünizmin yüksek evresinin geleceğini "vaadetmek" aklından geçmemiştir; büyük sosyalistlerin bunun geleceğine ilişkin *öngörülerine* gelince, bu, emeğin bugünkü üretkenliğini ve Pomyalovski'nin öykülerindeki ilahiyat öğrecileri gibi[38] kamu zengin-

liklerini "salt keyif olsun diye" yakıp yıkan ve olmayacak olanı isteyen *bugünkü* sıradan insan çoğunluğunu öngörmez.

Komünizmin "yüksek" aşaması gelene dek sosyalistler, toplumun *ve devletin* emek ve tüketim ölçüsü üzerinde *en sıkı* denetimini isterler; ama bu denetim kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle, işçilerin kapitalistler üzerinde denetiminin sağlanmasıyla *başlamalıdır*, ve bürokratların devleti yoluyla değil, *silahlı işçilerin* devletiyle uygulanmalıdır.

Burjuva ideologları (ve bunların Çereteli'leri, Çernov'ları ve işbirlikçileri gibi çanak yalayıcıları) tarafından kapitalizmin aptalca savunusu, bunların, *bugünün* siyasetinin hayati ve acil sorunları yerine, yani kapitalistlerin mülksüzleştirilmeleri, *tüm* yurttaşların işçiye ve öteki memurların —bütün devletin— büyük *bir* "sendikasına" dönüştürülmesi ve bu sendikanın tüm çalışmasının gerçekten de demokratik bir devlete, *işçi ve asker vekilleri sovyet devletine* tamamen bağımlı kılınması sorunları yerine uzak bir gelecek konusundaki tartışma ve söz yığınlarını *koymalarından* oluşur.

Gerçekten de, Çereteli'lerin ve Çernov'ların peşinden koştuğu bir darkafalının izlediği bir profesör, delice hayallerden, bolşeviklerin demagojik vaatlerinden, sosyalizmin "gerçekleştirilmesinin" olanaksızlıklarından sözederken, aklındaki, genel olarak söylemek gerekirse "gerçekleştiremeyeceğinden" ötürü kimsenin hiçbir zaman vaadetmediği ya da "gerçekleştirilmesini" aklından bile geçirmediği komünizmin yüksek aşaması ya da evresidir.

Ve, bu bizi, Engels'in "sosyal-demokrat" adının doğru olmadığı konusunda yukarıya aktarılan tartışmasında şöyle bir değindiği sosyalizm ile komünizm arasındaki bilimsel ayrım sorununa getiriyor. Siyasal yönden, komünizmin birinci, ya da alt evresi ile yüksek evresi arasındaki ayrım, zamanla belki de çok büyük olacaktır. Ama bu ayrımı, şimdi, kapitalizm koşullarında sorun yapmak gülünç olur, ve belki de tek tek anarşistler buna büyük bir önem verebilirler (eğer anarşistler arasında hâlâ, Kropotkin'leri, Grave'ı, Cornelissen'i

ve anarşizmin öteki "yıldızlarını" sosyal-şovenistlere ya da onun duygusunu ve bilincini şu ana kadar korumuş bulunan pek az anarşistten biri olan Ghe'nin dediği gibi "anarko-sipercilere" "Plehanov" dönüştürmesinden birşey öğrenmemiş olan insanlar kaldıysa).

Ama sosyalizm ile komünizm arasındaki bilimsel ayrım açıktır. Genel olarak sosyalizm diye adlandırılan şeyi, Marx, komünist toplumun "birinci", ya da alt evresi diye deyimlendirmiştir. Üretim araçları *ortak* mülkiyet haline geldiğine göre, "komünizm" sözcüğü burada da kullanılabilir, ancak bunun tam komünizm *olmadığını* akıldan çıkarmamamız kaydıyla, Marx'ın açıklamalarının büyük önemi şudur ki, burada da o, tutarlı bir biçimde materyalist diyalektiği, gelişim teorisini uygulamakta, ve komünizmi kapitalizmden gelişen bir şey olarak ele almaktadır. Bilgiçce keşfedilmiş, "uydurma" tanımlar ve (sosyalizm nedir?, komünizm nedir?) sözler üzerine tartışmalar yerine, Marx, komünizmin iktisadi olgunluğunun aşamalarına ne denebileceğinin bir tahlilini vermektedir.

Birinci evrede, ya da birinci aşamada, komünizm, henüz iktisadi olarak tümüyle olgunlaşmış ve tümüyle kapitalizmin geleneklerinden ve izlerinden kurtulmuş *olamaz*. Demek oluyor ki, komünizmin, ilk evresinde koruduğu ilginç görüngü, "*burjuva* hukukunun dar ufku"dur. Kuşkusuz, burjuva hukuku, *tüketim* mallarının dağılımı yönünden kaçınılmaz olarak *burjuva devletin* varlığını öngörür, çünkü hukuk, hukuk ölçütlerinin uygulanmasını *zorlama* gücünde olan bir aygıt olmaksızın, bir hiçtir.

Bundan, komünizm koşullarında, bir süre için yalnızca burjuva hukuku değil, burjuvazisiz burjuva devletin de yerinde kaldığı sonucu çıkar!

Bu, marksizmin son derece derin içeriğini inceleme yönünden biraz olsun zahmete katlanmamış olan kimseler tarafından suçlama nedeni yaptıkları bir paradoks ya da düpedüz diyalektik bir sözcük oyunu gibi görünebilir. Ama Marx, bir "burjuva" hukuk kırıntısını keyfî olarak komünizme so-

kuşturmamıştır. Kapitalizmin *rahminden* çıkan bir toplumda iktisadi ve siyasal olarak kaçınılmaz olanı göstermiştir.

Demokrasi, işçi sınıfı için, kurtuluşu yolunda kapitalistlere karşı yürüttüğü savaşımında çok büyük bir önem taşır. Ama demokrasi hiç de ötesine geçilemeyecek bir sınır değildir; feodalizmden kapitalizme, ve kapitalizmden komünizme giden yolda yalnızca aşamalardan biridir.

Demokrasi eşitlik demektir. Proletaryanın eşitlik uğruna savaşımının ve bir slogan olarak eşitliğin büyük önemi, eğer onu *sınıfların* ortadan kaldırılması anlamında, doğru bir biçimde yorumlarsak, açık-seçik ortaya çıkacaktır. Ama demokrasi, yalnızca *biçimsel* eşitlik demektir. Ve eşitlik, üretim araçlarının sahipliği *yönünden* toplumun bütün üyeleri için gerçekleşir gerçekleşmez, yani emeğin ve ücretlerin eşitliği sağlanır sağlanmaz, insanlık, kaçınılmaz olarak, biçimsel eşitlikten gerçek eşitliğe, yani "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre" kuralının işlerliğine kadar götürülmesi sorunuyla karşı karşıya gelecektir. İnsanlık bu yüksek amaca hangi aşamalardan geçerek ve hangi pratik önlemler alarak ulaşacaktır, bunu bilmeyiz ve bilemeyiz. Ama burjuvazinin, sosyalizmin, cansız, katı ve hiç değişmez bir şey olduğu yolundaki yaygın anlayışının ne de büyük bir yalan olduğunu kavramak önemlidir, oysa gerçekte *yalnızca* sosyalizm, önce *çoğunluğu*, sonra da halkın tümünü kamu ve özel yaşamın her alanında kucaklayan, ileri doğru hızlı, asıl ve gerçek bir yığın hareketinin başlangıcı olacaktır.

Demokrasi bir devlet biçimidir, devletin çeşitlerinden biridir. Bunun sonucu olarak, her devlet gibi, bir yandan, kişilere karşı, zorun, örgütlenmiş, sistemli olarak kullanımını temsil eder; ama öte yandan, yurttaşların eşitliğinin biçimsel olarak kabul edilmesi, herkesin devletin yapısını belirlemede ve onu yönetmede eşit hakka sahip olması da demektir. Bu da, demokrasinin gelişmesinin belirli bir aşamasında önce kapitalizme karşı devrimci bir savaşım vermekte olan sınıfı —proletaryayı— birbirine kaynaştırır, ve burjuvaziyi, hatta cumhuriyetçi burjuvaziyi, devlet makinesini, sürekli

orduyu, polisi ve bürokrasiyi ezmek, paramparça etmek ve yeryüzünden silme ve bunların yerine *daha* demokratik bir devlet makinesini, halkın tümünü kapsayan bir milis oluşturma yolundaki silahlı işçilerin devleti biçiminde de olsa bir devlet makinesini koymak olanağını sağlama olgusuyla sonuçlanır.

Burda "nicelik niteliğe dönmektedir": demokrasinin *böyle* bir derecesi, burjuva toplumun sınırlarının aşılması ve sosyalist yeniden örgütlenmesinin başlangıcı demektir. Eğer gerçekten *herkes* devlet yönteminde yeralsa kapitalizm yerinde kalamaz. Buna karşılık, kapitalizmin gelişmesi de, "herkesin" gerçekten devlet yönetiminde yeralmasını *sağlayacak önkoşulları* yaratır. Bu önkoşullardan bazıları şunlardır: en gelişkin kapitalist ülkelerin çoğunda daha şimdiden gerçekleştirilmiş bulunan genel okuma-yazma, ayrıca milyonlarca işçinin toplumsallaştırılmış bulunan büyük, karmaşık posta hizmetleri, demiryolları, büyük fabrikalar, genişölçekli ticaret, bankacılık, vb., vb. aygıtlarıyla "eğitilmesi ve disiplin altına alınması".

Bu *iktisadi* önkoşullarla, kapitalistlerin ve bürokratların alaşağı edilmesinden sonra, silahlı işçilerin, silahlı halkın tümünün, üretimin ve dağılımın *denetim* altına alınmasında, emeğin ve ürünlerin *hesaplarının tutulması* işinde, derhal, bir gecede, onların yerlerini almaları, pekâlâ mümkündür. (Denetim ve hesap sorunu, bilimsel olarak eğitilmiş mühendisler, tarımcılar vb. personeli sorunuyla birbirine karıştırılmamalıdır. Bu beyler, bugün kapitalistlerin isteklerine uysalca boyun eğerek çalışmaktadırlar, yarın da silahlı işçilerin isteklerine uysalca boyun eğerek daha da iyi çalışacaklardır.)

Hesap ve denetim — bu, komünist toplumun *birinci evresinin* "pürüzsüz işlerliği" için, düzenli çalışması için gerekli olan *esas* şeydir. *Bütün* yurttaşlar, silahlı işçilerden oluşan devletin kiralanmış çalışanlarına dönüşmüştür. *Bütün* yurttaşlar, ülke çapında *tek* bir devlet "sendikasının" çalışanları ve işçileri haline gelmişlerdir. Bütün istenilen, bun-

ların eşit ölçüde çalışmaları, kendi paylarına düşen işleri yapmaları ve eşit ücret almalarıdır. Bunun için gerekli olan hesap ve denetim, kapitalizm tarafından son derece *yalınlaştırılmış* ve —okur-yazar olan herhangi bir kimsenin— aritmetiğin dört işlem bilgisiyle denetleyip kaydedebileceği ve ilgili makbuzlara geçirebileceği çok basit işlemlere indirgenmişti.*

Halkın *çoğunluğu* bağımsız olarak ve her yerde bu tür hesapları tutmaya ve (artık görevliler haline getirilmiş bulunan) kapitalistler üzerinde ve kapitalist huylarını koruyan aydın takımı üzerinde böyle bir denetim uygulamaya başladığında, bu denetim, gerçekten de evrensel, genel ve yığınsal hale gelecektir; ondan kurtulmanın yolu olmayacaktır, "gidecek yer" bulunmayacaktır.

Toplumun tümü, eşit emek ve eşit ücretle, tek bir büro ve tek bir fabrika haline gelecektir.

Ama proletaryanın, kapitalistlerin yenilgisinden sonra, sömürenlerin alaşağı edilmesinden sonra, bütün topluma yayacağı bu "fabrika" disiplini hiçbir şekilde bizim ülkümüz, ya da bizim nihai amacımız değildir. Bu, yalnızca kapitalist sömürünün bütün kötülüklerinden ve bütün pisliklerinden toplumun iyice arındırılması için, ve *daha ileri* gelişmeler için zorunlu bir *adımdır*.

Toplumun tüm üyelerinin, ya da hiç değilse geniş çoğunluğunun devleti *kendi başlarına* yönetmeyi öğrendikleri, bu işi kendi ellerine aldıkları, çok önemsiz miktardaki kapitalist azınlık üzerinde, kapitalist huylarını korumayı isteyen aydınlar katmanı üzerinde ve kapitalizm tarafından iyice yozlaştırılmış işçiler üzerinde denetimi örgütlediği andan itibaren — bu andan itibaren her türden hükümetin gerekliliği tümüyle kaybolmaya başlar. Demokrasi ne denli eksiksiz hale gelirse, onun gereksiz olma anı o denli yaklaşır. Silahlı işçilerden oluşan, ve "sözcüğün asıl anlamında artık bir dev-

* Devletin daha önemli işlevleri böyle bir muhasebeye ve işçilerin kendileri tarafından denetime indirgendiği zaman "siyasal bir devlet" olması ortadan kalkacak ve "kamu işlevleri, siyasal niteliğini yitirecek ve salt bir yönetimsel işlev haline gelecektir".

let olmaktan" çıkan "devlet" ne denli demokratik olursa, *her türlü* devlet *biçimi* sönmeye o denli çabuk başlar.

Çünkü *herkes* yönetmeyi ve toplumsal üretimi bağımsız olarak fiilen yerine getirmeyi, bağımsız olarak hesap tutmayı, asalaklar üzerinde, servetin dölleri üzerinde, üçkâğıtçılar ve öteki "kapitalist geleneklerin bekçileri" üzerinde denetim kurmayı öğrendiğinde, halkın bu gözetim ve denetiminden kaçmak, kaçınılmaz olarak öylesine zor ve öylesine az görülen bir istisna olacak ve bunlar belki de en çabuk ve en şiddetli biçimde cezalandırılacaktır ki, (çünkü silahlı işçiler pratik adamlardır, duygusal aydınlar değillerdir, ve hiç kimsenin kendileriyle alay etmesine pek izin vermeyeceklerdir), toplumun yalın, temel kurallarına uyma *gerekliliği*, çok kısa zamanda bir *alışkanlık* haline gelecektir.

O zaman, kapı komünist toplumun birinci evresinden, yüksek evresine geçiş için ve onunla birlikte devletin tümden sönmesi için ardına kadar açılmış olacaktır.

Ağustos-Eylül 1917
Marx-Engels-Marksizm,
Sol Yayınları, Ankara 1976, s. 395-418

PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

(PARÇA)

KAUTSKY MARX'I SIRADAN BİR LİBERALE NASIL ÇEVİRDİ?

Kautsky'nin kitapçığında tartıştığı temel sorun, proletarya devriminin gerçek özü, yani proletarya diktatörlüğüdür. Bu, bütün ülkeler için, özellikle ileri ülkeler için, özellikle savaş içinde olanlar için, özellikle de bugün için çok büyük önem taşıyan bir sorundur. Herhangi bir abartma korkusuna kapılmadan denebilir ki, bu, proletaryanın tüm sınıf savaşımının kilit sorunudur. Onun için buna özel bir dikkat göstermek zorunludur.

Kautsky sorunu şöyle formüle ediyor: "İki sosyalist eğilim" (yani bolşevikler ve bolşevik olmayanlar) "arasındaki çelişki, kökten farklı iki yöntem arasındaki çelişkidir: *diktatörce* olanı ve *demokratik* olanı." (s. 3.)

Geçerken değinelim ki, Kautsky Rusya'daki bolşevik olmayanları, yani menşevikleri, sosyalist-devrimcileri, sosyalistler diye adlandırırken, bunların *adlarına*, yani bir *sözcüğe* dayanıyor, proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşımda

tuttukları *fiilî yere* değil. Marxsizmin ne şahane bir kavrayışı ve uygulaması! Ama bunun ayrıntılarına daha sonra gireceğiz.

Şimdilik biz, esas noktayı, yani "demokratik yöntemle diktatörlük yöntemi" arasındaki "temel çelişkiye" ilişkin Kautsky'nin büyük bulgusunu ele almak zorundayız. Bu, sorunun canalıcı noktasıdır; bu, Kautsky'nin kitapçığının özüdür. Ve bu, marksizmin öylesine korkunç bir teorik karıştırılması, öylesine tümüyle bir yadsınmasıdır ki, itiraf edilmelidir ki, Kautsky, Bernstein'ın çok ötelerine geçmiştir.

Proletarya diktatörlüğü sorunu, proletarya devletinin burjuva devletiyle karşılaştırılması, proletarya demokrasisinin burjuva demokrasisiyle karşılaştırılması sorunudur. Bunun apaçık olduğu düşünülecektir. Ama Kautsky, tarih konusundaki aynı eski ders kitaplarından aktarma yaparak yavanlaşan bir hoca gibi, sırtını 20. yüzyıla, yüzünü ise 18. yüzyıla çevirmektedir, ve yüzüncü kez, bir sürü paragrafta, inanılmaz ölçüde bıkkınlık verici bir tarzda, burjuva demokrasisinin mutlakiyetçilik ve ortaçağlıkla karşılaştırması üzerine eski genellemeleri çiğneyip duruyor!

Tıpkı uykuda paçavra çiğniyor gibi geliyor insana!

Ama, bu, neyin ne olduğunu hiç anlayamadığı anlamına gelir! Kautsky'nin "demokrasiden nefret edilmesini", vb. (s. 11) öğütleyen insanların bulunduğu görünümünü verme yolundaki çabasına gülmemek elde değil. Sorunu bulandırmak ve karıştırmak için Kautsky'nin kullandığı herzelerin niteliği böyledir, çünkü *burjuva* demokrasisinden değil de, genel olarak demokrasiden sözederek liberaller gibi konuşuyor; bu kesin sınıf terimini kullanmaktan kaçınıyor; ve, bunun yerine "sosyalizm-öncesi" demokrasiden sözetme yolunu deniyor. Bu boş laf kalabalığı kitapçığının neredeyse üçte-biri, altmışüç sayfanın yirmi sayfası, burjuva demokrasisini allayıp pullamak demek olan, ve proletarya devrimi sorununu anlaşılmaz kıldığı için, burjuvazinin pek işine gelen herzelere ayrılmıştır.

Ama ne de olsa, Kautsky'nin, kitapçığının adı *Proletarya*

Diktatörlüğü'dür. Herkes bilir ki, bu Marx'ın öğretisinin asıl *özüdür*; ve bir sürü tutarsız herzeden sonra, Kautsky, Marx'ın proletarya diktatörlüğüne ilişkin sözlerini almak *zorunda kalmış*.

Ama, bu "marksist"in, bunu yapma *yolu* maskaralıktan başka bir şey değildi! Şunu dinleyin bir:

"Bu görüş" (Kautsky'nin "demokrasiden nefret" diye çamur attığı bu görüş) "Karl Marx'ın tek bir sözcüğüne dayanıyor." Kautsky'nin 20. sayfada sözcüğü sözcüğüne söylediği budur. Ve 60. sayfada aynı şey, bunların (bolşeviklerin) "Marx'ın 1875'te bir kez, bir mektupta kullanmış olduğu proletarya diktatörlüğü konusundaki küçük sözcüğü" (sözcüğü sözcüğüne böyle diyor — *des Wörtchens*!!) "*her fırsatta* anımsadıkları" biçiminde de yinelenmektedir.

İşte Marx'ın "küçük sözcüğü":

"Kapitalist ve komünist toplum arasında, birinden ötekine devrim yoluyla geçiş dönemi yeralır. Buna bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada, devlet, *proletaryanın devrimci diktatörlüğünden* başka bir şey olamaz."*

Her şeyden önce Marx'ın devrimci öğretisinin tümünü özetleyen bu klasik nedenlemesini, "tek bir sözcük" ve hatta "küçük bir sözcük" diye adlandırmak, marksizme bir hakarettir ve onun tümden reddedilmesidir. Unutmamak gerekir ki, Kautsky, Marx'ı, hemen hemen ezbere bilir, ve, bütün yazdıklarını değerlendirmek üzere, kafasında ya da masasında çekmeceler dolusu, Marx'ın yazmış olduğu ne varsa hepsini, aktarmalar yapmak için en dikkatli bir biçimde dosyalanmış olarak elinin altında hazır durumda bulundurur. Kautsky'nin, hem Marx'ın, hem de Engels'in, mektuplarında olduğu kadar, yayınlanmış yapıtlarında da, Paris Komününden önce ve özellikle de sonra, proletarya diktatörlüğünden defalarca sözetmiş olduklarını *bilmesi gerekir*. Kautsky'nin, "proletarya diktatörlüğü" formülünün, hem Marx'ın, hem de Engels'in, 1848 devrimi deneyiminin değerlendirilmesinde,

* Karl Marx, Friedrich Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ankara 1989, s. 41. —*Ed.*

ve üstelik 1871'in değerlendirilmesinde, 1852 ve 1891 arasında *kırk yıl boyunca* sözetmiş oldukları bu şeyin, proletaryanın burjuva devlet makinesini "parçalama" görevinin tarihsel olarak en somut ve bilimsel olarak, en doğru bir formülasyonundan başka bir şey olmadığını bilmesi gerekir.

Marksizmin, bu çokbilmiş marksist Kautsky tarafından bu korkunç çarpıtılmasını nasıl açıklamalı? Bu, görüngünün felsefi köklerini ilgilendirdiği kadarıyla, diyalektiğin yerine seçmeciliği ve safsatayı koymak anlamına gelir. Bu türden yerine koymalarda Kautsky eski bir ustadır. Pratik siyaset açısından bakıldığında oportünistlere, yani son tahlilde burjuvaziye hizmet anlamına gelir. Savaşın patlak vermesinden bu yana, Kautsky, sözde marksist, gerçekte ise burjuvazinin uşağı olma sanatında, tam bir virtüöz olana kadar oldukça büyük bir gelişme kaydetmiştir.

Kautsky'nin, Marx'ın proletarya diktatörlüğü konusundaki "küçük sözcüğünü" "yorumlayışındaki" ilgi çekici yol incelendiğinde, bu daha da inandırıcı oluyor. Şunu dinleyin bir:

"Marx, ne yazık ki, bize, bu diktatörlüğü nasıl anladığını daha ayrıntısıyla göstermeyi ihmal etmiştir. ..." (Bu, bir döneğin tamamen yalan bir tümceciğidir, çünkü, gerçekte Marx ve Engels, Kautsky'nin, bu çokbilmiş marksistin, bilerek görmezden geldiği pek çok sayıda en ayrıntılı açıklamalar vermişlerdir.) "Sözcük anlamında diktatörlük, demokrasinin ortadan kaldırılması demektir. Ama kuşkusuz, sözcük anlamında alındığında, bu, herhangi bir yasa tarafından sınırlandırılmamış tek bir kişinin tek başına yönetimidir de — sırf sürekli bir devlet kurumu değil de, geçici bir acil önlem anlamına geldiği kadarıyla, despotluktan ayrılan bir otokrasidir.

"Demek oluyor ki, 'proletarya diktatörlüğü' terimi, tek bir bireyin diktatörlüğü değil, bir sınıf diktatörlüğüdür, *ipso facto**, bununla ilgili olarak, Marx'ın, terimin sözcük anlamında bir diktatörlük düşündüğü olasılığını dıştalamakta-

* Kaçınılmaz bir sonuç olarak; yalnızca bunun için. —ç.

dır.

"Burada o, bir *hükümet biçiminden* değil, proletaryanın siyasal iktidarı kazandığı her yerde zorunlu olarak ortaya çıkan bir *koşuldan* sözediyor. Marx'ın buna ilişkin olarak bir hükümet biçimi düşünmemiş olduğu, onun İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl yollardan, yani demokratik bir yolla gerçekleşebileceği düşüncesini taşımış olması olgusuyla tanıtlanmıştır." (s. 20.)

Bu iddiayı, amaçlı olarak tümüyle aldık ki, okur, "teorisyen" Kautsky'nin kullandığı yöntemleri açıkça görebilsin.

Kautsky, soruna yaklaşmada, diktatörlük "*sözcüğünün*" bir tanımıyla başlama gibi bir yol seçiyor.

Çok güzel. Herkes bir soruna yaklaşınada dilediği yolu seçmek kutsal hakkına sahiptir. Ancak ciddi ve dürüst yaklaşımı, dürüst olmayandan ayırmak gerekir. Soruna bu yolda yaklaşınada ciddi olmak isteyen bir kimsenin, "sözcüğe", *kendi tanımını* vermesi gerek. O zaman sorun, dürüst ve doğru bir biçimde konmuş olur. Ama Kautsky bunu yapmıyor. "Sözcük anlamında", diye yazıyor, "diktatörlük sözcüğü demokrasinin ortadan kaldırılması demektir."

Önce, bu bir tanım değildir. Eğer Kautsky, diktatörlük kavramının bir tanımını vermekten kaçınmak istediyse, niçin soruna bu özel yaklaşım yolunu seçti?

İkincisi, bu tanım apaçık yanlıştır. Bir liberalin genel olarak "demokrasi"den sözetmesi doğaldır; ama bir marksist şu soruyu sormayı hiçbir zaman unutmaz: "hangi sınıf için?" Örneğin, herkes (ve "tarihçi" olarak Kautsky de) bilir ki, eski zamanda köleler arasındaki isyanlar, ya da hatta güçlü kaynaşmalar, eski devletin, esas olarak, bir *köle sahipleri diktatörlüğü* olduğu olgusunu bir anda ortaya koymuştur. Bu diktatörlük, köle sahipleri *arasında* ve *onlar için* demokrasiyi ortadan kaldırdı mı? Herkes bilir ki, kaldırmadı.

"Marksist" Kautsky, sınıf savaşımını "unutmuş olduğu" için, bu korkunç derecede saçma ve gerçek olmayan iddiayı atmıştır ortaya. ...

Kautsky'nin liberal ve yanlış iddiasını marksist ve doğru

bir iddiaya dönüştürmek için şöyle söylemek gerekir: diktatörlük, diktatörlüğü başka sınıflar üzerinde uygulayan sınıf için, demokrasinin ille de ortadan kaldırılması demek değildir; bu, kendisi üzerine, ya da kendisine karşı diktatörlük uygulanan sınıf için demokrasinin ortadan kaldırılması (ya da gene bir ortadan kaldırma biçimi olan maddi sınırlar konması) demektir.

Ama bu iddia ne denli doğru olursa olsun, diktatörlüğün tanımını vermez.

Kautsky'nin bir sonraki tümcesini inceleyelim:

"... Ama kuşkusuz, sözcük anlamında alındığında, bu, herhangi bir yasa ile sınırlandırılmamış tek bir kimsenin tek başına yönetimi demektir de. ..."

Tıpkı kör bir it eniği gibi ne yaptığını bilmez bir biçimde bir o yanı bir bu yanı koklayan Kautsky, raslansal olarak *bir* doğru düşünce (yani diktatörlüğün herhangi bir yasayla sınırlandırılmamış yönetim olduğu) üzerine basmış, *gene de* diktatörlüğün bir tanımını vermeyi *başaramamıştır*, ve, üstelik de apaçık tarihsel bir falso yapmış, yani diktatörlüğün tek bir kişinin yönetimi demek olduğu yanlışını yapmıştır. Bu, gramer yönünden de doğru değildir, çünkü diktatörlük bir avuç insan tarafından, ya da bir oligarşi tarafından, ya da bir sınıf vb. tarafından da uygulanabilir.

Kautsky, daha sonra diktatörlük ile despotluk arasındaki farklılığı göstererek devam ediyor, ama söyledikleri apaçık yanlış olduğu halde, bizi ilgilendiren sorun açısından tümüyle geçersiz olduğu için, bunun üzerinde durmayacağız. Herkes Kautsky'nin 20. yüzyıldan 18. yüzyıla, ve 18. yüzyıldan klasik eski çağa dönme eğilimini bilmektedir, ve biz Alman proletaryasının, diktatörlüğüne kavuştuktan sonra, onun bu eğilimini aklına getireceğini ve onu, diyelim, bir gimnazyuma, eskiçağ tarihi öğretmeni olarak atayacağını umuyoruz. Proletarya diktatörlüğünün tanımından, despotluk üzerine felsefe yürüterek kaçmaya çalışmak, ya kopkoyu bir ahmaklıktır ya da pek beceriksiz bir hilebazlıktır.

Sonuç olarak, diktatörlük konusunu tartışmaya girdiği-

mizde, görüyoruz ki, Kautsky, göz göre göre bir sürü açık yalan söylüyor, ama hiçbir tanım vermiyor! Gene de, zihinsel yeteneğine güveneceği yerde, belleğini, Marx'ın diktatörlük konusunda söylediklerini içeren bir sürü örneği "çekmecelerinden" çıkarıp alma yolunda kullanabilirdi. Eğer öyle yapmış olsaydı, ya şu aşağıdaki tanıma ulaşırdı ya da özünde onunla çakışan bir tanıma ulaşırdı:

Diktatörlük, doğrudan doğruya zora ve herhangi bir yasa ile sınırlandırılmamaya dayanan yöntemdir.

Proletaryanın devrimci diktatörlüğü, proletarya tarafından burjuvaziye karşı şiddet kullanarak kazanılan ve sürdürülen yönetimdir, herhangi bir yasa ile sınırlandırılmayan yönetimdir.

Bu yalın gerçek, (bütün ülkelerdeki sosyal-emperyalistler gibi kapitalistler tarafından rüşvetle beslenmeyen küçük-burjuva alçakların bir üst kesimini değil de halkı temsil eden) sınıf bilincine ulaşmış her işçiye apaçık olan bir gerçek, kurtuluşları için savaşan sömürülen sınıfların her temsilcisi için besbelli olan bu gerçek, her marksist için, her türlü tartışmanın ötesinde bulunan bu gerçek, çokbilmiş bay Kautsky'den "zorla koparılıp alınmalıdır"! Bu nasıl açıklanacaktır? Salt burjuvazinin hizmetinde birer alçak dalkavuk haline gelen İkinci Enternasyonal önderlerinin içine gömüldükleri hizmet anlayışıyla.

Kautsky, önce diktatörlük sözcüğünün, sözcük anlamıyla tek bir kişinin diktatörlüğü anlamına geldiği şeklindeki açık zırvayı söyleyerek bir elçabukluğu yapmaktadır, ve sonra da —elçabukluğundaki ustalığına dayanarak— "demek ki" Marx'ın bir sınıfın diktatörlüğü konusundaki sözlerinin sözcük anlamında *olmadığını* (diktatörlüğün devrimci şiddeti değil de, burjuva "demokrasisi" —buna mim koyun— altında çoğunluğun "barışçıl" yollarla kazanılması anlamında kullandığını) söylüyor.

İnsanın, "koşul" ile "hükümet biçimini" birbirinden, zahmet edip, ayırması gerekir. Hayranlık verici derinlikteki bir ayrım; bu, ahmakça akıl yürüten bir insanın aptallığının

"koşulu" ile onun aptallığının "biçimi" arasında bir ayrım yapmaya benziyor.

Kautsky, diktatörlüğü bir "egemenlik koşulu" (bu hemen sonraki 21. sayfada kullandığı ifadedir) olarak yorumlamayı *zorunlu görüyor*, çünkü bu durumda, *devrimci şiddet, ve şiddetli devrim gözden kayboluyor.* "Egemenlik koşulu", her çoğunluğun kendini "demokrasi" ... altında bulduğu bir koşuldur! Böylesine bir hile sayesinde *devrim* çok şükür *gözden kayboluyor*!

Ne var ki, hile pek çiğdir ve Kautsky'yi kurtarmayacaktır. Diktatörlüğün, bir sınıfın ötekine karşı, döneklerin hiç de hoşuna gitmeyen *devrimci şiddetin* "koşulunu" öngördüğü ve o demek olduğu olgusunu saklayamaz. "Koşul" ile "hükümet biçimi" arasında bir ayrım çizmek besbelli bir saçmalıktır. Bununla ilgili olarak hükümet biçimlerinden sözetmek üç katlı bir ahmaklıktır, çünkü her okul çocuğu bilir ki, monarşi ve cumhuriyet ayrı iki hükümet biçimidir. Bay Kautsky'ye bu *her iki* hükümet biçiminin de, kapitalizm koşullarında tıpkı öteki bütün geçici "hükümet biçimleri" gibi, *burjuva devletin*, yani *burjuva diktatörlüğünün* yalnızca birer çeşidi oldukları anlatılmalıdır.

Son olarak, hükümet biçimlerinden sözetmek, burada açık-seçik bir biçimde şu ya da bu hükümet biçiminden değil de, şu ya da bu biçimdeki ya da tipteki *devletten* sözetmiş olan Marx'ın yalnızca aptalca bir tahrif edilmesi değil, ayrıca onun çok çiğ bir biçimde tahrif edilmesidir de.

Proletarya devrimi, burjuva devlet makinesinin, kuvvet yoluyla tahribi olmadan ve yerine Engels'in sözleriyle "sözcüğün asıl anlamıyla artık bir devlet olmaktan çıkan"* *bir yenisini* koymadan, olanaksızdır.

Ama dönekliğinden ötürü, Kautsky, bütün bunları bulanıklaştırıyor ve yalanlıyor.

Kullandığı aşağılık yalanlara bir bakın.

Birinci yalan. "Marx'ın buna ilişkin olarak bir hükümet

* Engels'in August Bebel'e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubu; Marx-Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 51-60. —*Ed.*

biçimini düşünmemiş olduğu, onun İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl yollarla, yani demokratik bir yolla gerçekleşebileceği düşüncesini taşımış olması olgusuyla, tanıtlanmıştır."

Hükümet biçiminin bununla kesenkes bir ilgisi yoktur, çünkü burjuva *devlete* özgü olmayan, örneğin askerî kliği olmayan monarşiler vardır, ve bu anlamda oldukça tipik, örneğin askerî kliği ve bürokrasisi olan cumhuriyetler vardır. Bu evrensel olarak bilinen tarihsel ve siyasal bir olgudur, ve Kautsky bunu yalanlayamaz.

Eğer Kautsky, ciddi ve dürüst bir tarzda akılyürütmek isteseydi kendine şunu sorması gerekirdi: Hiçbir kuraldışılık tanımayan, devrime ilişkin tarihsel yasalar var mıdır? Ve yanıtı şöyle olmak gerekirdi: Hayır, böyle yasalar yoktur. Böyle yasalar yalnızca tipik olana, Marx'ın bir kez "ideal" olarak deyimlendirdiği şeye, ortalama, normal, tipik kapitalizme uygulanır.

Üstelik yetmişlerde İngiltere ve Amerika'yı, *şimdi tartışmakta olduğumuz konu yönünden*, ayrıcalıklı kılan herhangi bir şey var mıydı? Tarihin sorunları açısından bilimin gerekleriyle birazcık tanışıklığı olan bir kimse için bu sorunun ortaya atılması gerektiği besbellidir. Bunun ortaya atılmaması, bilimi tahrif etmek, safsatacılıkla uğraşmak demektir. Ve sorun konduktan sonra, yanıtın şu olacağından kuşku duyulamaz: proletaryanın devrimci diktatörlüğü, burjuvaziye karşı *şiddettir*; ve Marx ve Engels'in birçok kez (özellikle de *Fransa'da İç Savaş* ve onun önsözünde) ayrıntılarıyla açıkladıkları gibi, *militarizm ve bürokrasinin varlığı* böyle bir şiddetin zorunluluğunu davet eder. Ama yetmişlerde, Marx, bu gözlemlerini yaptığı sırada, İngiltere ve Amerika'da tam da bu kurumlar *mevcut değildi* (bunlar *şimdi İngiltere*'de ve Amerika'da *vardır*)!

Kautsky, kendi din değiştirmesini örtmek için her adımda sözcük hilelerine başvuruyor!

Ve şunları yazdığında ne mal olduğunu nasıl bilmeyerek eleverdiğine dikkat edin: "barışçıl, *yani demokratik bir yol-*

dan"!

Diktatörlüğün tanımlanmasında Kautsky, bu kavramın temel özelliğini, yani devrimci *şiddeti* okurdan gizlemek için elinden geleni yapmıştır. Ama şimdi gerçek açığa çıkmıştır: bu, bir *barışçıl* ve *şiddetli devrim* arasındaki bir çelişki sorunudur.

Sorunun canalıcı noktası budur. Kautsky, bütün bu yalanlara, aldatmacalara ve tahrifatlara, salt *şiddetli* devrim karşısında kendini *mazur* göstermek, ve bunu reddedişini, *liberal* emek siyasetinden yana, yani burjuvaziden yana geçtiğini gizlemek için, başvurmak zorundadır. Sorunun canalıcı noktası budur.

"Tarihçi" Kautsky, tarihi öylesine utanmazca tahrif etmektedir ki —en yüksek noktasına yetmişlerde ulaşan— tekel-öncesi kapitalizmin, en tipik ifadesini İngiltere ve Amerika'da bulan, temel *iktisadi* özellikleri nedeniyle, göreli olarak söylemek gerekirse, barış ve özgürlükten en çok hoşlanmasıyla ayırdedildiğini "unutmaktadır". Öte yandan, emperyalizm, yani son olgunluğuna ancak 20. yüzyılda ulaşmış olan tekelci kapitalizm, temel *iktisadi* özellikleri nedeniyle, barış ve özgürlükten en az hoşlanmasıyla, ve militarizmin evrensel olarak gelişmesinden en çok hoşlanmasıyla ayırdedilir. Barışçıl ya da şiddetli bir devrimin tipikliği ya da olasılığı sınırlarını tartışırken buna "dikkat edememek", burjuvazinin en sıradan uşaklarının düzeyine alçalmaktır.

İkinci yalan. Paris Komünü bir proletarya diktatörlüğü idi, ama *genel* oyla, yani burjuvaziyi imtiyazlarından yoksun bırakmadan, yani "*demokratik olarak*" seçilmişti. Ve Kautsky, böbürlenerek şöyle diyor: "... Proletarya diktatörlüğü Marx için" (ya da: Marx'a göre) "proletarya çoğunluğu oluşturduğunda" (*bei über wiegendem Proletariat*, s. 21) "zorunlu olarak saf demokrasiyi izleyen bir koşuldu."

Kautsky'nin bu iddiası öylesine eğlendiricidir ki, insan gerçek bir *embarras de richesses*'inden (buna yapılabilecek itirazların... zenginliğinden gelen bir mahcubiyetten) gerçekten de sıkıntı duyuyor. Birincisi, çok iyi bilinir ki, burjuvazi-

nin çiçeği, genelkurmayı, üst kesimleri, Paris'ten Versailles'a kaçmışlardı. Versailles'da "sosyalist" Louis Blanc vardı — ki bu, Kautsky'nin sosyalizmin "bütün eğilimleri"nin Paris Komününde yeraldığı yolundaki iddiasını da yalanlıyor. Paris'te oturanların bölüşümünü, birisi, "genel oy" ile "saf demokrasi" olarak burjuvazinin tüm militan ve siyasal olarak aktif kesimini kucaklayan, iki kavga eden taraf olarak göstermek gülünç olmaz mı?

İkincisi, Paris Komünü, *Fransa*'nın burjuva hükümetine karşı işçi hükümeti olarak Versailles'a karşı savaş açtı. Paris'in Fransa'nın yazgısını belirlediği sırada "saf demokrasi"nin ve "genel oy"un bununla ilgisi nedir? Marx, Paris Komünün, Fransa'nın tümüne ait olan bankayı ele geçirmeyişiyle bir yanlış yaptığı konusunda düşüncesini açıklarken, "saf demokrasi" ilkelerinden ve pratiğinden hareket etmedi mi?

Aslında, besbelli ki Kautsky, polisin, "kalabalık halinde" halkın gülmesini yasakladığı bir ülkede yazıyor, yoksa Kautsky alaya alınarak öldürülürdü.

Üçüncüsü, Marx ve Engels'i bir yana iten bay Kautsky'ye "saf demokrasi"... açısından, Engels'in Paris Komünü konusundaki aşağıdaki değerlendirmesini saygıyla anımsatalım:

Bu baylar bir devrim görmüşler midir hiç? Devrim, elbette ki, en otoriter olan şeydir; bu, nüfusun bir bölümünün kendi iradesini, nüfusun öteki bölümüne tüfeklerle, süngülerle ve toplarla —akla gelebilecek bütün otoriter araçlarla— dayattığı bir eylemdir; ve eğer zafer kazanan taraf yok yere yenik düşmek istemiyorsa, bu egemenliğini, silahlarının gericiler üzerinde yarattığı terör ile sürdürmelidir. Paris Komünü, silahlı halkın otoritesini burjuvaziye karşı kullanmamış olsaydı, bir gün olsun dayanabilir miydi? Tersine, Paris Komününü bundan yeterince serbest bir biçimde yararlanmamış olmakla suçlamamız gerekmiyor mu?*

* Bkz: Engels, *Otorite Üzerine*, Marx-Engels, *Seçme Yapıtlar*, İkinci Cilt, s.451-452. —*Ed.*

İşte sizin "saf demokrasiniz"! Engels, sınıflara ayrılmış bir toplumda "saf demokrasi" konusunda konuşmayı kafasına takmış olan kaba küçük-burjuvazi ile, "sosyal-demokratlar"la (kırkların Fransız anlamında ve 1914-18'in bütün Avrupa anlamında), nasıl da alay edecekti!

Ama bu kadar yeter! Ağzından çıkan her tümcecik, din değiştirmenin bir gayya kuyusu olduğuna göre, Kautsky'nin bir sürü zırvalarının hepsini saymaya olanak yoktur.

Marx ve Engels, Paris Komününü en ayrıntılı bir biçimde tahlil etmişler ve değerinin "hazır devlet makinesini" *ezmek, kırmak* girişiminde yattığını göstermişlerdir. Marx ve Engels, bunu öylesine önemli bir vargı olarak kabul ettiler ki, *Komünist Manifesto*'nun (kısmen) "eskimiş" programına 1872'de soktukları *biricik* düzeltme bu oldu. Marx ve Engels, Paris Komününün orduyu ve bürokrasiyi ortadan kaldırmış olduğunu, *parlamentarizmi* ortadan kaldırmış olduğunu, "bu asalak uru, devleti" yıkmış olduğunu vb. gösterdiler. Ama bilge Kautsky, takkesini başına geçirerek, liberal profesörler tarafından binlerce kez söylenmiş olan "saf demokrasi" masalını yineleyip duruyor.

4 Ağustos 1914'te Rosa Luxemburg'un Alman sosyal-demokrasisinin *kokuşmakta olan bir ceset* olduğunu söylemesine şaşmamak gerek.

Üçüncü yalan. "Diktatörlüğü bir hükümet biçimi olarak ele alırsak, bir sınıfın diktatörlüğünden sözedemeyiz, çünkü daha önce de gösterdiğimiz gibi, sınıf ancak yönetebilir ama hükümet edemez. ..." Hükümet eden "örgütlerdir" ya da "partilerdir".

Bu, bir sersemliktir, iğrenç bir sersemliktir, bay "karışık kafalı akılhocası"! Diktatörlük bir "hükümet biçimi" değildir; bu, gülünç bir saçmadır. Ve Marx da, "hükümet biçimi"nden sözetmiyor, *devlet biçiminden* ya da tipinden sözediyor. Bu, bütünüyle farklı, baştan başa farklı bir şeydir. Bir *sınıfın* hükümet edemeyeceğini söylemek de tümden yanlıştır; böylesine bir saçmalık burjuva parlamentolarından başka bir şey görmeyen ve "yönetimdeki partilerden" başka bir şeye

dikkat etmeyen bir "parlamenter kreten"in ağzından çıkabilir ancak. Herhangi bir Avrupa ülkesi, Kautsky'ye, bir *sınıf* yönetimindeki, örneğin, yetersiz örgütlenmelerine karşın, ortaçağdaki toprak beylerinin yönetimindeki hükümet örneklerini verecektir.

Özetleyecek olursak Kautsky, eşi görülmedik bir biçimde proletarya diktatörlüğü kavramını çarpıtmıştır, ve Marx'ı, sıradan bir liberal haline getirmiştir; yani *burjuva* demokrasisinin sınıf içeriğini allayıp pullayarak, ve her şeyden önce de, ezilen sınıfın *devrimci şiddeti* kullanmasından ürkerek "saf demokrasi" konusunda yalan sözler ınırıldanan liberalin düzeyine inen kendisidir. "Proletaryanın devrimci diktatörlüğü" kavramını, ezilen sınıfın kendisini ezen sınıfa karşı devrimci şiddetini gözlerden silmek için öylesine "yorumlayarak", Kautsky, Marx'ın liberalce çarpıtılmasında dünya rekoru kırmıştır. Dönek Bernstein, dönek Kautsky yanında küçük bir yavru olarak kalmaktadır.

Ekim-Kasım 1918
Marx-Engels-Marksizm,
Sol Yayınları, s. 438-451

"DEMOKRASİ" VE DİKTATÖRLÜK ÜZERİNE

BERLİN'DE yayınlanan *Kızıl Bayrak*[39] ile Viyana'da yayınlanan, Avusturya Komünist Partisi organı *Çağrı*'nın (*Weckruf*),[40] Moskova'ya gelmiş bulunan bazı sayıları, bize açgözlü emperyalistlerin savaşını destekleyen sosyalizm döneklerinin, bütün o Scheidemann ve Ebert'lerin, Austerlitz ve Renner'lerin, Almanya ve Avusturya devrimci proletaryasının gerçek temsilcileri tarafından hakettikleri yanıtı aldıklarını gösteriyor. III. Enternasyonaldeki canlılık ve ilerlemelere tanıklık eden bu iki organı coşkunlukla selamlıyoruz.

Bugün, Avusturya'da olduğu gibi Almanya'da da devrimin ana sorunu, kuşkusuz şudur: Kurucu meclis mi yoksa sovyetler iktidarı mı? Batık II. Enternasyonalin bütün temsilcileri, Scheidemann'dan Kautsky'ye değin, birincinin [Kurucu meclis —ç.] yandaşlarıdırlar ve kendi görüşlerine, diktatörlüğe karşılık olarak, demokrasinin (hatta Kautsky "saf demokrasi"den sözetmeye değin gitmiştir) savunması adını

verirler. *Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı, Moskova ve Petrograd'da şu son zamanlarda yayınlanmış bulunan broşürümde, Kautsky'nin görüşlerinin ayrıntılı bir tahlilini yapmıştım. Tartışılan sorunun, tüm ileri kapitalist ülkelerin gündeminde, pratik olarak daha şimdiden yeralan özünü kısaca açıklamaya çalışacağım.

Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, yığınları aldatmak ve *güncel* demokrasinin *burjuva* niteliğini onlardan gizlemek için, "saf demokrasi" ya da genel olarak "demokrasi"den sözediyorlar. Burjuvazi tüm devlet iktidar aygıtını elinde tutmaya devam etsin, bir avuç sömürücü, eski, burjuva devlet makinesini kullanmaya devam etsin! Bu koşullar içinde yapılan seçimleri, burjuvazinin, "özgür", "eşit", "demokratik", "genel" olarak nitelemekten hoşlanacağı kendiliğinden anlaşılır; çünkü bu sözcükler gerçeği saklamaya, üretim araçları mülkiyeti ve siyasal iktidar sömürücülerin elinde olduğundan, sömürülenler için, yani nüfusun engin çoğunluğu için gerçek özgürlüğün, gerçek eşitliğin sözkonusu edilemeyeceği olgusunu saklamaya yararlar. Güncel demokrasinin *burjuva* niteliğini halktan gizlemek, onu genel olarak demokrasi ya da "saf demokrasi" olarak göstermek, burjuvazi için yararlı ve zorunludur ve, bunu yineleyerek, Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, *gerçekte* proletaryanın görüşünden ayrılıyor ve burjuvazi saflarına geçiyorlar.

Komünist Parti Manifestosu önsözünü son kez olarak birlikte yazdıkları zaman (1872'de), Marx ve Engels, proletaryanın, devlet makinesini (yani burjuva devlet makinesini), kendi öz erekleri yönünde kullanmak için, olduğu gibi almakla yetinemeyeceğini, ama onu kırması, parçalaması gerektiğini işçilere kesin olarak bildirmeyi gerekli görmüşlerdi. Dönek Kautsky, proletarya diktatörlüğü üzerine, işçilerden bu temel marksist doğruyu gizlediği, marksizmin özünün ta kendisini bozduğu koca bir broşür yazdı, ve Scheidemann ve hempaları tarafından bu broşürden esirgenmeyen methiyelerin, burjuvazi ajanlarından burjuvazi saflarında yeralan birine yapılmış methiyeler olarak tamamen ye-

rinde oldukları anlaşılıyor.

İşçiler ve tüm emekçiler, yalnızca kapitalizmin ücretli köleliği yüzünden değil, ama dört yıllık bir yağma savaşı yüzünden de aç, çıplak, bitmiş tükenmiş bir durumda, ve kapitalistler ile karaborsacılar da kendi çalınmış "mülkiyet"lerini ve devlet iktidarı "hazır" makinesini ellerinde tutmaya devam ederlerken saf demokrasiden, genel olarak demokrasiden, eşitlikten, özgürlükten genellikten sözetmek, emekçiler ve sömürülenler ile alay etmek demektir. İşçilere: burjuva demokrasisinden, feodaliteye oranla çok büyük bir tarihsel gelişme olarak yararlanmalısınız, ama bu "demokrasi"nin burjuva niteliğini, tarihsel bakımdan göreli ve sınırlı niteliğini bir an bile unutmaktan sakının, "devlet"e karşı beslenen "boşinana dayalı güven"i paylaşmaktan, yalnızca bir krallıkta değil, ama cumhuriyetlerin en demokratik olanında bile, devletin, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından baskı altına alınması makinesinden başka bir şey olmadığını unutmaktan sakının, diye öğreten marksizmin temel doğruları ile selamı sabahı kesmektir bu.

Burjuvazi ikiyüzlülük etmek ve gerçekte, burjuvazi diktatörlüğü, sömürücülerin emekçi yığınlar üzerinde diktatörlüğü olan (*burjuva*) demokratik cumhuriyete, "tüm halkın iktidarı" ya da genel olarak demokrasi, ya da saf demokrasi adını vermek zorundadır. Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, Austerlitz'ler ve Renner'ler (şimdi heyhat, Friedrich Adler tarafından yardım görüyorlar) bu yalan ve bu ikiyüzlülüğü destekliyorlar. Marksistler, komünistler ise, onları teşhir ediyor ve işçiler ile emekçi yığınlara düpedüz doğruyu söylüyorlar: gerçekte, demokratik cumhuriyet, Kurucu meclis, genel oy, vb., burjuvazi diktatörlüğüdür, ve emeği kapitalist boyunduruktan kurtarmak için, bu diktatörlüğün yerine *proletarya diktatörlüğünü* geçirmekten başka hiçbir yol yoktur. İnsanlığı kapitalist boyunduruktan, burjuva demokrasisinin, *zenginler için* demokrasinin yalan, düzen ve ikiyüzlülüğünden kurtarmaya, ve *yoksullar için* demokrasiyi kurmaya, yani şimdi (en demokratik *burjuva* cumhuriyette bile) de-

mokrasinin iyilikleri emekçilerin engin çoğunluğu için *pratik olarak* erişilmesi olanaksız şeyler olarak kaldıkları halde, bu iyilikleri *pratik olarak* işçi ve yoksul köylülerin yararına sunmaya yalnızca proletarya diktatörlüğü yeteneklidir.

Örneğin, toplanma ve basın özgürlüğünü alalım. Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, Austerlitz'ler ve Renner'ler, işçileri Almanya ve Avusturya'daki güncel Kurucu meclis seçimlerinin "demokratik olarak" yapıldıklarına inandırmaya çalışıyorlar. Bir yalandır bu: kapitalistler, sömürücüler, büyük toprak sahipleri ve karaborsacılar, *gerçekte*, en iyi toplantı salonlarının 9/10'unu, ve kâğıt stoklarının, basımevlerinin vb. 9/10'unu ellerinde tutuyorlar. Kent işçisi, tarım ücretlisi ve kır gündelikçisi, (Friedrich Adler'in de ne yazık ki kendilerine katıldığı Kautsky'ler ve Renner'ler tarafından kurtarılmış bulunan) "çok kutsal mülkiyet hakkı" tarafından, burjuva devlet iktidar aygıtı, yani burjuva memurlar, burjuva yargıçlar vb. tarafından, *gerçekte* demokrasinin dışında tutulmaktadırlar. Alman "demokratik" (burjuva demokratik) cumhuriyetindeki güncel "toplanma ve basın özgürlüğü" bir yalan ve bir ikiyüzlülüktür, çünkü *gerçekte zenginler için* basını satınalma ve bozma *özgürlüğü, zenginler için* halkı burjuva gazetelerin yalanları ile zehirleme *özgürlüğü, zenginler için* özel köşklere, en iyi yapılara vb. "özel olarak" sahip olma *özgürlüğüdür* bu. Proletarya diktatörlüğü, özel köşkleri, en iyi yapıları, basımevlerini, kâğıt stoklarını, kapitalistlerin elinden, emekçiler yararına *alacaktır.*

Bu, "saf", "evrensel" demokrasinin yerine, "bir tek sınıfın diktatörlüğü"nü geçirmek olacaktır, diye haykırır Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, Austerlitz'ler ve Renner'ler (yabancı meslektaşları, Gomper'ler, Henderson'lar, Renaudel'ler, Vandervelde'ler ve hempaları ile bir ağızdan).

Bu yalan, diye yanıtlayacağız biz de. Proletarya diktatörlüğünü, (burjuva demokratik cumhuriyet biçimleri altında ikiyüzlüce maskelenmiş) fiilî burjuva diktatörlüğü yerine geçirmek olacaktır bu. Zenginler için demokrasi yerine, yoksullar için demokrasiyi geçirmek olacaktır bu. Azınlık için, sö-

mürücüler için toplanma ve basın özgürlüğü yerine, nüfusun *çoğunluğu* için, emekçiler için toplanma ve basın özgürlüğünü geçirmek olacaktır bu. Yalan olmaktan çıkıp bir gerçek durumuna gelecek demokrasiyi, tarihsel bir ölçek üzerinde, olağanüstü bir biçimde *genişletmek* olacaktır, insanlığı, hatta en "demokratik" ve en cumhuriyetçi, her *burjuva* demokrasiyi *bozan* ve güdükleştiren sermaye zincirlerinden kurtarmak olacaktır bu. Burjuva devlet yerine, genel olarak devletin gitgide yokolmasına götüren tek yol olan *proleter* devletin geçmesi olacaktır bu.

Ama neden bu ereğe bir tek sınıfın diktatörlüğü olmadan erişilmesin? Neden "saf" demokrasiye doğrudan doğruya geçilmesin? diye soranlar, burjuvazinin ikiyüzlü dostları ya da burjuvazi tarafından aldatılmış saf küçük-burjuva ve hamkafalardır.

Yanıt veriyoruz: çünkü her kapitalist toplumda, kesin rol ya burjuvaziye, ya da proletaryaya düşer, oysa küçük patronlar, "saf", yani sınıfların üstünde ya da sınıfların dışındaki demokrasi biçimindeki alıkça düşleri ile, ister istemez duraksama ve güçsüzlük içinde kalakalırlar. Çünkü bir sınıfın bir başka sınıfı ezdiği bir toplumdan kurtulmayı, yalnızca ezilen sınıfın diktatörlüğü sağlar. Çünkü, kapitalizm tarafından biraraya getirilmiş ve "eğitilmiş", ve küçük-burjuvalar olarak yaşayan kararsız emekçiler yığınını ardından sürüklemeye, ya da hiç olmazsa "etkisizleştirme"ye yetenekli tek sınıf olduğuna göre, yalnızca proletarya burjuvaziyi yenmeye, devirmeye yeteneklidir. Çünkü sömürücülerin *direncini bastırmak* için uzun ve güç bir çaba göstermeksizin sermaye boyunduruğunu alaşağı etme düşünü, işçileri ve kendi kendilerini aldatarak, yalnızca iyilik taslayan küçük-burjuva ve hamkafalar görebilirler. Almanya ve Avusturya'da, sömürücülerin bu direnci henüz açık biçimler almadı, çünkü mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi bu ülkelerde henüz başlamadı. Ama başladığı zaman, zorlu, öfkeli bir direnç ile karşılaşacak. Bunu işçilerden ve kendilerinden saklamakla, Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, Austerlitz'ler

ve Renner'ler, proletarya çıkarlarına ihanet ediyor, proletaryayı burjuvazi ile uzlaşma konumuna getirmek için, bir "toplumsal barış", sömürülenlerin sömürücüler ile uzlaşması için, en kararlaştırıcı anda, sınıf savaşımı ve burjuva boyunduruğunu yıkma konumlarını yüzüstü bırakıyorlar.

Devrimler, tarihin lokomotifleridir, diyordu Marx.[41] Devrimler, çabuk öğretir. Almanya ve Avusturya'daki kent işçileri, tarımsal kır ücretlileri, sosyalizme karşı Scheidemann'lar ve Kautsky'ler, Austerlitz'ler ve Renner'ler tarafından yapılan ihaneti anlamakta gecikmeyecekler. Proletarya, Rusya'da aynı küçük-burjuva ve hamkafaları, menşevikleri ve "sosyalist-devrimci"leri içinden atmış bulunduğu gibi, bu, söze gelince sosyalist, gerçekte ise sosyalizm dönekleri "sosyal-hain"leri kendinden uzağa atacak. Proletarya, sosyalizm yolunu açmanın tek çaresinin isterse burjuva cumhuriyetlerin en demokratiği olsun, burjuva devlet yerine, (Marx'ın o kadar sözünü ettiği, Scheidemann'lar ve Kautsky'ler tarafından tahrif edilmiş ve ihanet edilmiş bulunan) Paris Komünü ya da sovyetler tipinde bir devleti geçirmek olduğunu —sözü geçen "önderler"in egemenliği ne kadar tam olursa o kadar çabuk— görecek. İnsanlığı kapitalist boyunduruk ve savaşlardan, proletarya diktatörlüğü kurtaracak.

Moskova, 23 Aralık 1918
Pravda, n° 2, 3 Ocak 1919
İmza: *N. Lenin*

KOMÜNİST ENTERNASYONAL I. KONGRESİ[42]

(2-6 MART 1919)

1
AÇIŞ KONUŞMASI
(2 MART)

Rusya Komünist Partisi merkez komitesi, Komünist Enternasyonal I. kongresini açmakla beni görevlendirdi. İlkin herkese, Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un, III. Enternasyonalin bu en iyi temsilcilerinin anısına, bir dakikalık bir saygı duruşunda bulunmayı öneriyorum. [*Herkes ayağa kalkar.*]

Yoldaşlar, kongremiz evrensel bir önem taşıyan büyük bir tarihsel olaydır. Bu kongre, burjuva demokrasisinin bütün yanılsamalarının iflasına tanıklık ediyor. Gerçekten, yalnızca Rusya'da değil, Avrupa'nın en gelişmiş kapitalist ülkelerinde, örneğin Almanya'da da, iç savaş bir oldu-bitti durumuna gelmiştir.

Burjuvazi, proletaryanın devrimci hareketinin yükselmesi karşısında çılgına dönmüştür. Eğer olayların gidişinin, emperyalist savaştan sonra, proletaryanın devrimci hareketini kaçınılmaz bir biçimde kolaylaştırdığı, ve uluslararası

dünya devriminin bütün ülkelerde başladığı ve büyüdüğü düşünülürse, bunun nedeni açıkça ortaya çıkacaktır.

Halk, şu anda giriştiği savaşımın büyüklük ve öneminin bilincinde. Yalnızca proletaryaya egemenliğini gerçekleştirmeyi sağlayacak pratik biçimi bulmak gerek. Bu biçim, proletarya diktatörlüğü ile birlikteki sovyetler sistemidir! Proletarya diktatörlüğü! Bu sözcükler, şimdiye değin, yığınlar için anlaşılmaz sözcüklerdi. Sovyetler sisteminin dünyada ışıldaması sayesinde, bu anlaşılmaz sözcükler bütün modern dillere çevrildi; diktatörlüğün pratik biçimi, işçi yığınları tarafından bulunmuştu. Bu biçim, Rusya'daki sovyetler iktidarı sayesinde, Almanya'daki spartakistler ve öbür ülkelerdeki, örneğin, Büyük-Britanya'daki Shop Stewards Committee'ler[43] gibi benzer örgütler sayesinde, büyük işçi yığınları için anlaşılır bir duruma geldi. Bütün bunlar, proletarya diktatörlüğünün devrimci biçiminin bulunduğunu, proletaryanın şimdi egemenliğini uygulamaya yetenekli olduğunu gösteriyor.

Yoldaşlar, Rusya olaylarından sonra, Almanya'daki Ocak savaşmasından sonra, proleter hareketin modern biçiminin kendi yolunu açtığını ve başka ülkelerde de ağır basan bir duruma geldiğini belirtmenin son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Böylece bugün anti-sosyalist bir gazetede, Britanya hükümetinin Birmingham işçi vekilleri sovyetini kabul ettiğini ve sovyetleri iktisadi örgütler olarak tanımaya hazır olduğunu açıkladığını bildiren bir haber okudum. Sovyetik sistem yalnızca geri Rusya'da değil, ama en gelişmiş Avrupa ülkesi olan Almanya'da, ve en eski kapitalist ülke olan Büyük-Britanya'da da üstün geldi.

Burjuvazi ortalığı boş yere kırıp geçirecek, binlerce işçiyi daha boş yere öldürecek, zafer bizimdir, dünya komünist devriminin zaferi kesindir.

Yoldaşlar, sizi Rusya Komünist Partisi merkez komitesi adına candan yürekten selamlar, ve kongre bürosunu seçmenizi öneririm. Aday göstermenizi rica ediyorum.

2
BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ÜZERİNE TEZLER VE RAPOR
(4 MART)

1. Proletarya devrimci hareketinin bütün ülkelerde yükselmesi, burjuvazinin ve onun işçi örgütleri içindeki ajanlarının, sömürücülerin egemenliğini savunmak için siyasal ve ideolojik kanıtlar bulma ereğiyle, çırpınmalı çabalarına yolaçtı. Bu kanıtlar arasında, diktatörlüğün kınanması ve demokrasinin savunumu, özellikle ileri sürülmüş bulunuyor. Kapitalist basında ve sarı Enternasyonalin[44] Şubat 1919'da Bern'deki konferansında her perde üzerinden ele alınmış böylesine bir kanıtın yalancı ve ikiyüzlü niteliği, sosyalizmin temel ilkelerine ihanet etmeyi kabul etmeyen herkes için açıktır.

2. İlkin, bu kanıt, hangi sınıfın sözkonusu olduğunu bilme sorusunu sormaksızın, "genel olarak demokrasi" ve "genel olarak diktatörlük" kavramlarına dayanır. Sorunu bu biçimde, sınıfların dışında ya da sınıfların üstünde, sözümona tüm halk açısından koymak, sosyalizmin özsel öğretisini, yani burjuvazi saflarına geçmiş bulunan sosyalistlerin, sözde kabul ettikleri, ama gerçekte unuttukları sınıflar savaşımı teorisini düpedüz umursamamak demektir. Çünkü tüm uygar kapitalist ülkelerde, "genel olarak demokrasi" değil, burjuva demokrasisi vardır; ve "genel olarak diktatörlük" değil, ama ezilen sınıfın, yani proletaryanın, baskıcılar ve sömürücüler, yani burjuvazi üzerinde egemenlikleri için savaşımda sömürücüler tarafından gösterilen direnci kırma ereğiyle diktatörlüğü sözkonusudur.

3. Tarih, bir diktatörlük, yani siyasal iktidarı fethetme ve, hiçbir cinayet karşısında gerilemeyen ve sömürücülerin her zaman gösterdikleri en zorlu, en öfkeli direnci zorla kırma döneminden geçmeksizin, hiçbir ezilen sınıfın hiçbir zaman iktidara geçmediğini ve geçemeyeceğini öğretir. Egemenliği şimdi "genel olarak diktatörlük"e karşı çıkan

ve"genel olarak demokrasi"yi göklere çıkaran sosyalistler tarafından savunulan burjuvazi, gelişmiş ülkelerde iktidarı, bir dizi ayaklanma, iç savaş, kralların, beylerin, kölecilerin ve onların egemenliklerini yeniden kurma girişimlerinin zorlu bastırılması pahasına kazandı. Kitap, broşür, kongre kararlarında, propaganda konuşmalarında, bütün ülkelerin sosyalistleri, bu burjuva devrimlerin, bu burjuvazi diktatörlüğünün sınıf niteliğini halka binlerce ve milyonlarca kez açıklamışlardır. Bu nedenle, "genel olarak demokrasi" üzerine konuşma perdesi altında burjuva demokrasisinin güncel savunusu, "genel olarak diktatörlük"e karşı çıkma bahanesi altında bugün proletarya diktatörlüğüne karşı duyulan çığlık ve bağırıp çağırmalar, bütün bunlar, sosyalizme bile bile ihanet etme, burjuvazinin saflarına geçme, proletaryanın kendi öz devrimini, proleter devrimi yapma hakkını yadsıma, burjuva reformizmini, tam da bütün dünyada başarısızlığa uğradığı anda ve savaşın devrimci bir durum yaratmış bulunduğu bir sırada savunma anlamına gelir.

4. Burjuva uygarlığının, burjuva demokrasisinin, burjuva parlamentarizminin sınıf niteliğini açıklayarak, tüm sosyalistler, Marx ve Engels tarafından en bilimsel biçimde formüle edilmiş bulunan fikri, yani en demokratik burjuva cumhuriyetin bile, burjuvaziye işçi sınıfını bastırmasını sağlayan, bir avuç kapitaliste emekçi yığınları ezmeyi sağlayan bir aygıttan başka bir şey olmadığı fikrini[45] dışa vurmuşlardır. Şimdi diktatörlüğe karşı ve demokrasi için bağırıp çağıranlar arasında, işçiler karşısında sosyalizmin bu ilk doğrusunu kabul ettiğine yemin billah etmeyecek bir devrimci, bir marksist yoktur; ve şu anda, devrimci proletaryanın kaynaşma içinde olduğu ve bu baskı makinesini yıkmak ve proletarya diktatörlüğünü fethetmek için ilk adımı attığı şu anda, bu sosyalizm dönekleri, olup bitenleri sanki burjuvazi emekçilere "saf demokrasi"yi bağışlıyormuş, sanki burjuvazi direnmeden vazgeçiyor ve emekçiler çoğunluğuna boyuneğmeye hazır bulunuyormuş, sanki demokratik bir cumhuriyette sermayenin emeği ezmesini sağlayan hiçbir devlet makinesi

yokmuş ve olmamış gibi gösteriyorlar.

5. İşçi yığınlarının ona karşı içten ve sıcak bir sevgi beslediklerini bildikleri için, kendini sosyalist göstermek isteyen herkes tarafından sözlerle göklere çıkarılan Paris Komünü, burjuva parlamentarizmi ve burjuva demokrasisinin, ortaçağa oranla son derece ileri, ama proleter devrim çağında tepeden tırnağa zorunlu olarak yeniden düzeltilmeleri gereken bu kurumların, tarihsel olarak saymaca (*conventionnel*) niteliği ile sınırlı değerini çok çarpıcı bir biçimde göstermiştir. Komünün tarihsel anlam ve önemini herkesten daha iyi değerlendirmiş ve tahlilinde, ezilen sınıflara, varlıklı sınıfların, halkı, parlamentoda "temsil edecek ve bastıracak" (*ver - und zertreten*) vekillerini birkaç yılda bir kez seçme hakkının verildiği burjuva demokrasisi ve burjuva parlamentarizminin sömürücü niteliğini göstermiş bulunan, Marx'ın ta kendisidir.[46] Sosyalizm dönekleri, "genel olarak demokrasi" üzerine eski burjuva saçmalarını dillerine dolayarak, Paris Komünü deneyimi ile onun somut derslerini, tam da bütün dünyayı kucaklayan sovyetik hareket herkesin gözleri önünde Komünün başladığı işi sürdürdüğü şu sırada, unutuyorlar. Komün hiçbir zaman parlamenter bir kuruluş olmadı.

6. Sonra, Komünün önemini oluşturan şey, burjuva devletin bürokratik, adli, askerî, polissel aygıtını tepeden tırnağa parçalamaya, yıkmaya, ve onun yerine işçi yığınlarının, yasama ve yürütme güçlerinin ayrılığını tanımayan özerk bir örgütünü geçirmeye girişmiş bulunmasıdır. Güncel bütün burjuva demokratik cumhuriyetler, sosyalizm döneklerinin gerçeği tefe koyarak proleter olarak nitelendirdikleri Alman cumhuriyeti dahil, bu devlet aygıtını korurlar. Bundan ötürü, "genel olarak demokrasi"den yana çığlıkların, burjuvazinin ve onun sömürücü ayrıcalıklarının savunmasından başka birşey olmadıkları, bir kez daha göze çarpar.

7. "Toplanma özgürlüğü", "saf demokrasi"nin istemlerinin bir örneği olarak görülebilir. Sınıfından kopmamış bulunan her bilinçli işçi, sömürücüler alaşağı edilmelerine karşı bir direnç gösterdikleri ve ayrıcalıklarını savundukları dö-

nem boyunca ve böyle bir durum içinde, bunlara toplanma özgürlüğü vaadetmenin saçma bir şey olacağını hemen anlayacaktır. Burjuvazi devrimci olduğu sıralarda, yabancı askerleri çağıran ve restorasyon girişimlerini tezgâhlamak için "toplanan" kralcı ve soylulara, ne 1649 İngiltere'sinde "toplanma özgürlüğü" tanıyordu, ne de 1793 Fransası'nda. Eğer uzun zamandan beri gericileşmiş bulunan güncel burjuvazi, kapitalistlerin mülksüzleştirilmelerine karşı gösterecekleri direnç ne olursa olsun, proletaryadan, sömürücüler için "toplanma özgürlüğü"nü önceden sağlama bağlamasını isterse, işçiler, burjuvazinin ikiyüzlülüğü ile alay etmekten başka bir şey yapmayacaklardır.

Öte yandan, işçiler, "toplanma özgürlüğü"nün, hatta en demokratik burjuva demokrasisinde bile, boş bir söz olduğunu çok iyi bilirler; çünkü, kamusal ve özel en güzel salonlarda toplanmak için yeterli boş zamanlara zenginler sahiptir, ve burjuva iktidar aygıtı tarafından sağlanmış bulunan korunmadan onlar yararlanırlar. Kent ve kır proleterleri ile küçük köylüler, yani nüfusun büyük çoğunluğu, bunların hiçbirine sahip değildir. Bu durum böyle kaldıkça, "eşitlik", yani "saf demokrasi", bir yalandır. Gerçek eşitliği fethetmek için, emekçiler için demokrasiyi sahiden gerçekleştirmek için, işe, özel ve kamusal bütün şatafatlı yapıları sömürücülerin elinden almakla başlamak gerekir, emekçilerin toplantılarının özgürlüğünün, soylular ya da alıklaşmış askerleri ile birlikte kapitalist subaylar tarafından değil, silahlı işçiler tarafından korunması gerekir.

Toplantı özgürlüğünden, eşitlikten, işçilere, emekçilere, yoksullara hakaret etmeksizin, ancak böyle bir değişiklikten sonra sözedilebilir. Ve emekçilerin öncüsünden, sömürücüleri, burjuvaziyi, alaşağı eden proletaryadan başka da kimse, bu işi gerçekleştiremez.

8. "Basın özgürlüğü" de, "saf demokrasi"nin başlıca belgelerinden biridir. Bir kez daha, işçiler, en iyi basımevleri ve büyük kâğıt stokları kapitalistler tarafından kendi tekellerine alındıkları sürece, demokrasi ve cumhuriyetçi rejim ne

kadar gelişmişse, kendini bütün dünyada, örneğin, Amerika'da o kadar kaba, edepsiz, utanmaz bir biçimde gösteren, sermayenin basın üzerindeki iktidarı olduğu gibi kaldığı sürece, bu özgürlüğün bir yutturmaca olduğunu bilirler — bütün ülkelerin sosyalistleri bunu milyonlarca kez kabul etmişlerdir. Gerçek eşitliğin, gerçek demokrasinin, emekçiler, işçiler ve köylüler yararına fethi için, ilkin sermayenin yazarlara iş vermesi, yayınevlerini satınalması ve basını bozması engellenmelidir; oysa, bunun için sermaye boyunduruğunu sarsmak, sömürücüleri yıkmak, dirençlerini kırmak zorunludur. Kapitalistler, zenginler için semirme özgürlüğüne, işçiler için de açlıktan ölme özgürlüğüne, her zaman "özgürlük" adını vermişlerdir. Kapitalistler, zenginler için basını para ile tutma özgürlüğünü, zenginliklerinden kamuoyu denilen şeyi oluşturmak ve değiştirmek için yararlanma özgürlüğünü, basın özgürlüğü olarak nitelerler. "Saf demokrasi" savunucularının, gerçekte zenginlerin, yığınların eğitim araçları üzerindeki en pis, en aşağılık, egemenlik sisteminin savunucuları oldukları, bir kez daha ortaya çıkıyor; onlar halkı aldatıyor ve onu, baştan sona yalan, tumturaklı ve doğru görünüşlü sözler yardımıyla, basını sermaye köleliğinden kurtarma tarihsel görevinden, somut görevinden saptırıyorlar. Gerçek özgürlük ve gerçek eşitlik, komünistlerin kurdukları başkası zararına zenginleşmenin olanaksız olacağı, basını, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, para iktidarına bağımlı kılma nesnel olanağının bulunmayacağı, emekçileri (ya da, büyüklüğü ne olursa olsun, emekçiler topluluğunu), toplumun elinde olan basımevleri ve kâğıdı kullanma hakkından tam bir eşitlik içinde yararlanmaktan hiçbir şeyin engelleyemeyeceği rejimde egemen olacaklardır.

9. 19. ve 20. yüzyıl tarihi, kapitalizm dönemindeki "saf demokrasi"nin gerçekte ne olduğunu bize daha savaştan önce göstermişti. Demokrasi ne kadar gelişmiş, ne kadar "saf" ise, sınıf savaşımının da o kadar zorlu, keskin, açık bir durum alacağını, sermaye boyunduruğu ve burjuva diktatörlüğünün kendilerini tüm "saflık"ları içinde o kadar çok gös-

tereceklerini, marksistler her zaman söylemişlerdir. Cumhuriyetçi Fransa'da Dreyfus davası, özgür ve demokratik Amerikan cumhuriyetinde kapitalistlerin silahlandırdıkları paralı asker birlikleri tarafından grevcilere uygulanan katliam — bu ve buna benzer binlerce olgu, burjuvazinin boş yere saklamaya çalıştığı gerçeği, yani terör ve burjuva diktatörlüğünün en demokratik cumhuriyetlerde bile fiilen varolduğu ve sömürücülerin sermaye iktidarının sarsıldığını sandıkları her keresinde bunun apaçık ortaya çıktığı gerçeğini göstermektedir.

10. 1914-1918 emperyalist savaşı, burjuva demokrasisinin, isterse en özgür cumhuriyetlerde, burjuva diktatörlüğünden başka bir şey olmadığını, hatta gerikalmış işçilere bile, kesin olarak gösterdi. On milyonlarca insan öldürüldü, en özgür cumhuriyetlerde burjuvazinin askerî diktatörlüğü kuruldu, ve bütün bu işler de milyoner ya da milyarderlerin, Alman ya da İngiliz grubunu zenginleştirmek için oldu. Bu askerî diktatörlük, Antant ülkelerinde, Almanya'nın yıkılmasından sonra bile varlığını sürdürüyor. Emekçilerin gözünü en çok açan, burjuva demokrasisini süsleyen yapma çiçekleri yolan, savaş sırasında ve savaş dolayısıyla yapılan tüm karaborsa ve vurulan tüm kazanç deryasını halka gösteren, savaşın ta kendisidir. Burjuvazi bu savaşı, "özgürlük ve eşitlik" adına yönetti; silah üstencileri, "özgürlük ve eşitlik" adına anlatılmaz derecede zenginleştiler. Burjuva özgürlüğünün, burjuva eşitliğinin, burjuva demokrasisinin, bundan böyle örtüsü tamamen açılmış bulunan sömürücü niteliğini, Bern sarı Enternasyonalinin hiçbir çabası yığınların gözünden saklayamaz.

11. Avrupa kıtasındaki en gelişmiş kapitalist ülke olan Almanya'da, emperyalist Almanya'nın yıkılışı tarafından getirilmiş bulunan tam cumhuriyetçi özgürlüğün ilk ayları, burjuva demokratik cumhuriyetin gerçek sınıf niteliğinin içyüzünü Alman işçilerine ve tüm dünyaya gösterdi. Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg'un öldürülmesi, yalnızca Komünist Enternasyonalin, gerçekten proleter Enternasyona-

lin, bu, iyinin iyisi liderleri trajik bir biçimde öldükleri için değil, ama Avrupa'nın ileri bir devleti bakımından, —ve abartmaya düşmeden, dünya çapında ileri bir devlet bakımından denilebilir— kendi sınıf niteliğini tamamen gösterdiği için de evrensel bir önem taşıyan tarihsel bir olaydır. Eğer tutuklanmış, yani devlet iktidarının muhafazası altına konmuş kişiler, sosyal-yurtsever bir hükümet yönetiminde subaylar ve kapitalistler tarafından, bu katiller ceza görmeksizin öldürülebilmişlerse, bundan, içinde böyle bir şeyin olabildiği demokratik cumhuriyetin, burjuvazi diktatörlüğü olduğu sonucu çıkar. Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg'un öldürülmesi dolayısıyla tiksintisini dışavuran ve bu gerçeği anlamayan kişiler, alıklık ya da ikiyüzlülüklerini elevermekten başka bir şey yapmıyorlar. Dünyanın en özgür ve en ileri cumhuriyetlerinden birindeki, Alman Cumhuriyetindeki "özgürlük", tutuklanmış proletarya önderlerini ceza görmeksizin öldürme özgürlüğüdür. Demokrasinin gelişmesi, sınıflar savaşımını yatıştırmak şöyle dursun, tersine, savaşın ve savaş sonrası sıkıntıların tüm sonuç ve tüm etkileri nedeniyle, doruk noktasına erişmiş bulunan bu savaşımı daha da keskinleştirdiği için, kapitalizm varlığını sürdürdükçe başka türlü de olamazdı.

Tüm uygar dünyada, örneğin en özgür burjuva cumhuriyetlerden biri olan İsviçre'de, bolşevikler şimdi kara listeye alınmış, zulme uğramış, hapse atılmışlardır; Amerika'da bolşeviklere karşı pogromlar düzenlenmiştir, vb.. "Genel olarak demokrasi" ya da "saf demokrasi" açısından, gelişmiş, uygar, demokratik, dişine kadar silahlanmış ülkelerin, geri, aç ve yakılıp yıkılmış, ve on milyonlarca basılan burjuva gazetelerde, kendisine yabanıl, kıyıcı, vb. ülke olarak davranılan Rusya'dan gelen otuz-kırk kişinin ülkedeki varlığından korkmaları düpedüz gülünçtür. Böylesine göze çarpan bir çelişkiyi doğurabilmiş bulunan toplumsal durumun, gerçekte burjuva diktatörlüğü olduğu açıktır.

12. Bu durumda, proletarya diktatörlüğü, sömürücüleri alaşağı etme ve dirençlerini kırma aracı olarak yalnızca ta-

mamen meşru değil, ama savaşa yolaçmış ve yeni savaşlar hazırlayan burjuva diktatörlüğüne karşı tek savunma olarak, tüm emekçi yığın için tamamıyla zorunludur da.

Sosyalistlerin anlamadıkları, ve teorik miyopluklarını açıklayan, burjuva önyargıların tutsağı kalmaları sonucunu veren, proletarya karşısındaki siyasal dönekliklerini oluşturan esas nokta, kapitalist toplumda, bu toplumun temeli olan sınıf savaşımı azbuçuk ciddi bir biçimde gücünü artırır artırmaz, burjuva diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğü arasında hiçbir orta yol olamamasıdır. Tüm bilmem hangi üçüncü yol düşü, küçük-burjuvaların gerici bir sızlanmasıdır. Bütün gelişmiş ülkelerdeki, burjuva demokrasisi ve işçi hareketinin yüzyılı aşkın bir gelişmesinin deneyimi özellikle son beş yılın deneyimi, bunun böyle olduğunu gösterir. Ekonomi politik bilimi de, her meta ekonomisinde, ancak kapitalizmin ta kendisinin gelişmesi ile gelişen, çoğalan, sağlamlaşan, pekişen sınıf, yani proleterler sınıfı tarafından değiştirilebilecek burjuvazi diktatörlüğünün zorunluluğunu açıklayan marksizmin içeriği de bunu gösterirler.

13. Sosyalistlerin bir başka siyasal ve teorik yanlışı da, demokrasinin biçimlerinin, ilkçağdaki tohumlarından başlayarak, egemen sınıflar birbirlerinin yerini aldıkça, yüzyıllar boyunca, zorunlu olarak değişmiş bulunduklarını anlamamaları olgusuna bağlıdır. İlkçağ Yunan cumhuriyetlerinde, ortaçağ kentlerinde, gelişmiş kapitalist ülkelerde, demokrasi çeşitli biçimlere bürünür ve çeşitli derecelerde uygulanmış bulunur. İnsanlık tarihinin bugüne değin gördüğü en büyük devrimin, dünyada ilk kez olarak, iktidarın sömürücüler azınlığından sömürülenler çoğunluğuna geçişinin, eski demokrasinin, parlamenter burjuva demokrasisinin çerçevesi içinde olabileceğini, en derin değişiklikler olmaksızın, demokrasinin yeni uygulama biçimlerini vb. ete kemiğe bürüyen yeni demokrasi biçimleri, yeni kurumlar yaratılmaksızın olabileceğini düşünmek adamakıllı saçma olur.

14. Proletarya diktatörlüğü ile öteki sınıflar diktatörlüğü arasında ortak olan şey, burjuva diktatörlüğünün, her dikta-

törlük gibi, siyasal egemenliğini yitiren sınıfın direncini zor aracıyla kurma zorunluluğunun sonucu olmasıdır. Proletarya diktatörlüğünü öteki sınıflar diktatörlüğünden, ortaçağdaki toprak sahipleri, tüm uygar kapitalist ülkelerdeki burjuva diktatörlüğünden temelden ayıran şey, toprak sahipleri ve burjuvazi diktatörlüğünün, nüfusun büyük çoğunluğunun, yani emekçilerin direncinin zor aracıyla bastırılması olmasıdır. Tersine, proletarya diktatörlüğü, sömürücülerin, toprak sahipleri ve kapitalistlerin, yani nüfusun çok küçük bir azınlığının direncinin zor aracıyla bastırılmasıdır.

Bundan, proletarya diktatörlüğünün, zorunlu olarak, yalnızca genel olarak demokratik biçim ve kurumların değişmesine değil, ama kapitalizm tarafından ezilen emekçi sınıflar yararına gerçek demokrasinin daha önce görülmemiş bir genişlemesine de yolaçması gerektiği sonucu çıkar.

Gerçekten, şu anda pratik olarak hazırlanmış bulunan proletarya diktatörlüğü biçimi, yani Rusya'daki sovyetler iktidarı, Almanya'daki *Rate-System*, öbür ülkelerdeki *Shop Stewards Committees* ve benzeri kurumlar, hepsi de emekçi sınıflar, yani nüfusun engin çoğunluğu yararına, demokratik hak ve özgürlüklerden, şimdiye değin en iyi ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerde yaklaşık olarak bile görülmemiş biçimde, gerçek yararlanma olanağının ta kendisi anlamına gelir ve bu olanağı gerçekleştirirler.

Sovyetler iktidarının özlüğünü oluşturan şey, tüm devlet iktidarının, tüm devlet aygıtının tek ve sürekli temelinin, kapitalizm tarafından ezilen sınıfların, yani işçi ve yarı-proleterlerin (başkasının emeğini sömürmeyen ve kendi emek-güçlerinin küçük bir bölümünü de olsa sürekli olarak satan köylüler) yığınsal örgütlenmesi olmasıdır. Hatta en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, yasa karşısında eşit haklara sahip olmakla birlikte, siyasal yaşama katılma ve demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanmadan, binlerce yol ve kurnazlıkla uzak tutulmuş bulunan yığınlar, şimdi devletin demokratik yönetimine, durmadan ve zorunlu olarak, ve üstelik kesin bir biçimde, katılmış bulunmaktadırlar.

15. Burjuva demokrasisinin her yerde ve her zaman vaadettiği, ama hiçbir yerde gerçekleştirmediği ve kapitalizmin egemenliği nedeniyle de gerçekleştiremeyeceği, yurttaşların cinsiyet, din, ırk, milliyet ayrımına bakılmaksızın eşitliğini, sovyetler iktidarı, yani proletarya diktatörlüğü, tamamen ve hemen uygular; çünkü yalnızca, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve bu araçların paylaşım, ya da yeniden paylaşımı ile ilgilenmeyen işçilerin iktidarı bunu yapabilecek durumdadır.

16. Eski demokrasi, yani burjuva demokrasisi, ve parlamentarizm, her şeyden önce emekçi yığınları yönetim aygıtından uzaklaştıracak biçimde örgütlenmiş idiler. Tersine, sovyetler iktidarı, yani proletarya diktatörlüğü, emekçi yığınları yönetim aygıtına yaklaştıracak biçimde örgütlenmiştir. Sovyetik devlet örgütünde yürütme ile yasamanın birleştirilmesinin, ve bölgesel seçim çevreleri yerine, işyeri, fabrika... gibi işletmeye dayanan seçim birimlerinin geçirilmesinin ereği de işte budur.

17. Ordu yalnızca krallık döneminde bastırıcı bir aygıt değil idi: bütün burjuva cumhuriyetlerinde, hatta en demokratiklerinde bile, bastırıcı bir aygıt olarak kaldı. Yalnızca sovyetler iktidarı, kapitalizm tarafından ezilen sınıfların sürekli devlet örgütü olarak, ordunun burjuva buyruğuna bağımlılığını ortadan kaldırabilir ve proletarya ile orduyu gerçekten kaynaştırabilir, sosyalizmin zaferinin zorunlu koşulu olan proletaryanın silahlanmasını ve burjuvazinin silahsızlandırılmasını, gerçekten yalnızca o sağlayabilir.

18. Sovyetik devlet örgütü, kapitalizm tarafından en çok biraraya getirilmiş ve en iyi yetiştirilmiş sınıf olarak proletaryanın yönetici rolüne uyarlanmıştır. Bütün devrimlerin ve bütün ezilen sınıflar hareketlerinin deneyimi, dünya sosyalist hareketinin deneyimi, bize, yalnızca proletaryanın, emekçi ve sömürülen nüfusun geri ve dağınık katmanlarını biraraya getirecek ve ardından sürükleyecek durumda olduğunu öğretir.

19. Eski aygıtı, yani kapitalizm döneminde, hatta en de-

mokratik cumhuriyetlerde bile, varlığını sürdürmüş ve kaçınılmaz bir biçimde sürdürecek olan, ve gerçekte işçiler ve emekçilerden yana demokrasinin kurulması karşısındaki en büyük engeli oluşturan bürokratik ve tüzel (hukuki) burjuva aygıtı bir vuruşta parçalamaya ve kesin olarak yoketmeye yalnızca sovyetik devlet örgütü gerçekten yeteneklidir. ·Paris Komünü bu yolda ilk adımı, tarihsel ve evrensel bir önem taşıyan ilk adımı atmıştı, sovyetler iktidarı da ikincisini attı.

20. Devlet iktidarının kaldırılması, başta Marx, bütün sosyalistlerin kendilerine saptadıkları amaçtır. Bu amaca ulaşılmadıkça, gerçek demokrasi, yani özgürlük ve eşitlik, olanaksızdır. Oysa, salt sovyetik ya da proleter demokrasi pratik olarak bu amaca götürür, çünkü o, emekçi yığınlar örgütlerini, durmadan ve zorunlu olarak, devlet yönetimine katarak, her türlü devletin tam yokoluşunu hazırlamaya hemen başlar.

21. Bern'de toplanan sosyalistlerin bütünsel başarısızlığı, yeni demokrasiyi, yani proleter demokrasiyi hiç mi hiç anlamayışları, özellikle şu olgularda görünür: 10 Şubat 1919 günü, Branting, Bern'de, sarı Enternasyonal konferansını kapatıyordu. 11 Şubat 1919 günü, Berlin'de, konferansa katılanların gazetesi, *Die Freiheit*, "bağımsızlar" partisinin proletaryaya yönelik bir çağrısını yayınlıyordu. Bu belge, *Träger und Schützer der Revolution* — devrimin taşıyıcı ve koruyucuları diye adlandırılan sovyetleri dağıtma iradesi yüzüne vurulan ve kendisine sovyetlerin yasallaştırılması, onlara siyasal haklar, Ulusal meclis kararlarını askıya alma ve ulusal danışmaya başvurma hakkının verilmesi önerilen Scheidemann hükümetinin burjuva niteliğini kabul ediyordu.

Böyle bir öneri, demokrasiyi, onun burjuva niteliğini anlamaksızın savunan teorisyenlerin tam bir ideolojik iflasını oluşturur. Sovyetler sistemini, yani proletarya diktatörlüğünü, Ulusal meclis, yani burjuvazi diktatörlüğü ile bağdaştırma gülünç girişimi, aynı zamanda hem sarı sosyalist ve sosyal-demokratların fikir yoksulluğunu, hem onların gerici kü-

çük-burjuva siyasetlerini ve hem de yeni demokrasinin, proleter demokrasinin büyüyen ve karşı konmaz gücüne verdikleri korkakça ödünleri tamamen eleverir.

22. İşçi yığınlarından korktukları için, uygun bir kararı açıkça oylamayı göze alamayan sarı Bern Enternasyonali çoğunluğu, bolşevizmi suçlayarak, sınıf açısından, kurallara uygun davrandı. Rus menşevikler ve sosyalist-devrimciler ve Almanya'daki Scheidemann'lar ile tamamen dayanışma içinde olan işte bu çoğunluktur. Bolşevikler tarafından kovuşturulduklarından yakınan Rus menşevikler ve sosyalist-devrimciler, kovuşturmaların proletaryaya karşı burjuvazi saflarında iç savaşa katılmalarından doğdukları gerçeğini gizlemeye kalkışıyorlar. Almanya'da, Scheidemann'lar ve partileri de, bundan böyle, tastamam aynı biçimde, iç savaşa işçilere karşı burjuvazi saflarında böyle bir katılmanın kanıtını veriyorlar.

Bundan ötürü, Bern sarı Enternasyonali yandaşları çoğunluğunun, bolşeviklerin suçlanmasından yana çıkmaları çok doğaldır. Bu hiç de "saf demokrasi"nin savunmasını değil, ama iç savaşta proletaryaya karşı burjuvazi saflarında yeraldıklarını bilen ve sezen kimselerin öz-savunmasını dile getiriyor.

İşte bu nedenle, sınıf açısından, sarı Enternasyonal çoğunluğu kararının doğru olduğunu kabul etmekten geri kalınamaz. Proletarya, doğrudan korkmaksızın, doğruya tam karşıdan bakarak, bundan, kendini zorla kabul ettiren tüm siyasal sonuçları çıkarmalıdır.

Yoldaşlar, son iki noktaya birkaç söz daha eklemek isterdim. Bern konferansı üzerine bize bir rapor sunmakla görevli yoldaşlar, bu noktalar üzerinde daha ayrıntılı konuşacaklar sanıyorum.

Bu konferans boyunca, sovyetler iktidarının önemi üzerinde tek söz söylenmedi. İki yıldır, Rusya'da biz bu sorunu tartışıyoruz. Nisan 1917'de, parti konferansında, sorunu daha o zamandan teorik ve siyasal planda koymuştuk: "Sovyetler iktidarı nedir, içeriği nedir, tarihsel anlam ve önemi

neye dayanır?" Nerdeyse iki yıldır biz bu sorunu inceliyoruz, ve bu konuda partimizin kongresinde bir karar kabul ettik.[47]

Berlin'de yayınlanan *Freiheit*, 11 Şubat günü, Alman proletaryasına seslenen, ve yalnızca Almanya'nın bağımsız sosyal-demokrat önderlerince değil, ama tüm bağımsızlar bölüntüsü üyelerince de imzalanmış bulunan bir çağrı yayınladı. 1918 Ağustosunda, bu bağımsızların en gözde teorisyeni olan Kautsky, *Proletarya Diktatörlüğü* adlı broşüründe, demokrasi ve sovyet organları yandaşı olduğunu, ama sovyet organlarının yalnızca iktisadi bir rol oynamaları, ve hiçbir zaman devlet örgütleri olarak görülmemeleri gerektiğini yazıyordu. Kautsky, *Freiheit*'ın 11 Kasım ve 12 Ocak sayılarında aynı konuyu ele alıyor. 9 Şubat günü, dergi, gene II. Enternasyonalin en büyük teorisyenlerinden biri olarak kabul edilen Rudolf Hilferding'in bir makalesini yayınlıyor. Hilferding, Sovyetler sistemi ile Ulusal meclisin yasama yolundan birleştirilmesini öneriyor. Ayın 11'inde, bu öneri bağımsızlar partisi tarafından kabul edilmiş ve bir çağrı biçimi altında yayınlanmıştır.

Ulusal meclis, hatta "saf demokrasi"nin gerçekleşmesinden sonra bile, hatta en büyük bağımsız sosyal-demokrat teorisyenlerin, sovyetler örgütlerinin devlet kurumları olmamaları gerektiği yolundaki bildiriminden sonra bile, gene de varolduğu halde, tüm bunlara karşın, duraksamalar kendini gene gösteriyor! Bu durum, bu bayların yeni hareket ve savaşım koşullarından gerçekten hiçbir şey anlamadıklarını gösterir. Ama bu durum, bir başka şeyi de, yani: bu duraksamaları oluşturan koşulların, nedenlerin varolması gerektiğini de gösterir! Bütün bu olanlardan sonra, Rusya'daki iki utkun devrim yılından sonra, bize, içinde, sovyetler ve anlamları üzerine hiçbir şey söylenmeyen, hiçbir konuşmada hiçbir delegenin bu konuda tek söz söylemediği, Bern konferansında kabul edilen kararlar gibi kararlar önerildiği zaman, biz de bu bayların, sosyalist ve teorisyen olarak, bizim için ölmüş bulunduklarını haklı olarak ileri sürebiliriz.

Ama, bu devlet örgütlerine teorik planda ve ilke olarak

karşı çıkan bağımsızların, Ulusal meclis ile sovyetler sisteminin, yani burjuvazi diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünün "barışçıl" birleşmesi gibi bir saçmalığı damdan düşercesine önerdikleri anda, bu iş, yoldaşlar, pratik bakımdan, siyasal açıdan, yığınların bağrında geniş bir hareketin oluştuğunun kanıtıdır. Onların hepsinin sosyalizm ve teori alanında iflas ettiklerini, ve yığınların bağrında ne büyük bir değişiklik olduğunu görüyoruz. Alman proletaryasının geride kalmış yığınları bize doğru geliyor, bize katılıyorlar! Öyleyse, teorik ve sosyalist açıdan, Bern konferansının en iyi partisi olan Alman sosyal-demokratlar bağımsız partisinin önemi artık sıfıra eşittir; gene de bu parti belli bir anlam taşır; şöyle ki, bu duruksun (mütereddit) öğeler, bize proletaryanın geride kalmış bölümünün kafa durumunu göstermeye yararlar. Bu konferansın büyük tarihsel anlam ve önemi, bence işte budur. Biz, kendi devrimimizde buna benzer bir şey gördük. Bizim menşevikler de, Almanya'daki bağımsız teorisyenler ile aynı yolu, ya da çok benzerini tuttular. Başlangıçta, sovyetlerde çoğunlukta oldukları zaman, sovyetlerden yanaydılar. O zaman: "Yaşasın sovyetler!"den, "Sovyetler için!"den, "Sovyetler demek, devrimci demokrasi demektir!"den başka bir şey işitilmiyordu. Ama ne zamanki biz bolşevikler, sovyetlerde çoğunluğu kazandık, o zaman başka türküler okudular: Kurucu meclis yanında sovyetler olmamalı; ve çeşitli menşevik teorisyenler şu türde bir şey önerdiler: Sovyetler sistemi ile Kurucu meclisi birleştirmek, ve onları devlet örgütü içine sokmak. Bu durumda, proleter devrimin genel akışının tüm dünyada aynı olduğu bir kez daha görülüyor. Başlangıçta, sovyetlerin kendiliğinden kurulmaları, sonra yaygınlaşıp gelişmeleri, daha sonra ortaya pratik olarak şu sorun çıkıyor: Sovyetler ya da Ulusal meclis, ya da Kurucu meclis, ya da burjuva parlamentarizmi; elebaşları arasında büyük bir şaşkınlık ve ensonu, proleter devrim. Ama ben, aşağıyukarı iki devrim yılından sonra, bizim sorunu böyle koymamamız gerektiğini sanıyorum: biz, somut kararlar almalıyız, çünkü sovyetler sisteminin yaygınlaşması,

bizim için, özellikle Batı Avrupa ülkeleri çoğunluğu için, büyük bir görev oluşturuyor.

Burada menşeviklerin bir tek kararını anmak isterim. Obolenski yoldaştan, onu Almancaya çevirmesini rica etmiştim. Bana bu işi yapacağını vaadetmişti; ne yazık ki, burada yok. Elimde tam metin bulunmadığı için, ezberden yinelemeye çalışacağım.

Bolşeviklikten sözedildiğini hiç duymamış bir yabancı, bizim anlaşmazlıklarımız üzerinde kişisel bir fikir edinmekte güçlük çeker. Bolşeviklerin her dediğine menşevikler, menşeviklerin her dediğine bolşevikler karşı çıkarlar. Kuşkusuz, savaşım içinde, başka türlü de olamazdı; bu nedenle, menşevikler partisinin son konferansının, 1918 Aralığında, gazeteleri *Gazeta Peçatnikov*'da[48] tam olarak yayınlanmış bulunan uzun ve ayrıntılı bir kararı kabul etmiş olması çok önemlidir. Bu belgede, menşevikler, sınıf savaşımı ve iç savaş öyküsünü kısaca kendileri sergiliyorlar. Bu belgede, kendi partilerinin, Ural'da, Güney'de, Kırım ve Gürcistan'da varlıklı sınıflara bağlaşık gruplarını mahkûm ettikleri söylenmiş, bütün bu bölgeler sayılmış bulunuyor. Varlıklı sınıflara bağlaşık bu gruplar, sovyetler iktidarına karşı çıkmışlardır, şimdi kararda kınanmış bulunuyorlar, ve son madde de komünistlere katılmış olanları suçluyor. Bundan şu sonuç çıkar: menşevikler, partileri içinde birlik bulunmadığını, veya burjuvazi saflarında, ya da proletarya saflarında yeraldıklarını kabul etme zorundadırlar. Menşeviklerin büyük bölümü burjuvazi saflarında yeralmış, ve iç savaş sırasında bize karşı dövüşmüştür. Kuşkusuz, onları bastırıyor, hatta bize karşı savaşta Kızıl Ordumuzla savaştıkları ve kızıl yoldaşlarımızı kurşuna dizdikleri zaman onları kurşuna dizmeye değin gidiyoruz. Burjuvazinin savaşına biz de proletaryanın savaşı ile yanıt verdik; başka bir çıkış yolu da olamaz. Böylece, siyasal bakımdan, bütün bunlar menşevik ikiyüzlülüğünden başka bir şey değil. Tarihsel bakımdan konuşmak gerekirse, Bern konferansında, resmen deli olarak ilan edilmemiş kişilerin, menşevikler ile sosyalist-devrimcilerin

vekâleti üzerine, bolşeviklerin onlara karşı savaşımından nasıl sözedebilmiş, ama proletaryaya karşı burjuvazi ile ittifak içinde onların yaptıkları üzerinde nasıl susabilmiş olduklarını anlamak güçtür.

Hepsi bize karşı öfkeyle dikiliyorlar, çünkü biz onları bastırıyoruz. Bu, doğru. Ama iç savaşa kendi öz katılımları üzerine, ağızlarına tek söz almıyorlar! Tutanak için kararın tam metnini vermem, ve yabancı yoldaşların dikkatini bu karar üzerine çekmem gerekirdi sanıyorum; çünkü bu karar, sorunun doğru olarak konduğu, ve Rusya'daki "sosyalist" yönelimlerin anlaşmazlıklarını değerlendirmek için en iyi belgelemeyi sağlayan tarihsel bir metin oluşturuyor. Proletarya ile burjuvazi arasında, hâlâ kah bir yana, kah öte yana eğilim gösteren bir zümre var; bu iş bütün devrimlerde her zaman böyle olmuştur, ve proletarya ile burjuvazinin iki düşman kamp oluşturdukları kapitalist toplumda, bunlar arasında aracı katmanların bulunmaması kesinlikle olanaksızdır. Bu kararsız unsurların varlığı tarihsel bakımdan kaçınılmaz bir şeydir, ve, ne yazık ki, yarın hangi yanı tutacaklarını kendileri de bilmeyen bu tür unsurlar, daha uzun zaman varolacaklardır.

Pratik bir öneride bulunmak isterdim: içinde üç noktanın açıkça belirtileceği bir karar kabul etmek.

Birincisi: Batı Avrupa ülkelerinden yoldaşlar için esas görevlerden biri de, yığınlara sovyetler sisteminin anlam, önem ve zorunluluğunu açıklamaya dayanır. Bu konuda, yetersiz bir anlayış gözlemleniyor. Her ne kadar Kautsky ve Hilferding teorisyen olarak iflas etmişlerse de, *Freiheit*'ın son makalelerinin, bunların Alman proletaryasının geride kalmış unsurlarının kafa yapısını doğru bir biçimde yansıttıklarını tanıtladıkları da doğrudur. Bizde de aynı şey oldu: Rus devriminin ilk sekiz ayı içinde, sovyetlerin örgütlenme sorunu çok tartışılan bir sorun idi; işçiler yeni sistemin neye dayandığını ve sovyetler ile bir devlet aygıtının oluşturulabilip oluşturulamayacağını pek iyi anlamıyorlardı. Devrimimizde, bir teorik yol aracıyla değil, pratik eylem aracıyla

ilerledik, örneğin, Kurucu meclis sorununu teorik açıdan koymamıştık, ve Kurucu meclisi tanımayı kabul etmeyeceğimizi söylemiyorduk. Ancak daha sonra, sovyetik örgütler tüm ülkede yayıldıkları zaman, ancak o zamandır ki, Kurucu meclisi dağıtmaya karar verdik. Şimdi Macaristan ve İsviçre'de sorunun kendini çok daha keskin bir biçimde koyduğunu görüyoruz. Bir yandan, bu çok iyi bir şey: bize devrimin Batı Avrupa devletlerinde daha hızlı ilerlediği ve büyük zaferler getireceği sarsılmaz inancını veriyor. Öte yandan, bunda büyük bir tehlike var, yani savaşım öylesine coşkun olacak ki, işçi yığınlarının bilinci bu gelişmeyi izleyemeyecek. Bugün bile, sovyetler sisteminin anlamı, parlamentarizm ve burjuva önyargılar anlayışı içinde eğitilmiş bulundukları için, siyasal bakımdan yetişmiş büyük Alman işçi yığınları için açık değildir.

İkincisi: Sovyetler sisteminin yaygınlaşması. Sovyetler fikrinin Almanya'da ve hatta İngiltere'de nasıl bir hızla yayıldığını öğrenmek, bizim için proleter devrimin zafer kazanacağının en iyi kanıtıdır. Devrimin yürüyüşü ancak kısa bir zaman için geciktirilebilir. Albert ve Platten yoldaşların, kendi ülkelerinde, köylerde, tarım işçileri ve küçük köylüler arasında, sovyetlerin hemen hemen varolmadıklarını söylemeleri bir başka şeydir. Ben *Rote Fahne*'de, köylü sovyetlerine karşı, ama tarımsal ücretliler ve yoksul köylülerden yana, son derece doğru bir makale okudum.[49] Burjuvazi ile, Scheidemann ve hempaları gibi uşakları, köylü sovyetleri sloganını çoktan ileri sürdüler. Ama biz, biz yalnızca tarım işçileri ve yoksul köylüler sovyetlerine gereksinme duyuyoruz. Ne yazık ki, Albert ve Platten ile öbür yoldaşların raporları, kırlarda sovyetler sistemini yaymak için, Macaristan dışında çok az şey yapıldığını öğretiyor. Alman proletaryasının kesinlikle yenmesini engelleyecek pratik ve oldukça büyük bir tehlike belki de hâlâ budur. Zafer ancak yalnızca kentler işçileri değil, ama kırlar proleterleri de örgütlendikleri, ve eskiden olduğu gibi sendikalar ve kooperatifler içinde değil, ama sovyetler içinde örgütlendikleri gün, sağlama bağlanabilir.

Bizim için zafer çok kolay oldu, çünkü Ekim 1917'de biz, köylülük ile, tüm köylülük ile birlikte hareket ettik. Bu anlamda, devrimimiz o zaman burjuva devrimi idi. Bizim proleter hükümetimizin ilk adımı, 26 Ekim (eski takvim) 1917 günü yayınlanan yasada, daha devrimin ertesi günü, tüm köylülüğün, Kerenski hükümeti döneminde köylü sovyet ve meclisleri tarafından formüle edilmiş bulunan eski istemlerini kabul etmek oldu. Bizim gücümüzü oluşturan şey buydu, ve biz ezici bir çoğunluğu bu nedenle öylesine kolay bir biçimde kazandık. Kırlar için, devrimimiz hâlâ burjuva devrim olmakta devam ediyordu; biz, ancak daha sonra, altı ay geçtikten sonra, devlet örgütü çerçevesinde, kırlarda sınıflar savaşımına girişme, her köyde yoksul köylüler, yarı-proleterler komiteleri kurma ve kırsal burjuvaziye karşı sistemli bir savaşım verme zorunda kaldık. Bizde, Rusya'nın geri niteliği nedeniyle, kaçınılmazdı bu. Batı Avrupa'da, bu işler başka türlü olup bitecektir, ve bu nedenle, sovyetler sisteminin kırsal nüfusa, uygun, belki de yeni biçimler altında yayılmasının mutlak bir zorunlulukta olduğunu belirtmeliyiz.

Üçüncüsü: Sovyetler iktidarının henüz üstün gelmemiş bulunduğu bütün ülkelerde, sovyetler içinde komünist bir çoğunluk kazanmanın, birinci görevi oluşturduğunu söylemeliyiz. Karar komisyonumuz dün bu sorunu inceledi. Belki başka yoldaşlar da bu konudaki düşüncelerini söylerler. Ama ben bu üç noktayı özel karar niteliği ile önermek isterdim. Kuşkusuz, gelişme yolunu çizecek durumda bulunmuyoruz. Birçok Batı Avrupa ülkesinde, devrimin çok yakında patlak vermesi çok olası. Ama biz, işçi sınıfının örgütlenmiş partisi niteliğiyle, parti niteliğiyle, sovyetler içinde çoğunluğu kazanmaya çalışıyoruz ve çalışmalıyız da. O zaman zaferimiz sağlama bağlanacak, ve hiçbir güç, komünist devrime karşı herhangi bir şeye girişmeyecektir. Yoksa zafer o kadar kolay ve sürekli olmayacaktır. Böylece, bu üç noktanın, özel bir karar biçimi altında kabul edilmesini önermek isterdim.

Pravda, n° 51, 6 Mart 1919

3

BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNE İLİŞKİN TEZLER ÜZERİNE KARAR

Bu tezlere ve çeşitli ülkeler delegelerinin raporlarına dayanan Komünist Enternasyonal kongresi, sovyetler iktidarının henüz varolmadığı bütün ülkelerde komünist partilerin başta gelen görevinin:

1) Burjuva demokrasisinin ve parlamentarizmin yerine geçecek olan yeni demokrasinin, proleter demokrasinin siyasal ve tarihsel zorunluluğunun taşıdığı büyük önemi işçi sınıfının geniş yığınlarına açıklamak.

2) Bütün sanayi kollarındaki işçiler arasında, askerler ve denizciler arasında, ve ayrıca tarımsal ücretliler ve yoksul köylüler arasında sovyetleri yaymak ve örgütlemek.

3) Sovyetler içinde sağlanan bir komünist çoğunluk kurmak olduğunu bildirir.

Pravda, n° 54, 11 Mart 1919

4

KAPANIŞ KONUŞMASI

(6 MART 1919)

Eğer bütün engellere ve bütün polis kıyıcılıklarına karşın biraraya gelme başarısını gösterebilmiş, eğer önemli ayrılıklar olmaksızın, az zamanda çağdaş devrimci dönemin tüm ivedi sorunları üzerinde önemli kararlar alma başarısını gösterebilmiş isek, bu, tüm dünya proleter yığınlarının, eylemleri aracıyla, bu sorunları pratik olarak gündeme koymuş, ve onları pratik olarak çözmeye başlamış bulunmaları sayesindedir.

Yığınların devrimci savaşımları içinde daha önce fethetmiş bulundukları şeyleri, biz, burada, yalnızca kâğıt üzerine geçirdik.

Sovyetlerden yana hareket, Doğu Avrupa'da olduğu kadar Batı Avrupa'da da, yenik ülkelerde olduğu kadar utkun ülkelerde, örneğin İngiltere'de de giderek yayılıyor; ve bu hareketin yeni, proleter bir demokrasi kurmaktan başka bir amacı yok; proletarya diktatörlüğüne doğru, komünizmin bütünsel zaferine doğru atılmış en göze çarpan adımdır bu.

Dünya burjuvazisi boşuna ateş püskürecek, spartakistleri ve bolşevikleri boşuna kara listeye alacak, hapsedecek, hatta öldürecek, tüm bunlar onu artık kurtarmayacak. Bu, yığınları aydınlatmak, onları eski burjuva demokrasisi önyargılarından kurtarmak ve savaşım içinde pişirmekten başka bir şeye yaramayacak. Tüm dünyada proleter devrimin zaferi kesindir. Dünya sovyetler cumhuriyetinin kuruluş zamanı yakındır. [*Canlı alkışlar.*]

İlk kez 1920'de,
Der I. Kongres der Kommunistischen Internationale Protokoll, Petrograd,
adlı kitapta, Almanca yayınlandı
Rusça ilk kez 1921'de
Komünist Enternasyonal I. Kongresi, Tutanaklar, Petrograd,
adlı kitapta yayınlandı

PLAĞA ALINMIŞ KONUŞMALAR
(PARÇA)

6
SOVYETLER İKTİDARI NEDİR?

Sovyetler iktidarı nedir? Ülkelerin çoğunda henüz anlaşılmak istenmeyen ya da anlaşılınayan bu yeni iktidarın içyüzü nedir? Bütün ülkeler işçilerini kendine giderek daha çok çeken şey, eskiden şu ya da bu biçimde zenginler ya da kapitalistler tarafından yönetilen devletin, bugün, ilk kez olarak geniş bir ölçek üzerinde, kapitalizmin ezdiği sınıfların ta kendileri tarafından yönetilmesidir. Cumhuriyetlerin hatta en demokratiklerinde, hatta en özgürlerinde bile sermaye egemenliği sürdükçe, toprak özel mülkiyet olarak kaldıkça, devlet her zaman, onda-dokuzu kapitalistler ya da zenginlerden oluşan küçük bir azınlık tarafından yönetilmiştir.

Dünyada ilk kez olarak, devlet iktidarı, bizde, Rusya'da, sömürücüler dıştalandığından, yığın örgütlerini, sovyetleri, yalnızca işçiler, yalnızca emekçi köylüler oluşturacak biçimde kurulmuştur; ve tüm devlet iktidarı da işte bu sovyetlere

geçirilmiştir. Bu nedenle, tüm ülkeler burjuvazi temsilcilerinin Rusya üzerine yağdırdıkları karaçalmalara karşın, "sovyet" sözcüğü bütün dünyada yalnızca anlaşılır bir sözcük değil, ama halkın sevdiği ve işçiler için, tüm emekçiler için çok değerli bir sözcük de olmuştur. Ve bu nedenle, çeşitli ülkelerdeki komünizm yandaşlarının konusu oldukları bütün kıyıcılıklara karşın, sovyetler iktidarı, önüne geçilmez bir biçimde ve yakın bir gelecekte, kuşkusuz tüm yeryüzü üzerinde zafer kazanacaktır.

Sovyetik iktidarın örgütlenmesinde henüz çok eksiklikler olduğunu çok iyi biliyoruz. Sovyetler iktidarı bir büyülü değnek değildir. Geçmişin kusurlarından, eğitimsizlikten, kültürsüzlükten, barbar bir savaşın kalıtından, soyguncu bir kapitalizmin kalıtından bir anda kurtulamaz. Ama karşılık olarak, sosyalizme geçişi sağlar. Ezilen kişilerin ayağa kalkmalarını ve devletin tüm yönetimini, ekonominin tüm yönetimini, üretimin tüm yönetimini kendi ellerine almalarını sağlar.

Sovyetler iktidarı, sosyalizmin emekçi yığınlar tarafından bulunmuş yolu, öyleyse güvenilir bir yol, öyleyse yenilmez bir yoldur.

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, t. 29,
s. 250-251

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL VE TARİHTEKİ YERİ

ANTANT[50] ülkelerinin emperyalistleri, Sovyet Cumhuriyetini, bir salgın merkezi olarak, kapitalist dünya ile ilişkisini koparmak gayretiyle abluka altına alıyorlar. "Demokratik" kurumlarıyla böbürlenen bu insanlar, Sovyet Cumhuriyetine olan nefretleriyle öylesine körleşmişlerdir ki, kendilerini ne gülünç duruma düşürdüklerini görmüyorlar. Düşünün bir, dişinden tırnağına dek silahlanmış ve bütün dünya üzerinde bölünmemiş askerî bir egemenlik kuran gelişmiş, en uygar ve en "demokrat" ülkeler, harabolmuş, aç, geri, ve hatta, kendi deyimleriyle, yarı-yabanıl bir ülkeden gelen *ideolojik* enfeksiyondan ölümcül bir korkuya kapılıyorlar!

Tek başına bu çelişki, bütün ülkelerin çalışan yığınlarının gözlerini açıyor ve emperyalist Clemenceau, Lloyd George, Wilson'un ve bunların hükümetlerinin ikiyüzlülüklerinin gözler önüne serilmesine yardımcı oluyor.

Ne var ki biz, yalnızca kapitalistlerin Sovyetler'den körce nefretlerinden değil, aynı zamanda, birbirlerinin tekerlerine çomak sokmaya kadar varan kendi aralarındaki çekişmelerinden de yardım görüyoruz. Gerçek bir sessizlik tertibi içine girmişlerdir, çünkü genel olarak Sovyet Cumhuriyetine ilişkin gerçek bilgilerin ve özel olarak da resmî belgelerin yayılmasından umutsuz bir korku duymaktalar. Gene de, Fransız burjuvazisinin başta gelen organı *Le Temps*, Moskova'da Üçüncü, Komünist Enternasyonalin kuruluşu konusunda bir haber yayınlandı.

Bundan ötürü, Fransız burjuvazisinin başta gelen organına, Fransız şovenizminin ve emperyalizminin bu önderine en saygılı teşekkürlerimizi bildiririz. Bize sağlamakta olduğu etkili ve becerikli yardımını takdirle karşıladığımızın bir belirtisi olarak *Le Temps*'a aydınlatıcı bir uyarı göndermeye hazırlanıyoruz.

Bizim radyo mesajlarımıza dayanarak *Le Temps*'ın haberini derleyiş tarzı, parababalarının bu organını harekete geçiren nedeni, açık ve tam bir biçimde açığa çıkartıyor. Wilson'u, "görüşmeye girdiğin insanlara bir bak" dermişçesine dürtmek istemiştir. Parababalarının emirlerini yazıya geçiren bu alıklar, Wilson'u bolşevik gulyabanisiyle korkutma girişimlerinin, çalışan halk üzerinde bolşeviklerin bir reklamı haline geldiğini görmüyorlar. Fransız milyonerlerinin organına bir kez daha en saygılı teşekkürler!

Üçüncü Enternasyonal, Antant emperyalistlerinin ya da Almanya'da Scheidemann'lar, Avusturya'da Renner'ler gibi kapitalist uşaklarının küçük ve sefil oyunlarıyla, bu Enternasyonalin haberlerini ve dünya işçi sınıfı arasında yayılmakta olan ilgiyi önleyecek engellerin elvermediği koşullardaki bir dünyada kurulmuştur. Bu koşullar, çok hızlı olarak her yerde açık bir biçimde gelişmekte olan proletarya devriminin büyümesiyle ortaya çıkmıştır. Bu koşullar, gerçekten de *uluslararası* bir güce erişmiş olan çalışan halk arasındaki *sovyet hareketi* ile ortaya çıkmıştır.

Birinci Enternasyonal (1864-72), işçilerin sermayeye

karşı devrimci saldırılarını hazırlamak için, bunların uluslararası bir örgütünün temelini atmıştır. İkinci Enternasyonal (1889-1914), devrimci düzeyindeki geçici bir düşme sonunda, bu Enternasyonalin utanç verici bir biçimde dağılmasına yolaçan oportünizmin geçici bir kuvvet kazanması pahasına *genişliğine* bir gelişme gösteren, proleter hareketin uluslararası bir örgütü idi.

Üçüncü Enternasyonal, fiilî olarak, 1918'de, oportünizme ve sosyal-şovenizme karşı yıllar boyu, özellikle de savaş sırasında verilen savaşımın, bir dizi ülkede komünist partilerinin oluşmasına yolaçtığı bir zamanda ortaya çıktı. Resmî olarak, Üçüncü Enternasyonal, 1919 Martında Moskova'daki birinci kongresinde kurulmuştur. Ve bu Enternasyonalin en belirleyici özelliği, marksizmin emrettiği şeylerin yerine getirilmesi, yerleştirilmesi, ve sosyalizmin ve işçi sınıfı hareketinin yıllar boyu süren ülkülerinin gerçekleştirilmesi tarihsel görevi — işte bu görev, Üçüncü Enternasyonalin bu en belirleyici özelliği, yeni, üçüncü "Uluslararası İşçi Birliği"nin, bir ölçüde *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri*'nin bir *birliğine dönüşmeye başlamış* olması olgusu içinde kendini hemen ortaya koymuştur.

Üçüncü Enternasyonal, sosyalizm için proleter savaşımın, uluslararası savaşımın temelini attı.

İkinci Enternasyonal, hareketin bir dizi ülkede, geniş yığınsal yaygınlaşmasının tabanının hazırlandığı bir dönemi belirlemiştir. Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonalin, oportünist, sosyal-şoven, burjuva ve küçük-burjuva pisliklerini ayıklayarak, onun çalışmalarının meyvelerini topladı ve proletaryanın diktatörlüğünü *gerçekleştirmeye başladı.*

Dünyanın en devrimci hareketine, sermayenin boyunduruğunu atma yolundaki proletarya hareketine önderlik etmekte olan partilerin uluslararası ittifakı, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmekte olan ve uluslararası boyutlarda kapitalizm üzerindeki zaferinin somutlaşması olan çeşitli *sovyet cumhuriyetleri* biçiminde, şimdi benzeri görülmedik

sağlamlıkta bir temel üzerinde oturmaktadır.

Üçüncü, Komünist Enternasyonalin çağ açan önemi, Marx'ın baş sloganını, sosyalizmin ve işçi sınıfı hareketinin yüzyıllar süren gelişmesini özetleyen sloganı, proletarya diktatörlüğü kavramı içinde ifade edilen sloganı gerçekleştirmeye başlamasında yatar.

Bu önsezi ve bu teori —bir dâhinin önsezisi ve teorisi— bir gerçeklik haline geliyor.

Bu Latince sözcükler şimdi çağdaş Avrupa'nın bütün halklarının dillerine —dahası, dünyanın bütün dillerine— çevrilmektedir.

Dünya tarihinde yeni bir dönem başlamıştır.

İnsanlık, köleliğin en son biçimini —kapitalist ya da ücret köleliğini— sırtından atmaktadır.

Kendisini kölelikten kurtararak, insan, ilk kez gerçek özgürlüğe doğru ilerliyor.

Nasıl oluyor da, Avrupa'nın en geri ülkelerinden biri, proletarya diktatörlüğünün kurulmasında, ve Sovyet Cumhuriyetinin örgütlenmesinde ilk ülke oluyor? Rusya'nın geriliği ile burjuva demokrasisinden atlayarak, demokrasinin en yüksek biçimine, sovyete, ya da proleter demokrasisine yapmış olduğu "sıçrama" arasında çelişki olduğunu söylersek pek yanılmış olmayacağız — Batıdaki halkın sovyetlerin rolünü kavramada karşılaştıkları zorluğun ya da kavramada gösterdikleri yavaşlığın nedenlerinden biri (sosyalist önderlerin çoğunluğunun sırtına yüklenen oportünistçe alışkanlıkların ve darkafalı önyargıların safrasından ayrı olarak), bu çelişki olmuştur.

Bütün dünyanın çalışan halkları, proleter savaşımının bir aracı olarak ve proleter devletin bir biçimi olarak, sovyetlerin önemini içgüdüsel olarak kavradılar. Ama oportünizmle çürümüş "önderler", hâlâ genel olarak "demokrasi" diye adlandırdıkları burjuva demokrasisine tapmayı sürdürüyorlar.

Proletarya diktatörlüğünün kurulmasının, esas olarak, Rusya'nın geriliği ile onun burjuva demokrasisinin *üzerin-*

den "sıçraması" arasındaki "çelişki"yi doğurmuş olması şaşırtıcı değil midir? Tarih, bize, bir dizi çelişkisi o*lmayan yeni* bir demokrasi biçimi sağlamış olsaydı, bu şaşırtıcı olurdu.

Modern bilime ilişkin genel bir bilgisi olan herhangi bir marksiste ya da herhangi bir kişiye, gerçekten de, değişik kapitalist ülkelerin proletarya diktatörlüğüne geçişinin, aynı yolda ya da ona uyumlu bir simetri içinde olup olmayacağı sorulsaydı, hiç kuşkusuz, yanıtı olumsuz olacaktı. Kapitalist dünyada uyumlu, ya da simetrik bir gelişme hiçbir zaman olmamıştır, olamazdı da. Her ülke, kapitalizmin ve işçi sınıfı hareketinin önce bir, sonra da bir başka yönünü ya da özelliğini ya da özellikler grubunu daha güçlü olarak geliştirmiştir. Gelişme süreci, eşit olmayan bir yolda oluştu.

Fransa büyük burjuva devrimini gerçekleştirdiği ve bütün Avrupa kıtasını tarihsel olarak yeni bir yaşama gözlerini açmaya zorladığı zaman, İngiltere, aynı zamanda, Fransa'dan kapitalist yönden daha çok geliştiği halde, karşıdevrimci koalisyonun başında bulunuyordu. Ne var ki, bu dönemin İngiliz işçi sınıfı hareketi, geleceğin marksizminin içerdiği şeylerin çoğunu daha o zamanlar parlak bir biçimde yaşamıştı.

İngiltere, dünyaya, çartizmi, ilk geniş, gerçekten de yığınsal ve siyasal yönden örgütlenmiş proletarya devrimci hareketini verdiği zaman, pek çoğu zayıf olan burjuva devrimleri Avrupa kıtasında görülüyordu, ve Fransa'da proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyük iç savaş patlamıştı. Burjuvazi, proletaryanın çeşitli ulusal gruplarını farklı ülkelerde farklı yollardan birer birer yendi.

İngiltere, Engels'in dediği gibi, burjuvazinin, bir burjuva aristokrasisi yanında, proletaryanın gerçek bir burjuva üst katmanını da yarattığı bir ülke örneği idi. Birkaç on yıldan beri bu gelişmiş kapitalist ülke, proletaryanın devrimci savaşımında geride kalmıştı. Fransa, dünya tarihinin gelişmesine son derece önemli katkıları olan, burjuvaziye karşı 1848 ve 1871'de işçi sınıfının iki kahramanca başkaldırmasında proletaryanın kuvvetini tüketmiş görünüyordu. O zaman

işçi sınıfı hareketinin Enternasyonalinde önderlik Almanya'ya geçti; bu, Almanya'nın iktisadi yönden İngiltere ve Fransa'nın gerisinde kaldığı 19. yüzyılın yetmişlerinde oldu. Ama Almanya, bu iki ülkeyi iktisadi yönden geride bırakınca, yani 20. yüzyılın ikinci on yılına doğru, Almanya'nın marksist işçi partisi, bütün dünya için bir örnek olan bu parti, bir avuç alçağın alçağını —Scheidemann ve Noske'den David ve Legien'e kadar— en kirli edepsizleri, kendilerini kapitalistlere satan, monarşinin ve karşı-devrimci burjuvazinin hizmetinde bulunan iğrenç cellatları başında buldu.

Dünya tarihi, yolundan sapmadan proletarya diktatörlüğüne doğru gidiyor, ama bunu, pürüzsüz, yalın ve dosdoğru olmayan bir yolda yapıyor.

Karl Kautsky'nin hâlâ bir marksist olduğu ve Scheidemann'larla birliği savunmaya ve sovyet ya da proleter demokrasisine karşı burjuva demokrasisini desteklemeye başlayarak marksizmin döneği olmadığı zamanlar, "Slavlar ve Devrim" başlığını taşıyan bir makale —bu, yüzyılın dönümünde oluyordu— yazdı. Bu makalede, dünya devrimci hareketindeki önderliğin Slavlara geçme olasılığını gösteren tarihsel koşulları çizmişti.

Ve öyle oldu. Devrimci proleter Enternasyonalinde önderlik, bir süre için —hiç söylemeye gerek yok ki, kısa bir süre için— Ruslara geçmiş bulunmaktadır, tıpkı 19. yüzyılın çeşitli dönemlerinde, önce İngilizlerin, sonra Fransızların, sonra da Almanların eline geçmesi gibi.

Büyük proleter devrimine *başlamanın* Ruslar için gelişmiş ülkelerden daha kolay olduğunu, ama onu *sürdürmelerinin* ve sosyalist toplumun eksiksiz örgütlenmesi anlamında, devrimi sonal zaferine götürmelerinin daha zor olacağını birkaç kez söyleme fırsatını bulmuştum.

Başlamak bizim için daha kolaydı, birincisi, çünkü —20. yüzyıl Avrupası için— çar monarşisinin eşi görülmedik siyasal geriliği, yığınların devrimci hücumlarına eşi görülmedik bir güç vermiştir. İkincisi, Rusya'nın geriliği, proletaryanın, burjuvaziye karşı devrimini, toprak beylerine karşı köylü

devrimi ile kendine özgü bir yolda birleştirmiştir. Ekim 1917'de hareket noktamız budur, ve eğer ordan başlamamış olsaydık, zaferi böyle kolay gerçekleştiremezdik. Daha 1856'da Marx, Prusya ile ilgili olarak proleter devrimi ile köylü savaşının özel bir bileşimi olasılığından sözetmiştir. 1905'in başından itibaren bolşevikler, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü düşüncesini savunmuşlardır. Üçüncüsü, 1905 devriminin işçi ve köylü yığınlarının siyasal eğitimine çok büyük katkıları olmuştur. Çünkü bu devrim, yığınların öncüsünü Batıdaki sosyalizmin "son sözü" ile ve gene çünkü yığınların devrimci *eylemi* ile tanışık hale getirmiştir. 1905'te yaptığımız gibi böyle bir "kostümlü prova" olmaksızın 1917 devrimleri —hem Şubat burjuva devrimi, hem de Ekim proleter devrimi— olanaksız olacaktı. Dördüncüsü, Rusya'nın coğrafi koşulları, ona, öteki ülkelerden daha uzun süre kapitalistlerin, gelişmiş ülkelerin üstün askerî gücüne karşı direnme olanağını sağladı. Beşincisi, proletaryanın köylülüğe karşı özgül tutumu, burjuva devriminden sosyalist devrime geçişi kolaylaştırmış ve kent proletaryasının kırsal kesimdeki çalışan halkın yarı-proleter ve yoksul kesimlerini etkilemesini kolaylaştırmıştı. Altıncısı, grev eylemlerindeki uzun süreli eğitim ve Avrupa'nın yığınsal işçi sınıfı hareketinin deneyimleri *sovyetler* gibi proletaryanın devrimci örgütünün böyle biricik bir biçiminin — derin ve hızla yığınlaşan devrimci bir durumdan— çıkmasını kolaylaştırmıştır.

Bu sıralama, kuşkusuz, tam değildir, ama şimdilik yeterli olacaktır.

Sovyet ya da proleter demokrasisi Rusya'da doğdu. Paris Komünü ardından ikinci bir çağ açan adım atıldı. Proleter ve köylü sovyeti cumhuriyeti, dünyada ilk kalıcı sosyalist cumhuriyet olduğunu tanıtladı. *Yeni bir devlet biçimi* olarak yok olması olanaksızdır. Bu devlet bundan böyle tek başına olmayacaktır.

Sosyalizmin kurulması işinin sürdürülmesi ve tamamlanması için, daha çok, pek çok şey gereklidir. Daha gelişmiş

ülkeler içersinde, proletaryanın daha çok ağırlık ve etkinlik kazandığı Sovyet Cumhuriyetleri, bir kez proletarya diktatörlüğü yolunu tutunca, Rusya'nın ötekileri geride bırakması için her türlü şansa sahiptir.

İflas etmiş olan İkinci Enternasyonal, şimdi ölmekte ve canlı canlı çürümektedir. Aslında dünya burjuvazisine uşaklık rolünü oynamaktadır. Gerçek anlamda sarı Enternasyonaldir. Önde gelen Kautsky gibi ideolojik liderleri, *burjuva* demokrasisini yüceltmekte ve genel "demokrasi" olarak, ya da —daha da aptalcası ve daha da toycası— "saf demokrasi" olarak adlandırmaktadırlar.

Burjuva demokrasisi gününü doldurmuştur, tıpkı İkinci Enternasyonalin, hareketin görevi işçi yığınlarını burjuva demokrasisi çerçevesi içersinde eğitmek olduğu zamanlarda tarihsel olarak gerekli ve yararlı işler yapmış olduğu halde, gününü doldurmuş olması gibi.

Ne denli demokratik olursa olsun, hiçbir burjuva cumhuriyeti, çalışan halkın sermaye tarafından baskı altına alınmasının bir aracı, burjuvazinin diktatörlüğünün, sermayenin siyasal yönetiminin bir aracı olma işlevini yapan bir makineden başka bir şey olmamıştır ve olamazdı da. Demokratik burjuva cumhuriyeti, çoğunluk yönetimini vaadetmiş ve bunu ilan etmişti, ama toprağın ve öteki üretim araçlarının özel mülkiyeti varolduğu sürece bunu hiçbir zaman gerçekleştiremedi.

Burjuva demokratik cumhuriyetinde "özgürlük" aslında *zengin olan için* özgürlüktü. Proleterler ve çalışan köylüler, bundan, kendi güçlerini sermayeyi alaşağı etmek, burjuva demokrasisinin üstesinden gelmek amacıyla yararlanabilirdi ve yararlanmalıydı da, ama *gerçekte* çalışan yığınlar, genel bir kural olarak, kapitalizm koşullarındaki demokrasiden yararlanamamışlardı.

Sovyet ya da proleter demokrasisi, dünyada ilk kez yığınlar için, çalışan halk için, fabrika işçileri ve küçük köylüler için *demokrasiyi* yaratmıştır.

Dünya, nüfusun *çoğunluğu* tarafından kullanılan siyasal

iktidarı, bu çoğunluk tarafından *fiilen* kullanılan iktidarı, sovyet yönetimindekine benzer bir biçimde bugüne dek henüz görmemiştir.

Bu demokrasi, sömürücülerin ve onların suç ortaklarının "özgürlüğünü" baskı altına alır; sömürme "özgürlüğünden", açlık üzerine kurulan "özgürlükten", sermayenin egemenliğini yeniden kurma savaşımı "özgürlüğünden", kendi ülkelerinin işçileri ve köylülerine karşı yabancı burjuvazi ile anlaşmaya girme "özgürlüğünden" bunları yoksun bırakır.

Bırakın Kautsky böyle bir özgürlüğü savunsun. Ancak marksizmin döneği, sosyalizmin döneği bunu yapabilir.

İkinci Enternasyonalin, Hilferding ve Kautsky gibi ideolojik önderlerinin iflası, bunların, sovyet, ya da proleter, demokrasisinin önemini, onun Paris Komünü ile olan bağıntısını, tarihteki yerini, bir proletarya diktatörlüğü biçimi olarak gerekliliğini kavramadaki son derece yetersizlikleri kadar başka hiçbir şeyde böylesine çarpıcı bir biçimde ifade edilmemiştir.

Die Freiheit gazetesi, "Bağımsız" (namıdiğer orta sınıf, darkafalı, küçük-burjuva) Alman Sosyal-Demokrat Partisi organı, 17 Şubat 1915 tarihli 74. sayısında, "Almanya Devrimci Proletaryasına" bir bildiri yayınladı.

Bu bildiri, parti yöneticileri ve partinin bizim Kurucu meclisin Alman çeşitlemesi olan bütün Ulusal meclis üyeleri tarafından imzalanmıştır.

Bu bildiri, Scheidemann'ların *İşçi Konseyleri*ni ortadan kaldırma isteklerini suçlamaktadır, ve konseylerin, meclis ile *birleştirilmesini*, konseylere belli siyasal haklar sağlanmasını ve anayasada belli bir yer verilmesini —gülmeyin— önermektedir.

Burjuvazinin diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünü uzlaştırmak, birleştirmek! Ne de kolay! Ne de parlak bir darkafalı fikir!

Üzülecek tek şey, bunun, Kerenski zamanında birleşmiş menşeviklerle sosyalist-devrimciler, şu kendilerini sosyalist sanan küçük-burjuva demokratlar tarafından, Rusya'da de-

nenmiş olmasıdır.

Marx'ı okuyan ve kapitalist toplumda, her ağır durumda, her ciddi sınıf çatışmasında, seçeneğin ya burjuvazinin diktatörlüğü ya da proletarya diktatörlüğü olduğunu anlayamayan her insan, Marx'ın iktisadi ve siyasal öğretilerinden hiçbir şey anlamamıştır.

Ama, Hilferding'in, Kautsky'nin ve hempalarının, burjuvazinin diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünü barışçıl yoldan birleştirme yolundaki parlak darkafalı düşünceleri, eğer bu pek ilginç ve pek komik 11 Şubat bildirisinin içine yerleştirilen iktisadi ve siyasal zırvaları kapsamlı olarak ele almak gerekirse, özel bir inceleme ister. Bunun bir başka makale için bir başka zamana bırakılması gerekecektir.

Moskova, 15 Nisan 1919
Marx-Engels-Marksizm, s. 452-462

BÜYÜK BİR BAŞLANGIÇ

GERİ SAFTAKİ İŞÇİLERİN KAHRAMANLIĞI "KOMÜNİST SUBOTNİKLER"

(PARÇA)

PROLETARYA devriminden sonraki ilk dönemde esas olarak, burjuvazinin direnişini altetmek, sömürücüleri yenmek, gizli tertiplerini (kara-yüzler, ve kadetlerden menşeviklere ve sosyalist-devrimcilere kadar herkesin karıştığı, Petrograd'ı teslim etmek yolundaki 'köle-sahipleri tertibi' gibi[51]) ezmek biçimindeki ana ve temel görevle uğraşmamız doğal ve kaçınılmazdı. Ama bu görevle birlikte, bir başka görev, yani, kesin komünist kuruluşun, yeni ekonomik ilişkilerin, yeni bir toplumun yaratılması biçimindeki daha önemli görev de, aynı kaçınılmazlıkla ve zaman geçtikçe her zamankinden daha da zorunlu olarak ön plana çıkar.

Birkaç kez, özellikle de 12 Martta Petrograd sovyetinin toplantısında yaptığım konuşmada belirtmek fırsatını bulduğum gibi, proletarya diktatörlüğü, yalnızca sömürücülere karşı kuvvet kullanılması değildir, ve hatta esas olarak kuvvet kullanılması bile değildir. Bu devrimci zorlamanın ikti-

sadi temeli, etkinliğinin ve başarısının güvencesi, proletaryanın, kapitalizme oranla, emeğin daha yüksek tipte bir toplumsal örgütlenmesini temsil etmesi ve bunu yaratmasıdır. İşin özü budur. Komünizmin kaçınılmaz zaferinin, gücünün ve güvencesinin kaynağı budur.

Toplumsal emeğin feodal örgütlenmesi dayak disiplinine dayanıyordu; bir avuç toprak sahibinin soyduğu ve zulmettiği çalışan halk, bütünüyle bilisiz ve ezilmişti. Toplumsal emeğin kapitalist örgütlenmesi, açlık disiplinine dayanırdı ve burjuva kültürünün ve burjuva demokrasisinin bütün ilerlemelerine karşın, en ileri, uygar ve demokratik cumhuriyetlerde çalışan halkın geniş yığınları, bir avuç kapitalistin ezdiği ve zulmettiği bilisiz ve ezilmiş bir ücretli köleler yığını, ya da baskı altındaki köylüler olarak kalırdı. Toplumsal emeğin komünist örgütlenmesi, ki buna doğru ilk adım sosyalizmdir, gerek toprak sahiplerinin gerek kapitalistlerin boyunduruğunu atmış olan çalışan halkın kendisinin özgür ve bilinçli disiplinine dayanır ve zaman geçtikçe daha da böyle olacaktır.

Bu yeni disiplin gökten düşmez, yalvarıp yakarmakla da doğmaz; geniş-ölçekli kapitalist üretimin maddi koşullarından ve yalnızca bundan doğar. Bunlar olmaksızın bu mümkün değildir. Ve bu maddi koşulların deposu ya da aracı, geniş-ölçekli kapitalizmin yarattığı, örgütlediği, birleştirdiği geliştirdiği, eğittiği ve bilediği belli bir tarihsel sınıftır. Bu sınıf proletaryadır.

Latince, bilimsel, tarihsel-felsefi "proletarya diktatörlüğü" terimini daha basit bir dile çevirirsek, şu anlama gelecektir:

Yalnızca belirli bir sınıf, yani kentli işçiler ve genel olarak fabrika, sanayi işçileri, sermayenin boyunduruğunun atılması savaşımında, bu atma sürecine, bu zaferi koruma ve sağlamlaştırma savaşımında, yeni, sosyalist sistemi yaratma işinde, sınıfların tam olarak kaldırılması uğruna verilen savaşımın tümüne önderlik edebilir. (Parantez içinde belirtelim ki, sosyalizm ile komünizm arasındaki tek bilimsel

ayrım, birinci terim kapitalizmin içinden çıkan yeni toplumun ilk aşaması anlamına gelirken, ikincisinin daha sonraki ve daha yüksek aşama anlamına gelmesidir.)

"Bern" sarı Enternasyonalinin yanılgısı, liderlerinin sınıf savaşımını ve proletaryanın önder rolünü yalnızca sözde kabul etmeleri ve bunun mantıksal sonucunu düşünmekten korkmalarıdır. Burjuvaziyi özellikle dehşete düşüren ve onlar için kesinlikle kabul edilmez olan bu kaçınılmaz sonuçtan korkmaktadırlar. Proletarya diktatörlüğünün *de*, sınıflar ortadan kalkmadıkça kaçınılmaz olan ve sermayenin altedilmesinin hemen ardından gelen dönemde özellikle şiddetli ve özellikle değişik olmak üzere, biçim değiştiren bir sınıf savaşımı dönemi olduğunu kabul etmekten korkmaktadırlar. Proletarya siyasal iktidarı ele geçirdikten sonra sınıf savaşımını bırakmaz, sınıflar ortadan kalkıncaya kadar sürdürür — kuşkusuz farklı koşullar altında, farklı biçimde ve farklı araçlarla.

Ve "sınıfların kaldırılması" ne demektir? Kendine sosyalist diyen herkes bunu sosyalizmin sonal amacı olarak kabul etmekte, ama hepsi hiç de onun anlamı üzerinde durmamaktadır. Sınıflar, tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumsal üretim sisteminde işgal ettikleri yerle, üretim araçlarıyla olan (çoğu durumda sabit ve yasayla formüle edilmiş) ilişkileriyle, emeğin toplumsal örgütlenmesi içindeki rolleriyle ve dolayısıyla, kullandıkları toplumsal zenginlik payının boyutları ve bunu elde etme biçimleriyle birbirinden ayrılan geniş insan gruplarıdır. Sınıflar, belirli bir toplumsal ekonomi sistemi içinde işgal ettikleri farklı yerler yüzünden bir ötekinin emeğini maledinebilen insan gruplarıdır.

Açıktır ki, sınıfları tam olarak kaldırmak için, sömürücüleri, toprak sahiplerini ve kapitalistleri altetmek yetmez, *onların* mülkiyet haklarını kaldırmak yetmez; ayrıca üretim araçlarının *tüm* özel mülkiyetini kaldırmak gerekir, kol işçileri ile kafa işçileri arasındaki ayrımı olduğu gibi, kent ile kır arasındaki ayrımı da yoketmek gerekir. Bu çok uzun bir zaman ister. Bunu başarmak için, üretici güçleri geliştir-

mekte ileri doğru dev bir adım atılmalıdır; küçük üretimin sayısız kalıntılarının (özellikle inatçı ve özellikle yenilenmesi zor olan, çoğu kez pasif) direnişini altetmek gerekir; bu kalıntılarla bağlantılı olan büyük alışkanlık gücünü ve tutuculuğu altetmek gerekir.

Tüm "çalışan halk"ın bu işi yapmakta eşit ölçüde yetenekli olduğu varsayımı boş bir laf, ya da nuh nebiden kalma, marksizm-öncesi bir sosyalistin hayali olacaktır; çünkü bu yetenek kendiliğinden doğmaz, tarihsel olarak büyür ve *yalnızca* geniş-ölçekli kapitalist üretimin maddi koşullarından çıkar. Kapitalizmden sosyalizme giden yolun başlangıcında, bu yeteneğe, *yalnızca* proletarya sahiptir. Proletarya, önündeki bu dev görevi yerine getirecek yetenektedir, çünkü birincisi, uygar toplumların en güçlü ve en ileri sınıfıdır; ikincisi, en gelişmiş ülkelerde, nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır, ve üçüncüsü de, Rusya gibi geri kapitalist ülkelerde, nüfusun çoğunluğu, yarı-proleterlerden, yani düzenli olarak yılın bir kısmında proleterce yaşayan, düzenli olarak geçim araçlarının bir kısmını kapitalist işletmelerde ücretli işçiler olarak kazanan insanlardan oluşur.

Kapitalizmden sosyalizme geçişteki sorunları, genel olarak özgürlük, eşitlik, demokrasi, emek demokrasisinin eşitliği vb. hakkında genel laflarla çözmeye çalışanlar (Kautsky, Martov ve Bern sarı Enternasyonalinin öteki kahramanlarının yaptığı gibi), bununla yalnızca küçük-burjuva, darkafalı niteliklerini ortaya koyarlar ve ideolojik bakımdan, köle gibi, burjuvazinin ardından giderler. Bu sorunun doğru çözümü, ancak siyasal gücü alan belirli sınıfla, yani proletarya ile, tüm proleter olmayan ve ayrıca da yarı-proleter olan çalışan halk yığını arasındaki belirli ilişkilerin —şaşılacak kadar uyumlu, "ideal" koşullarında değil de, burjuvazinin değişik biçimlere bürünen çılgınca direnişinin gerçek koşullarında biçimlenen ilişkilerin— somut bir tahlilinde bulunabilir.

Rusya dahil, her kapitalist ülkede, halkın —hele de çalışan halkın— büyük çoğunluğu, kapitalizmin baskısını, soygununu ve her tür zulmünü, kendisi ve yakınları aracılığıyla

binlerce kez yaşamıştır. Emperyalist savaş, yani İngiliz sermayesinin mi yoksa Alman sermayesinin mi tüm dünyayı yağmalamakta üstünlük elde edeceğini kararlaştırmak için on milyon insanın boğazlanması, bu sıkıntıları aşırı ölçüde yeğinleştirmiş, artırmış ve derinleştirmiş ve insanlara bunların anlamını kavratmıştır. Bundan, halkın geniş çoğunluğunun, özellikle de çalışan halkın proletaryaya karşı gösterdiği kaçınılmaz sempati doğmuştur, çünkü proletarya, yiğitçe bir cesaret ve devrimci acımasızlıkla sermayenin boyunduruğunu atmakta, sömürücüleri alaşağı etmekte, onların direnişini bastırmakta ve sömürücülere yer vermeyecek olan yeni toplumun yaratılmasına giden yolu açmak için kanını dökmektir.

Küçük-burjuva yalpalamaları ve burjuvazinin "kanadı" altında, burjuva "düzene" geri dönme eğilimleri ne denli büyük ve kaçınılmaz olursa olsun, proleter olmayan ve yarı-proleter olan çalışan halk yığını, yalnızca sömürücüleri altetmekle ve direnişlerini kırmakla kalmayıp, ayrıca da yeni ve daha yüksek toplumsal bir bağ, toplumsal bir disiplin, hiçbir boyunduruk ve kendi birliklerinin ve daha fazla sınıf bilincine sahip, kendi cesur, sağlam, devrimci ve direşken öncülerinin otoritesinden başka hiçbir otorite tanımayan, sınıf bilincine sahip, ve birlik içinde çalışan halkın disiplinini kurmakta olan proletaryanın ahlaki ve siyasal otoritesini tanımaktan başka bir şey yapamayacaktır.

Zafere ulaşmak için, sosyalizmi kurmak ve sağlamlaştırmak için proletarya, iki katlı ya da ikili bir görevi yerine getirmelidir: birincisi, sermayeye karşı, devrimci savaşımdaki üstün yiğitliğiyle, tüm çalışan ve sömürülen halk yığınını kendi yanına kazanmalıdır; onları kazanma, örgütleme ve burjuvaziyi altetme ve direnişini bütünüyle kırma savaşımında onlara önderlik etmelidir. İkincisi, tüm çalışan ve ezilen halk yığınını olduğu gibi, bütün küçük-burjuva grupları da, yeni ekonomik kuruluş yoluna, yeni toplumsal bağlar, yeni bir emek disiplini, bilimdeki son gelişmeler ve kapitalist teknoloji ile geniş-ölçekli sosyalist üretimi yaratan sınıf

bilincine sahip işçilerin yığınsal birliğini birleştirecek yeni bir emek örgütlenmesi yaratma yoluna yöneltmelidir.

İkinci görev birincisinden daha zordur, çünkü tek tek yiğitçe coşkunluk hareketleriyle yerine getirilmesi olanaksızdır; *sade, günlük* çalışmada en uzun, en dirençli, ve en zor yığınsal kahramanlığı gerektirir. Ama bu görev birincisinden daha önemlidir, çünkü son tahlilde burjuvazi üzerinde zaferler kazanmanın en derin güç kaynağı ve bu zaferlerin dayanıklılığının ve sürekliliğinin tek güvencesi, yalnızca, yeni ve daha yüksek bir toplumsal üretim biçiminin, kapitalist ve küçük-burjuva üretimin yerine, geniş-ölçekli sosyalist üretimin konması olabilir.

Haziran 1919
Marx-Engels-Marksizm, s. 469-475

"HALKI ÖZGÜRLÜK VE EŞİTLİK SLOGANLARI İLE NASIL ALDATIYORLAR" KONUŞMASININ BASKISINA ÖNSÖZ

OKUL-DIŞI eğitim kongresindeki 19 Mayıs konuşmamda incelediğim sorun, yani genel olarak eşitlik ve özel olarak işçi ve köylünün eşitliği sorunu, çağımızın hiç kuşkusuz en ciddi, en "hassas" sorunlarından biridir; küçük-burjuva, küçük patron, küçük tacir, hamkafa ve menşevik ve sosyalist-devrimci aydınlar dahil, aydınlardan onda-dokuzunun en köklü önyargılarına dokunur bu sorun.

İşçi ile köylü arasındaki eşitliği yadsımak! Düşünün ama, ne korkunç şey! Elbette, kapitalistlerin bütün dostları, bütün uşakları ve en başta, menşevikler ile sosyalist-devrimciler, köylüyü "sinirlendirmek", onu işçilere karşı, komünistlere karşı "kışkırtmak", ayaklandırmak için, buna dörtelle sarılmaya çalışacaklar. Bu tür girişimler kaçınılmaz şeylerdir, ama yalan üzerine kurulu olduklarından, içler acısı bir başarısızlığa uğramaları da kaçınılmaz.

Köylüler, uyanık, sağduyulu, pratik insanlardır. Onlara

olup bitenleri, yaşamdan alınmış basit örnekler ile, somut bir biçimde açıklamak gerekir. Buğday fazlaları olan köylünün, aç işçileri düşünmeksizin, bu fazlaları, fiyatlar aşırı vurgun oranına yükselinceye değin saklaması doğru mudur? İşçiler tarafından elde tutulan devlet iktidarının, tüm buğday artıklarını yüksek fiyatla, aşırı bir fiyatla, karaborsa fiyatıyla değil, ama devlet tarafından saptanmış değişmez fiyatla alması doğru değil midir?

Sorun kendini işte böyle koyuyor. Sorunun özü bu. Ve menşevikler ile sosyalist-devrimciler gibi, kapitalistlere hizmet eden, kapitalistlerin mutlak iktidarının yeniden kurulmasını kolaylaştıran bütün gözboyayıcıların, "eşitlik" ve "emek demokrasisinin birliği" üzerindeki boş sözler aracıyla, içinden sıyrılmak istedikleri de işte budur.

Köylüler:

ya özgür buğday ticaretini seçmelidirler, o zaman bu, buğday üzerinde vurgunculuk, zenginler için daha da zenginleşmek, yoksullar için sefalet ve açlık içine düştüğünü görmek özgürlüğü, büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin mutlak iktidarının yeniden kurulması, işçi-köylü ittifakının bozulması anlamına gelir;

ya da buğday fazlalarının değişmez bir fiyatla devlete, yani birleşik işçi iktidarına teslimini seçmelidirler, o zaman da bu, burjuvaziyi büsbütün yıkmak, iktidarın tüm yeniden kurulma olanağını dıştalamak ereğiyle, işçi-köylü ittifakı anlamına gelir.

Seçenek budur.

Zengin köylüler, kulaklar, birinci yolu seçecek, işçilere karşı, yoksullara karşı, kapitalistler ve toprak sahipleri ile ittifak yaparak, talihlerini denemek isteyeceklerdir. Ama Rusya'da, bu köylüler azınlıkta kalacaklardır. Çoğunluk, kapitalistlerin iktidarının yeniden kurulmasına karşı, "zenginler için daha da zenginleşme özgürlüğü"ne karşı, "yoksul için açlıktan kıvranma özgürlüğü"ne karşı, "eşitlik" (buğday fazlalarını alan tokun, aç ile eşitliği) üzerindeki cafcaflı sözlerle, bu kargışlı kapitalist "özgürlük"ü (açlıktan ölme özgürlü-

ğü) maskelemeye yarayan yalana karşı, işçiler ile ittifak yapmadan yana olacaktır.

Görevimiz, menşevikler ile sosyalist-devrimcilerin "özgürlük" ve "eşitlik" üzerindeki tumturaklı ve cafcaflı sözler aracığıyla yaydıkları kurnazca kapitalist yalana karşı savaşmaktır.

Köylüler, "özgürlük", "eşitlik", "emek demokrasisinin birliği" üzerindeki çekici nakaratlar ile kuzu kılığına girmiş, ve gerçekte, toprak sahibinin köylüyü ezme "özgürlük"ünü, zengin kapitalistin, yarı-aç işçi ve köylü ile "eşitlik"ini, buğday fazlalarını saklayan tok adamın, savaş yüzünden yıkıma uğramış bir ülkede açlık ve işsizlik çeken işçi ile "eşitlik"ini savunan bu kurtların yüzündeki maskeyi çekip çıkarın. Bu kuzu kılığına girmiş kurtlar, emekçilerin en kötü düşmanlarıdırlar; kendilerine ister menşevik, ister sosyalist-devrimci ya da partisiz adlarını versinler, kapitalistlerin dostlarıdırlar.

"İşçi ve köylü, emekçi olarak eşittirler, ama buğday madrabazı, karnı tok vurguncu, aç emekçinin eşiti değildir." "Buğdayı emekçinin elinden değil vurguncunun elinden alarak, biz yalnızca emek çıkarlarını savunmak için savaşıyoruz." "Biz orta köylü ile, emekçi köylü ile uyuşmaya hazırız." İşte konuşmamda söylediğim şeyler, işte işin *özü*, işte "eşitlik" üzerindeki tumturaklı sözlerle anlaşılmaz duruma getirilen gerçek doğru bu. Ve köylülerin büyük çoğunluğu; bunun doğru olduğunu, emekçilere ve yoksullara elinden gelen her yardımı yapan *işçi devletinin*, vurguncülara ve zenginlere karşı savaştığını, oysa *büyük toprak sahipleri devleti* (çarlık rejimi döneminde) *ile kapitalist devletin* (en özgür ve en demokratik cumhuriyetçi rejim döneminde), her zaman ve her yerde, bütün ülkelerde, *zenginlerin emekçileri soymasına yardım ettiklerini, vurguncu ve zenginlerin yoksulları yıkıma uğratarak daha da zenginleşmesine yardım ettiklerini* bilir.

Her köylü bu gerçeği bilir. Ve bu nedenle, köylülerin çoğunluğu ne kadar bilinçli olursa, seçimini o kadar çabuk ve o

kadar gözüpek bir biçimde yapacaktır: işçiler ile ittifaktan yana, işçi hükümeti ile anlaşmadan yana, büyük toprak sahipleri ya da kapitalistlerin devletine karşı; sovyetler iktidarından yana, "Kurucu meclis" ya da "demokratik cumhuriyet"e karşı; bolşevik komünistler ile anlaşmadan yana, kapitalistlerin, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin desteklenmesine karşı!

"Bilgili" baylara, demokratlara, sosyalistlere, sosyal-demokratlara, sosyalist-devrimcilere, vb. gelince, onlara şöyle diyeceğiz: söze gelince, "sınıf savaşımı"nı hepiniz kabul ediyor, ama gerçekte, sınıf savaşımı tam da keskinleştiği sırada onu unutuyorsunuz. Sınıf savaşımını unutmak demek, emekçilere karşı sermayenin yanına, burjuvazinin yanına geçmek demektir.

Sınıf savaşımını kabul eden herkesin, en özgür ve en demokratik de olsa, burjuva bir cumhuriyette, "özgürlük" ve "eşitlik"in, *emtia sahiplerinin* eşitlik ve özgürlüğünün sermayenin eşitlik ve özgürlüğünün dışavurumundan başka bir şey olmayacağını ve hiçbir zaman da olmadığını kabul etmesi gerekir. Marx, tüm yapıtlarında ve özellikle (hepinizin *söze gelince* bildiğiniz) *Kapital*'de bunu bin kez açıklamıştır; soyut "özgürlük ve eşitlik" anlayışını, bunu görmeyen Bentham kafalıları alaya almış, bu soyutlamaların maddi köklerini ortaya koymuştur.

Burjuva rejim (yani toprak ve üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin henüz varlığını sürdürdüğü rejim) ve burjuva demokrasisi rejimi dönemindeki "özgürlük ve eşitlik" biçimsel olarak kalırlar; bunlar gerçekte (biçimsel olarak özgür, biçimsel olarak eşit haklara sahip) işçilerin *ücretli köleliği* ve *sermayenin mutlak iktidarı*, emeğin sermaye tarafından ezilmesi anlamına gelirler. Sosyalizmin alfabesinin bu "bilgili" bayları, ve siz, bunu unutmuş bulunuyorsunuz.

Bu alfabeden proleter devrim sırasında, sınıflar savaşımı

iç savaş durumuna dönüşecek derecede ağırlaştığı zaman, yalnızca alıklar ve döneklerin bu işten "özgürlük", "eşitlik" ve "emek demokrasisinin birliği" üzerindeki boş sözler aracıyla kurtulabilecekleri sonucu çıkar. Gerçekte, kararlaştırıcı olan şey, proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımının sonucudur; orta, aracı sınıflara (dolayısıyla tüm küçük-burjuvaziye, yani tüm "köylülük"e de) gelince, onlar kaçınılmaz olarak iki kamp arasında gidip gelirler.

Sözkonusu olan şey, bu aracı katmanları başlıca güçlerden birinin, proletarya ya da burjuvazinin müttefiği yapmaktır. Başka *hiçbir şey sözkonusu olamaz*; Marx'ın *Kapital*'ini okurken bunu anlamayan kişi, Marx'tan hiçbir şey anlamamış, sosyalizmden hiçbir şey anlamamış demektir, gerçekte bir hamkafa, burjuvazinin ardından körükörüne sürüklenen bir küçük-burjuvadır o. Ve anlayan kişi, "özgürlük" ve "eşitlik" üzerindeki boş sözlerle aldanmayacaktır; *o*, *pratik şeyleri*, yani köylüler ile işçilerin *yaklaşmalarının*, kapitalistlere karşı *ittifak yapmalarının*, sömürücülere, zenginlere ve vurgunlara karşı *anlaşmalarının* somut koşullarını düşünecek, bunlar üzerinde konuşacaktır.

Proletarya diktatörlüğü sınıflar savaşımının sonu değildir; onun yeni biçimler altında sürmesidir. Proletarya diktatörlüğü, yenilmiş, ama direnmeyi bırakmak şöyle dursun, direncini daha da yoğunlaştırmış, yokolmamış, ortadan kalkmamış burjuvaziye karşı siyasal iktidarı eline geçirmiş bulunan proletaryanın sınıf savaşımıdır. Proletarya diktatörlüğü, emekçilerin öncüsü proletarya ile, proleter olmayan birçok emekçi katmanlar (küçük-burjuvazi, küçük patronlar, köylüler, aydınlar, vb.), ya da bu katmanların çoğunluğu arasındaki, sermayeye karşı yöneltilmiş, sermayenin tamamen devrilmesini, burjuvazinin direncinin ve restorasyon girişimlerinin tamamen ezilmesini, sosyalizmin kuruluşunu ve kesin olarak pekişmesini amaçlayan özel bir sınıf ittifakı biçimidir. Özel koşullar içinde, yani amansız bir iç savaş koşulları içinde oluşan özel türde bir ittifaktır bu; sosyalizmin gözüpek yandaşlarının, kararsız, bazan da "yansız" (o zaman

ittifak savaşım için bir anlaşma olmaktan çıkar, bir yansızlık anlaşması durumuna gelir) müttefikleri ile ittifakı, iktisadi, siyasal, toplumsal ve ideolojik bakımlardan farklı sınıflar arasında bir ittifaktır bu. Bu ittifakın somut biçimlerinin, koşullarının, görevlerinin irdelenmesinden, "özgürlük", "eşitlik", "emek demokrasisinin birliği" üzerindeki genel sözler ile, yani meta üretimi çağının ideolojik bayağı artıklarının yardımı ile, kendilerini ancak Kautksy, Martov ve hempaları türündeki, çürümüş Enternasyonalin, sarı "Bern" Enternasyonalinin çürümüş kahramanları kurtarabilirler.

23 Haziran 1919
1919'da "Rusya Okul-Dışı Eğitim I. Kongresindeki İki Konuşma", Moskova,
broşürü içinde yayınlandı

BU kitapçıkta konu 4 ana kesim altında incelenmektedir.

(A) Proletaryanın sınıf savaşımının yeni biçimleri (bir başka deyişle: yeni aşaması ve yeni görevleri) olarak proletarya diktatörlüğü.

(B) Burjuva demokrasisinin yıkılması ve proleter demokrasinin yaratılması olarak proletarya diktatörlüğü.

(C) Proletarya diktatörlüğü ve emperyalizmin ayırdedici özellikleri (ya da kapitalizmin emperyalist aşaması).

(D) Proletarya diktatörlüğü ve sovyet iktidarı.

Bu dört kesimin ele alınış planı:

1 (A) PROLETARYANIN SINIF SAVAŞIMININ YENİ BİÇİMLERİ OLARAK PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

1. "Sosyalistler"in proletarya diktatörlüğünü anlayamamalarının başlıca nedeni sınıf savaşımı fikrini mantıksal sonucuna kadar götürmeyişleridir (Karş: Marx, 1852).[52]

Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın sınıf savaşımının *yeni* biçimleri içinde *sürdürülmesidir*. Sorunun canalıcı noktası budur, ve anlamadıkları da budur.

Özel bir sınıf olarak, proletarya tek başına, sınıf savaşımını yürütmeye *devam eder*.

2. Devlet, sınıf savaşımında yalnızca bir *silahtır*. Kendine özgü bir *kırbaç, rien de plus*!*

Devletle ilgili eski önyargılar (karş: *Devlet ve Devrim*). Devletin yeni biçimleri — B kesimin konusu burda yalnızca ona bir *yaklaşım*.

3. Kendi diktatörlüğü altında proletarya, sınıf savaşımlarının biçimleri, daha önceki biçimler gibi olamaz. *Beş* yeni (bellibaşlı) görev ve bunlara uygun olarak beş yeni biçim:

4. (1) *Sömürücülerin direnişlerinin bastırılması*. Bu, bu dönemin görevi (ve içeriği) olarak, oportünistler ve "sosyalistler" tarafından tümüyle unutulmaktadır.

Demek oluyor ki:

Sömürücülerin direnişi, ala-

* Fazlası değil. –ç.

(αα) sınıf savaşımının kendine özgü (daha yüksek) şiddeti

(ββ) kapitalizme ve onun en yüksek aşamasına uygun düşen yeni direniş biçimleri (tertipler + sabotaj + küçük-burjuvaziyi etki altına alma vb.,vb.) ve, özel olarak,

şağı edilmelerinden *önce* başlar ve daha sonra *iki* yönden *yeğinleşir*. *Sonuna* dek bir savaşım ya da "dil dökerek işi tatlıya bağlamak" (Karl Kautsky, küçük-burjuvazi, "sosyalistler").

5. (2) (γγ) ***İç savaş.***

Genel olarak devrim ve iç savaş (1649, 1793) (karş: Karl Kautsky, 1902, *Toplumsal Devrim*'de).

Kapitalizmin uluslararası bağıntıları döneminde iç savaş.

İç savaş ve partinin "yıkılması" (Karl Kautsky).

Terör ve iç savaş.

Emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi. ("Sosyalistler"in bilisizlikleri ve alçakça korkaklıkları.)

Karş: Marx, 1870[53]: Silahlı proletarya pratiğini verir, 1871-1914 *dönemi* ve iç savaş *dönemi.*

α) *Rusya, Macaristan, Finlandiya, Almanya.*
β) İsviçre ve Amerika

+ İç savaşın devrimci savaşlarla bileşiminin kaçınılmazlığı (karş: RKP'nin Programı).

6. (3) *Küçük-burjuvazinin, özellikle de köylülerin "yansızlaştırılması".*

Komünist Manifesto (gerici ve devrimci, "yalnızca birbirlerine göre").

"Yönetici sınıf". Yönetim "özgürlük ve eşitliği" engeller.

Agrarfrage'da Karl Kautsky. Aynı yansızlaştırma fikri, yalnızca *verballhornt.**

Pratikte "yansızlaştırma" şu demektir

kuvvet yoluyla bastırma (Engels, 1895)
örnek
inandırma, vb., vb.

desteğini sağlama, bastırma, "yalnızca birbirlerine göre".

"Başı çekmek", "önderlik etmek", "birlikte olmak", bu kavramların sınıf anlamları.

NB Köylü ve işçi, emekçi olarak köylü ve bir sömürücü (vurguncu, mülk sahibi) olarak köylü. "Yalnızca birbirlerine göre". Savaşımın gidişi içinde yalpalamalar. Savaşım *deneyimi.*

* Bir yapıtta ahlaka aykırı olan kısımların çıkartılması ya da değiştirilmesi. –*ç.*

"Tek bir gerici kitle": Engels, 1875, *Komün*[54] açısından.

7. (4) *Burjuvaziden "yararlanma"*. "Uzmanlar". Yalnızca direnişi kırma değil, yalnızca "yansızlaştırma" değil, onları işe koşmak, proletaryaya hizmet etme zorunda bırakmak.

Karş: RKP'nin Programı. "Askerî Uzmanlar."

8. (5) *Yeni bir disiplin aşılanması.*

(α) Proletarya diktatörlüğü ve sendikalar.

(β) Primler ve parça ücretleri.

(γ) Partinin arındırılması ve rolü

(δ) "Komünist Subotnikler".

II (B) BURJUVA DEMOKRASİSİNİN YIKILMASI VE PROLETER DEMOKRASİNİN YARATILMASI OLARAK PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

9. Diktatörlük ve "genel" kavram olarak (Karl Kautsky'ye göre "saf") demokrasi.

Demokrasinin yadsınması olarak diktatörlük. Kimin için?

Soyut (küçük-burjuva) demokratik görüş ve marksizm (sınıf savaşımı).

Tanım. K u v v e t (Engels).

Devlet ve "özgürlük" (karş: Engels, 1875).[55]

10. "Özgürlük." = Meta sahipleri için özgürlük.

Ücretli işçiler için, köylüler için gerçek özgürlük.

Sömürücüler için özgürlük.

Kimin için özgürlük?

Kimden? Neden özgürlük?

11. "Eşitlik." *Anti-Dühring*'te Engels (eğer sınıfla-

Meta sahiplerinin eşitliği.

rın ortadan kaldırılmasının ötesine geçerse önyargı).[56]

Sömürülen ile sömüren arasında eşitlik.

Aç ile tok arasında eşitlik.

İşçi ile köylü arasında eşitlik.

Kimin arasında eşitlik? Neyin arasında?

12. Çoğunluğun kararı.

Koşulları: gerçek eşitlik (kültür).

Gerçek özgürlük.

Karş: basın, meclis vb.

Para, sermaye, toprak *hesabını dışarda tutarak*, hepsi eşittir. ...

13. Çoğunluğun kararı

Bunun bir başka koşulu = "insaflı" bir biçimde baskı altında tutma.

Reformculuk ütopyası.

Kapitalizmin yaldızlanması.

Önce paranın boyunduruğunun, sermayenin iktidarının kaldırıp atılması, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması, sonra *bu* yeni temel üzerinde "insaflılığın" *yavaş yavaş gelişmesi.*

14. *Burjuva demokratik* cumhuriyetin gerçekliği.

Hükümetin borsa ve *sermaye* ile olan bağıntısı konusunda Engels,[57]

Yozlaşma
dolandırıcılık
basın
meclis
parlamento
gümrük
sermayenin baskısı
(kamuoyu, vb.).

Burjuva baskısı, sermayenin boyunduruğu ve ücret köleliği sürdürülürken biçimsel demokrasi.

15. Burjuva demokrasisinin "son sözü" olarak 1914-18 emperyalist savaşı.

1918-19 "barışı".
Dış politika.
Ordu ve Donanma.

16. Bürokrasi. Mahkemeler, militarizm.
Parlamenter biçimlerle maskelenmiş burjuva diktatörlüğü.

17. Çoğunluğun kararı ve çoğunluğun *gücü* "Proletaryanın" yüzde 51'i.

"*Herkesin*" kararı? yalpalayanlara *karşın* ve sömürücüleri *dıştalayarak*.

{ Emperyalist etki, küçük-burjuvazinin, vb., "yarı-proletaryanın" konumu. } %20'ye karşı +%40 1/2?

Referandum güdüleri (burjuva ortamı).

18. Barışçıl oylama ve sertleşen sınıf savaşımı.

[Önce "karar ver", sonra sükunetle oyunu kullan.
Önce sınıf savaşımının gelişmesi.
Burjuva ortamının, bunların iradeyi güdüleyen gerçek koşulların ortadan kaldırılması.

Sınıf savaşımını keskinleştiren iktisadi ve siyasal koşullar.

19. *Proletarya* demokrasisi koşullarında demokrasi gerçekliği.
Demokrasinin başarıları: kongreler, toplantılar, basın, din, kadınlar, ezilen uluslar.

20. Burjuva demokrasisinden proleter demokrasisine tarihsel dönüşüm.
Birincisinin "üzerinde yükselmek", "içine sığınmak", ya da onu parçalamak mı? = Devrimle mi, yoksa devrim olmaksızın mı? Siyasal iktidarın yeni sınıf tarafından ele geçirilmesi, bur-

juvazinin alaşağı edilmesi, ya da sınıflar arasında bir pazarlık, bir uzlaşma mı?

III (C) PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ VE EMPERYALİZMİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

21. Kapitalizmin en yüksek aşaması olarak emperyalizm.
Kitabımın özeti.
Tanım.

22. Sömürgeler ve bağımlı ülkeler.
Proletaryanın kendi ülkesinin burjuvazisine karşı başkaldırması + sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki *ulusların* başkaldırması.
Devrimci proleter savaşlar ve ulusal savaşlar (karş: RKP'nin Programı).

23. Toprağın Ulusal topluluk tarafından ele geçirilmesi.
"Tek bir" zalim. Savaşımın yoğunlaşması.
Aşamaların çeşitliliği.

24. Proletaryanın burjuva üst katmanı.
1852-92, Engels ve Marx.[58]
1872, İngiliz sendika önderleri konusunda Marx.[59]
*Labour lieutenants of the capitalist class.**
Sosyal-şovenizm.
1915-17 bölünmesi. "Merkez".
1917-19 bölünmesi (karş: RKP'nin Programı.)

Başlıca iki "akım": yozlaşma ve darkafalılar.

Vorwärts (*"Radikalisierung der englischen Arbeiter"*) ... "*eine gewisse Grösse*"** Bolşevikler.

* Kapitalist sınıfın işçi temsilcileri. —*ç.*
** İngiliz işçilerinin radikalleştirilmesi ... belli sayıda. —*ç.*

Wiener Arbeiter Zeitung, n° 180 (2 Temmuz 1919)

Kendi konuşmasında Friedrich Adler ΣΣΣ [bütünlüğü içinde] — bir döneğin safsatası.

25. İki *Enternasyonal.* Sınıfın *devrimci* öğelerinin diktatörlüğü.

Bir ülke ve bütün dünya.

IV (D) PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ VE SOVYET İKTİDARI

26. Sovyetlerin kökeni.
1905 ve 1917.

27. Rusya'nın özellikleri.
Kautsky: "Slavlar ve Devrim".

28. Sovyetler ve "uzlaşma"
Mart-Ekim 1917.
Menşevikler ve sosyalist-devrimciler.

{ 1894 (Struve) ve 1899 (Bernstein)
Menşevikler ve Sosyalist-devrimciler
(1917)-1918-19-20
...(Avrupa'da) }

29. İkinci Enternasyonal *liderleri* bilisizlikleri ve ahmaklıkları. Sovyetler konusunda bir şey yok.

Ağustos 1918 kitapçığında Kautsky.

Savaşım için sovyetler *ama* devlet iktidarı için *değil*!

30. Ama *proleter yığınları* onu farklı görüyor: sınıf içgüdüsü!

31. Sovyet fikrinin bütün dünyada başarılı ilerleyişi.

Sovyet fikrinin doğrudan ve *dolaylı* (Alman Anayasasına alınması) zaferi.

Proletarya diktatörlüğünün

Bu fikir yığınlara malol-

biçimi (proletaryanın yığın hareketiyle) keşfedildi!

Üçüncü Enternasyonal.

muştur.

32. RSSFC'nin Sovyet Anayasası.

N. B. onun § 23[60]

1793-94 karşısında 1917-19.

Eylül-Ekim 1919
İlk kez 1925'te yayınlandı.

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ DÖNEMİNDE EKONOMİ VE POLİTİKA

SOVYET iktidarının ikinci yıldönümü dolayısıyla, başlıkta belirtilen konu üzerinde kısa bir broşür yazmaya niyetlenmiştim. Ama günlük çalışmanın koşuşturmaları yüzünden, şimdiye kadar, bazı kesimlerin ön hazırlıklarının ötesine geçemedim. Bu nedenle, kanımca konu üzerindeki en önemli görüşlerin kısa, özet bir açıklamasını yapmayı denemeye karar verdim. Özet bir açıklama, kuşkusuz, pek çok dezavantaja ve eksikliklere sahiptir. Gene de, kısa bir dergi makalesi, sorunu, ve onun, çeşitli ülkelerin komünistlerince tartışılması için gereken temeli sunmak biçimindeki, önümüzdeki mütevazı amacı belki de başarabilir.

1

Teorik açıdan, hiç kuşku yoktur ki, kapitalizm ile komünizm arasında, bu her iki toplumsal ekonomi biçiminin özelliklerini ve niteliklerini birleştirmesi gereken belli bir geçiş

dönemi uzanır. Bu geçiş dönemi, ölen kapitalizm ile doğan komünizm arasında —ya da bir başka deyişle, yenilmiş ama yok edilmemiş olan kapitalizm ile doğmuş ama henüz çok zayıf olan komünizm arasında— bir savaşım dönemi olmalıdır.

Bu geçiş özellikleriyle ayırdedilen bütün bir tarihsel dönemin gerekliliği, yalnızca marksistler için değil, gelişme teorisi ile biraz olsun tanışıklığı olan her eğitim görmüş kişi için açık olmalıdır. Oysa, sosyalizme geçiş konusunda günümüzün küçük-burjuva demokratlarından (ve düzmece sosyalist etiketlerine karşın, MacDonald, Jean Longuet, Kautsky ve Friedrich Adler gibi kişiler de dahil olmak üzere İkinci Enternasyonalin bütün liderleri böyledir) duyduğumuz bütün sözler bu açık gerçeğin tam bir ihmalinin damgasını taşımaktadır. Küçük-burjuva demokratlar, sınıf savaşımından nefretleriyle, ondan kaçınma hayalleriyle, keskin köşeleri ortadan kaldırma, yumuşatma, uzlaştırma girişimleriyle ayırdedilirler. Bu yüzden, bu tip demokratlar, ya kapitalizmden komünizme geçişte tüm bir tarihsel dönemin gerekliliğini kabul etmekten kaçınırlar, ya da, bu güçlerden birinin savaşımına önderlik etmek yerine, çekişen iki gücü uzlaştırmak için planlar düzenlemeyi iş edinirler.

2

Ülkemizin büyük geriliği ve küçük-burjuva niteliği yüzünden, Rusya'da, proletarya diktatörlüğü, bazı hususlarda, ileri ülkelerde olacağından kaçınılmaz olarak farklı olmalıdır. Ama Rusya'da da temel güçler —ve toplumsal ekonominin temel biçimleri— herhangi bir kapitalist ülkedekinin aynıdır, öyle ki, özellikler ancak daha az önem taşıyan hususlar için geçerlidir.

Toplumsal ekonominin temel biçimleri kapitalizm, küçük meta üretimi ve komünizmdir. Temel güçler burjuvazi, küçük-burjuvazi (özellikle köylülük) ve proletaryadır.

Proletarya diktatörlüğü döneminde Rusya'nın ekonomik sistemi, tek bir geniş devlet çapında, komünist ilkeler üze-

rinde birleşmiş ve ilk adımlarını atan emeğin savaşımını — küçük meta üretimine ve hâlâ direnen kapitalizme karşı ve küçük meta üretimi temeli üzerinde yeni ortaya çıkmakta olan kapitalizme karşı savaşımı— temsil eder.

Rusya'da emek, birincisi, üretim araçlarının özel mülkiyeti ortadan kaldırıldığı ölçüde, ve ikincisi de, proleter devlet gücü, devlet malı topraklar ve devlet malı işletmelerde büyük üretimi ulusal bir çapta örgütlediği, emek-gücünü çeşitli üretim dalları ve çeşitli işletmeler arasında dağıttığı ve çalışan halk arasında da büyük miktarlarda, devlete ait tüketim maddeleri dağıttığı ölçüde, komünist bir biçimde birleşmiştir.

Rusya'da komünizmin "ilk adımları"ndan sözettik (1919 Martında benimsenen parti programımızda da böyle konmuştur), çünkü bütün bunlar ülkemizde ancak kısmen gerçekleşmiştir, ya da başka türlü koyarsak, başarıları ancak ilk aşamalarındadır. Genel olarak hemen başarılabilecek her şeyi, bir devrimci darbede, hemen başardık; örneğin, proletarya diktatörlüğünün ilk gününde, 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de, toprağın özel mülkiyeti büyük toprak sahiplerine tazminat ödenmeksizin kaldırıldı — büyük toprak sahipleri mülksüzleştirildi. Birkaç aylık bir zaman içinde, hemen hemen bütün büyük kapitalistler, fabrika, anonim şirket, banka, demiryolu vb. sahipleri de tazminat ödenmeksizin mülksüzleştirildi. Sanayide büyük üretimin devletçe örgütlenmesi ve fabrikaların ve demiryollarının "işçilerce denetimi"nden, "işçilerce yönetimi"ne geçiş — bu da, genellikle daha şimdiden başarılmıştır; ama, tarımla ilgili olarak daha yeni başlamaktadır ("devlet çiftlikleri", yani devlet malı topraklar üzerinde işçiler tarafından örgütlenen büyük çiftlikler). Gene bunun gibi, küçük meta tarımından komünist tarıma bir geçiş olarak, küçük çiftçilerin kooperatif topluluklarının çeşitli biçimlerde örgütlenmesine de daha yeni başladık.*

* Bilindiği kadarıyla Sovyet Rusya'daki "devlet çiftlikleri" ve "tarım komünleri" sayısı, sırasıyla, 3.536 ve 1.961'dir, ve tarım artellerinin sayısı 3.696'dır. Merkez İstatistik Enstitümüz bütün devlet çiftlikleri ve komünlerinin tam bir sayımını şu anda yapmaktadır. Sonuçlar önümüzdeki Kasım 1919'da gelmeye başlayacaktır.

Özel ticaret yerine ürünlerin devletçe örgütlenmiş dağıtımı, yani tahılın devletçe sağlanarak kentlere ve sanayi ürünlerinin kırlara gönderilmesi için de aynı şey söylenmelidir. Bu konuda elde bulunan istatistiki veriler aşağıda sunulacaktır.

Köylü çiftçiliği küçük meta üretimi olmaya devam etmektedir. Burada, kapitalizm için son derece geniş ve çok sağlam, kökleri derinde bir temelle, üzerinde kapitalizmin direndiği ya da komünizme karşı sert bir savaşım içinde yeniden doğduğu bir temelle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu savaşımın biçimleri, tahılın (ve öteki ürünlerin) devletçe sağlanmasına ve genel olarak ürünlerin devletçe dağıtımına karşı özel spekülasyon ve vurgunculuktur.

3

Bu soyut teorik önermeleri örneklendirmek için, gerçek rakamlar aktaralım. Halk İaşe komiserliğinin rakamlarına göre, 1 Ağustos 1917 ve 1 Ağustos 1918 tarihleri arasında, Rusya'da devletçe sağlanan tahılın miktarı 30.000.000 pud kadar, bir sonraki yıl ise 110.000.000 pud kadardı. Bir sonraki kampanyanın (1919-20) ilk üç ayı boyunca sağlanacak miktar, 1918'de aynı dönem için (ağustos-ekim) 37.000.000 pudluk miktara karşı, tahminen 45.000.000 pud kadar olacaktır.

Bu rakamlar komünizmin kapitalizme karşı zafer kazanması açısından, durumda yavaş ama sürekli bir iyileşmeyi açıkça göstermektedir. Bu iyileşme, dünyada eşi görülmemiş güçlüklere, dünyanın en kuvvetli güçlerinin tümünü işe koşan Rus ve yabancı kapitalistler tarafından örgütlenen iç savaşın yarattığı güçlüklere karşın başarılmaktadır.

Bu yüzden, tüm ülkelerin burjuvazisinin yalanlarına ve iftiralarına ve onların açık ve gizli uşaklarına (İkinci Enternasyonal "sosyalistleri") karşın, bir şey tartışma götürmez — proletarya diktatörlüğünün temel ekonomik sorunu sözkonusu olduğu ölçüde, ülkemizde komünizmin kapitalizme

karşı zaferi güvence altına alınmıştır. Dünyanın her yerinde burjuvazi bolşevizme karşı öfkesinden ateş püskürmekte ve bolşeviklere karşı askerî seferler, tertipler vb. örgütlemektedir, çünkü toplumsal ekonomiyi yeniden kurmaktaki başarımızın, askerî güçle ezilmemiz kaydıyla, kaçınılmaz olduğunu çok iyi anlamaktadır. Ve bizi bu yoldan ezme girişimleri de başarıya ulaşmamaktadır.

Elimizdeki çok kısa zamanda, ve görülmemiş güçlükler altında çalışmak zorunda kalmamıza karşın, daha şimdiden kapitalizmi ne ölçüde altettiğimiz aşağıdaki özet rakamlardan görülecektir. Merkezî İstatistik Kurumu, tüm Rusya için değil, yalnızca yirmialtı eyalet için, tahıl üretimi ve tüketimine ait verileri basın için hazırlamış bulunmaktadır.

Sonuçlar şöyledir:

Sovyet Rusya'nın 26 Eyaleti	Nüfus (Milyon)		Tahıl Üretimi (Tohum ve Yem Hariç) (Milyon Pud)	Teslim Edilen Tahıl (Milyon Pud)		Halkın Kullanımındaki Toplam Tahıl Miktarı (Milyon Pud)	Tahıl Tüketimi (Kişi Başına Pud)
				İaşe Şubesi	Uygulama		
Üreten eyaletler	Kentsel	4,4	—	20,9	20,6	41,5	9,5
	Kırsal	28,6	625,4	—	—	481,8	16,9
Tüketen eyaletler	Kentsel	5,9	—	20,0	20,0	40,0	6,8
	Kırsal	13,8	114,0	12,1	27,8	151,4	11,0
Toplam (26 eyalet)		*52,7*	*739,4*	*53,0*	*68,4*	*714,7*	*13,6*

Demek ki, kentlere arz edilen tahılın yaklaşık olarak yarısı İaşe komiserliğince, diğer yarısı ise vurguncularca sağ-

lanmaktadır. 1918'de yapılan, kent işçilerinin tükettiği yiyecek üzerine dikkatli bir tarama, aynı oranı göstermektedir. İşçinin devlet tarafından sağlanan ekmeğe, vurguncuya ödediğinin *dokuzda-birini* ödediği akıldan çıkarılmamalıdır. Ekmeğin vurguncu fiyatı, devlet fiyatından *on kat* fazladır; işçi bütçeleri üzerine dikkatli bir inceleme bunu ortaya çıkarır.

4

Aktarılan rakamların dikkatli bir incelenmesi, bunların Rusya'nın bugünkü ekonomisinin temel özelliklerinin tam bir görünümünü yansıttığını gösterir.

Çalışan halk, yıllardır kendini ezen ve sömürenlerden, toprak sahipleri ve kapitalistlerden kurtarılmıştır. Gerçek özgürlük ve gerçek eşitlik yolunda atılan bu adım, ölçüsü, boyutları ve hızı ile dünyada bir eşi daha olmayan bu adım, özgürlük ve eşitlikten sözettiklerinde, sahtece, genel olarak "demokrasi" ya da "saf demokrasi" olduğunu ilan ettikleri (Kautsky) parlamenter burjuva demokrasisini kasteden burjuvazi yandaşlarınca (küçük-burjuva demokratlar dahil) görmezlikten gelinmektedir.

Oysa çalışan halk, yalnızca gerçek eşitlikle ve gerçek özgürlükle (toprak sahiplerinden ve kapitalistlerden özgür olmakla) ilgilenmektedir ve işte bunun için de Sovyet hükümetine böyle sağlam bir destek sağlamaktadır.

Bu köylü ülkesinde, proletarya diktatörlüğünden ilk kazançlı çıkan, en fazla kazançlı çıkan, ve hemen kazançlı çıkan, bir bütün olarak köylülük olmuştur. Rusya'daki köylü, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin sömürüsü altında açlıktan ölüyordu. Tarihimizin uzun yüzyılları boyunca, köylü, hiçbir zaman kendisi için çalışmak fırsatını bulamadı: yüzlerce milyon pudluk tahılı, kapitalistlere, kentlere ve ihracata verirken kendisi aç kaldı. Proletarya diktatörlüğü altında köylü *ilk kez olarak* kendisi için çalışmakta ve *kentte oturandan daha iyi beslenmektedir*. Köylü ilk kez olarak gerçek özgürlüğü —ekmeğini yeme özgürlüğünü, açlıktan kurtulma

özgürlüğünü— görmüştür. Bildiğimiz gibi, toprağın dağıtımında azami eşitlik sağlanmıştır; çoğu durumda köylü "beslenecek boğaz" sayısına göre toprağı bölüşmektedir.

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması demektir.

Sınıfların ortadan kaldırılması için, önce, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin ortadan kaldırılması gerekir. Görevimizin bu kısmı başarılmıştır, ama bu, ancak bir kısmıdır, üstelik de en zor kısmı *değildir*. Sınıfları ortadan kaldırmak için, ikincisi, fabrika işçisi ile köylü arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak, *bunların hepsini işçi* yapmak gerekir. Bu birdenbire yapılamaz. Bu görev kıyas kabul etmez bir biçimde daha zordur ve zorunlu olarak uzun bir zaman alacaktır. Bu, bir sınıfın altedilmesi ile çözümlenebilecek bir sorun değildir. Ancak tüm toplumsal ekonominin örgütsel yeniden kuruluşu ile, bireysel, dağınık, küçük meta üretiminden, büyük toplumsal üretime geçişle çözümlenebilir. Bu geçiş zorunlu olarak son derece uzun sürmelidir. Aceleci ve dikkatsizce idari ve yasal önlemler, onu ancak geciktirir ve karmaşıklaştırır. Ancak köylüye tüm tarımsal tekniğinde büyük bir ilerleme yapmasını, onun köklü bir biçimde düzeltilmesini sağlayacak yardımcı sağlamakla hızlandırılabilir.

Sorunun ikinci ve en zor kısmını çözmek için, proletarya, burjuvaziyi yendikten sonra köylülüğe karşı politikasını, hiç sapmadan aşağıdaki temel doğrultularda yürütmelidir. Proletarya, çalışan köylüyü mülk sahibi köylüden, işçi köylüyü madrabaz köylüden, emek harcayan köylüyü vurgunculuk yapan köylüden ayırmasını, aralarına sınır çekmesini bilmelidir.

Ve bu sınır çekmede sosyalizmin *tüm özü* yatar.

Ve sözde sosyalist gerçekte küçük-burjuva demokratlar olan sosyalistlerin (Martov'lar, Çernov'lar, Kautsky'ler ve ortakları) sosyalizmin özünü anlamamaları şaşırtıcı değildir.

Burada sözünü ettiğimiz sınır çekme son derece zordur, çünkü gerçek yaşamda "köylü"nün tüm özellikleri, ne kadar farklı olurlarsa olsunlar, ne kadar çeşitli olurlarsa olsunlar, bir bütün halinde kaynaşmıştır. Ama gene de sınır çekmek

mümkündür; ve bu, yalnızca mümkün olmakla kalmaz, köylü çiftliğinin ve köylü yaşamının koşullarının kaçınılmaz bir sonucudur da. Çalışan köylü, yıllar boyu, toprak sahipleri, kapitalistler, madrabazlar ve vurguncular tarafından, en demokratik burjuva devletleri de dahil olmak üzere, *bunların* devletleri tarafından ezilmiştir. Çalışan köylü, uzun yıllar boyunca, bu ezenlerden ve sömürenlerden nefret etmeyi ve tiksinmeyi öğrenmiştir, ve yaşam koşullarının doğurduğu bu "öğrenme", köylüyü, kapitaliste karşı, vurguncu ve madrabaza karşı, işçi ile bir ittifak aramaya *zorlamaktadır*. Ama aynı zamanda da, ekonomik koşullar, meta üretiminin koşulları, köylüyü, kaçınılmaz olarak, (her zaman değil ama çoğu durumda) bir madrabaza ve vurguncuya döndürmektedir.

Yukarda aktarılan istatistikler, çalışan köylü ile vurguncu köylü arasındaki çarpıcı bir farklılığı ortaya çıkarıyor. 1918-19 boyunca, kentlerin aç işçilerine 40.000.000 pud tahılı sabit devlet fiyatlarında teslim eden köylü, devlet bürolarının tüm eksikliklerine, işçi hükümetinin tümüyle farkında olduğu, ama sosyalizme geçişin ilk döneminde kaçınılmaz olan eksikliklerine karşın, bu tahılı onlara teslim eden köylü — bu köylü, çalışan köylüdür, sosyalist işçinin yoldaşı ve eşiti, onun en sadık müttefiki, sermayenin boyunduruğuna karşı savaşta kan kardeşidir. Oysa, kent işçisinin gereksinmesi ve açlığından yararlanarak, devleti aldatarak, ve her yerde hilekârlık, soygunculuk ve dolandırıcılığı artırarak, yaratarak, 40.000.000 pud tahılı, elaltından, devlet fiyatının on katına satan köylü — bu köylü, bir vurguncudur, kapitalistin müttefiki, işçinin sınıf düşmanıdır, bir sömürücüdür. Çünkü, tüm devlete ait topraklardan, yalnızca köylünün değil, işçinin de emeğini şu ya da bu yoldan içeren aletlerle toplanmış artı-tahıla sahip olan herkes — artı-tahıla sahip olan ve bu tahılda vurgunculuk yapan herkes, aç işçinin sömürücüsüdür.

Sizler özgürlüğü, eşitliği ve demokrasiyi ihlal edenlersiniz — anayasamızın altında işçinin ve köylünün eşit olmayı-

şına, Kurucu meclisin dağıtılmasına, artı-tahıla zorla el konulmasına vb. işaret ederek, bize her yandan böyle bağırıyorlar. Yanıtlıyoruz — gerçek eşitsizliği, çalışan köylüye yüzyıllardır acı çektiren gerçek özgürlük yoksunluğunu ortadan kaldırmak için bu kadar çok şey yapan devlet, dünyada görülmemiştir. Ama biz köylü vurguncu ile eşitliği asla kabul etmeyeceğiz, tıpkı sömüren ile sömürülen, tıkabasa doyan ile aç kalan arasındaki "eşitliği", birincinin ikincisini soyma "özgürlüğü"nü kabul etmeyişimiz gibi. Ve bu farklılığı kabul etmeyi reddeden o eğitim görmüş kişilere, kendilerine demokratlar, sosyalistler, enternasyonalistler, Kautsky'ler, Çernov'lar ya da Martov'lar adını verseler de, beyaz muhafız muamelesi yapacağız.

5

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması demektir. Proletarya diktatörlüğü, sınıfları ortadan kaldırmak için elinden geleni yapmıştır. Ama sınıflar bir darbede kaldırılamaz.

Ve proletarya diktatörlüğü döneminde sınıflar hâlâ *durmaktadır*, ve *duracaktır*. Sınıflar yok olunca diktatörlük gereksiz hale gelecektir. Proletarya diktatörlüğü olmaksızın sınıflar yok olmayacaktır.

Sınıflar durmaktadır ama proletarya diktatörlüğü döneminde *her* sınıf bir değişikliğe uğramıştır, ve sınıflar arasındaki ilişkiler de değişmiştir. Proletarya diktatörlüğü altında sınıf savaşımı ortadan kalkmaz, yalnızca farklı biçimlere bürünür.

Kapitalizm altında proletarya, ezilen bir sınıf, üretim araçlarından yoksun bırakılmış bir sınıf, doğrudan doğruya ve tam olarak burjuvazinin karşısında duran ve dolayısıyla da sonuna dek devrimci olabilen tek sınıftır. Burjuvaziyi alteden ve siyasal gücü alan proletarya, *egemen* sınıf haline gelmiştir; devlet gücünü kullanır, daha şimdiden toplumsallaşmış olan üretim araçları üzerinde denetim uygular; yalpalayan ve ara unsurlara ve sınıflara kılavuzluk eder; sömü-

rücülerin giderek artan bir inat gösteren direnişini ezer. Bütün bunlar, sınıf savaşımının özgül görevleri, proletaryanın önceden üzerine almadığı ve alamadığı görevlerdir.

Sömürücüler sınıfı, toprak sahipleri ve kapitalistler, proletarya diktatörlüğü altında ortadan kalkmamışlardır ve birdenbire kalkamazlar. Sömürücüler ezilmiş ama yok edilmemiştir. Bir kolu oldukları uluslararası sermaye biçiminde, hâlâ uluslararası bir temele sahiptirler. Bazı üretim araçlarını, kısmen, hâlâ ellerinde tutmaktadırlar, hâlâ paraları vardır, hâlâ geniş toplumsal ilişkilere sahiptirler. Yenildikleri için, direnişlerinin enerjisi yüz kat, bin kat artmıştır. Devlet, askerlik, ve ekonomi yönetimi "sanatı", onlara bir üstünlük, çok büyük bir üstünlük verir, öyle ki, önemleri, nüfus içindeki sayısal oranlarından kıyaslanamayacak kadar daha büyüktür. Altedilen sömürücülerin, sömürülenlerin utkun öncüsüne, yani proletaryaya karşı verdikleri sınıf savaşımı kıyas kabul etmez ölçüde daha sert hale gelmiştir. Ve bir devrim durumunda, bu kavramın yerine (tüm İkinci Enternasyonal kahramanlarının yaptığı gibi) reformist düşler konmadıkça, başka türlü de olamaz.

Son olarak, köylüler, genel olarak küçük-burjuvazi gibi, proletarya diktatörlüğü altında *bile*, yarı yolda, ara bir durum işgal ederken, bir yandan tüm çalışan halkın kendini toprak sahibi ve kapitalistten kurtarmak biçimindeki ortak çıkarı ile birleşmiş, oldukça büyük (ve geri Rusya'da geniş) bir çalışan halk yığınıdırlar; öte yandan da birbirinden kopuk küçük mülk sahipleri, mal sahipleri ve tüccarlardır. Böyle bir ekonomik konum, kaçınılmaz olarak, proletarya ile burjuvazi arasında yalpalamalarına neden olur. Bu iki sınıf arasındaki savaşımın büründüğü keskin biçim karşısında, tüm toplumsal ilişkilerdeki, inanılmaz ölçüde şiddetli kopuş karşısında, ve köylülerin ve genel olarak küçük-burjuvazinin, eskiye, alışılmışa ve değişmeyene duyduğu büyük bağlılık karşısında, çok doğaldır ki, onların bir taraftan öbürüne kayışlarını kaçınılmaz olarak göreceğiz. Yalpaladıklarını, değiştiklerini, kararsız olduklarını vb. göreceğiz.

Bu sınıfla —ya da bu toplumsal öğelerle— ilgili olarak, proletarya onun üzerinde etki sağlamak, ona kılavuzluk etmek için çaba harcamalıdır. Yalpalayan ve istikrarsız olana önderlik etmek — işte proletaryanın görevi budur.

Eğer tüm temel güçleri ya da sınıfları proletarya diktatörlüğü tarafından değiştirilmiş haliyle bunlar arasındaki ilişkileri karşılaştırırsak, sosyalizme geçişin, genel olarak "demokrasi aracılığıyla" mümkün olduğu yolundaki İkinci Enternasyonalin tüm temsilcileri tarafından paylaşılan genel küçük-burjuva görüşün nasıl da sözü edilmeyecek kadar saçma-sapan ve teorik açıdan aptalca olduğunu kavrayacağız. Bu yanılgının temel kaynağı burjuvaziden miras kalan, "demokrasi"nin sınıflarla ilgili olmayan, mutlak bir şey olduğu yolundaki önyargıda yatmaktadır. Aslında, proletarya diktatörlüğü altında, demokrasi de, tümüyle yeni bir evreye girer ve sınıf savaşımı, bütün biçimlere egemen olan daha yüksek bir düzeye erişir.

Özgürlük, eşitlik ve demokrasi hakkındaki genel sözler, aslında, meta üretiminin ilişkileri tarafından biçimlenen kavramların gözü kapalı bir yinelenmesinden başka bir şey değildir. Proletarya diktatörlüğünün somut sorunlarını böyle genellemelerle çözümlemeye girişmek, burjuvazinin teorilerini ve ilkelerini bütünüyle kabul etmekle birdir. Proletaryanın bakış açısından, sorun ancak şu biçimde konabilir: hangi sınıfın baskısından kurtulmak, hangi sınıfın hangi sınıfla eşitliği, özel mülkiyete dayanan bir demokrasi mi, yoksa özel mülkiyetin kaldırılması için bir savaşıma dayanan bir demokrasi mi? vb..

Çok önceleri, Engels, *Anti-Dühring*'inde, "eşitlik" kavramının meta üretimi ilişkilerinden biçimlendiğini açıklamıştır; eşitlik, *sınıfların kaldırılması* anlamında anlaşılmazsa bir önyargı haline gelir. Burjuva demokratik ve sosyalist eşitlik anlayışı arasındaki ayrıma ilişkin bu basit gerçek, sürekli olarak unutuluyor. Oysa unutulmazsa, burjuvaziyi altetmekle, proletaryanın sınıfların kaldırılmasına doğru en kesin adımı attığı ve bu süreci tamamlamak için, proletarya-

nın, devlet gücü aygıtından yararlanarak ve altedilmiş burjuvazi ve yalpalayan küçük-burjuvaziye baskı yapmakta, savaşmakta, etkilemekte çeşitli yöntemler kullanarak, sınıf savaşımına devam etmesi gerektiği ortaya çıkar.

(*devam edecek*)*

30 Ekim 1919
Marx-Engels-Marksizm, s. 510-521

* Bu makale tamamlanmadan kalmıştır. —*Ed.*

SOVYET İKTİDARININ İKİ YILI

BEDNOTA[61] gazetesi en çok köylüler tarafından okunur. Sovyet iktidarının kurulmasının bu ikinci yıldönümünde, toprak sahiplerinden ve kapitalist baskıdan kurtarılmış olan emekçi milyonlarca köylüye selamlarımı sunmak ve bu kurtuluş konusunda birkaç söz söylemek istiyorum.

Sermayenin egemenliğini alaşağı eden ve iktidarı emekçi halkın ellerine veren sovyet iktidarı, benzersiz ve inanılmaz güçlüklerle uğraşmak zorundadır.

Şu anda bütün dünyanın kapitalistleri ve toprak sahipleri ile birleşmiş bulunan Rus toprak sahipleri ve kapitalistleri, sovyet iktidarını yoketmek için hâlâ çılgınca girişimlerde bulunuyorlar. Bu iktidarın getirdiği örnekten korkuyorlar; bütün dünyanın işçilerinin sevgisini ve desteğini kazanacağından korkuyorlar.

Ülke içerisindeki tertiplerde, Çekoslovak kuvvetlerine rüşvet dağıtmada, Sibirya'ya, Arşangel'e, Kafkasya'ya, Güney Rusya ve Petrograd yakınlarına yabancı birlikler çıkarmada, Kolçak'a, Denikin'e, Yudeniç'e ve öteki çarcı general-

lere yardım için yüzmilyonlarca ruble harcamaktadır — bütün ülkelerin savaş anlaşmalarından milyarları biriktiren kapitalistleri sovyet hükümetini devirme çabası içinde akla gelen her yöntemi kullanmaktadır.

Ama bütün bunlar boşuna. Sovyet hükümeti, savaşın neden olduğu ölçüsüz acılara, ablukaya, açlığa, yokluğa, ulaştırma sistemindeki bozukluğa ve genel ekonomik başıbozukluğa karşın, bütün bu eşi görülmedik ve akılalmaz güçlüklerin üstesinden gelerek dimdik ayakta durmaktadır.

Rusya'daki sovyet iktidarı şimdiden bütün dünya işçilerinin desteğini kazanmış bulunuyor. Halkı, bolşevizmden ve sovyet iktidarından sözetmeyen bir tek ülke yok.

Kapitalistler sonu gelmez bir biçimde iftiralar ve karalamalar yağdırarak, ondan öfkeyle ve kudurmuş bir kinle sözetmekteler. Ama bu kin onları ele veriyor, ve işçi yığınları sırtlarım eski liderlere çeviriyor ve sovyet iktidarını destekler hale geliyorlar.

Düşmanın Rusya üzerine saldırısının yüklediği ezici ve acılı yüke karşın sovyet iktidarı bütün dünyada zafer kazanmıştır — her yerde emekçi halkın sempatisinin daha şimdiden bizden yana olması anlamında zafer kazanmış bulunmaktadır.

Sovyet iktidarının dünya ölçüsündeki zaferi güvence altına alınmaktadır. Bu zafer yalnızca bir zaman sorunudur.

Savaşın ve ekonomik altüst oluşun yarattığı akılalmaz sıkıntılara, korkunç açlığa ve güçlüklere karşın sovyet iktidarı niçin böylesine sağlam ve dayanıklıdır?

Çünkü bu bizzat emekçi halkın, milyonlarca işçi ve köylünün iktidarıdır.

İşçiler devlet gücünü ellerinde tutuyorlar. İşçiler milyonlarca emekçi köylüye yardım ediyorlar.

Sovyet hükümeti toprak sahiplerini ve kapitalistleri alaşağı etmiş bulunuyor ve halkı, bunların egemenliklerini yeniden kurma girişimlerine karşı kararlı bir biçimde savunuyor.

Sovyet hükümeti, büyük çoğunluğu oluşturan *emekçi köylülere, yoksul ve orta köylüye elinden gelen her türlü*

yardımı yapıyor.

Sovyet hükümeti, kulakların, köylerdeki parababalarının, mülk sahiplerinin, vurguncunun, çalışmadan zenginleşmek isteyen herkesin, halkın sefaleti ve açlığı üzerinde semirmek isteyen herkesin dizginlerini sımsıkı ellerinden tutmaktadır.

Sovyet hükümeti emekçi *halkın* yanında, vurguncunun, mülk sahibinin, kapitalistin ve toprak sahiplerinin *karşısındadır.*

Sovyet iktidarının dünya ölçüsündeki gücünün, kararlılığının ve yenilmezliğinin kaynağı da budur.

Bütün dünyada onlarca ve yüzlerce milyon işçi ve köylü, toprak beylerinin ve kapitalistlerin ellerinde baskı görüyor, horlanıyor ve soyuluyor. Eski devlet aygıtı, ister bir krallık, ister bir "demokratik" (sahte demokratik) cumhuriyet olsun, sömürücülere yardımcı olmakta ve işçileri baskı altında tutmaktadır.

Her ülkede onlarca ve yüzlerce milyon işçi ve köylü bunu biliyor; bunu görüyor ve günlük yaşamlarında bunu yaşıyorlar. Emperyalist savaş dört yıl sürdü; onmilyonlarca insan öldürüldü ve sakat bırakıldı. Ne için? Kapitalist yağmasının bölüşülmesi için, pazarlar, kârlar, sömürgeler ve bankaların gücü için.

İngiliz-Fransız emperyalist yağmacıları Alman emperyalist yağmacılarını yendiler. Her geçen gün ne mal olduklarını —hırsızlar, soyguncular, halkın sefaletiyle semiren, zayıf uluslara zalimlik eden, emekçi halkın sömürücüleri olduklarını— sergilediler.

İşte bu yüzden sovyet iktidarının desteği dünyanın işçileri ve köylüleri arasında genişlemektedir.

Sermayeye karşı şiddetli ve çetin savaşım, Rusya'da zaferle başlatıldı. Şimdi de bütün ülkelere yayılıyor.

Bu savaşım, Dünya Sosyalist Cumhuriyetinin zaferi ile son bulacaktır.

Bednota, n° 478,
7 Kasım, 1919
İmza: *Lenin*

KURUCU MECLİS SEÇİMLERİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

SOSYALİST-DEVRİMCİLERİN yayınladıkları *Rus Devriminin Bir Yılı. 1917-18* (Moskova, Zemlya i Volya Yayınevi, 1918) adlı sempozyum N. V. Svyatitski'nin "Tüm Rusya Kurucu Meclis Seçimleri Sonuçları (Giriş)" adlı son derece ilginç bir makalesini de içermektedir. Yazar, toplam 79 seçim bölgesinden 54 seçim bölgesinin sonuçlarını veriyor.

Yazarın incelemesi hemen hemen bütün Avrupa Rusyası ve Sibirya guberniyalarını kapsamaktadır, yalnızca şunlar atlanmıştır: Olonets, Estonya, Kaluga, Besarabya, Podolsk, Orenburg, Yakut ve Don guberniyaları.

Her şeyden önce N. V. Svyatitski'nin yayınladığı belli-başlı sonuçları aktaracağım, sonra da bunlardan çıkarılacak siyasal vargıları tartışacağım.

I

1917 Kasımında 54 seçim bölgesinde kullanılan toplam

oy sayısı 36.262.560 idi. Yazar bu rakamı, yedi bölgeye (ve ayrıca ordu ve donanma da dahil) dağılan 36.257.960 olarak veriyor, ama çeşitli partiler için verdiği rakamlar toplam olarak benim verdiğim rakamlara ulaşıyor.

Oyların partilere göre dağılımı şöyledir: Rus sosyalist-devrimciler 16,5 milyon oy almışlardır; eğer öteki ulusların (Ukraynalılar, Müslümanlar ve ötekiler) sosyalist-devrimcilerinin aldıkları oyları da ekleyecek olursak, toplam 20,9 milyona, yani yüzde 58'e ulaşmaktadır.

Menşevikler 668.040 oy almışlardır, eğer buna menşeviklere benzeyen gruplardan halkçı sosyalistler (312.000), *Yedinstvo* (25.000), koperatörler (51.000) Ukrayna sosyal-demokratları (95.000), Ukrayna sosyalistleri (507.000), Alman sosyalistleri (44.000) ve Finli sosyalistler (14.000) de katılınca toplam 1,7 milyon olacaktır.

Bolşevikler 9.023.963 oy almışlardır.

Kadetler 1.856.639 oy almışlardır. Bunlara Kır Mülk ve Toprak Sahipleri Birliği (215.000), Sağ Gruplar (292.000), Eski Müminler (73.000), Milliyetçi-Yahudiler (550.000), Müslümanlar (576.000), Başkırlar (195.000), Letonyalılar (67.000), Polonyalılar (150.000), Kazaklar (79.000), Almanlar (130.000), Belaruslar (12.000) — ve "çeşitli grup ve örgütler toplamı" (418.000) eklenince toprak sahipleri ve burjuva partilerinin 4,6 milyona ulaştıklarını görürüz.

Sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin Şubat 1917'den Ekim 1917'ye kadar bütün devrim dönemi boyunca bir blok oluşturduklarını biliyoruz. Üstelik, bütün bu dönem boyunca ve bu dönemden sonra gelişen olaylar, kesin bir biçimde göstermiştir ki, tıpkı İkinci Enternasyonalin bütün öteki partileri gibi yanlış olarak kendilerini sosyalist sanan ve öyle adlandıran bu iki parti birlikte küçük-burjuva demokrasisini temsil etmektedirler.

Kurucu meclis seçimlerine üç ana parti gruplarını birleştirdiğimizde şu sonuçları elde ederiz:

Proletaryanın partisi (bolşevikler) .... 9.02 milyon = yüzde 25

Küçük-burjuva demokrat partileri (sosyalist-devrimciler, menşevikler, vb.) .... 22.62 milyon = yüzde 62
Toprak sahiplerinin ve burjuvazinin partileri (kadetler, vb.) .... 4.62 milyon = yüzde 13

Toplam *36.26 milyon = yüzde 100*

N. V. Svyatitski'nin bölgelere göre sonuçları da şöyledir:

KULLANILAN OYLAR
(BİN)

[Bölgeler]	Sosyalist-Devrimciler (Rus)	Yüzde	Bolşevikler	Yüzde	Kadetler	Yüzde	Toplam
Bölgeler* (ve ayrı olarak silahlı kuvvetler)							
Kuzey	1.140.0	38	1.177.2	10	393.0	13	2.975.1
Merkez-sanayi bölgesi	1.987.9	38	2.305.6	44	550.2	10	5.242.5
Volga-Kara Toprak	4.733.9	70	1.115.6	16	267.0	4	6.764.3
Batı	1.242.1	43	1.282.2	44	48.1	2	2.961.0
Doğu-Urallar	1.547.7	43(62)**	443.9	12	181.3	5	3.583.5
Sibirya	2.094.8	75	273.9	10	87.5	3	2.786.7
Ukrayna	1.878.1	25(77)***	754.0	10	277.5	4	7.581.3
Ordu ve Donanma	1.885.1	43	1.671.3	38	51.9	1	4.363.6

* Yazar, Rusya'yı daha çok alışık olunmadık bir yolda bölgelere ayırıyor: *Kuzey*: Arşangel, Vologda, Petrograd, Nogorod, Pskov, Baltık. *Merkez-Sanayi Bölgesi*: Vladimir, Kostroma, Moskova, Nijni-Novgorod, Riyazan, Tula, Tver, Yaroslavl. *Volga-Kara Toprak*: Astrahan, Voronej, Kursk, Orel, Penza, Samara, Saratov, Simbirsk, Tambov. *Batı*: Vitebsk, Minsk, Mogilev, Smolensk. *Doğu-Urallar*: Vyatka, Kazan, Perm, Ufa. *Sibirya*: Tobolsk, Tomsk, Altay, Yenisey, Irkutsk, Transbaykal, Amur. *Ukrayna*: Volhina, Ekaterinoslav, Kiev, Poltava, Taurida, Harkov, Herson, Çernigov.

** Svyatitski parantez içerisindeki yüzde 62 rakamını müslümanlar ile Çuvaş sosyalist-devrimcilerini katarak elde ediyor.

*** Parantez içerisindeki yüzde 77 rakamı bana aittir. Ukraynalı sosyalist-devrimcilerin eklenmesiyle elde edilmiştir.

Bu rakamlardan da besbelli ki Kurucu meclis seçimleri sırasında bolşevikler proletaryanın partisi, sosyalist-devrimciler ise köylülüğün partisi idi. Tümüyle köylü bölgelerinde — Büyük-Ruslar (Volga-Kara Toprak, Sibirya, Doğu-Urallar) ve Ukraynalılar— sosyalist-devrimciler, yüzde 62-77 oy almışlardır. Sanayi merkezlerinde ise bolşevikler, sosyalist-devrimciler karşısında çoğunluk sağlamışlardır. Bu çoğunluk N. V. Svyatitski'nin verdiği bölge rakamlarında olduğundan eksik gösterilmektedir, çünkü Svyatitski çok yüksek sanayileşmiş bölgeleri, az sanayileşmiş ya da hiç sanayileşmemiş bölgelerle bileştirmiştir. Örneğin, sosyalist-devrimcilerin, bolşeviklerin ve kadet partilerinin, ve "ulusal ve öteki gruplar"ın aldıkları oyları gösteren guberniya rakamları şöyledir:

Kuzey bölgesinde bolşeviklerin çoğunluğu önemsiz gibi görünmektedir: yüzde 38'e karşı yüzde 40. Ama sosyalist-devrimcilerin egemen olduğu bu sanayileşmemiş bölgeler (Arşangel, Vologda, Novgorod ve Pskov guberniyaları) sanayi bölgeleriyle birleştirilmektedir: Petrograd kenti — bolşevikler (oyların) yüzde 45'ini, sosyalist-devrimciler yüzde 16'sını; Petrograd guberniyası — bolşevikler yüzde 50'sini, sosyalist-devrimciler yüzde 26'sını; Baltık — bolşevikler yüzde 72'sini, sosyalist devrimciler yüzde sıfırını almışlardır.

Merkez-sanayi bölgelerinde bolşevikler, Moskova'da yüzde 56'sını, sosyalist-devrimciler yüzde 25'ini; Moskova kentinde bolşevikler yüzde 50'sini, sosyalist-devrimciler yüzde 8'ini; Tver guberniyasında bolşevikler yüzde 54'ünü, sosyalist-devrimciler yüzde 39'unu; Vladimir guberniyasında bolşevikler yüzde 56'sını ve sosyalist-devrimciler de yüzde 32'sini almışlardır.

Bu olgular karşısında bolşeviklerin arkalarında proletaryanın bir "azınlığını" buldukları yolundaki sözlerin ne denli gülünç olduğunu geçerken belirtelim! Biz, bu sözleri menşeviklerden (bolşeviklerin 9.000.000 oylarına karşılık 668.000 ve bir de Kafkas-ötesi'nden aldıkları 700.000-800.000 oyları ile) ve bir de İkinci Enternasyonalin sosyal-hainlerinden duyuyoruz.

II

Böylesine bir mucize nasıl olabilir? Oyların dörtte-birini alan bolşevikler, burjuvazi ile ittifak (koalisyon) içinde bulunan ve burjuvazi ile birlikte oyların dörtte-üçünü alan küçük-burjuva demokratları üzerinde nasıl oldu da bir zafer kazanabildi?

Şimdi bu zaferi iki yıldan beri bolşevizmin düşmanlarına yardım eden Antantla —o kudretli Antantla— birlikte yadsımak, ancak gülünç olmaktadır.

Sorun şu ki, İkinci Enternasyonalin bütün destekleyicileri de dahil, yenilmiş olanların fanatik hale gelmiş siyasal nefretleri, bunları bolşeviklerin neden başarılı oldukları yolundaki son derece ilginç tarihsel ve siyasal soruyu ortaya atmalarını bile önlemektedir. Sorun şu ki, bu yalnızca küçük-burjuva demokrasisi açısından, bu soruyla ve bu sorunun yanıtıyla sergilenen kopkoyu bir bilisizlik ve kök salmış önyargılarıyla bir "mucize"dir.

Sınıf savaşımı ve sosyalizmin görüş açısından, İkinci Enternasyonalin terkettiği açıdan bu sorunun yanıtı tartışma götürmez.

Bolşevikler, her şeyden önce, proletaryanın büyük çoğunluğunu, bu ileri sınıfın sınıf bilinci en yüksek, en canlı ve devrimci kesimini, gerçek öncüsünü arkasında bulduğu için başarıya ulaşmışlardı.

Metropol kentlerini, Petrograd ve Moskova'yı alalım. Kurucu meclis seçimlerinde kullanılan toplam oy sayısı 1.765.100 idi, ve bunun 218.000'ini sosyalist-devrimciler almış, bolşevikler 837.000 ve kadetler 515.400 oy almışlardır.

Kendilerine sosyalist ve sosyal-demokrat diyen (Çernov'lar, Martov'lar, Kautsky'ler, Longuet'ler, MacDonald'lar ve ortakları) küçük-burjuva demokratları, göğüslerini ne denli döverlerse dövsünler ve ne denli "eşitliğin", "genel oy", "demokrasi", "saf demokrasi" ya da "tutarlı demokrasi" tanrıçaları önünde eğilirlerse eğilsinler, bu, kent ve kırın *eşitsizliği* konusundaki ekonomik ve siyasal olguyu ortadan kaldırmaz.

Bu olgu genel olarak kapitalizm koşullarında, özel olarak da kapitalizmden komünizme geçiş döneminde kaçınılmazdır.

Kent kıra eşit olamaz. Bu çağın tarihsel koşulları altında, kent kıra eşit olamaz. Kent kaçınılmaz olarak kıra *önderlik eder*. Kır kaçınılmaz olarak *kentin ardından gider*. Burda tek sorun "kentsel" sınıfların *hangi sınıfının* kıra önderlik etmede başarılı olacağı, bu görevi üstleneceği, ve *kentin önderliğinin* hangi biçimlere bürüneceğidir.

1917 Kasımında bolşevikler, proletaryanın büyük çoğunluğunu arkalarında bulmuşlardı. Bu sırada, proletarya içinde bolşeviklerle rekabet eden parti, menşevik parti, kesin bir yenilgiye uğratılmıştı (9.000.000 karşısında, 668.000 oy ile Kafkas-ötesi'ndeki 700.000-800.000 oyu toplarsak 1.400.000 oy). Ayrıca, bu parti, proletaryanın öncüsünü *çelikleştiren*, aydınlatan ve örgütleyen, ve onu gerçek devrimci bir öncü halinde pişiren onbeş yıllık bir savaşımda (1903-1917) yenik düşmüştür. Üstelik, ilk devrim, 1905 devrimi, daha sonraki gelişmeyi hazırladı, iki parti arasındaki ilişkilerin *pratik* bir yolunu saptadı, ve 1917-1919'un büyük olaylarının genel provası olarak işlev yaptı.

Kendilerini İkinci Enternasyonalin sosyalistleri olarak adlandıran küçük-burjuva demokratlar, bu son derece önemli tarihsel sorunu, proletaryanın "birliği"nin yararları konusunda şekere bulandırılmış sözlerle geçiştirmekten pek hoşlanırlar. Bu şekere bulanmış sözleri kullanırlarken 1871-1914 arasındaki işçi sınıfı hareketi içerisindeki *oportünizm birikimini* unutuyorlar; 1914 Ağustosunda oportünizmin çöküşünün nedenleri üzerine, 1914-1917 arasında uluslararası sosyalizmdeki bölünmenin nedenleri üzerine *düşünmeyi* unutuyorlar (ya da düşünmek istemiyorlar).

Proletaryanın *devrimci* kesimi, oportünizmin safdışı edilmesi ve altedilmesi yolunda, her yoldan iyice hazırlanmadan, proletarya diktatörlüğü konusunda düşünmek bile yersizdir. Bu, Rus devriminin, şu sıralar proletarya diktatörlüğünü sözde kabul ederek konudan kaçmaya çalışan "bağım-

sız" Alman sosyal-demokratlarının, Fransız sosyalistlerinin ve ötekilerin, üzerinde önemle kafa yormaları gereken bir derstir.

Devam edelim. Bolşevikler arkalarında yalnızca proletaryanın çoğunluğunu değil, yalnızca oportünizme karşı uzun ve kararlı savaşım içinde çelikleşmiş olan proletaryanın *devrimci* öncüsünü değil, eğer askerî bir terim kullanmak yerinde olursa, metropol kentlerinde güçlü bir "vurucu gücü" de arkalarında bulmuşlardır.

Kesin bir noktada ve kesin bir anda kuvvetlerin ezici bir üstünlüğü — askerî başarının bu "yasası", siyasal başarının, özellikle de devrim adı verilen şiddetli ve acımasız sınıf savaşının da yasasıdır.

Başkentler, ya da genel olarak büyük ticaret ve sanayi merkezleri (burada, Rusya'da her ikisi içiçedir, ama her yerde içiçe değildir), önemli bir ölçüde, bir ulusun siyasal yazgısını belirler — kuşkusuz, bu merkezlerin yeterince, yerel, kırsal güçler tarafından, bu destek hemen gelmese de, desteklenmeleri kaydıyla.

Başta gelen iki kentte, Rusya'nın bellibaşlı bir-iki ticaret ve sanayi merkezinde, bolşevikler, ezici, kesin bir kuvvet üstünlüğüne sahiptiler. Burada bizim kuvvetlerimiz, sosyalist-devrimcilerinkinden *hemen hemen dört kat* daha fazla idi. *Sosyalist-devrimcilerle kadetlerin toplamından daha fazla* kuvvete sahiptik. Üstelik, hasımlarımız kadetlerin sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle (Petrograd ve Moskova'da menşevikler, oyların yalnızca yüzde-üçünü almışlardı) "koalisyon"u, emekçi halk arasında tümüyle saygınlığını yitirdiği için, kendi aralarında bölünmüşlerdi. Bu sırada sosyalist-devrimciler, menşevikler ve kadetlerin bize karşı *gerçek* birliği sözkonusu değildir.* 1917 Kasımında, kadetlerle bir blok düşüncesine sosyalist-devrimci ve menşevik işçi ve köylülerden yüz kez daha yakın olan sosyalist-devrimcilerin ve men-

* Yukardaki rakamların aynı zamanda proletarya partisinin birliğini ve dayanışmasını, küçük-burjuva ve burjuva partilerin ise son derece dağınıklık içinde bulunduğu da gösterdiğini belirtmek ilginçtir.

şeviklerin liderlerinin bile, kadetlerin *dışında* bolşeviklerle bir blok oluşturmayı düşündükleri (ve bizimle pazarlığa girdikleri) anımsanacaktır!

1917 Ekim-Kasımında Petrograd ve Moskova'da kazanacağımızdan *emindik*, çünkü biz, ezici bir kuvvet üstünlüğüne sahip bulunuyorduk ve hem bolşevik "ordularının" toparlanması, yönlendirilmesi, eğitilmesi, sınanması ve savaş güçlüklerine karşı hazırlanması yönünden, hem de "düşman" "ordularının" dağılması, bitkin hale getirilmesi, birbirlerinden koparılması ve morallerinin bozulması konusunda en kapsamlı siyasal hazırlığı yapmış bulunuyorduk.

Ve iki metropol kentini, (siyasal ve ekonomik) kapitalist devlet mekanizmasının bu iki merkezini kazanacağımızdan emin olarak, ani ve kesin bir darbe ile, bürokrasinin ve aydınlar katmanının kudurgan direnişlerine karşın, kundaklama ve benzeri şeylere karşın, devlet gücünün merkezî aygıtının yardımıyla proleter *olmayan* emekçi halka, proletaryanın güvenebilecekleri biricik müttefik, dost ve önder olduğunu *gerekçelerle tanıtlamayı* başarabildik.

III

Ama bu en önemli soruna —proletaryanın proleter olmayan emekçi halka karşı tutumu sorununa— geçmeden önce, *silahlı kuvvetleri* ele almamız gerekiyor.

Halk kuvvetlerinin en seçkin unsurları emperyalist savaş sırasında ordunun kurulması için ayrıldılar; İkinci Enternasyonalin oportünist alçakları (yalnızca sosyal-şovenler, yani doğrudan "anayurdun savunulması"ndan yana olanların saflarına geçen Scheidemann'lar ve Renaudel'ler değil, merkezciler de) sözleri ve eylemleriyle silahlı güçlerin hem Alman, hem de İngiliz-Fransız gruplarının emperyalist soyguncularının peşine takılmalarını desteklemişlerdir, ama gerçek proleter devrimciler Marx'ın 1870'te söylediği şu sözleri hiçbir zaman unutmamışlardı: "Burjuvazi proletaryaya silahlı eylemin pratiğini öğretecektir!"[62] Ancak sosyalizmin

Avusturya-Alman ve İngiliz-Fransız-Rus hainleri, emperyalist savaşta, yani her iki yanın da yağmacılık savaşında "ana yurdun savunulmasından" sözedebilirlerdi; ama proleter devrimciler (1914 Ağustosundan başlayarak) bütün dikkatlerini silahlı kuvvetlerin devrimcileştirilmesine, soyguncu emperyalist burjuvaziye *karşı* kullanılmasına, iki emperyalist yağmacı grup arasında sürdürülen haksız ve yağmacı savaşın, her ülkede "kendi", "ulusal" burjuvazilerine karşı proletaryanın ve ezilen emekçi halkın haklı ve meşru bir savaşına dönüştürülmesine çevirmişlerdi.

1914-1917 döneminde sosyalizmin hainleri, silahlı kuvvetlerin *her* ülkenin emperyalist hükümetine *karşı* kullanılması konusunda *hazırlık yapmamışlardı*.

Bolşevikler, 1914 Ağustosundan sonra bütün propagandalarını, ajitasyonlarını ve yeraltı örgütsel çalışmalarını bu amaç için hazırladılar. Kuşkusuz, sosyalizmin hainleri, her ülkenin Scheidemann'ları, Kautsky'leri, bolşevik ajitasyonu ile silahlı kuvvetlerin *moral bozukluğundan* sözederek işin içinden sıyrıldılar, ama biz, sınıf düşmanımızın kuvvetlerinin morallerini bozma, silahlı işçi ve köylü yığınlarının sömürücülere karşı *savaşım uğruna onlardan uzaklaştırıp* kendi yanına kazanmak görevini yerine getirmiş olmamız olgusuyla *gurur* duymaktayız.

Çalışmamızın sonuçları, başka şeyler yanında, 1917 Kasımında Rusya'da silahlı kuvvetlerin de katıldığı Kurucu meclis seçimlerinde kullanılan oylarda görülüyordu.

Aşağıdakiler N. V. Svyatitski'nin verdiği oylamanın bellibaşlı sonuçlarıdır:

1917 KASIM KURUCU MECLİS SEÇİMLERİNDE KULLANILAN OY SAYISI (BİN)

Ordu ve Donanma Birlikleri	Sosyalist-Devrimciler	Bolşevikler	Kadetler	Ulusal ve Öteki Gruplar	Toplam
Kuzey Cephesi	240.0	480.0	?	60.0**	780.0
Batı Cephesi	180.6	653.4	16.7	125.2	976.0
Güney-batı Cephesi	402.9	300.1	13.7	290.6	1.007.4
Romanya Cephesi	679.4	167.0	21.4	260.7	1.128.6
Kafkas Cephesi	360.0	60.0	?	—	420.0
Baltık Donanınası	—	(120.0)*	—	—	(120.0)*
Karadeniz Donanınası	22.2	10.8	—	19.5	52.5
Toplam	*1.885.1*	*1.671.3*	*51.8*	*756.0*	*4.364.5*
		(120.0)*	+?		+(120.0)*
		1.791.3			+?

Özetlersek: Sosyalist-devrimciler 1.885.100 oy; bolşevikler 1.671.300 oy almışlardır. Eğer buna, Baltık Donanmasının aldığı (yaklaşık olarak 120.000 oyu da ekleyecek olursak, bolşeviklerin oyu 1.791.300 olacaktır.

Bu nedenle bolşeviklerin aldığı oy, sosyalist-devrimcilerden *biraz azdır.*

Demek oluyor ki, 1917 Ekim-Kasımında silahlı kuvvetler *yarı-bolşevikti.*

Eğer böyle olmasaydı zafere ulaşamazdık.

Bir tüm olarak silahlı kuvvetlerin hemen hemen yarısının oylarını aldık, ama *metropol kentlerine çok yakın* olan ve, genel olarak, çok uzak olmayan cephelerde ezici bir ço-

* Rakamlar yaklaşıktır. İki bolşevik seçilmişti. N. V. Svyatitski her seçilen kişi için ortalama 60.000 oy hesaplıyor. Bu nedenle 120.000 rakamını veriyorum.

** Karadeniz donanmasında 19.500 oyun hangi partiye verildiği konusunda bilgi verilmiyor. Bu sütundaki öteki rakamların hemen hemen tümüyle Ukraynalı sosyalistlere ait olduğu besbellidir, çünkü 10 Ukraynalı sosyalist ve bir sosyal-demokrat (yani menşevik) seçilmiştir.

ğunluğa sahiptik. Eğer Kafkasya cephesini bir yana bırakacak olursak, bolşevikler bir tüm olarak sosyalist-devrimciler karşısında çoğunluk sağlamışlardı. Ve eğer Kuzey ve Batı cephelerini alacak olursak bolşeviklerin aldıkları oy, sosyalist-devrimcilerin aldığı 420.000 oya karşılık *bir milyondan fazladır*.

Şu halde, silahlı kuvvetler içinde de, daha 1917 Kasımında, bolşevikler, onlara kesin noktada ve kesin anda ezici bir kuvvet üstünlüğü sağlayan *siyasal* bir "vurucu kuvvete" sahip bulunuyorlardı. Ekim devrimine, siyasal iktidarın proletaryanın eline geçmesine karşı, Kuzey ve Batı cephelerinde bolşeviklerin çok büyük bir çoğunluğa sahip oldukları, merkezden çok uzak olan öteki cephelerde ise bolşeviklerin *köylüleri sosyalist-devrimci partiden koparıp kendi yanlarına kazanacak* zaman ve fırsat buldukları gözönüne alındığında, silahlı kuvvetlerden herhangi bir direnme sözkonusu değildi.

IV

Kurucu meclis seçimlerinin sonuçları temeli üzerinde bolşevizmin zaferini belirleyen üç koşulu incelemiş bulunuyoruz: (1) proletarya arasında ezici bir çoğunluk; (2) silahlı kuvvetlerin hemen hemen yarısı; (3) kesin anlarda ve kesin noktalarda, yani Petrograd ve Moskova'da ve merkeze yakın savaş cephelerinde, kuvvetlerin ezici bir üstünlüğü.

Ama eğer bolşevikler proleter *olmayan* emekçi yığınların çoğunluğunu kendi yanlarına kazanmamış, onları sosyalist-devrimcilerden ve öteki küçük-burjuva partilerden koparıp alamamış olsalardı, bu koşullar ancak çok kısa ömürlü ve kararsız bir zafer sağlayabilirdi.

Bu esas noktadır.

Ve İkinci Enternasyonal "sosyalistler"inin (siz bunu küçük-burjuva demokratları olarak anlayın) proletarya diktatörlüğünü anlayamamalarının başlıca nedeni, şunu anlayamamalarıdır:

bu sınıfın, proletaryanın ellerinde devlet iktidarı, proleter olmayan emekçi yığınlarının, proletaryanın yanına kazanılması için bir araç, bu yığınların burjuvaziden ve küçükburjuva partilerinden koparılıp alınması için bir araç haline gelebilir ve gelmek zorundadır.

Küçük-burjuva önyargılarıyla dolu, Marx'ın öğretisinde devlet konusundaki en önemli şeyi unutan ikinci Enternasyonalin "sosyalistler"i, *devlet iktidarını* kutsal bir şey, bir put, ya da biçimsel oylamanın "tutarlı demokrasisinin" (ya da bu zırvaya ne ad verirlerse versinler) mutlak sonucu olarak görürler. Bunlar, devlet gücünün yalnızca *farklı sınıfların kendi sınıf amaçları için* kullanabildikleri ve kullanmak (ve nasıl kullanılacağını bilmek) zorunda oldukları bir *araç* olduğunu göremiyorlar.

Burjuvazi, devlet gücünü, proletaryaya karşı, bütün emekçi sınıflara karşı kapitalist sınıfın bir aracı olarak kullanmıştır. En demokratik burjuva cumhuriyetlerinde durum bu olmuştur. Yalnızca marksizmin hainleri bunu "unutmuşlardır".

Proletarya, bu *aracı kendi* sınıf amaçları için kullanmak üzere burjuvaziyi (yeterince güçlü siyasal ve askerî "vurucu güçleri" toparladıktan sonra) alaşağı etmek ve devlet gücünü ele geçirmek zorundadır.

Proletaryanın sınıf amaçları nelerdir?

Burjuvazinin direnişinin bastırılması;

Köylülüğü yansızlaştırma ve, eğer olabilirse, onu —ne pahasına olursa olsun, emekçi, sömürmeyen kısmın çoğunluğunu— proletaryanın yanına kazanma;

Burjuvaziden alınan fabrikaları, ve genel olarak üretim araçlarını kullanarak geniş-ölçekli üretimi örgütleme;

Kapitalizm yıkıntıları üzerinde sosyalizmi örgütleme.

Marx'ın öğretileriyle alay ederek, bu beyler, kautskiciler de dahil, oportünistler, halka, proletaryanın önce genel oyla

bir çoğunluk sağlamaları, sonra çoğunluğun oylarıyla devlet gücünü ele geçirmeleri, ve ancak bundan sonra "tutarlı" (bazıları buna "saf") demokrasi temeli üzerinde sosyalizmi örgütlemeleri gerektiğini "öğretiyorlar".

Ama biz, Marx'ın öğretisine ve Rus devriminin deneyimine dayanarak şöyle söylüyoruz:

proletarya önce burjuvaziyi alaşağı etmeli ve devlet gücünü *kendisi için* kazanmalı, ve sonra bu devlet gücünü, yani proletarya diktatörlüğünü, emekçi halkın çoğunluğunun sempatisini kazanmak amacıyla sınıfının bir aracı olarak kullanmalıdır.

*

Proletaryanın ellerinde devlet gücü, proleter olmayan emekçi halkın üzerinde etkide bulunmak yolundaki sınıf savaşımının, bunları kendi yanına çekmek, onları kendi yanına kazanmak, onları burjuvaziden çekip almak savaşımının aracı haline nasıl gelebilir?

Birincisi, proletarya, bunu, devlet gücünün eski aygıtını harekete geçirerek *değil*, onu *paramparça* ederek, (gözü korkmuş darkafalıların iniltilerine ve kundakçıların tehditlerine karşın) onu yerlebir ederek, ve *yeni* bir devlet aygıtı kurarak başarabilir. Bu yeni devlet aygıtı, proletarya diktatörlüğüne ve proleter olmayan emekçi halkın *kazanılması* yolunda burjuvaziye karşı vermekte olduğu savaşıma uyarlanır. Bu yeni aygıt, herhangi bir insanın icadı değildir, savaşım yaygınlaştıkça ve yeğinleştikçe, proletaryanın sınıf savaşımıyla *gelişir*. Devlet gücünün bu yeni aygıtı, bu yeni tip devlet gücü *sovyet iktidarıdır*.

Rus proletaryası, hemen, devlet gücünü ele geçirdikten birkaç saat sonra (Marx'ın da gösterdiği gibi, yüzyıllardan beri, en demokratik cumhuriyetlerde bile burjuvazinin sınıf çıkarlarına hizmet için uyarlanan)[63] eski devlet aygıtının dağıtıldığını ve *bütün iktidarın sovyetlere* geçirildiğini ilan etmiştir; ve yalnızca emekçi ve sömürülen halk, sovyetlere gi-

rebiliyor, her türden bütün sömürücüler dıştalanıyordu.

Bu yolla, proletarya, bir anda, bir darbede, devlet gücünü elegeçirdikten hemen *sonra*, küçük-burjuva ve "sosyalist" partiler içersinde onun destekleyicisi durumundaki *geniş yığını* burjuvaziden *koparıp aldı*; çünkü bu kitle, burjuvazi (ve onun hınk deyicileri, Çernov'lar, Kautsky'ler, Martov'lar ve hempaları) tarafından kandırılmış olan sömürülen halk, *sovyet iktidarının ele geçirilmesi üzerine, ilk kez olarak*, burjuvaziye karşı kendi çıkarları uğruna bir kitle savaşım aracı kazandı.

İkincisi, proletarya, bir anda, ya da ne pahasına olursa olsun, çok çabuk bir biçimde burjuvaziden ve küçük-burjuva demokratlardan "kendi" *yığınlarını*, yani onları izlemekte olan yığınları —*en ivedi ekonomik gereksinmelerini, toprak sahiplerini ve burjuvaziyi mülksüzleştirerek devrimci bir yolda karşılamak yoluyla* onları— çekip alabilir, ve almak zorundadır da.

Burjuvazi, elindeki devlet gücü ne denli "kudretli" olursa olsun bunu *yapamaz*.

Proletarya ise, devlet gücünü elegeçirişinin hemen ertesi günü bunu *yapabilir*, çünkü bunun için hem bir aygıta (sovyetlere) hem de ekonomik araçlara (toprak sahiplerinin ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesine) sahiptir.

Rus proletaryasının, sosyalist-devrimcilerden *köylülüğü koparıp alışı* işte tam da böyledir, ve onları devlet gücünü elegeçirişinden harfi harfine *birkaç saat sonra* kendi yanına kazanmıştır; Petrograd'da burjuvaziye karşı kazandığı zaferden birkaç saat sonra bir "toprak kararnamesi"[64] yayınladı, ve bu kararnamede, bir anda, devrimci bir sürat, enerji ve bağlılıkla, köylülerin *çoğunluğunun* en ivedi bütün gereksinmelerini tümüyle *karşıladı*, toprak sahiplerini tümüyle ve tazminat ödemeksizin mülksüzleştirdi.

Köylülere, işçilerin onları ezip geçmek istemediğini, onlar üzerinde baskı kurmak istemediğini, tersine onlara yardım etmek ve onların dostu olmak istediğini tanıtlamak için, zafere ulaşmış bolşevikler "toprak kararnamesine" *kendile-*

rinden bir tek sözcük bile eklemediler, onu sözcüğü sözcüğüne, *sosyalist-devrimcilerin, Sosyalist-Devrimci* gazetede yayınlamış oldukları köylü kararnamelerinden (kuşkusuz bunların en devrimci olanlarından) kopya etmişlerdi.

Sosyalist-devrimciler "bolşeviklerin kendi programlarını çaldıkları" konusunda öfkelendiler, bağırıp çağırdılar, protestoda bulundular, uluyup durdular, ama onlara ancak gülünüp geçildi; gerçekten de programda devrimci ve emekçi halkın yararına ne varsa gerçekleştirilmesi için, yenilmesi ve hükümetten sürülüp atılması zorunlu olacak kadar iyi bir parti!

İkinci Enternasyonalin hainleri, taşkafalıları ve bilginleri böylesine bir diyalektiği hiçbir zaman anlayamazlardı; eğer nüfusun çoğunluğunu kendi yanına kazanmazsa proletarya zaferi kazanamaz. Ama, kazanmayı *burjuvazinin yönetimi altındaki* bir seçimde bir oy çoğunluğu sağlamak, ya da bunu, kazanmanın bir koşulu yapmakla sınırlamak en kabasından bir dangalaklık, ya da işçileri aldatmaktan başka bir şey değildir. Halkın çoğunluğunu kendi yanına kazanmak için proletarya, önce burjuvaziyi alaşağı etmek ve devlet iktidarını ele geçirmek zorundadır; ikinci olarak sovyet iktidarını getirmek ve eski devlet aygıtını tümüyle kırıp atmak zorundadır, böylece de burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacılarının, proleter olmayan emekçi sınıflar üzerindeki egemenliğini, saygınlığını ve etkisini yıkar. Üçüncüsü, burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaşmacılarının, proleter olmayan yığınların *çoğunluğu* üzerindeki etkilerini *onların* ekonomik gereksinmelerini *sömürücüler aleyhine devrimci bir yolda* karşılayarak, *bütünüyle yoketmesi* gerekir.

Hiç kuşkusuz, bu ancak kapitalist gelişme belli bir düzeye ulaştığı zaman olanaklı olabilir. Bu temel koşul bulunmadığında, proletarya ayrı bir sınıf olarak gelişemez, ne de oportünistlerin gözden düştüğü ve kovulup atıldığı uzun grev ve gösteri yıllarında, sürdürülen savaşta, sürdürülen eğitim, yetiştirme, öğretim ve denemelerinde bir başarı sağlanabilir. Bu temel koşul olmazsa, merkezler, proletaryanın,

devlet gücünü elegeçirmesinden sonra onu bütünüyle elegeçirmesini, daha doğrusu onun candamarını, onun çekirdeğini, canalıcı noktasını elegeçirmesini olanaklı kılacak ekonomik ve siyasal rolü oynayamaz. Bu temel koşul olmadan proletaryanın konumu ile proleter olmayan emekçi halkın konumu arasında, proletaryanın bu yığınları etkilemesi için bunlar üzerindeki etkisinin işlerliği olabilmesi için gerekli olan akrabalık, yakınlık ve bağ olamaz.

V

Devam edelim.

Proletarya, sömürücülerin aleyhine devlet gücünü elegeçirebilir, sovyet sistemini kurabilir, ve emekçi halkın çoğunluğunun ekonomik gereksinmelerini karşılayabilir.

Tam ve sonal bir zafer için bu yeterli midir? Hayır, değildir.

Küçük-burjuva demokratlar, bunların bugünkü başta gelen temsilcileri, "sosyalistler" ve "sosyal-demokratlar", emekçi halkın, kapitalizm koşullarında, belli bir sınıfı, ya da belli bir partiyi izleme yolunda, uzun savaşım deneyimi olmadan, *salt oy vererek* karar verebilecekleri, ya da eninde sonunda *ilerde karar verecekleri* yüksek bir sınıf bilincine, sağlam bir karakter ve algılamaya ve geniş bir siyasal görüşe kavuşabileceklerini düşündüklerinde kuruntuya kapılıyorlar.

Bu, salt bir kuruntudur. Bu, Kautsky, Longuet ve MacDonald tipi bilgiç ve duygusal sosyalistlerin uydurdukları duygusal bir öyküdür.

Kapitalizm, eğer bir yandan *yığınları* mağdur, ezilmiş ve yılgınlık durumuna, dağınıklığa (kırsal kesim!) ve bilisizliğe mahkûm etmeseydi, ve eğer öte yandan da o (kapitalizm) burjuvazinin ellerine işçi ve köylü yığınlarının gözlerini boyamak, zihinlerini körleştirmek ve benzeri şeyler için büyük bir yalan ve aldatma aygıtı vermemiş olsaydı, kapitalizm olmazdı.

İşte bundan ötürü yalnızca proletarya *emekçi halkı* kapi-

talizmden komünizme *götürebilir*. Küçük-burjuva ya da yarı küçük-burjuva yığınlarının "işçi sınıfıyla mı, yoksa burjuvaziyle mi olmak" gibi son derece karmaşık siyasal soruna doğru yanıt verebileceğini düşünmenin yararı yoktur. Emekçi halkın proleter olmayan kesimlerinin *yalpalaması* kaçınılmazdır; ve burjuvazinin önderliğinin proletaryanın önderliğiyle *karşılaştırılmasını* olanaklı kılacak kendi *pratik deneyimleri* de kaçınılmazdır.

Bu, şu "tutarlı demokrasi" hayranlarının ve bu son derece önemli siyasal sorunun oyla çözümleneceğini düşünenlerin sürekli olarak gözden kaçırdıkları bir durumdur. Böyle sorunlar, eğer bunlar savaşım ile keskinleşmiş ve ağırlaşmış ise, fiilen *iç savaş* tarafından çözümlenir, ve proleter olmayan yığınların (esas olarak da köylülerin) *deneyimleri*, proletaryanın yönetimi ile burjuvazinin yönetimini karşılaştırabilme deneyimleri, bu savaşta son derece büyük bir önem taşır.

Rusya'da 1917 Kasımındaki Kurucu meclis seçimleri, 1917-19 iç savaşının iki yılı ile karşılaştırıldığında, bu anlamda oldukça öğreticidir.

En az bolşevik olduğunu ortaya koyanın hangi bölgeler olduğuna bakalım. Birincisi, Doğu Urallar ve Sibirya, bolşeviklerin sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 10 oy aldıkları yerlerdir. İkincisi, Ukrayna, bolşeviklerin yüzde 10 oy aldıkları bir yerdir. Öteki bölgelerde bolşeviklerin yüzde olarak en az oy aldıkları yerler, Büyük Rusya'nın köylü bölgesi ile Volga-Kara Toprak bölgesidir, ama buralarda bile bolşevikler yüzde 16 oy almışlardır.

İşte tam da bolşeviklerin 1917 Kasımında en az oy aldıkları bölgelerde karşı-devrimci hareketler, karşı-devrimci kuvvetlerin başkaldırmaları ve örgütlenmeleri en büyük başarıyı göstermişti. Tam da bu bölgelerde Kolçak ve Denikin'in egemenliği aylarca sürdü.

Küçük-burjuva halkın yalpalamaları, özellikle proletaryanın etkisinin en zayıf olduğu bu bölgelerde görülüyordu. Yalpalama, önce, toprak verdikleri ve terhis edilen askerle-

rin barış konusunda haberler getirdikleri sırada bolşeviklerden yana idi, sonra — bolşevikler devrimin uluslararası gelişmesini hızlandırmak ve Rusya'daki merkezini korumak için Brest antlaşmasını imzalamayı kararlaştırdıkları ve böylece yurtseverlik duygularını, küçük-burjuva duygusunun bu en derinini "gücendirdikleri" zaman onlara karşı idi. Proletarya diktatörlüğü özellikle fazla tahıl stoklarının en bol olduğu bu yerlerdeki, bolşevikler bu fazla stokların sabit fiyatla devlete devredilmesini kesin ve kararlı bir biçimde güvenceye aldıkları zaman, köylüleri memnun etmemişti. Uralların, Sibirya'nın ve Ukrayna'nın köylüleri Kolçak ve Denikin'in yanına geçtiler.

Daha sonra, Kolçakya ve Denikiya'daki her günü geçmiş yazarın beyaz muhafız gazetelerinin her sayısında yaygarasını yaptıkları Kolçak ve Denikin "demokrasisi"nin deneyimi, köylülere, demokrasi konusunda ve "Kurucu meclis" konusundaki bu sözlerin, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin diktatörlüğünü perdelemek ve gözlerden gizlemekten başka bir şeye yaramadığını gösterdi.

Bolşevizme doğru bir başka yöneliş başladı ve Kolçak ve Denikin'in gerilerinde köylü başkaldırmaları yaygınlaştı. Köylüler, kızıl birlikleri, kurtarıcılar olarak bağırlarına bastılar.

Uzun vadede köylülerin, küçük-burjuva emekçi halkının bu ana bölümünün yönelişiydi ki, sovyet egemenliğinin ve Kolçak ve Denikin yönetiminin yazgısını belirledi. Ama bu "uzun vade"yi, Rusya'daki iki yıl sonra bitmemiş olan, hele de Sibirya ve Ukrayna'da bitmemiş bulunan şiddetli savaşımın ve acılı deneyimlerin oldukça uzun bir dönemi izledi. Ve diyelim, daha bir yıl ya da daha fazla bir süre içinde *tümüyle* biteceği yolunda herhangi bir güvence yoktur.

"Tutarlı" demokrasinin yandaşları bu tarihsel olgunun önemi üzerinde düşünmemişlerdir. Proletaryanın kapitalizm koşullarında oy yoluyla emekçi halkın çoğunluğunu "inandırabileceği" ve onları sağlam bir biçimde kendi yanına kazanacağı yolunda çocuk masalları uydurmuşlardır, ve hâlâ da

uydurmaktadırlar. Ama gerçeklik göstermektedir ki, yalnızca uzun ve acımasız bir savaşım içersinde, küçük-burjuva *yalpalamasının* katı deneyimleri, *onu*, proletarya diktatörlüğünü kapitalistlerin diktatörlüğüyle kıyasladıktan sonra, birincisinin ikincisinden daha iyi olduğu sonucuna *götürmektedir*.

Teoride, marksizmi incelemiş bulunan ve gelişmiş ülkelerin 19. yüzyıl siyasal tarihinin derslerini hesaba katmak isteğini gösteren her sosyalist, küçük-burjuvazinin proletarya ile kapitalistler arasındaki *yalpalamasının* kaçınılmaz olduğunu kabul eder. Bu yalpalamanın ekonomik kökleri, ekonomi bilimi tarafından açıkça ortaya çıkarılmış, doğruluğu milyonlarca kez İkinci Enternasyonalin sosyalistlerince yayınlanan gazetelerde, broşür ve kitapçıklarında yinelenmiştir.

Ama bu adamlar, bu doğruları, proletarya diktatörlüğünün kendine özgü dönemine uygulamıyorlar. Bunlar küçük-burjuva demokrat önyargılarını ve (sınıf "eşitliği" konusunda, "tutarlı" ya da "saf demokrasi" konusunda, büyük tarihsel sorunun oyla çözümleneceği vb., vb. konusunda) yanılsamaları *sınıf savaşımının* yerine koyuyorlar. Bunlar, iktidarı ele geçirdikten sonra, proletaryanın böylelikle sınıf savaşımına son vermediğini, farklı bir biçimde ve farklı araçlarla onu sürdürdüğünü anlamayacaklardır. Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın devlet gücü gibi bir aracın yardımıyla yürüttüğü sınıf savaşımıdır, amaçlarından birinin emekçi halkın proleter olmayan kesimlerine uzun deneyimleri ve uzun bir dizi pratik örnekler aracılığıyla proletarya diktatörlüğünden yana olmanın kendileri için burjuva diktatörlüğünden daha yararlı olduğu ve bir üçüncü yolun da bulunmadığını göstermek olan bir sınıf savaşımdır.

1917 Kasımında yapılan Kurucu meclis seçimlerinin sonuçları, bu seçimlerden sonra iki yılda yürütülen iç savaşın gelişmesinin görünümünün ana temellerini bize vermektedir. Bu savaştaki ana güçler *daha* Kurucu meclis seçimleri sırasında açık-seçik belli olmuştu — proleter ordunun "vuru-

cu güç" rolü, yalpalayan köylülüğün rolü, ve burjuvazinin rolü daha o zaman açık-seçik haldeydi. Makalesinde N. V. Svyatitski şöyle yazıyor: "Bolşeviklerin en başarılı olduğu bölgelerde kadetler de en başarılı idi — Kuzey ve Merkez-Sanayi bölgeleri" (s. 116). Doğal olarak en yüksek gelişme gösteren kapitalist merkezlerde, proletarya ile burjuvazi arasında bulunan ara unsurlar en zayıf olanlardı. Doğal olarak, bu merkezlerde sınıf savaşımı en keskin haldeydi. Burjuvazinin kuvvetlerinin yoğunlaştığı yerler buralardı ve yalnızca buralarda proletarya burjuvaziyi yenebilirdi. Yalnızca proletarya burjuvaziyi bozguna uğratabilirdi, ve ancak burjuvazinin bozguna uğratılmasından sonra proletarya devlet gücü gibi bir aracı kullanarak, halkın küçük-burjuva katmanlarının sempati ve desteğini kesin olarak kazanabilirdi.

Eğer yerli yerinde kullanılırsa, eğer doğru olarak yorumlanırsa, Kurucu meclis seçimleri sonuçları, sınıf savaşımının marksist öğretisinin temel gerçeklerini tekrar tekrar önümüze sermektedir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, bu sonuçlar ulusal sorunun, rolünü ve önemini de ortaya koymaktadır. Ukrayna'yı ele alalım. Ukrayna sorunu konusundaki son konferansta hazır yoldaşlar, bu satırların yazarını, Ukrayna'daki ulusal soruna çok fazla "ağırlık" vermekle suçlamıştır. Kurucu meclis seçimlerinin sonuçları Ukrayna'da daha 1917 Kasımında, *Ukrayna* sosyalist-devrimcileri ve sosyalistlerin çoğunluğun oylarını sağladıklarını göstermektedir (Ukrayna'nın 76 milyonluk toplam oyundan Rus sosyalist-devrimcilerin aldığı 1,9 milyon oylarına karşı 3,4 milyon + 0,5 = 3,9 milyon). Güney-batı ve Romanya cephelerinde bulunan ordudan Ukraynalı sosyalistler, toplam oyların yüzde 30'unu ve 34'ünü almışlardır (Rus sosyalist-devrimcileri yüzde 40 ve yüzde 59).

Bu koşullar altında, Ukrayna'daki ulusal sorunun önemini görmezlikten gelmek —Büyük-Rusların sık sık işledikleri (Yahudilerin belki de Büyük-Ruslardan biraz daha az sıklıkta işledikleri) bir günah— büyük ve tehlikeli bir hatadır. Daha 1917'de Rus ve Ukraynalı sosyalist-devrimciler

arasındaki bölünme raslansal olamazdı. Enternasyonalistler olarak, birinci görevimiz "Rus" komünistleri arasında Büyük-Rus emperyalizminin ve şovenizminin kalıntıları (bazan bilinçsiz olarak) ile büyük bir istekle savaşmaktır; ikincisi de, göreli olarak küçük bir sorun olan (çünkü bir enternasyonalist için devlet sınırları onuncu derecede bir sorun olmasa bile, ikincil bir sorundur) tam da ulusal sorun konusunda ödünler vermek görevimizdir. Daha önemli olan başka — proletarya diktatörlüğünün temel çıkarları; Denikin'le savaşan Kızıl Ordunun birliği ve disiplinin çıkarları; proletaryanın köylülüğe ilişkin önderlik rolü— sorunlar vardır; Ukrayna'nın ayrı bir devlet olup olmayacağı çok daha az önemlidir. Ukraynalı işçi ve köylülerin farklı sistemleri deneme olasılığına bile, ve örneğin birkaç yıllık bir dönemde RSSFC ile birliği, pratikte deneyerek ya da ondan ayrılarak bağımsız bir Ukrayna SSC kurması ya da bu iki cumhuriyetin yakın ittifakının çeşitli biçimleri, ve daha başka şeylerden en ufak bir şaşkınlığa düşmemeli, ya da korkmamalıyız.

Bu sorunu, bir anda ve kesin olarak "sağlam" ve "değişmez" bir biçimde çözmeye kalkışmak, darkafalılık ya da tam bir ahmaklık olacaktı, çünkü proleter olmayan emekçi halkın *böylesine* bir sorun konusunda yalpalaması pek doğaldır, hatta kaçınılmazdır, ama proletarya açısından hiç de korkulacak bir şey değildir. *Böylesine* yalpalamaları en büyük dikkat ve hoşgörüyle ele almak, gerçek anlamda enternasyonalist olma yeteneğindeki proletaryanın görevidir, bunu kendi öz deneyimlerinin bir sonucu olarak bu yalpalamadan *kurtulmayı* proleter olmayan yığınların *kendilerine* bırakmak, onun görevidir. Bir kısmını yukarda belirtmiş olduğum öteki daha temel sorunlarda hoşgörüsüz, acımasız, uzlaşmaz ve katı olmak zorundayız.

VI

1917 Kasımındaki Kurucu meclis seçimlerinin 1917 Ekiminden 1919 Aralığına kadar Rusya'daki proleter devrimin

gelişmesinin karşılaştırılması, her kapitalist ülkede burjuva parlamentarizmi ile proleter devrimine ilişkin vargılar çıkarmamızı olanaklı kılmaktadır. Şimdi, bellibaşlı vargıları kısaca formüle etmeye, ya da en azından özetlemeye çalışayım.

1. Genel oy, çeşitli sınıfların, kendi sorunlarını kavramada ulaştıkları düzeyin bir göstergesidir. Çeşitli sorunlarını çözmek için çeşitli sınıfların nasıl *yönlendiklerini* gösterir. Bu sorunun asıl *çözümü* öyle değil, iç savaşı da kapsayan sınıf savaşımının her çeşidiyle sağlanır.

2. İkinci Enternasyonalin sosyalistleri ve sosyal-demokratları kaba küçük-burjuva demokratları tutumu takınmakta ve sınıf savaşımının temel sorunlarının oyla çözülebileceği önyargısını paylaşmaktalar.

3. Devrimci proletaryanın partisi, yığınları aydınlatmak için burjuva parlamentolarına katılmalıdır; bu aydınlatma seçimler sırasında ve parlamentoda partiler arasındaki savaşımlar sırasında olur. Ama sınıf savaşımını parlamenter savaşım ile sınırlamak, ya da onu, bütün öteki savaşım biçimlerinin bağlı bulunduğu en yüksek ve kesin biçim olarak görmek, aslında proletaryaya karşı burjuvazinin saflarına kaçmak demektir.

4. İkinci Enternasyonalin bütün temsilcileri ve destekçileri, ve bütün sözümona "bağımsız" Alman Sosyal-Demokrat Partisinin liderleri, sözde proletarya diktatörlüğünü kabul ettikleri halde, pratikte, yaptıkları propagandalarla, proletaryanın kafasını, onun önce siyasal iktidarın proletaryaya devredilmesi için kapitalizm koşullarında halkın çoğunluğunun (yani burjuva parlamentosunda bir oy çoğunluğunun) iradesinin bir biçimsel ifadesini elde etmek zorunda olduğu ve iktidarın devrinin daha sonra gerçekleşeceği fikriyle doldurarak aslında burjuvazinin yanında yerini almaktadırlar.

Alman "bağımsız" sosyal-demokratlarının ve çürümüş sosyalizmin benzer liderlerinin bu önermeye dayanarak "bir azınlığın diktatörlüğüne", vb. karşı yükselttikleri bütün bu feryatlar, salt bu liderlerin, en demokratik cumhuriyetlerde bile fiilen egemen olan burjuva diktatörlüğünü kavrayama-

mış olduklarını ve bunun proletaryanın sınıf savaşımı ile ortadan kaldırılmasının koşullarını anlayamadıklarını göstermektedir.

5. Kavramaktaki bu başarısızlık, özellikle şunları kapsamaktadır: bunlar, çok büyük bir ölçüde, burjuva partilerinin halk yığınlarını aldattıkları için, sermayenin boyunduruğundan ötürü yönetebildiklerini unutuyorlar, ve buna, kapitalizmin doğasına ilişkin bir kendini aldatma, daha çok küçük-burjuva partilerine özgü, çoğu kez, sınıf savaşımı yerine sınıf uzlaşmasının şu ya da bu ölçüde perdelenmiş biçimlerini koyan bu kendini aldatma da eklenir.

"Önce bırakalım halkın çoğunluğu, özel mülkiyetin varolduğu bir sırada, yani sermayenin egemenliğinin ve boyunduruğunun bulunduğu bir sırada, proletaryanın partisinden yana olduklarını göstersinler, ve ancak ondan sonra parti iktidarı elegeçirebilir ve geçirmelidir" — kendilerine sosyalist diyen ama gerçekte burjuvazinin hizmetçisi olan küçük-burjuva demokratlar böyle söylerler.

"Bırakalım devrimci proletarya önce burjuvaziyi alaşağı etsin, sermayenin boyunduruğunu kırsın, ve burjuva devlet aygıtını ezip parçalasın, sonra zafere ulaşmış proletarya, proleter olmayan emekçi halkın gereksinmelerini sömürücüler aleyhine karşılayarak onların çoğunluğunun sempatisini ve desteğini çok çabuk kazanabilecektir." — diyoruz biz. Tersi, tarihte pek ender görülen bir istisna olacaktır (ve böyle bir istisnada bile burjuvazi, Finlandiya örneğinin de[65] gösterdiği gibi, iç savaşa başvurabilir).

6. Ya da bir başka deyişle:

"Önce eşitlik, ya da tutarlı demokrasi ilkelerine bağlı kalacağımız konusunda güvence vereceğiz, özel mülkiyetin ve sermayenin boyunduruğu (yani biçimsel eşitlik koşullarında fiilî eşitsizlik) korunurken, bu temel üzerinde çoğunluğun kararını sağlamaya çalış" — diyor burjuvazi ve onun evet efendimcileri, kendilerine sosyalist ve sosyal-demokrat adı veren küçük-burjuva demokratlar.

"Önce proleter sınıf savaşımı, devlet gücünün ele geçiril-

mesi, sömürücüleri yenen proletarya bütün emekçi halka *sınıfların ortadan kaldırılmasına* yani sosyalist *eşitliğe*, aldatmaca olmayan biricik eşitliğe önderlik edecektir" — diyoruz biz.

7. Bütün kapitalist ülkelerde, proletaryanın yanısıra, ya da proletaryanın devrimci amaçlarının bilincinde olan ve bu amaçları gerçekleştirmek için savaşma yeteneğinde olan kesiminin yanında, burjuvaziyi ve burjuva demokrasisini izleyen (İkinci Enternasyonalin "sosyalistler"i de dahil), siyasal olarak olgunlaşmamış çeşitli proleter, yarı-proleter, yarı küçük-burjuva katmanlar da vardır, çünkü bunlar, aldatılmışlardır, kendi güçlerine güvenleri yoktur, ya da proletaryanın gücüne güvenmemektedirler, ivedi gereksinmelerinin, sömürücülerin mülksüzleştirilmesi yoluyla karşılanabileceği olanağından habersizdirler.

Emekçi ve sömürülen halkın bu katmanları, proletaryanın öncüsüne müttefikler sağlar ve ona kararlı bir halk çoğunluğu getirir; ama proletarya bu müttefikleri ancak devlet gücü gibi bir araçla kazanabilir, yani burjuvaziyi alaşağı ettikten ve burjuvazinin devlet aygıtını yıktıktan sonra.

8. Herhangi bir kapitalist ülkede proletaryanın gücü, toplam nüfus içersinde temsil ettiği orana göre çok daha fazladır. Bu, proletaryanın kapitalizmin tüm ekonomik sisteminin merkezine ve sinirine ekonomik olarak egemen olmasından ötürüdür, ve gene kapitalizm koşullarında proletaryanın emekçi halkın ezici çoğunluğunun gerçek çıkarlarını ekonomik ve siyasal olarak ifade etmesinden ötürüdür.

Bu nedenle, proletarya, nüfusun azınlığını oluşturduğu zaman bile (ya da sınıf bilincine ulaşmış ve proletaryanın gerçek devrimci öncüsünün nüfusun bir azınlığını oluşturduğu zaman) burjuvaziyi alaşağı etmek yeteneğindedir ve, bundan sonra bir yarı-proleter ve proleter egemenliği lehinde peşin olarak hiçbir zaman beyanatta bulunmayan bu yönetimin koşullarını ve amaçlarını anlamayan ve ancak daha sonraki deneyimlerle proletarya diktatörlüğünün kaçınılmaz olduğuna, gerekli ve yerinde olduğuna inanacak olan küçük-

burjuva yığınından pek çok müttefikleri kendi yanına kazanabilir.

9. Ensonu, her kapitalist ülkede, sermaye ile emek arasında kaçınılmaz olarak yalpalayan çok geniş bir küçük-burjuva katmanı her zaman vardır. Zaferi kazanması için proletarya, önce, başka şeyler yanında burjuvazi ile onun küçük-burjuva müttefikleri arasındaki dağınıklığı, ya da ittifaklarının kararsız olduğu vb. hesabını yaparak burjuvaziyi kesen saldırısının en iyi anını seçmek zorundadır. İkincisi, proletarya, zaferi kazandıktan sonra, küçük-burjuvazinin bu yalpalamalarını, onu yansızlaştıracak ve sömürücülerin yanına geçmesini önleyecek biçimde kullanmalıdır; *bu yalpalamalara karşın* bir süre onları elinde tutabilmelidir, vb., vb..

10. Proletaryayı zaferine hazırlamada zorunlu koşullardan biri olarak, proletarya, kapitalist bir ortamda hareket ettiği için kaçınılmaz olan oportünizme, reformizme, sosyal-şovenizme ve benzer burjuva etki ve eğilimlerine karşı uzun, inatçı ve acımasız bir savaşım vermek zorundadır. Eğer böyle bir savaşım olmaz ise, eğer işçi sınıfı hareketi içindeki oportünizm, her şeyden önce, iyice yenilmemiş ise, proletarya diktatörlüğü olamaz. Bolşevizm eğer bundan önce, 1903-1917'de menşevikleri, yani oportünistleri, reformistleri, sosyal-şovenleri yenmeyi öğrenmemiş ve onları, acımasızca proletaryanın öncü partisinden atmamış olsaydı, 1917-1919'da burjuvaziyi yenemezdi.

Bugün, Alman "Bağımsız" liderleri, Fransız Longuet'cileri ve *fiilen* oportünizme o eski büyük-küçük ödünler veren ve onunla uzlaşan alışıldık politikayı güden benzerlerinin proletarya diktatörlüğünün sözde kabulü, burjuva demokrasisinin önyargılarına (kendi ifadeleri ile "tutarlı demokrasi"ye ya da "saf demokrasi"ye) ve burjuva parlamentarizmine boyuneğme, vb. kendini aldatmanın en tehlikelisidir — ve kimi zaman da işçileri aldatmadan başka bir şey değildir.

11 Aralık 1919
Aralık 1919'da yayınlanmıştır

"SOL " KOMÜNİZM
BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI
(PARÇA)

BEŞ. – ALMANYA'DA "SOL" KOMÜNİZM
LİDERLER, PARTİ, SINIF, YIĞINLAR

Burada sözünü edeceğimiz Alman komünistleri, kendilerine "sol" komünistler adını takmıyorlar; eğer yanılmıyorsam, kendilerini "ilke muhalefeti"[66] diye adlandırıyorlar. Ama bunların da, "solculuğun çocukluk hastalığının" bütün belirtilerini gösterdikleri aşağıdaki açıklamalarda görülecektir.

"Main Frankfurt'u yerel grubu" tarafından yayınlanan ve bu muhalefetin görüşünü yansıtan *Almanya Komünist Partisinde Bölünme* (*Spartaküs Ligası*) adlı kitapçık, bu muhalefetin düşüncelerinin özünü açık-seçik ve tam olarak özetlemektedir. Birkaç alıntı bu özün okur tarafından anlaşılması için yetecektir:

"Komünist partisi en kararlı sınıf savaşımı partisidir. ..."

"... Siyasal bakımdan bu geçiş dönemi" [kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi] "proletarya diktatörlüğü dönemidir. ..."

"... Şu soru ortaya çıkıyor: diktatörlüğü kim yürütecektir: *Komünist Partisi mi, yoksa proleter sınıf mı?* ... *Esas olarak* Komünist Partisinin diktatörlüğü için mi, yoksa proleter sınıfın diktatörlüğü için mi çaba göstermemiz gerekir?

(Bütün italikler metindeki gibidir.)

Daha aşağıda Alman Komünist Partisi merkez komitesi, *Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisi* ile *koalisyon* aradığı için ve parlamentarizm dahil, "*bütün siyasal savaşım araçlarının ilke olarak kabulü sorununu*" yalnızca bağımsızlarla koalisyon kurma eğilimlerini gizlemek amacıyla ileri sürdüğü için, kitapçığın yazarı tarafından suçlanıyor. Ve kitapçık şöyle devam ediyor:

"Muhalefet başka bir yol seçmiştir. Muhalefet, Komünist Partisi egemenliğinin ve parti diktatörlüğünün yalnızca bir taktik sorun olduğu görüşüne karşıdırlar. Her durumda Komünist Partisinin egemenliği, her türlü parti egemenliğinin son biçimidir. *Esas olarak* proleter sınıfın diktatörlüğü için çalışmalıyız. Ve parti tarafından alınan bütün önlemler, partinin örgütleri, partinin savaşım yöntemleri, stratejisi ve taktiği, bu amaca yöneltilmelidir. Ayrıca, öteki partilerle her türlü uzlaşma, tarihsel ve siyasal bakımdan artık zamanını doldurmuş olan parlamenter savaşım biçimlerine her türlü dönüş, her çeşit manevra ve anlaşma politikası kesin olarak reddedilmelidir." "Devrimci savaşımın özgür proleter yöntemlerine özellikle ağırlık verilmelidir. Ve Komünist Partisinin önderliği altında devrimci savaşıma girmesi gereken en geniş proleter çevre ve katlarını sürükleyebilmek için, yeni örgütlenme biçimlerini, en geniş temel üzerinde ve en geniş kapsamlı bir biçimde yaratmak gerekir. Bütün devrimci unsurların toplanma noktası, temelinde fabrika örgütleri bulunan *İşçi Birliğidir*. "Sendikalardan çıkınız!" sloganına uyan bütün işçiler, orada birleşmelidirler. Militan proletarya, savaş için sıklaşmış saflarını, orada oluşturacaktır. Bu birliğe girebilmek için, sınıf savaşımını, sovyet sistemini ve diktatörlüğünü kabul etmek yeter. Ve bundan sonra, savaş halin-

deki yığınların siyasal eğitimi ve savaşımın siyasal yönünün belirlenmesi, İşçi Birliğinin dışında kalan Komünist Partisinin görevi olacaktır. ...

"... Böylece şimdi artık birbirinin karşısında iki Komünist Partisi vardır.

" *B i r i s i*, devrimci savaşımı *yukardan* örgütlendirmeyi ve yönetmeyi düşünen, liderlerine bir koalisyon hükümetine girme olanağını sağlayacak durumları yaratmak için parlamenter uzlaşmaları kabul eden *l i d e r l e r i n p a r t i s i d i r.*

" *Ö t e k i*, devrimci savaşımın atılımının *aşağıdan* geleceğine inanan, ve bu savaşımda ancak açıkça bu hedefe götürecek olan yöntemi tanıyan ve uygulayan; her türlü parlamenter ve oportünist yöntemleri reddeden *y ı ğ ı n l a r ı n p a r t i s i d i r*; bu partinin kullandığı biricik yöntem, hemen ardından proletaryanın sınıf diktatörlüğünü kurmak ve sosyalizmi gerçekleştirmek için *burjuvazinin* kesin olarak *devrilmesi* yöntemidir...

"...Orada, liderlerin diktatörlüğü vardır; burada ise yığınların diktatörlüğü! İşte bizim sloganımız budur."

Alman Komünist Partisinde muhalefetin görüşlerini ifade eden ana tezler, işte bunlardır.

Bolşevizmin gelişmesine bilinçli olarak katılmış olan ya da bu gelişmeyi 1903'ten beri izlemiş olan her bolşevik, yukardaki satırları okuyunca şöyle diyecektir: "İşte eski nakaratın tekrarı! 'Sol' çocukluğun ta kendisi!"

Ama biz, bu düşünüş tarzlarını yakından inceleyelim.

Sorunu yalnızca "Parti diktatörlüğü mü, *yoksa* sınıf diktatörlüğü mü? Liderlerin (parti) diktatörlüğü mü, *yoksa* yığınların (parti) diktatörlüğü mü?" biçiminde koymak bile, inanılmaz ve umutsuzluğa yolaçan bir fikir kargaşalığı anlamına gelir. Bu adamlar tamamen özgün bir şey *keşfetmeye* kalkışıyorlar ve akıllı görünmek isterken gülünç oluyorlar. Yığınların sınıflara bölündüğünü herkes bilir; yığınların sınıfların karşısına konmasının, ancak genel olarak büyük çoğunluğun, toplumsal üretim sisteminde tuttuğu yere göre

bölünmeyi gözönünde tutmadan, toplumsal üretim sisteminde belirli bir yer tutan kategorilerin karşısına konmasıyla olabileceğini; sınıfların, bir kural olarak ve çoğu durumlarda, hiç değilse bugünkü uygar ülkelerde, siyasal partiler tarafından yönetildiğini; siyasal partilerin de, genel kural olarak en çok otorite ve etki sağlamış olan, en deneyimli ve sorumlu görevlere seçim yoluyla gelen ve lider diye adlandırılan kişilerden meydana gelmiş, oldukça kararlı gruplar tarafından yönetildiğini herkes bilir. Bütün bunlar, işin abecesidir. Bunların hepsi yalın ve açık. Bunun yerine yeni bir volapük[67] koymak niye? Öte yandan, öyle görünüyor ki, bu adamlar, kendilerini kötü bir durum içinde gördüklerinde, partinin birdenbire legaliteden illegaliteye geçişi, liderler, partiler ve sınıflar arasındaki normal ve basit ilişkileri altüst ettiğinde kafaları allak bullak olmuş. Almanya'da, Avrupa'nın öteki ülkelerinde olduğu gibi, insanlar legaliteye, "liderlerin" düzenli parti kongreleri tarafından özgür ve düzenli olarak seçilmesine, parlamento seçimleriyle, mitinglerle, basınla, sendikaların ve öteki örgütlerin vb. tutumunu gösteren davranışlarıyla, partilerin sınıf bileşimlerinin rahatça denenmesine gereğinden fazla alışılmıştır. Bu alışılmış süreç yerine, devrimin fırtınalı ilerlemesi ve iç savaşın gelişmesi sonucu, legaliteden illegaliteye hızla geçmek, ikisini birleştirmek, "yönetici grupların" seçimi, ya da oluşturulması ya da yerlerinde tutulması pek "rahat olmayan", pek "demokratik olmayan" yöntemleri seçmek zorunlu hale gelince şaşıranlar ve olmayacak şeyleri hayal etmeye kalkışanlar oldu. Ama özellikle oturmuş ve ayrıcalığı olan legalite geleneklerine ve koşullarına sahip bulunan küçük bir ülkede doğmuş olma mutsuzluğuna uğramış olan, legalite ile illegalitenin birbirini izlediğini hiç görmemiş olan Hollanda Komünist Partisinin bazı üyelerinin* kafaları karışmıştır ve ne yaptıklarını bilmeyerek bu saçma uydurmaların ortaya atılmasına yardımcı olmuşlardır.

* Lenin'in talimatına uyularak "Hollanda Komünist Partisinin bazı üyeleri" sözleri, bu baskıda "Hollanda Tribünistleri" ifadesinin yerine konmuştur. –*Ed.*

Öte yandan, zamanımızda "moda olan", "yığın" ve "liderler" ile ilgili olarak düşüncesiz ve mantıksız konuşmalara da tanık olunmaktadır. Bu adamlar, "liderlerin" "yığınlarla" karşı karşıya geldikleri yolunda bir sürü saldırı olduğunu duymuş ve ezberlemişlerdir; ama bütün bunların ne olduğu konusunda açık-seçik bir kavrayışa varmak için sorunları enine-boyuna düşünme yeteneğinde olmadıklarını ortaya koymuşlardır.

"Liderler" ile "yığınlar" arasındaki ayrılık, özellikle emperyalist savaşın sonunda ve savaşı izleyen süre içinde bütün ülkelerde daha da derinleşmiş ve daha da belirli bir durum almıştır. Bu olayın başlıca nedeni, 1852'den 1892'ye kadar İngiltere örneği gösterilerek, Marx ve Engels tarafından birçok kez açıklanmıştır. İngiltere'nin özel durumu, yarı küçük-burjuva "yığınlardan" gelme bir oportünist "işçi aristokrasisi"nin doğmasına olanak sağlıyordu. Bu işçi aristokrasisinin liderleri, sürekli olarak kendilerini doğrudan ya da dolaylı olarak besleyen burjuvanın saflarına geçiyorlardı. Bu aşağılık adamları ihanetle damgaladığı için Marx, onların onur verici nefretini kazanmıştı. (20. yüzyılın) modern emperyalizmi, ilerlemiş birkaç ülke için aşırı ölçüde ayrıcalıklı bir durum yaratmıştır, bu da, İkinci Enternasyonal içinde, her yerde, kendi mesleğinin, kendi işçi aristokrasisi kesiminin çıkarlarını savunan hain oportünist, sosyal-şoven lider tipleri ortaya çıkardı. Oportünist partiler "yığınlar"dan ayrılmışlardır, yani en geniş emekçi katlarından, emekçilerin çoğunluğundan, en az ücret alan işçilerden kopmuşlardır. Eğer bu kötülüğe karşı savaşılmazsa, oportünist sosyal-hain liderler suçlanmaz, ne mal oldukları gösterilmez ve saflardan kovulmazsa, devrimci proletaryanın zaferi olanaksızlaşır. Ve işte Üçüncü Enternasyonalin uyguladığı siyaset budur.

Ama bu bahaneyle, *genel olarak*, yığınların diktatörlüğünü, liderlerin diktatörlüğü ile karşı karşıya koymak, gülünç bir saçmalıktır, ahmaklıktır. İşin eğlendirici olan yanı, basit konularda genellikle doğru fikirler taşıyan eski liderle-

rin yerine, ("kahrolsun liderler!" sloganı perdesi altında) son derece ahmakça ve karmakarışık şeyler yumurtla-yan *yeni liderlerin* getirilmesidir. Almanya'da Laufenberg, Wolffheim, Horner, Karl Schröder, Friedrich Wendel ve Karl Erler* bunlardandır. Erler'in, sorunu "derinleştirme" ve ge-nel olarak siyasal partilerin gereksiz ve "burjuva" olduklarını ilan etme yolundaki çabaları, öylesine büyük bir saçmalıktır ki, buna ancak omuz silkilebilir. Eğer üzerinde direnilecek olursa, eğer onu haklı göstermek için derin kanıtlar aranacak olursa, ve eğer mantıki sonucuna götürülecek olursa, küçük yanlışların, her zaman, çok büyük ölçülere ulaşacağı gerçeğini kafaya iyi sokmak gerekir.

Parti ilkesini ve parti disiplinini yadsımak, muhalefetin *vardığı nokta* işte budur. Ama bu, proletaryayı *burjuvazinin yararına* olarak silahsızlandırmayla aynı şeydir. Bu, küçükburjuvazinin, dağınıklık gibi, kararsızlık gibi, direnme gücü eksikliği gibi, birlik olmada, ortak çabada yeteneksizlik gibi yanlışlıklarını benimsemekten başka bir şey değildir; o yanlışlıklar ki, azıcık kışkırtılırsa, proletaryanın her türlü devrimci hareketini mahva götürür. Komünizm açısından, parti ilkesini yadsımak, (Almanya'da) kapitalizmin iflasının öngünlerinden, komünizmin en aşağı, ya da orta evresine değil, üst evresine sıçramak demektir. Biz, Rusya'da (burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılmasından üç yıl sonra), henüz kapitalizmden sosyalizme ya da komünizmin en aşağı aşamasına geçiş yolunda ilk adımlarımızı atmaktayız. Sınıflar

* Karl Erler, "Partinin Dağılması" *Kommunnistische Arbeiterzeitung*, (Hamburg 7 Şubat 1920, n° 32): "İşçi sınıfı, burjuva demokrasisini yok etmeden burjuva devletini yıkamaz ve partileri yıkmadan burjuva demokrasisini yokedemez."

Latin sendikalistleri ve anarşistleri arasında kafaları en karışık olanlar "sevinebilirler": görünüşe göre kendilerini marksist sanan ciddi Almanlar hiç bir şey ifade etmeyen sözler sarfetmeye başlamışlardır. (K. Erler ve K. Horner, bu gazetedeki yazılarında büyük bir ciddiyetle kendilerini ciddi marksistler saydıklarını söylüyorlar ve inanılmayacak saçmalıkları eğlendirici bir tarzda ileri sürerek marksizmin abecesinden habersiz olduklarını gösteriyorlar.) Salt marksizmi kabul etmek insanı hatadan kurtarmaz. Biz Ruslar, bunu çok iyi biliriz, çünkü marksizm bizde çok sık "moda" olmuştur.

varlıklarını sürdürmektedirler ve proletarya iktidara geçtikten *yıllarca sonra* da, her yerde, varlıklarını sürdüreceklerdir. Bu süre, belki köylülerin bulunmadığı, (ama buna karşılık küçük mülk sahiplerinin bulunduğu) İngiltere'de daha kısa olacaktır. Sınıfları ortadan kaldırmak, yalnızca büyük toprak sahiplerini ve kapitalistleri kovmak değildir —bizde bu, nispeten kolay oldu—, sınıfları ortadan kaldırmak demek, *küçük meta üreticilerini de ortadan kaldırmaktır*; oysa bunlar *kovulamaz*, ya da ezilemez: bunlarla birlikte *yaşamayı öğrenmek zorundayız*. Bunlar, ancak çok uzun, yavaş ve dikkatli örgütsel çalışma yoluyla değiştirilebilir ve yeni-den eğitilebilirler (ve öyle yapmak da gerekir). Bu küçük üreticiler, proletaryayı her yandan bir küçük burjuva havası içine hapsederler, proletaryayı etkilerler, onun bilinçlenmesine engel olurlar; bunlar, proletaryanın saflarında durmadan, karakter yoksunluğu gibi, dağınıklık gibi, bireycilik gibi, büyük heyecandan umutsuzluğa geçiş gibi küçük-burjuvaziye özgü niteliklerin yer edinmesini sağlarlar. Buna karşı direnebilmek için, proletaryanın *örgütlendirici* rolünü (ki bu, onun *başlıca* rolüdür) başarıyla ve zafere kadar yerine getirmesini gerektiği gibi sağlayabilmek için, proletaryanın siyasal partisi, kendi saflarında sert bir merkezî yönetim ve disiplin hüküm sürdürmelidir. Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı, kanlı ve kansız, şiddete başvuran ve barışçı, askerî ve iktisadi, eğitici ve yönetsel, inatçı bir savaşımdır. Milyonlarca ve onmilyonlarca insandaki alışkanlık gücü, en korkunç güçtür. Savaşta çelikleşmiş bir parti olmadan, sözkonusu sınıf içinde namuslu olarak ne varsa onun güvenini elde etmiş bir parti olmadan, yığınların havasını izlemesini bilen ve bunu etkileyebilen bir parti olmadan, bu savaşı başarıyla yürütmek olanaksızdır. Merkezileşmiş büyük burjuvaziyi yenmek, milyonlarca ve milyonlarca küçük mülk sahibini "yenmekten" bin kez daha kolaydır; oysa bunlar her günkü alışılagelen, gözle görülmeyen, elle tutulmayan ufak-tefek eylemleriyle burjuvazi için *tam da* gerekli sonuçları, burjuvaziyi *yeniden iktidara* geti-

recek olan sonuçları gerçekleştirmektedirler. Proletaryanın partisinin demir disiplinini (özellikle diktatörlüğü sırasında) azıcık da olsa zayıflatan kimse, gerçekte, proletaryaya karşı, burjuvaziye yardım etmektedir.

Liderler, parti, sınıf ve yığınlar ile ilgili sorunun yanında, "gerici" sendikalar sorununu da koymak gerekir. Ama ilkin bu sonuca varabilmek için, partimizin deneyimine dayanan bir çift sözedeceğim. Bizim partimizde de "liderlerin diktatörlüğü"ne karşı saldırılar *her zaman olmuştur*: ilk anımsadıklarım, ta 1895 yılına, partimizin henüz resmen mevcut olmadığı ama yönetimini üzerine almak durumunda olan, St. Petersburg'daki merkez grubunun[68] biçimlenmeye başladığı zamana kadar gider. Partimizin IX. kongresinde (Nisan 1920) "liderlerin diktatörlüğü"ne, "oligarşi"ye vb. karşı dikilen küçük bir muhalefet vardı. Demek ki, Almanlardaki bu "çocukluk hastalığı", bu "sol-komünizm" denen şey, yeni bir şey değildir ve o kadar korkulacak bir şey de değildir. Bu hastalık bir tehlike yaratmadan geçer ve geçtikten sonra da organizma daha da sağlam olur. Öte yandan legal çalışmadan illegale hızla geçiş, partinin genelkurmayının, —liderlerinin— gizlenmesini, saklanmasını gerektirdiğinden, bizde bazan çok kötü sonuçlar da verdiği olurdu. Bu sonuçların en kötüsü, 1912'de, *provokatör* Malinovski'nin Bolşevik merkez komitesine girmesiyle oldu. O en değerli ve en sadık arkadaşlarımızdan onlarca ve onlarcasını yakalattı ve onları hapishanelere attırarak içlerinden birçoğunun erken ölümüne neden oldu. Eğer Malinovski daha büyük bir kötülük yapamadıysa, bu, legal çalışma ile illegal çalışma arasındaki ilişkiyi doğru saptamış olmamızdandır. Güvenimizi kazanmak için, Malinovski, partinin merkez komitesinin üyesi ve Dumada milletvekili sıfatlarıyla, bize, legal günlük gazeteler yayınlama işinde yardımcı olmak zorundaydı. Bu gazeteler, çarlık düzeninde bile, menşeviklerin oportünizmine karşı savaşım veriyor ve bolşevizmin temel ilkelerini üstü örtülü biçimde yayıyordu. Malinovski, bir eliyle bolşevizmin en iyi militanlarından birçoğunu hapishaneye ve ölüme gönderir-

ken; öteki eliyle legal basın yoluyla onbinlerce yeni bolşeviğin eğitilmesine yardım etmek zorundaydı. Gerici sendikalarda devrimci çalışmayı yürütmeyi öğrenmekle yüzyüze gelen Alman yoldaşlar (İngiliz, Amerikan, Fransız ve İtalyan yoldaşlar da), bu olgu üzerinde uzun uzun düşünmelidirler.*

Kimi ülkelerde, ki bunlara en ileri ülkeler de dahildir, burjuvazi, komünist partilerine elbette provokatörler gönderecektir. Bu tehlikeye karşı savaşmanın yollarından biri, legal çalışma ile illegal çalışmayı akıllıca birleştirmektir.

Nisan-Mayıs 1920
Komünizmin Çocukluk Hastalığı – "Sol" Komünizm
Sol Yayınları, Ankara 1991, s. 30-38.

* Malinovski Almanya'da tutsak düştü. Bolşevik hükümetin iktidarında Rusya'ya döndüğü zaman işçilerimiz tarafından yargılandı ve kurşuna dizildi. Yanlışımızdan ötürü menşevikler, bizi, en sert biçimde eleştirmişlerdir: Partimizin merkez komitesine bir provokatörün girmesine olanak vermek! Ama Kerenski hükümeti zamanında, daha savaştan önce, Malinovski'nin ajan provokatör rolünden haberdar olduğu halde, trudoviklere[69] ve Dumanın işçi milletvekillerine ve ilgili hiç kimseye bunu söylememiş olan Rodziyanko'nun tutuklanmasını ve yargılanmasını istediğimiz zaman, Kerenski ile birlikte hükümete katılan menşevikler de, sosyalist devrimciler de isteğimizi kabul etmediler ve serbest bırakılan Rodziyanko, gidip Denikin'e katılabildi.

ENGELS'İN BEBEL'E MEKTUBU

Engels'in Bebel'e yazdığı 18/28. III. 1875 tarihli mektubu, devlet sorunu bakımından *son derece* önemlidir.

(BEBEL, *Aus meinem Leben*, IV. kısım, s. 318 ve devamı, Stuttgart 1911. — 2. IX. 1911 tarihli Önsöz).

İşte en önemli pasajın tam metni:

"... Özgür halk devleti, özgür devlet biçimini almış. Gramer anlamına göre, özgür devlet, kendi yurttaşları karşısında özgür olan devlettir, yani despotik bir hükümeti olan devlettir. **Devlet üzerine bu gibi gevezeliklere son vermek gerekir**, özellikle, **sözcüğün tam anlamında bir devlet olmayan** *Paris Komününden sonra*. Daha Marx'ın Proudhon'a karşı kitabında ve sonra da *Komü-* N. B.*

* N.B. (Nota Bene), önemli not.–ç.

nist Parti Manifestosu'nda, *sosyalist toplumsal düzenin kurulmasıyla* **devletin kendini çözüştüreceği ve yokolacağı** açıkça söylenmiş olmasına karşın, anarşistler "*halk devleti*"ni, iğrendirecek kadar kafamıza çalmış durmuşlardır. Devlet, savaşımda, devrimde devrim düşmanlarını bastırmak için yararlanmak zorunda olduğumuz geçici bir kurumdan başka bir şey olmadığına göre, özgür halk devletinden sözetmek saçmadır: proletarya devlete *gereksinim* [altı Engels tarafından çizilmiştir] duyacaksa, *özgürlük için değil, hasımlarını bastırmak için duyacaktır. Ve özgürlükten sözedilmesi olanaklı olduğu gün, devlet, devlet olarak ortadan kalkmış olacaktır.* Onun için, biz, devlet sözcüğünün yerine, her yerde, Fransızca "*commune*"ün anlamını çok iyi karşılayabilen mükemmel eski Almanca sözcüğün, "*Gemeinwesen*"in [topluluk] kullanılmasını önermekteyiz." N. B. N. B.

Hiç kuşkusuz bu pasaj, Marx ve Engels'te, denebilir ki, devlete *karşı* en mükemmel ve en keskin pasajdır.

1. "Devlet üzerine bu gibi gevezeliklere son vermek gerekir."

2. Paris Komünü, sözcüğün tam anlamında artık bir devlet değildi. (Ya neydi? Açıktır ki, devletten devletsizliğe geçiş biçimiydi.)

3. Anarşistler "halk devleti"ni "kafamıza çalmış durmuşlardır". (Demek ki, Marx ve Engels, Alman dostlarının bu açık hatasından utanç duymaktaydılar; bununla birlikte, onlar, bunu, **o günün** *koşullarında* haklı olarak anarşistlerinkinden çok daha az önemli bir hata saymaktaydılar. Bu *N. B.*!)

4. Devlet "sosyalist düzenin kurulmasıyla" ... "kendini çözüştürür ("erir"), *Notabene* ve yoko-

lur" (bakınız: daha sonraları "çürür gider").

5. Devlet "savaşımda, Devrimde" yararlanılan "geçici bir kurumdur" (açıktır ki yararlanacak olan *proletaryadır*)...

6. Devletten *özgürlük için değil, proletaryanın düşmanlarını bastırmak* için yararlanılır. (? bastırmak tam anlamıyla ezmek demek değildir, eski düzeni kurmalarına engel olmak, onları bağımlı durumda tutmak demektir).

7. Ve özgürlük olduğu zaman devlet olmayacaktır.

Çoğunlukla "özgürlük" ve "demokrasi" kavramlarının aynı anlama geldikleri kabul edilir ve sık sık birinin yerine öteki kullanılır. (Başlarında Kautsky, Plehanov ve avanesi olmak üzere) vülger marksistler de bu konuda aynen böyle düşünmektedirler. Gerçekte ise demokrasi özgürlüğü dışlar. Gelişmenin diyalektiği (ileriye doğru seyri) şöyledir: mutlakiyetten burjuva demokrasisine; burjuva demokrasisinden proletarya demokrasisine; proletarya demokrasisinden demokrasisizliğe.

8. "Biz" (yani Engels ve *Marx*) "devlet" sözcüğünün yerine *her yerde* (programda) "topluluk", "komün" sözcüğünün konmasını önermekteyiz!!! N. B.!!!

Bu açıkça gösteriyor ki, yalnızca oportünistler tarafından değil, Kautsky tarafından da, Marx ve Engels'e aptalca anlamlar atfedilmiş, onlara çamur atılmıştır.

Olağanüstü değer taşıyan bu sekiz düşünceden oportünistler *bir tanesini bile anlamamışlardır*!!

Onlar *yalnızca* içinde bulundukları anın pratik gereğini kabullenmişlerdir: Siyasal savaşım-

dan yararlanma, proletaryayı yetiştirmek, eğitmek için, "ödünler koparmak" için *bugünkü* devletten yararlanmak. (Anarşistlere karşı) bu tutum doğrudur, ama matematik tarzda ifade etmek olanaklıysa, bu, marksizmin ancak yüzdebiridir.

Genel olarak yayıncı ve propagandacı olarak eyleminde Kautsky, (Pannekoek'e karşı 1912'de ya da 13'teki polemikte [bkz: daha aşağıda s. 45-47.] Kautsky, daha o zaman bu sorunda tamamen oportünizmin kucağına düşmüştü), Marx'ın "parçalanması"nı belirttiği 1, 2, 5, 6, 7, 8. noktaları da, Marx'ın "[devletin] parçalanması" [kavramını] da tamamen susarak geçiştirmiştir (ya da unutmuş? ya da anlamamış?).

Anarşistlerden bizi ayıran şey, (α) devletin, *şimdiki* ve (β) proletarya *devrimi* ("proletarya diktatörlüğü") sırasındaki kullanılışıdır; bu, şimdiden pratikte pek büyük önem taşıyan bir sorundur (işte Buharin'in *unuttukları* da bunlardır!).

Oportünistlerden bizi ayıran daha derin "daha kalıcı" gerçeklerdir: (αα) devletin "geçici" niteliği, (ββ) şimdiki devlet üzerine "gevezeliğin" *zararlılığı*, (χχ) proletarya diktatörlüğünün tamamen devletçi olmayan niteliği, (δδ) devlet ile özgürlük arasındaki çelişki, (εε) devlet yerine "topluluk" fikrinin (programda kavram terimi kullanılmaktadır) daha tam ve doğru olduğu, (ζζ) bürokratik-militer makinenin "parçalanması"dır. Şunu da unutmamak gerekir ki, *proletarya diktatörlüğünün* Almanya'nın (Bernstein, Kolb gibi) tescilli oportünistleri tarafından doğrudan reddedilmesine karşılık, aynı şey, her günkü ajitasyonda susarak geçiştirildiğinden ve Kolb'un ve yandaşlarının döneklikleri *desteklen-*

diğinden, resmî program ve Kautsky tarafından *dolaylı olarak* reddedilmektedir.

1916 Ağustosunda Buharin'e şöyle yazıldı: "Bırak, devlet hakkındaki fikirlerin *olgunlaşsın*." Ama o, fikirlerini olgunlaşmaya *bırakmadı*, "*Notabene*" şeklinde basına sızdı ve bunu o biçimde yaptı ki, Kautsky yanlılarının maskelerini düşüreceğine, onlara hatalarıyla *yardımcı oldu*. Bununla birlikte, özünde, Buharin, gerçeğe Kautsky'den daha yakındır.

MARX. GOTHA PROGRAMININ ELEŞTİRİSİ

Engels'in *Bebel*'e mektubu, 18/28. III. 1875 tarihli.

Marx'ın *Gotha Programının Eleştirisi*'yle birlikte Bracke'ye gönderdiği, bir ayı aşan bir süre sonra kaleme alınmış mektup: 5.V.1875 tarihli (*Neue Zeit*, IX.1.1891) (1890-1891 nº 18)

İlk bakışta Marx, bu mektupta, Engels'ten çok daha "devletçi" görünmektedir. O, hasımlarımızın bu kaba deyimini bile kullanmaya kadar gitmiştir.

Engels şunları öneriyordu: (1) genel olarak devletten sözetmemek; (2) bu sözcük yerine, "komün" sözcüğünü kullanmak; (3) Engels'in komünden (yani "proletarya diktatörlüğü"nden) sözederken, bunun, "sözcüğün asıl anlamıyla artık bir devlet olmadığını" söylemesine karşılık, Marx, bunlar hakkında *tek sözcük* söylemez, *tersine*, "komünist toplumda *geleceğin devleti*"nden!! bile sözeder. (*Neue Zeit*, IX.1. s. 573.)

İlk bakışta insan, alelade bir çelişki bulunduğu, bir karışıklık ya da görüş ayrılığı sözkonusu olduğu izlenimine kapılabilir! Ama, yalnızca ilk bakışta!

İşte Marx'ın mektubunda (bu sorunla ilgili) çok önemli olan pasajın tam metni:

"“Bugünkü toplum”, ortaçağ unsurlarından çok ya da az arınmış, her ülkeye özgü tarihsel gelişmeyle çok ya da az değişikliğe uğratılmış, çok ya da az gelişmiş bütün uygar ülkelerde varolan kapitalist toplumdur. Buna karşılık "bugünkü devlet" ise, sınırlar aşıldıkça değişir. Devlet, Prusya-Almanya imparatorluğunda, İsviçre'de olduğundan farklıdır; İngiltere'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğundan farklıdır. Dolayısıyla "bugünkü devlet", bir kurgudur.

"Bununla birlikte, çeşitli uygar ülkelerin çeşitli devletlerinin, biçimlerinin çeşitliliğine karşın, şu ortak yanları vardır ki, kapitalist gelişme dereceleri farklı olsa da, hepsi modern burjuva toplum temeline dayanırlar. Bu nedenle, bunların bazı ortak özsel nitelikleri vardır. Bu anlamda, "bugünkü devlet"ten, bugünkü kökü olan burjuva toplumun artık varolmayacağı gelecekle karşıtlık içinde sözedilebilir.

"Bu durumda, şu soru çıkıyor ortaya: *Komünist bir toplumda devlet,* ne gibi bir dönüşüme uğrayacaktır? Başka bir deyişle, *devletin bugünkü işlevleriyle benzeşen hangi toplumsal işlevler kalacaktır*? Bu soru, ancak bilimsel olarak yanıtlanabilir ve "halk" sözcüğü ile "devlet" sözcüğünün binbir kombinasyonu da bulunsa bir arpa boyu yol alınmaz. N. B.

"Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yeralır. Buna politik alanda bir geçiş dönemi tekabül eder ve bu dönemde devlet, *proletaryanın devrimci diktatörlüğünden* [altı Marx tarafından çizilmiştir] başka bir biçim alamaz.

"Oysa program ne bununla ne de *gelecekteki*

komünist toplumun devlet sistemiyle ilgilenmektedir."

> Açıktır ki bu, bir azarlamadır; bu, aşağıdaki tümceden de anlaşılıyor: Program eski demokratik nakaratla "meşgul olabilir", ama proletaryanın devrimci diktatörlüğü ve komünist toplumda devlet sorunuyla *ilgilenmemelidir*...

"Programın politik talepleri, herkesin bildiği eski demokratik teraneden daha fazlasını içermiyor: genel oy hakkı, doğrudan yasama, halk adaleti, halk milisi vb.. Bunlar yalnızca burjuva Halk Partisinin, Barış ve Özgürlük Ligasının yansılarıdır." (s. 573.*)

(Marx'a göre, bu istemler, Alman devletinin sınırları içinde değil, ama başkalarında, İsviçre'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde şimdiden "gerçekleşmiştir". Bu istemlerin, ancak *demokratik bir cumhuriyette* yeri olabilirdi. Program, Louis-Philippe ve Louis-Napoléon zamanında, Fransız işçilerinin programlarında yaptıkları gibi, cumhuriyet istememektedir, bu, Almanya'da olanaksızdır. Bundan ötürü askerî despotik yönetimden, ancak demokratik bir cumhuriyette yerinde olabilecek şeyler istemenin bir anlamı yok... vülger demokratlar bile "polisin izin verdiği ve mantığın izin vermediği sınırlar içine hapsedilmiş bu türden demokrasiciliğin yüz kat üstündedir".)

Çok iyi (ve çok önemli)

Marx, bu sözleriyle, denebilir ki, kautskiciliğin bütün bayağılığını önceden görebilmiştir: Demokratik barış ile emperyalizmin, demokrasi ile monarşinin vb. bağdaşmazlığı boğuntuya getirildiği ya da gölgede bırakıldığı için ancak ger-

* Bkz: Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi, s. 39.

çeği süsleyip güzelleştirmeye yarayan bir sürü güzel şeyler hakkında tatlı maval.

Demek ki, proletarya diktatörlüğü, bir "politik geçiş dönemi"dir; açıktır ki *bu dönemin devleti* de devlet ile devletsizlik arasında bir geçiştir; yani "sözcüğün tam anlamıyla bir devlet değildir". Bu bakımdan, Marx ile Engels arasında bu sorunda hiçbir görüş ayrılığı kesinlikle yoktur.

Ama Marx "komünist toplumdaki geleceğin devleti"nden sözetmeye devam ediyor!! Demek ki, "komünist toplumda" bile bir devlet olacaktır!! Burada bir çelişki yok mudur? Hayır. ||

I. — Kapitalist toplumda sözcüğün asıl anlamıyla devlet. — Burjuvazi devlete muhtaç.

II.— Geçiş (proletarya diktatörlüğü). Geçiş tipi devlet (artık sözcüğün asıl anlamında bir devlet değildir). — Proletarya devlete muhtaç.

III.— Komünist toplum: devletin yokolmaya yüztutması. — Devlete gerek kalmadı. Yok oluyor.

Mantıksal sonuç ve kesin açıklık!!

Başka, bir deyişle:

133. sayfanın kenarına bak

I. — Demokrasi genel kural niteliği taşımaz, hiçbir zaman tam değildir.

II. — Hemen hemen tam demokrasi, ancak burjuvazinin direnmesinin *bastırılmasıyla* sınırlanmış.

III. – Gerçekten tam demokrasi, ki bu, alışkanlık halini alıyor ve *dolayısıyla* yokolmaya yüztutuyor.

Tam demokrasi hiçbir demokrasiyle, demokrasinin hiçbir çeşidiyle özdeş değildir.

I. Yalnızca zenginler için ve proletaryanın küçük bir katmanı için demokrasi. [Yoksullar onun kapsamına girmez!]

II. — Yoksullar için, nüfusun 9/10'u için demokrasi, zenginlerin direnmesinin zorla bastırılması.

III. — Alışkanlık halini alan ve dolayısıyla yokolmaya yüztutan "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" ilkesini uygulayan tam demokrasi.

Devlet sorunu, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde geleceğin toplumunun bir *ekonomik* tahlilinin yapıldığı başlıca pasajlarından birinde de ele alınmaktadır.

Marx, burada (s. 565-567), Lassalle'ın "tüm emek üretileri" fikrini eleştiriyor, yıpranmış olan üretim araçlarının yenilenmesi için fonların, ihtiyat fonunun, yönetim, okullar, sağlık kurumları vb. için ayrılması gereken fonların gereğini belirtiyor, *ve şöyle devam ediyor*:

"Burada, kendi temelleri üzerinde *gelişmiş* değil, tersine, kapitalist toplumdan *çıkmış* komü- N. B.
nist bir toplum sözkonusudur; dolayısıyla, ekonomik, ahlaki, entelektüel olarak, her bakımdan, hâlâ bağrından çıktığı eski toplumun damgasını taşır. Buna uygun olarak, bireysel üretici topluma ne verdiyse onu —çıkarmalar yapıldık- N. B.
tan sonra— geri alır. Onun topluma verdiği, bireysel emeğinin miktarıdır. Örneğin toplumsal emek-günü, bireysel emek-saatleri toplamından oluşur; bireysel üreticinin bireysel emek-zamanı, böylece, onun toplumsal emek-gününe yaptığı katkıyı, ordaki payını oluşturur. Toplum ona, şu kadar emek verdiğini saptayan bir sertifika verir (bunda ortak fon için harcanmış olan emek düşülür) ve, bu sertifika ile, toplumun tüketim maddeleri stoğundan kendi emek miktarına eşit maliyette bir miktar alır. Topluma bir biçimde sunmuş olduğu emek miktarını, başka bir biçimde ondan geri alır." (s. 566.)

"... bireylerin mülkiyetine bireysel tüketim maddelerinden başka hiçbir şey de geçemez. Ama bu maddelerin bireysel üreticiler arasında bölüşümünü yöneten ilke, eşdeğer metaların değişimini yöneten ilkeyle aynıdır: Bir biçimdeki belirli bir miktar emek, başka bir biçimdeki aynı

miktar emekle değişilir." (s. 567.)

Bu eşit hak, *eşitsizliği*, var olan eşitsizliği, insanlar arasındaki *eşitsizliği* varsayar, çünkü biri güçlüdür, öteki zayıftır, vb. (bireyler "eşit olsalardı, ayrı ayrı bireyler olmazlardı") (s. 567), biri ötekinden daha çok alacaktır.

"Ama bu gibi kusurlar uzun ve sancılı bir doğumdan sonra kapitalist toplumdan çıkıp geldiği biçimiyle komünist toplumun birinci aşamasında kaçınılmazdır. Hak, hiçbir zaman, toplumun ekonomik yapısının ve ona tekabül eden kültürel gelişmesinin üstüne çıkamaz.

Demek ki:

I
Uzun ve sancılı doğum.

II
Komünist toplumun birinci aşaması.

III
Komünist toplumun daha yüksek aşaması.

Komünist toplumun *daha yüksek* bir aşamasında, bireylerin işbölümüne köleleştirici bağımlılıkları ve bu arada zihinsel emek ile bedensel emek arasındaki karşıtlık sona erdiği zaman; emek artık yalnızca bir geçim aracı değil, ama kendisi yaşamsal gereksinim olduğu zaman; bireylerin çok-yönlü gelişmeleri, üretken güçlerini de artırdığı ve kooperatif zenginliğin bütün kaynakları gürül gürül fışkırdığı zaman — ancak o zaman, **burjuva hukukunun dar** ufukları tümüyle aşılabilir ve toplum, bayraklarının üstüne şunu yazabilir: "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre!"" (s. 567.)

N. B.

Demek ki, burada, komünist toplumun iki aşaması, açık, net, belirli bir biçimde ayırdedilmektedir.

Alt aşama ("birincisi"), tüketim nesnelerinin, herkesin topluma sunduğu emek *miktarına* "orantılı olarak" üleştirilmesi. Bölüşümde eşitsizlik, henüz çok büyüktür. "Burjuva hukukunun dar ufku" *henüz tam olarak* aşılmış *değildir.* Bu, *N.B.*!! (yarı-burjuva) hukukuyla (yarı-

Bu da zorlamanın bir biçimidir: "çalışmayan yemez."

burjuva) devlet de henüz tamamen ortadan kalkmış değildir. Bu, *Notabene*!! — N. B.

"*Yukarı*" aşama: "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre". Bu ne zaman olanaklıdır? 1º Zihinsel emek ile bedensel emek arasındaki çelişki ortadan kalktığı zaman; 2º *çalışma, birincil yaşamsal gereksinim* haline geldiği zaman (*N.B.*: Çalışma alışkanlığı herhangi bir zorlanma gerektirmeden kural halini alıyor!); 3º üretici güçler büyük bir büyüme gösterdikleri zaman, vb. Açıktır ki, devletin *tam olarak* yokolmaya yüztutuşu ancak bu yüksek aşamada olanaklıdır. Bu, *N.B.*.

Çalışma bir gereksinme olmuştur ve her türlü zorlama dışındadır

Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi,
Sol Yayınları, Ankara 2002, s. 92-102

DİKTATÖRLÜK SORUNUNUN TARİHİNE KATKI

PROLETARYA diktatörlüğü sorunu, bütün kapitalist ülkelerdeki modern işçi hareketinin esas sorunudur. Bu sorunu iyice aydınlatmak için, tarihini bilmek zorunludur. Uluslararası ölçüde, genel olarak devrimci diktatörlük ve özel olarak da proletarya diktatörlüğü öğretisi, devrimci sosyalizm öğretisi ile ve daha özel bir biçimde marksizm öğretisi ile örtüşür. Sonra —ve en önemlisi de elbette budur— ezilen ve sömürülen sınıfın sömürücülere karşı bütün devrimlerinin tarihi, bizim diktatörlük sorunu üzerindeki başlıca bilgi ve eğitim kaynağımızdır. Zaferi kazanmak için her devrimci sınıfın diktatörlüğü zorunluluğunu kavramamış kimse devrimler tarihinden hiçbir şey kavramamış ya da bu alanda hiçbir şey öğrenmek istemeyen biridir.

Rusya planında, teorik bakımdan söylemek gerekirse, 1902-1903'te *Zarya* ve *İskra* yazıkurulu tarafından, ya da daha doğrusu, G. Plehanov tarafından hazırlanmış, sonra bu

yazıkurulu tarafından değiştirilmiş, düzeltilmiş ve onanmış bulunan Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi programı, çok özel bir önem taşır. Proletarya diktatörlüğü sorunu, bu programda, hem de Bernstein'a karşı, oportünizme karşı savaşım ile bağlılık içinde, duruluk ve açıklık ile konmuş bulunmaktadır. Ama en büyük önemi, elbette devrim deneyimi, yani Rusya'da, 1905 deneyimini taşımasıdır.

1905 yılının son üç ayı —ekim, kasım ve aralık— son derece zorlu ve geniş devrimci bir yığın savaşımı dönemi, en güçlü iki savaşım silahının: siyasal yığın grevi ile silahlı ayaklanmanın zamandaş kullanımı ile belirlenen bir dönem oldu. (Parantez içinde belirtelim ki, daha 1905 *Mayıs*ında, bolşevik kongre, "Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üçüncü kongresi", "proletaryanın silahlı ayaklanma yoluyla otokrasiye karşı doğrudan savaşım için örgütlenmesi"ni, "partinin en önemli ve en ivedi görevlerinden biri" olarak görüyor ve tüm parti örgütlerini "ayaklanmanın başında ve ayaklanma süresince büyük bir önem taşıyabilecek siyasal yığın grevlerinin rolünü irdelemek" ile görevlendiriyordu.)[70]

Dünya tarihinde ilk kez olarak, devrimci savaşım öyle bir gelişme derecesine ve öyle bir güce erişti ki, silahlı ayaklanma, yığın grevi ile, proletaryanın bu özgül silahı ile örtüştü. Bu deneyimin, *tüm* proleter devrimler için uluslararası bir anlam taşıdığı açıktır. Ve bolşevikler, iktisadi yönleri içinde olduğu kadar siyasal yönleri içinde de, bu deneyimi çok büyük bir ilgi ve çok büyük bir özenle irdelediler. İktisadi ve siyasal 1905 grevleri, bunlar arasında varolan ilişkiler, grevci savaşımın o zaman dünyada ilk kez olarak erişmiş bulunduğu gelişme derecesi ile ilgili aylık verilerin tahlili üzerine dikkati çekeceğim; bu tahlil 1910 ya da 1911'de *Prosveşçenye* dergisinde benim tarafımdan yayınlanmış ve, özet bir biçim altında, o çağın yurtdışı bolşevik basınında aktarılmıştır.[71]

Yığın grevleri ve silahlı ayaklanmalar, devrimci iktidar ve diktatörlük sorununu gündeme kendiliklerinden koyuyorlardı, çünkü bu savaşım biçimleri, kaçınılmaz olarak, ilkin

yerel ölçekte, eski yetkelerin (otoritelerin) işbaşından atılmasına, iktidarın proletarya ve devrimci sınıflar tarafından alınmasına, toprak sahiplerinin kovulmasına, bazan fabrikaların işgaline, vb., vb. yolaçıyorlardı. Bu dönemdeki devrimci yığın savaşımı, *işçi temsilcileri sovyetleri* gibi dünya tarihinde o zamana değin hiç görülmemiş örgütleri, sonra da asker temsilcileri sovyetlerini, köylü komitelerini vb. ortaya çıkardı. Bugün bütün ülkelerdeki bilinçli işçileri düşündüren temel sorunların (Sovyetler iktidarı ve proletarya diktatörlüğü), kendilerini 1905 sonlarında pratik içinde koymuş bulundukları görüldü. Devrimci proletarya ve tahrif edilmemiş marksizmin Rosa Luxemburg gibi önemli temsilcileri, bu yaşanmış deneyimin önemini her ne kadar kavradılar ve, toplantılarda ve basında, bu deneyimin eleştirel tahlilini her ne kadar yaptılarsa da, resmî ve sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin, içlerinde reformistler ve gelecekteki "kautskiciler", "Longuet'ciler", Amerika'daki Hillquit yandaşları bulunan resmî temsilcilerinin büyük çoğunluğu, bu deneyimin anlamını kavramak ve *devrimci* ödevlerini yerine getirmekte, yani bu deneyimin öğrettiklerinin irdeleme ve propagandasına girişmekte, son derece yeteneksiz göründüler.

Rusya'da, 1905 Aralık ayaklanmasının yenilgiye uğramasından hemen sonra, bolşevikler ve menşevikler bu deneyimin bilançosunu çıkardılar. Bu çalışma, 1906 Nisanında, Stockholm'de, biçimsel olarak birleşen bolşevikler ile menşeviklerin temsil edildikleri "Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi birleşme kongresi" denilen kongrenin toplanmasıyla özellikle hızlandırıldı. Bu kongrenin hazırlanması, her iki bölüntü tarafından da çok büyük bir çaba ile sürdürülmüştü. Kongreden önce, 1906 başlarında her iki bölüntü ve bütün önemli sorunlar üzerindeki kendi karar tasarılarını yayınlamış bulunuyorlardı. Benim *Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Birleşme Kongresi Üzerine Rapor* (Petersburg işçilerine mektup), Moskova 1906 broşürümde (hemen yarısı her iki bölüntünün karar tasarıları ve kongre tarafından kabul edilen kararlar metinleri ile dolu 110 sayfa) aktarılmış bulunan bu

tasarılar, sorunun o dönemdeki kendini koyuş biçimini öğrenmek için en önemli belgeleri oluştururlar.

Sovyetlerin anlamı üzerindeki tartışmalar, daha o sırada diktatörlük sorununa bağlanıyordu. Daha 1905 Ekim devriminden *önce*, bolşevikler diktatörlük sorununu koymuşlardı (şu broşürüme bakınız: *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, Cenevre, Temmuz 1905, *12 Yılda* adlı derleme içinde yeniden yayınlanmıştır). Menşevikler "diktatörlük" sloganı karşısında olumsuz bir tutum takınıyorlardı. Bolşevikler ise, bolşeviklerin karar tasarısının harfi harfine gösterdiği gibi, işçi temsilcileri sovyetlerinin, "*gerçekte yeni devrimci iktidarın çekirdeğini oluşturdukları*"nı belirtiyorlardı ("Rapor"un 92. sayfasına bakınız). Menşevikler, sovyetlerin önemini kabul ediyorlardı, "kuruluşlarına katkıda bulunmak" için birliktiler, vb., ama onları devrimci iktidar çekirdeği olarak görmüyor, genel olarak bu ya da benzer tipte bir "yeni devrimci iktidar"dan sözetmiyor, diktatörlük sloganını kesinlikle yadsıyorlardı. Menşevikler ile *bütün* güncel anlaşmazlıklarımızın, daha o zamandan sorunu bu koyuş biçimi içinde tohum olarak varolduklarını görmek güç değil. Menşeviklerin (Rus ya da, kautskiciler, Longuet'ciler, vb. gibi öbür menşeviklerin), sorunu koyuş biçimleri ile, proletarya diktatörlüğünü söze gelince kabul eden, *ama gerçekte devrim kavramının ta kendisinde özsel ve temel olarak varolan her şeyi yadsıyan* reformistler ya da oportünistler olarak ortaya çıktıklarını görmek de güç değil.

Daha 1905 devriminden önce, sözü geçen *İki Taktik* broşüründe, beni "devrim kavramı yerine, yavaş yavaş diktatörlük kavramını geçirmiş bulunmak" (*12 Yılda*, s. 459) ile suçlayan menşeviklerin uslamlamasını tahlil ediyordum. Menşeviklerin, bu suçlamanın ta kendisi ile, oportünizmlerini, liberal burjuvazinin küçük memurları, proletarya içinde liberal burjuvazi etkisinin yayıcıları olma yolundaki kendi gerçek siyasal niteliklerini gösterdiklerini ayrıntılı bir biçimde tanıtlıyordum. Anayasacı-kralcı olarak kalmış Rus liberalleri örneğini göstererek, devrim sözgötürmez bir güç du-

rumuna gelince, düşmanları onu "tanıma"ya başlarlar, diyordum (1905 yazında). Bugün, 1920'de, Almanya ve İtalya'da, liberal burjuvaların, ya da hiç değilse aralarından en kültürlü ve en kurnaz olanların, "devrimi tanıma"ya adamakıllı hazır oldukları eklenebilirdi. Ama devrimi "tanıyarak" ve aynı zamanda belirli bir sınıfın (ya da belirli sınıfların) *diktatörlüğünü* kabul etmeyi yadsıyarak, eski Rus liberal ve menşevikleri ile bugünkü Alman ve İtalyan liberalleri, Turati ve Kautsky yandaşları, *reformizm*lerini ve devrimci olma bakımından bütünsel yeteneksizliklerini ortaya koyuyorlar.

Gerçekten, devrim, artık kesin, sözgötürmez bir güç durumuna geldiği zaman, liberaller bile onu "tanıdıkları" zaman, yönetici sınıflar ezilen yığınların yenilmez gücünü yalnızca saptamakla kalmadıkları, ama duydukları zaman, *tüm sorun* —teorisyenler için olduğu kadar, siyaseti pratik olarak yöneten kişiler için de—, *devrimci bir sınıf açısından sıkı sıkıya tamamlamaya* dayanır. Oysa, "diktatörlük" kavramı olmaksızın, bu belgin tanımı bir sınıf açısından vermek *olanaksızdır*. Diktatörlük hazırlığı olmaksızın, *gerçekte* devrimci olmak olanaksızdır. Menşevikler 1905'te bu doğruyu anlamıyorlardı, Komünist Enternasyonalin sert "koşullar"ından çok korkan İtalyan, Alman, Fransız sosyalistleri ve öbür sosyalistler, 1920'de bu doğruyu anlamıyorlar; diktatörlüğü *söze gelince* tanımakta yetenekli, ama onu *gerçekte hazırlamakta* yeteneksiz kişiler bu doğrudan çok korkuyorlar. Bu nedenle, Marx'ın görüşlerinin, Rus menşeviklerini yanıtlamak için 1905 Temmuzunda tarafımdan yayınlanmış bulunan, ama 1920 Batı Avrupa menşeviklerine de uyan tahlilini, burada bütün ayrıntıları ile yinelemek sırasız olmayacak (gazete başlıkları, vb. yerine, menşeviklerin mi, yoksa bolşeviklerin mi sözkonusu olduğunu belirtmekle yetiniyorum):

"Mehring, Marx'ın 1848'de *Neue Rheinische Zeitung*'da yayınlattığı makalelerine ilişkin notlarında, burjuva yazınının, bu gazeteye, başka eleştiriler arasında, bir de şu eleştiriyi yönelttiğini anlatır. *Neue Rheinische Zeitung*, "demokra-

siyi gerçekleştirmenin tek aracı olarak görülen diktatörlüğün hemen kurulmasını" istemiş. (Marx, Nachlass,* c. III. s. 53.) Sıradan burjuva açısından, diktatörlük ve demokrasi kavramları birbirlerini dıştalarlar. Sınıf savaşımı teorisini anlamayan, siyasal alanda burjuvazinin çeşitli çevre ve zümrelerinin küçük bir çekişmesinden başka bir şey görmemeye alışmış bulunan burjuva, diktatörlük denince, tüm demokratik özgürlük ve inancaların kaldırılmasını, keyfe bağlı yönetimi, diktatörün kişisel çıkarına göre iktidarın her türlü kötüye kullanılmasını düşünür. Gerçeklikte, bolşeviklerin "diktatörlük" sloganını yeğlemelerini, Lenin'in "talihini çılgınca denemek istemesi" (*İskra*, n° 103, s. 3, sütun 2) olgusu ile açıklayan menşeviklerimizde de, bu sıradan burjuva anlayışı görülür. Menşeviklere, kişisel diktatörlük kavramına karşıt olarak sınıf diktatörlüğü kavramını, ve sosyalist diktatörlüğe karşıt olarak da demokratik diktatörlüğün görevlerini açıklamak için, *Neue Rheinische Zeitung*'un görüşleri üzerinde durmamız yararsız olmayacak.

Bu gazete 14 Eylül 1848'de şöyle yazıyordu: "Devletin her geçici örgütlenmesi, bir devrimden sonra, bir diktatörlük ve gözüpek bir diktatörlük gerektirir. Baştan beri, Camphausen'i (18 Mart 1848'den sonra, bakanlar kurulu başkanı), diktatörce davranmamış, eski kurumları hemen ortadan kaldırıp, döküntülerini süpürmemiş olmakla kınadık. Ve işte bay Camphausen anayasal düşler kurduğu sırada, yenik parti (yani gerici parti) bürokrasi ve ordu içindeki konumlarını pekiştiriyor, hatta şurada burada açık savaşıma girmeye cesaret ediyordu."[72]

Bu sözler, der Mehring haklı olarak, *Neue Rheinische Zeitung*'un Camphausen hükümeti üzerindeki uzun makalelerinde ayrıntılı olarak açındırdığı şeyleri, birkaç tümce içinde özetliyor. Marx'ın bu sözleri bize ne öğretir? Geçici devrimci hükümetin diktatörce davranması *gerektiğini* (diktatörlük sloganına karşı duydukları kutsal korkular içinde, menşeviklerin kesin olarak anlamayacakları formül); bu dik-

* Marx, *Yazınsal Kalıt*. —ç.

tatörlüğün görevinin, eski kurumların kalıntılarını ortadan kaldırmak olduğunu (Rus Sosyal-Demokrat (Bolşevik) İşçi Partisi III. kongre kararında, karşı-devrim ile savaşım üzerine açıkça belirtilmiş, ve yukarda gösterdiğimiz gibi, menşeviklerin kararında da sözü edilmemiş bulunan şeyin ta kendisidir bu). Ensonu, üçüncü olarak, bu sözlerden, Marx'ın burjuva demokratları devrim ve açık iç savaş döneminde "anayasal yanılgı"ları yüzünden kınadığı sonucu çıkar. Bu sözlerin anlamı, *Neue Rheinische Zeitung*'un 6 Haziran 1848 günlü makalesinde çok açık bir biçiminde belirir. Marx şöyle yazıyordu:

"Kurucu halk meclisinin, her şeyden önce etkin, devrimci planda etkin bir meclis olması gerekir. Oysa Frankfurt meclisi, kendini parlamentarizm üzerine skolastik tartışmalara veriyor ve hükümetin istediği gibi davranmasına gözyumuyor. Kabul edelim ki, bu bilgin konsil,* uzunboylu düşünüp taşındıktan sonra, gündemlerin en iyisi ile anayasaların en iyisini hazırlama başarısını göstersin. Eğer Alman hükümetleri o anda süngüyü gündeme koymuş bulunuyorlarsa, gündemlerin en iyisi ile anayasaların en iyisi ne işimize yarayacak?"[73]

"Diktatörlük sloganının anlamı bu...

"Halkların büyük yaşam sorunları, yalnızca güç aracıyla çözülürler. Güce, iç savaşa, genellikle ilk olarak gerici sınıfların kendileri başvururlar, Rus otokrasisinin yaptığı ve 9 Ocaktan bu yana, her yerde ve her zaman, sistemli olarak ve şaşmadan yapmakta devam ettiği gibi, "süngüyü gündeme [ilk olarak gerici sınıfların kendileri —*ç.*] koyarlar". Böyle bir durumun ortaya çıktığı, süngünün gerçekten siyasal gündemin başında bulunduğu sırada, ayaklanmanın zorunlu ve ivedi bir duruma geldiği bir sırada, anayasal düşler ve parlamentarizm üzerindeki skolastik tartışmalar, burjuva devrim dönekliğini maskelemekten, burjuvazinin devrimi 'kendi başına bıraktığını' gizlemekten başka bir şeye yaramazlar. O zaman gerçekten devrimci sınıfın ileri süreceği

* Din bilginleri meclisi. —*ç.*

tek slogan, diktatörlük sloganıdır."[74]

Bolşevikler 1905 Ekim devriminden önce diktatörlük üzerine böyle düşünüyorlardı.

Bu devrim deneyiminden sonra, diktatörlük sorununu, *Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri*, Petersburg 1906 (broşüre 28 Mart 1906 tarihi atılmıştır) broşürü içinde tahlil etme zorunda kaldım. Yalnızca kadetlerin mi, yoksa menşeviklerin mi sözkonusu olduklarını bildirmek üzere birçok özel adı kaldırdığımı belirterek, bu tahlilin en önemli kanıtlarını aktaracağım. Genel olarak, broşür, kadetleri ve, kısmen de, yarı-kadet, yarı-menşevik, partisiz liberalleri hedef alır. Ama gerçekte, diktatörlük üzerine söylenmiş bulunan her şey, bu sorunlar üzerinde her adımda kadetlerin konumları üzerine koyan menşeviklere de uygun düşer.

"Moskova'da yaylım ateş gürültüsü dindiği, asker ve polis diktatörlüğü kendini öfkeli aşırılıklara verdiği, yığınlara karşı uygulanan idamlar ve kandökücülüklerin tüm Rusya'da birbirini kovaladığı sırada, kadet basın sol zorbalığa karşı, devrimci partilerin grev komitelerine karşı sesini yükseltiyordu. Bilimlerinden, Dubasov'lar hesabına yarar sağlayan kadet profesörler, "diktatörlük" sözcüğünü "pekiştirilmiş güvenlik" sözcüğüne çevirecek kadar ileri gidiyorlardı. "Bilim adamlarını", devrimci savaşımı gözden düşürmek için, kendi kolej Latincelerini bile bozuyorlardı. Bunu hiç unutmayın —kadet baylar—, diktatörlük, yasaya değil, güce dayanan sınırsız iktidar anlamına gelir. İç savaş sırasında, her utkun iktidar ancak diktatörce olabilir. Ama azınlığın çoğunluğuk üzerinde diktatörlüğü, bir polis kliğinin halk üzerinde diktatörlüğü olabildiği gibi, halkın büyük çoğunluğunun bir avuç baskıcı, soyguncu ve halk iktidarı kapkaççısı üzerinde diktatörlüğü de olabilir. Bilimsel "diktatörlük" kavramını kabaca bozmaları ile, en yasadışı ve en alçak sağ zorbalığın zincirlerinden boşandığı sırada sol zorbalığa karşı hoşnutsuzluk haykırışları ile, kadet baylar, sıkı bir savaşım içinde "uzlaşıcılar"ın konumunun ne olduğunu açıkça gösterdiler. Savaşım canlanınca, "uzlaşıcı", korkakça saklanır.

Devrimci halk yenince (17 Ekim), "uzlaşıcı" ininden çıkar, üstünlüklerini kurum satarak ortaya serer, bir söz sefihliği içinde gemi adamakıllı azıya alır ve çılgınca ulur: ne "şanlı" siyasal grev! Karşı-devrim üstün gelince, "uzlaşıcı", bu kez ikiyüzlü yüreklendirme ve uyarmaları ile yenikleri bunaltmaya başlar. Başarı kazanmış grev "şanlı" idi. Yenik grevler, kıyacı, yabanıl, sağduyuya aykırı, anarşist idiler. Yenik ayaklanma, bir çılgınlık, kör güçlerin bir zincirlerinden boşanması, barbarlık, saçmalık idi. Kısacası, "uzlaşıcı"nın siyasal bilinç ve siyasal anlayışı, bugün en güçlü olan karşısında yerlere kapanmaya, savaşan kişilerin bacaklarına atılmaya, kamplardan bazan birini, bazan öbürünü engellemeye, savaşımı güçten düşürmeye, özgürlüğü için umutsuzca savaşan halkın devrimci bilincini köreltmeye dayanır."[75]

Devam edelim. Diktatörlüğe ilişkin olarak bay R. Blank'a yönelttiğim açıklamaları anımsatmak pek yerinde olacak. R. Blank, 1906'da, resmen partisiz ama gerçeklikte menşevik bir gazetede, menşeviklerin, "Rus sosyal-demokrasisini, başında büyük Almanya Sosyal-Demokrat Partisinin bulunduğu, uluslararası sosyal-demokrasi yoluna sokmaya çalışmak"la övdüğü görüşlerini sergiliyordu.

Bir başka deyişle, tıpkı kadetler gibi, R. Blank da, akılsız, marksist-olmayan, başkaldırıcı vb. devrimciler olan bolşeviklerin karşısına, Alman sosyal-demokrasisi ile bir tuttuğu "akıllı" menşevikleri koyuyordu. Bütün ülkelerde, bolşeviklerin "çılgınlık"ına karşı akıllı sosyalistler olan reformistlerin, oportünistlerin, kautskicilerin, Longuet'cilerin değerini öven, uluslararası sosyal-liberaller, pasifistler vb. eğiliminin beylik bir yöntemidir bu.

Bay R. Blank'a, 1906 broşüründe işte bu biçimde yanıt veriyordum:

"Bay Blank, Rus devriminin iki dönemini karşı karşıya getiriyor: birincisi, yaklaşık olarak 1905 Ekim-Aralık aylarını kapsıyor. Devrimci kargaşalık dönemidir bu. İkincisi de, kadetlerin Duma seçimlerindeki zaferler dönemi, ya da hatta, eğer öncelememize izin verilirse, kadetler Duması döne-

mi olarak niteleyebileceğimiz güncel dönem.

"Bay Blank, bu dönem üzerine, onun düşünce ve bilgeliğe dönüşü gösterdiğini, ve bilinçli, birlikli, sistematik bir etkinlikten yeniden sözaçmanın olanaklı olduğunu söylüyor. Bay Blank, birinci dönemi, tersine, teori ile pratik arasındaki ayrılık ile belirlendiriyor. Bütün sosyal-demokrat ilke ve görüşler yokolmuş, Rus sosyal-demokrasisi kurucuları tarafından her zaman öğütlenen taktikler unutulmuş ve sosyal-demokrat dünya görüşünün temelleri tamamen sarsılmıştır.

Bay Blank'ın bu temel olumlaması, salt biçimsel bir niteliğe sahip. Tüm marksist teori, devrimci kargaşalık döneminin "pratiği" ile uyumsuzluk içinde bulunuyor.

Bu gerçekten böyle mi? Marksist teorinin ilk ve özsel "temel"i nedir? Şu: çağdaş toplumda, sonuna değin, devrimci tek sınıf ve, dolayısıyla, her devrimin öncüsü olan sınıf, proletaryadır. Şu soru sorulabilir: devrimci kargaşalık, sosyal-demokrat dünya görüşünün bu "temel"ini tamamen sarsmış mıdır? Tam tersine, onu en parlak biçimde doğrulamaktan başka bir şey yapmamıştır. Bu dönemin başlıca, ve başlangıçta hemen hemen tek *savaşçısı*, proletaryanın ta kendisi idi. Dünya tarihinde deyim yerindeyse ilk kez olaraktır ki, burjuva devrim, en ileri kapitalist ülkelerde bile bilinmeyen salt proleter bir savaşım silahına: siyasal yığın grevine, geniş bir ölçek üzerinde başvurmakla belirlendi. Struve'ler ve Blank'lar Buligin Dumasına katılmaya çağırdıkları, kadet profesörler, öğrencileri yalnızca dersleri ile yetinmeye çağırdıkları bir sırada, proletarya, savaşıma, doğrudan doğruya devrimci bir savaşıma girişti. Kendi proleter savaşım silahı ile, proletarya, Rusya'ya, o zamandan beri bozmak, budamak ve güdükleştirmekten başka bir şey yapılmayan tüm bu "anayasa"yı —eğer böyle denebilirse— kazandırdı. Proletarya, 1905 Ekiminde, *altı ay önce*, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi *Bolşevik* III. kongresinin, siyasal yığın grevi ile ayaklanmayı birleştirmenin önemi üzerine dikkati özel olarak çeken kararının sözettiği taktik savaşım aracını uyguladı; ve tüm "devrimci kargaşalık" dönemini, 1905'in tüm son üç ayı-

nı, işte bu birleştirmenin ta kendisi belirler. Böylece, bizim küçük-burjuva ideoloğumuz, gerçekliği en küstahça, en açık bir biçimde bozmuştur. Marksist teori ile "devrimci kargaşalık"ın pratik deneyimi arasında bir ayrılığa tanıklık eden bir tek olgu göstermemiş, "bütün sosyal-demokrat ilke ve fikirler"in, "sosyal-demokrat dünya görüşünün tüm temelleri"nin parlak bir doğrulamasını vermiş bulunan bu kargaşalığın özsel özelliğini gizlemeye kalkışmıştır.

Gene de bay Blank'ı, bu "kargaşalık" dönemi boyunca marksist ilke ve fikirlerin yokoldukları yolundaki şaşılacak derecede yanlış kanıyı benimsemeye götüren gerçek dürtü nedir? Bu olgunun incelenmesi büyük bir yarar sağlar: bize küçük-burjuva anlayışını siyasal alandaki gerçek doğasını bir kez daha gösterir.

"Devrimci kargaşalık" dönemi ile güncel dönem, "kadetler" dönemi arasındaki fark, çeşitli siyasal eylem araçları bakımından, halkın çeşitli tarihsel yaratma yöntemleri bakımından, başlıca neye dayanır? İlkin ve özellikle, "kargaşalık" dönemi boyunca, siyasal yaşamın öbür dönemlerinde bilinmeyen özel yöntemlerin uygulanmış olmasına, işte bu yöntemlerin en önemlileri: 1° hukuksal olmayan yoldan elde edilmiş, ne yasa, ne de kısıtlama tanıyan *siyasal özgürlüğün halk tarafından "fethi"* (üniversitelerde de olsa, toplanma özgürlüğü, basın, haberleşme, kongre, vb. özgürlüğü); 2° yeni *devrimci iktidar* organları kurulması: işçi, asker, demiryolcu, köylü temsilcileri sovyetleri, kentlerde ve kırlarda yeni yetkeler, vb., vb.. Halkın salt *devrimci* katmanları tarafından, her türlü yasallık ve tüm kurallar dışında, halkın kendiliğinden yaratması ürünü olarak, eski polis engellerinden kurtulmuş ya da kurtulmakta olan halkın etkinliklerinin dışavurumu olarak, salt devrimci yoldan kurulmuş organlar. Bu organlar, ensonu, embriyoner yapıları ve kendiliğinden, biçimsiz niteliklerine, bileşim ve işleyişlerinin gerileyip bozulmasına karşın, *iktidar* organları idiler. Örneğin, basımevlerini egemenliği altına alan (Petersburg'da) devrimci halkın haklarını kullanmasını engellemek isteyen polis memurları-

nı tutuklayan bu organlar (yeni iktidarın falanca organının daha güçsüz, ve eski iktidarın daha güçlü bulunduğu Petersburg'da bunun da örnekleri görüldü), iktidar olarak davranıyorlardı. Tüm halkı artık eski hükümete para verınemeye çağıran bu organlar, iktidar olarak davranıyorlardı. Hükümetin paralarına elkoyuyor (Güney demiryolcuları grev komitesi) ve bu paraları yeni halk hükümetinin gereksinmeleri için kullanıyorlardı; bu organlar, sözgötürmez bir biçimde, yeni bir halkçı, ya da eğer isterseniz, devrimci hükümetin çekirdekleri idiler. Siyasal ve toplumsal nitelikleri bakımından, bu hükümet, tohum durumunda, halkın devrimci öğelerinin diktatörlüğü idi; bu sizi şaşırtıyor mu, bay Blank ve bay Kisewetter? Siz bunda, burjuvalar için diktatörlüğün eşdeğeri olan "pekiştirilmiş güvenlik"i görmüyor musunuz? Bilimsel diktatörlük kavramı üzerine hiçbir fikriniz olmadığını, size daha önce söylemiştik. Birazdan size bu fikri vereceğiz, ama ilkin "devrimci kargaşalık" döneminin *üçüncü* eylem "yöntem"ini belirteceğiz: *halkı ezen kimselere karşı, halk tarafından zor kullanılması.*

Yukarda betimlenen iktidar organları, tohum durumunda, diktatörce idiler, çünkü bu iktidar, nereden gelirlerse gelsinler, başka *hiçbir* iktidar, *hiçbir* kural tanımıyordu. Sözcüğün en dar anlamında güce dayanan, yasadışı, sınırsız iktidar, diktatörlük işte budur. Ama yeni iktidarın dayandığı ve dayanmak istediği güç, ne bir avuç askerin elindeki süngü gücü, ne "polis komiserliği" gücü, ne para gücü, ne de eski kurumlardan herhangi birinin gücü idi. Hiçbiri değildi. Yeni iktidar organlarının elinde ne silah, ne para, ne de eski kurumlar vardı. Düşünebiliyor musunuz bay Blank ve bay Kisewetter, güçlerinin eski zor araçları ile hiçbir ilişkisi, eski iktidarın polis ve öbür organlarının bastırmasına karşı halkın pekiştirilmiş güvenliğinden başka bir "pekiştirilmiş güvenlik" ile hiçbir ilişkisi yoktu.

Öyleyse bu güç neye dayanıyordu? Halk yığınına dayanıyordu. İşte bu yeni iktidarı, daha önceki tüm eski iktidar organlarından *tepeden tırnağa* ayıran şey. Eski organlar, bir

azınlığın halk üzerindeki, işçiler ve köylüler yığını üzerindeki iktidar organları idiler. Yeni organlar ise, halkın, işçilerin ve köylülerin, bir azınlık üzerindeki, bir avuç polis baskıcısı üzerindeki, bir avuç soylu ve ayrıcalıklı memur üzerindeki iktidar organları idiler. Halkın *üzerindeki* diktatörlük ile devrimci *halk* diktatörlüğü arasındaki fark budur, bunu aklınızda iyi tutun bay Blank ve bay Kisewetter! Bir azınlığın diktatörlüğü olan eski iktidar kendini ancak polis önlemleri ile, halk yığınlarını iktidara katılmaktan uzaklaştırmak, iktidarı denetlemekten uzaklaştırmak ile ayakta tutabilirdi. Eski iktidar, yığınlardan sistemli olarak kuşkulanıyor, ışıktan korkuyor, varlığını yalanla sürdürüyordu. Büyük çoğunluğun diktatörlüğü olan yeni iktidar ise kendini ancak büyük yığına güven sayesinde, tüm yığını en özgür, en geniş ve en güçlü bir biçimde iktidara katılmaya çağırdığı için ayakta tutabilirdi ve tutabiliyordu. Saklı, gizli, buyruk altında, biçimsel hiçbir şey yok. İşçi misin? Rusya'yı bir avuç polis baskıcısının boyunduruğundan kurtarmak için savaşmak istiyor musun? Yoldaşımızsın. Hemen, beklemeden, seç temsilcini; istediğini seç, onu, işçi temisilcileri sovyetimizin, köylü komitemizin, asker vekilleri sovyetimizin vb., vb. eşit haklara sahip üyesi olarak seve seve ve sevinçle karşılayacağız. Aydınlıkta, yığınların gözü önünde davranan, yığınların katılabilecekleri, doğrudan doğruya yığınlardan çıkan bir iktidar, halk yığınlarının dolaysız ve aracısız organı, onların iradelerinin dışavurumudur bu. Böyle bir şeydi yeni iktidar, ya da daha doğrusu onun tohumu, çünkü eski iktidarın zaferi, yeni bitkinin genç filizlerini çok çabuk ezdi.

Bay Blank ve bay Kisewetter, belki "diktatörlük" ve "zor"un burada ne işleri olduğunu soracaksınız. Büyük yığının bir avuç kimseye karşı zor kullanma gereksinmesi mi var? Onmilyonlarca ve yüzmilyonlarca insan, binlerce, onbinlerce insan üzerinde diktatörlük uygulayabilir mi?

Proletarya teriminin kendileri için yeni bir anlamda ilk kez olarak kullanıldığını gören kimselerin genellikle sordukları sorudur bu. Polis iktidarı ve polis diktatörlüğünden baş-

ka bir şey görmemeye alışılmış. Polissiz bir iktidar, polis diktatörlüğü olmayan bir diktatörlük olabilmesi onlara garip görünüyor. Siz milyonlarca insanın, binlerce insana karşı zor kullanma gereksinmeleri olmadığını mı söylüyorsunuz? Yanılıyorsunuz, ve olayı kendi gelişmesi içinde dikkate almadığınız için yanılıyorsunuz. Yeni iktidarın gökten düşmediğini, ama eskisine koşut olarak, ona karşıt olarak, ona karşı savaşım içinde ortaya çıkıp geliştiğini unutuyorsunuz. Iktidar araç ve organlarını ellerinde tutan baskıcılara karşı zor kullanmaksızın, halkı bunlardan kurtarmak olanaksızdır.

İşte, bay Blank ve bay Kisewetter, size bir kadetin aklının almadığı, "ona başdönmesi veren" o yüksek bilgeliği özümlemenizi sağlayacak küçük bir örnek. Avramov'un Spiridonava'ya işkence ettiğini ve ona acı çektirdiğini düşünün. Spiridonava'nın onlarca ve yüzlerce silahsız adamı olsun. Avramov'un da bir avuç Kazağı. Eğer Spiridonava'ya bir zindandan başka bir yerde işkence edilseydi, halk ne yapardı? Avramov ve avanesine karşı zora başvururdu. Belki Avramov tarafından öldürülen birkaç savaşçıyı yitirirdi, ama eğer onlara adam denebilirse, büyük bir olasılıkla bu adamlardan birkaçını da öldürerek, Avramov ile Kazakları zorla silahsızlandırırdı. Sağ kalanlarına gelince, taşkınlıklarına son vermek ve halk adaletinin önüne çıkarmak üzere, onları da hapishanenin birine atardı.

Görüyorsunuz bay Blank ve bay Kisewetter, Avramov ve Kazakları Spiridonava'ya acı çektirdikleri zaman, halk üzerinde uygulanan asker ve polis diktatörlüğüdür bu. Devrimci (yalnızca yüreklendirmeye ve öğüt vermeye, üzüntü bildirmeye, kınamaya, ağlamsamaya ve ağlayıp sızlamaya değil, baskıncılara karşı savaşmaya yetenekli, sınırlı küçükburjuva değil, ama devrimci) halk, Avramov ve benzerlerine karşı zor kullandığı zaman ise, devrimci halkın diktatörlüğü vardır. Bal gibi *diktatör*lüktür bu, çünkü halkın Avramov üzerindeki, hiçbir yasanın sınırlandırmadığı iktidarıdır (bir küçük-burjuva, belki Spiridonava'nın Avramov'un elinden zorla alınması olgusuna karşı çıkardı: çünkü, ensonu, bu iş

"yasadışı"dır! Ve, Avramov'un öldürülmesine izin veren bir "yasa" var mıdır? Bazı küçük-burjuva ideologlar, kötülüğe zorla karşı konmaması yolunda bir teori icat etmediler mi?). Bilimsel diktatörlük kavramı, hiçbir şeyin sınırlandırmadığı, hiçbir yasanın, hiçbir kuralın gemlemediği, ve doğrudan doğruya zora dayanan bir iktidara uygun düşer. Diktatörlük kavramı *bundan başka hiçbir şey değildir*; bunu aklınızda iyi tutun, kadet baylar. Sonra, verdiğimiz örnek aracıyla, *halk* diktatörlüğünün sözkonusu olduğunu görüyoruz; çünkü halk, henüz örgütlenmemiş ve belli bir yerde "rasgele" toplanmış bulunan nüfus yığını, kendiliğinden ve doğrudan doğruya savaşıma girer. Adaleti yerine getirir, cezalandırır, iktidarı kullanır, yeni bir devrimci hukuk kurar. Ensonu, *devrimci* halkın diktatörlüğü sözkonusudur. Neden devrimci halkın da, tüm halkın değil? Çünkü Avramov'ların marifetlerinden durmadan en kötü biçimde acı çeken halk yığını içinde maddi olarak çökmüş, örneğin kötülüğe zorla karşı koymama teorisi aracıyla tinsel olarak yalnız, çökmüş, ya da bir teori aracıyla değil, ama düpedüz önyargılar, alışkılar, görenek yüzünden çökmüş kimseler vardır: ilgisiz kişiler, keskin savaşımdan uzaklaşmayı, önem vermemeyi, hatta saklanınayı yeğleyen küçük-burjuvalar, darkafalı denilen kimseler (gene de bunların başına bela çabuk gelir!). İşte bu yüzden diktatörlüğü tüm halk değil, ama yalnızca halkın tümünden gene de hiç korkmayan, davranışlarının dürtü ve ayrıntılarını ona bildiren, *tüm* halkı sadece devlet yönetimine değil, ama iktidarın ve devlet örgütünün ta kendilerine de katılmaya seve seve çağıran devrimci halk uygular.

Böylece, bu basit örnek, bilimsel "devrimci halk diktatörlüğü" ile "asker ve polis diktatörlüğü" kavramlarının *tüm öğelerini* içinde saklar. Ve bilgin bir kadet profesörün bile anlayabileceği bu basit örnek, toplumsal yaşamın daha karmaşık olaylarına geçmemizi sağlar.

Sözcüğün dar ve ilk anlamında bir devrim, halk yaşamındaki, Avramov'ların marifetlerine karşı yüzyıllar boyunca birikmiş nefretin, sözde değil, ama *eylemde*, tek tek kişi-

lerin değil, ama *milyonlarca insanı kapsayan halk yığınlarının* eyleminde patlak verdiği bir dönemin ta kendisidir. Halk uyanır ve kendisini Avramov'lardan kurtarmak için ayaklanır. Halk, Rus yaşamının sayısız Spiridonava'larını Avramov'lardan kurtarır, Avramov'lara karşı zor kullanır, Avramov'lar üzerinde iktidar kurar. Kuşkusuz bu iş, yukarda verilmiş ve profesör bay Kisewetter yararına tarafımızdan basitleştirilmiş bulunan örnekte olduğu kadar basit ve "bir anda" olmaz; halkın Avramov'lara karşı bu savaşımı, sözcüğün dar ve ilk anlamındaki bu savaşım, Avramov'ların halk tarafından bu iktidardan edilmesi, aylar ve yıllar süren bir "devrimci kargaşalık" gerektirir. Avramov'ların halk tarafından iktidardan edilmesi, büyük Rus devrimi denilen şeyin gerçek içeriğinin ta kendisini oluşturur. Tarihsel yaratma yöntemleri bakımından, bu iktidardan etme, devrimci kargaşalıktan sözederken betimlemiş bulunduğumuz biçimler içinde gerçekleşir: siyasal özgürlüğün, yani Avramov'ların karşı çıktıkları özgürlüğün halk tarafından fethi; halk tarafından yeni bir devrimci iktidarın, Avramov'lara karşı eski polis rejimi baskıcılarına karşı yöneltilmiş bir iktidarın kurulması; o kuduz köpekleri, bütün o Avramov'ları, o Durnovo'ları, o Dubasov'ları, o Min'leri vb., vb. uzaklaştırmak, silahsızlandırmak, zararsız duruma getirmek için, Avramov'lara karşı zora başvurma.

Halkın, özgürlüğün fethi, açıkça kimse tarafından tanınmayan yeni bir devrimci iktidarın kurulması kadar yasadışı, düzensiz, us-dışı, sistematik olmayan savaşım araçlarını kullanması, halkın baskıcılarına karşı zor uygulaması iyi bir şey midir? Evet, çok iyi bir şeydir. Halkın özgürlük savaşımının en yüce dışavurumudur bu. Rusya'nın en iyi insanlarının özgürlük düşlerinin, bir *gerçeklik*, tek tek kahramanların değil halk yığınlarının bir yapıtı durumuna geldikleri büyük bir çağın gelmesidir bu. Örneğimizdeki Spiridonava'nın, Avramov'un pençelerinden yığın tarafından kurtarılması, Avramov'un zorla silahsızlandırılması ve zararsız duruma getirilmesi kadar iyi bir şeydir bu.

Ama kadetlerin art düşünce ve korkularının merkez noktasına işte burada yanaşıyoruz. Bir kadet, küçük-burjuva ideoloğunun ta kendisidir, çünkü siyaset, halkın kurtuluşu, devrim gibi konulara, bizim Avramov tarafından Spiridonava'ya yapılan işkenceler örneğimizde, kalabalığı önlemeye kalkışan, ona yasaya karşı gelmemeyi, işkence edilen adamı, yasal iktidar adına davranan bir işkencecinin elinden kurtarmakta ivecenlik göstermemeyi öğütleyen sokaktaki adam açısından bakar. Gerçi bizim örneğimizde, bu darkafa, yalnızca tinsel bir canavar olurdu, ama, toplumsal yaşam bütününe uygulanınca, küçük-burjuvanın tinsel canavarlığı, yineleyelim, hiçbir zaman bireysel değil, belki burjuva ve hamkafa hukuk biliminin —kafalarda iyice kök salmış— önyargıları ile koşullanmış toplumsal bir niteliktir.

Neden bay Blank, "kargaşalık" dönemi boyunca, tüm marksist ilkelerin unutulmuş bulundukları olgusunu, tanıtlanmaya gereksinme olmayan bir olgu olarak görüyor? Çünkü, özgürlüğün fethi, devrimci iktidarın kurulması, halk tarafından zora başvurulması gibi "ilkeler"i, marksist-olmayan ilkeler olarak gördüğünden, marksizmi bozuyor ve brentanizm durumuna getiriyor. Bu görüş bay Blank'ın tüm makalesinde, ve yalnızca onunkinde değil, ama *Bez Zaglavya* bernştayncıları bay Prokopoviç, bayan Kuskova ve başka kim varsa onlara değin ve onlar dahil, bugün kadet sevgisi yüzünden Plehanov'un değerini öven tüm kadetlerin, tüm liberal ve radikal kamp yazarlarının makalelerinde de buram buram tüter.

Bu görüşün nasıl doğduğunu ve neden doğması gerektiğini inceleyelim.

Bu görüş, doğrudan doğruya Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin bernştayncı ya da daha genel bir biçimde söylemek gerekirse, oportünist anlayışından doğmuştur. Batıda "ortodoks"ların sistemli olarak ve tüm cephe üzerinde yüzündeki maskeyi çıkardıkları bu anlayışın yanılgıları, bir başka yaldız ile ve bir başka bahane altında, bugün "elaltından" Rusya'ya ithal edilmiş bulunuyorlar. Bernstein yandaş-

ları, marksizmi, doğrudan doğruya devrimci yönü dışta kalmak üzere kabul ediyorlardı ve kabul ediyorlar. Parlamenter savaşımı, özellikle tarihin bazı belirli dönemlerinde geçerli savaşım araçlarından biri olarak değil, ama savaşımın, "zor"u, "fetih"i, "diktatörlük"ü yararsız duruma getiren başlıca ve hemen hemen tek biçimi olarak görüyorlar. Plehanov'un değerini öven bay Blank ve öbür liberal baylar, bugün Rusya'ya marksizmin işte bu kaba, küçük-burjuva bozulmasını sokuşturuyorlar. Bu bozulmayı öylesine benimsemişlerdir ki, devrimci kargaşalık dönemi sırasında marksist fikir ve ilkelerin unutulmuş bulunduklarının tanıtlanmasını bile gerekli görmüyorlar.

Neden bu görüşün ortaya çıkması gerekiyordu? Çünkü bu görüş, küçük-burjuvazinin sınıf durumuna ve çıkarlarına tastamam uygun düşer. "Arıtılmış" burjuva toplum ideolojisi, *devrimci halkın "kargaşalık" döneminde kullandığı* ve devrimci sosyal-demokrasinin uygulanmasını onadığı ve buna yardım ettiği *yöntemler dışında*, sosyal-demokrasinin *bütün* savaşım yöntemlerini kabul eder. Burjuvazinin çıkarları, proletaryanın otokrasiye karşı savaşıma katılmasını gerektirir, ama yalnızca proletarya ve köylülüğün egemenliğine dönmeyen bir katılmayı, polis iktidarı, otokrasi ve toprak köleliğinin eski organlarını büsbütün ortadan kaldırmayan bir katılmayı. Burjuvazi bu organları, yalnızca kendi dolaysız denetimi altına alarak korumayı ister; bu organlar *proletaryaya karşı* ona gereklidir, çünkü bütünsel yıkılınaları proleter savaşımı çok kolaylaştırır. Sınıf olarak burjuvazinin çıkarları, krallık ve yüce meclisi, devrimci halk diktatörlüğünün olanaksızlaştırılmasını, işte bu nedenle gerektirir. Burjuvazi, proletaryaya: otokrasiye karşı savaş, ama benim gereksinme duyduğum eski iktidar organlarına dokunma, der. "Parlamenter planda", yani benim, krallık ile uyuşarak, sana saptayacağım sınırlar içinde savaş; merkez grev komiteleri, işçi, asker, vb. temsilcileri sovyetleri gibi örgütler aracılığı ile değil, ama krallık ile uyuşarak, benim tarafımdan yayınlanmış bulunan yasanın tanıdığı, sınırlandırdığı ve

Sermayeye karşı zararsızlaştırdığı örgütler aracılığı ile savaş.

Öyleyse, "kargaşalık" döneminden, burjuvazinin neden küçümseme, horgörürlük, öfke ve nefret ile, ama Dubasov tarafından savunulan anayasal dönemden, neden esrime. kendinden geçme ve küçük-burjuvazinin... gericilik için duyduğu sonsuz sevgi ile sözettiğini anlamak güç değil. Hep kadetlerin aynı ayırdedici, sürekli ve değişmez belirtisi: halka dayanma isteği ve halkın devrimci girişkenliğinden korku.

Burjuvazinin "kargaşalık"tan neden ateşten çok korktuğunu, yeni bir devrimci bunalımın öğelerini neden bilmezden gelip elçabukluğuna getirdiğini, anayasal düşleri halk içinde neden besleyip yaydığını anlamak da güç değil. Bay Blank, bütün küçük-burjuvalar gibi, marksizmi, kendi devrimci içeriği *dışta kalmak üzere* kabul eder, sosyal-demokrat savaşım yöntemlerini, en devrimci ve en dolaysız biçimde devrimci olan yöntemler *dışta kalmak üzere* kabul eder.

Bay Blank'ın "kargaşalık" dönemi karşısındaki tutumu, burjuvazinin proleter hareketleri anlama yetersizliğine, burjuva sert ve kesin savaşımdan korkusuna, toplumsal ve tarihsel sorunların sonuca bağlanmasında, eski kurumları kırıp parçalayan ve sözcüğün gerçek anlamıyla devrimci olan sert yöntemlerin bütün belirtilerine karşı burjuva nefretine bir örnek olarak, son derece belirticidir. Bay Blank kendini ele vermiş, sınırlı burjuva anlayışını ortaya koymuştur. Kargaşalık dönemi boyunca, sosyal-demokratların "yanlışlıklar" yaptıklarının söylendiğini duyup okumuş, (en küçük bir fikrine sahip olmadığı!) marksizmin tüm "ilke"lerinin unutulduğu sonucuna varmak ve bunu damdan düşercesine açıklamakta ivedilik göstermiştir. Bu "yanlışlıklar" konusunda soracağız: işçi hareketinin gelişmesinde, sosyal-demokrasinin gelişmesinde, şu ya da bu yanlışlıkların yapılmadığı bir dönem hiç olmuş mudur? Sağa ya da sola doğru dalgalanmaların görülmediği bir dönem hiç olmuş mudur? Almanya sosyal-demokrasisi parlamenter savaşım dönemi tarihi, dünyanın tüm sınırlı burjuvaları için son, aşılmaması gereken bir

sınır gibi görünen bu dönem, bu türlü "yanlışlıklar" ile dolu değil midir? Eğer bay Blank sosyalizm sorunlarını hiç mi hiç bilmeyen biri olmasaydı, Mülberger ve Dühring'i, Dampfer-subvention,[76] "gençler"i[77] bernştayncılık sorunlarını ve daha başka birçok şeyi kolayca anımsardı. Ama onun için önemli olan şey sosyal-demokrasinin gerçek gelişmesinin irdelenmesi değildir, kendi kadet partisinin burjuva *yoksulluğunu yüceltmek* için, proleter savaşımın genişliğini azaltmak ona yeter.

Gerçeklikte, eğer olup bitenleri, sosyal-demokrasinin alışılmış, "normal" yolundan sapması bakımından incelersek, bu bakımdan da, "devrimci kargaşalık" döneminin, daha önceki döneme oranla sosyal-demokrasinin daha küçük değil, ama *daha büyük* bir birlik ve ideolojik bütünlüğe tanıklık ettiğini görürüz. "Kargaşalık" döneminin taktiği, sosyal-demokrasinin iki kanadını ayırmamış, ama yaklaştırmıştır. Daha önceki anlaşmazlıklar yerine, silahlı ayaklanma sorunu üzerinde bir görüş birliği yaratılmıştır. Her iki bölüntüden sosyal-demokratlarda, işçi temsilcileri sovyetleri, bu özgün nitelikteki embriyoner devrimci iktidar organları içinde çalışmış, askerleri ve köylüleri bu organlara sokmuş, küçük-burjuva devrimci partiler ile birlikte devrimci bildirgeler yayınlamışlardır. Devrim-öncesi dönemin eski tartışmaları, yerlerini pratik sonuçlardaki dayanışıklığa bırakmışlardır. Devrimci dalganın yükselmesi, bir savaş taktiği kabul etmeye zorlayarak, Duma sorununu uzaklaştırarak, gündeme ayaklanma sorununu koyarak, sosyal-demokrasi ile devrimci burjuva demokrasisini birbirlerine yaklaştırarak, fikir ayrılıklarını bastırıyordu. *Severni Golos*'da,[78] menşevikler ve bolşevikler, grev ve ayaklanmaya birlikte çağırıyor, işçilere iktidar ellerinde olmadıkça savaşımdan vazgeçmemelerini söylüyorlardı. Pratik sloganları, devrimci ortamın kendisi telkin ediyordu. Tartışma, yalnızca olayları değerlendirmenin ayrıntıları üzerinde oluyordu. Öneğin *Naçalo*,[79] işçi temsilcileri sovyetlerini, devrimci öz-yönetim (*auto-administration*) organları olarak kabul ediyor, *Novaya Jizn*[80]

bu sovyetlerde proletarya ile devrimci demokrasiyi birleştiren embriyoner devrimci iktidar organları görüyordu. *Naçalo* proletarya diktatörlüğüne doğru eğilim gösteriyordu. *Novaya Jizn*, proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğü görüşünü benimsiyordu. Ama tüm Avrupa sosyalist partilerinin bütün gelişme uğraklarında, sosyal-demokrasi içinde benzer görüş ayrılıkları görmüyor muyuz?

Hayır, olup bitenlerin bay Blank tarafından bozulması, dünkü tarihin açıkça değiştirilmesi, yalnızca ve yalnızca, bir burjuva bayağılığı örneği karşısında, kendisi için devrimci kargaşalık dönemleri çılgınlık ("bütün ilkeler unutulmuştur", "düşünce ve sağduyu hemen tamamen yokolurlar") oysa devrimin ezilme ve (Dubasov'lar tarafından korunan) küçük-burjuva "ilerleme" dönemleri ise usa-uygun etkinlik dönemleri olan kendini beğenmiş bir birey karşısında olmamız olgusu ile açıklanırlar. Bay Blank'ın tüm makalesinin dokusunu, iki dönemin ("kargaşalık" dönemi ile kadetler dönemi) bu karşılaştırmalı değerlendirmesi oluşturur. İnsanlık tarihi bir lokomotif hızı ile ilerleyeceği zaman, "kargaşalık", "sel", bütün "ilke ve fikirler"in "yokolması"dır bu. Tarih bir kağnı hızı ile ilerlediği zaman, o zaman us ve uzun uzun düşünülmüş planlar sözkonusudur. Halk yığınlarının kendileri, yepyeni basit zihniyetleri, sade ve sert kararlılıkları ile, tarihi yapmaya, "ilke ve teoriler"i doğrudan doğruya ve dolaysız bir biçimde olgular içine aktarmaya başladıkları zaman, o zaman burjuva korkuya kapılır ve "usun geri plana çekildiği"ni haykırır (tam tersi değil mi, ey küçük-burjuva kahraman? Tarihte tek tek kişilerin bilgeliği yerine, yığınların bilgeliğinin kendini gösterdiği anlar, tam da bu anlar değil mi? Yığınların bilgeliğinin, soyut bir güç olmaktan çıkıp, canlı ve geçerli bir güç durumuna geldiği zaman, bu zaman değil mi?). Yığınların kendiliğinden hareketi, kurşuna dizmeler, idamlar, sopalar, işsizlik ve açlık ile ezildiği zaman, bütün duvar çatlaklarından Dubasov tarafından beslenen profesörler biliminin tahtakuruları çıktıkları ve yığınların çıkarlarını bir avuç ayrıcalıklı yararına satarak ve onlara

ihanet ederek, işleri halk için ve *yığınlar adına* düzenlemeye koyuldukları zaman, o zaman küçük-burjuvazi şövalyelerine, dingin ve barışık ilerleme çağı başlıyormuş, "düşünce ve usun sırası geliyor"muş gibi görünür. Burjuva her yerde ve her zaman kendi kendine bağlı kalır; ister *Polyarnaya Zvezda*'yı, ister *Naşa Jizn*'i alın;[81] ister Struve'yi, ister Blank'ı okuyun, her yerde hep aynı şey, her yerde hep devrimci ve reformist dönemlerin, o sınırlı, profesörce ve bilgiç, donmuş ve bürokratik değerlendirmesi. Birinciler çılgınlık, "*tolle jahre*", düşünce ve usun yokolması dönemleridirler. İkinciler ise, "bilinçli ve sistemli" bir etkinlik dönemleri.

Sözlerimi yanlış yorumlamayın, burada, bay Blank ve hempalarının şu ya da bu dönemi yeğ tuttuklarından sözettiğimi söylemeyin. Yeğ tutma hiçbir zaman sözkonusu değil; tarih dönemlerinin birbiri ardından gelmesi bizim öznel yeğlemelerimize bağlı değil. Gerçek şu ki, şu ya da bu dönemin *özelliklerinin tahlilinde* (yeğleme ya da yakınlık duygularımızdan tamamen bağımsız olarak), bay Blank ve hempaları, *gerçeği*, küstahça *bozuyorlar*. Gerçek şu ki, devrimci dönemler, küçük-burjuva, kadet ve reformist dönemlere bakarak, kendilerini daha geniş bir güçlülük, daha büyük bir zenginlik, daha yüksek bir bilinç, daha büyük bir yöntem ve sistemleştirme anlayışı, daha büyük bir gözüpeklik ve daha büyük bir tarihsel yaratma parlaklığı ile belli ederler. Oysa, bay Blank ve hempaları herşeyi tersine gösteriyorlar. Yoksulluğu, tarihsel yaratma zenginliği olarak yutturmak istiyorlar. Ezilmiş ya da bastırılmış yığınların etkinlik yokluğunu, memurların, burjuvaların etkinliğindeki "sistem anlayışı"nın zaferi olarak görüyorlar. Yasa tasarılarının her soydan kalem efendileri tarafından, liberal "*penny-oliner*"ler* tarafından bürokratik oymacılığı yerine, halkı bastırma organlarını düpedüz, dobra dobra, hemen yıkan, iktidarı, halkın her türlü sömürücüsünün özgürlüğü olarak görülen şeyi eline alan "aşağılık halk"ın dolaysız bir siyasal eylem dönemi geçtiği zaman, kısaca söylemek gerekirse, milyonlarca

* Satırı bir metelik kötü yazarlar. —*ç*.

ezilmişin düşünce ve usu, yalnızca broşürler okumak için değil, ama eylem için, canlı, insanal eylem için, tarihsel yaratma için uyandığı zaman, onlar düşün ve usun yokolduğunu haykırıyorlar."[82]

Rusya'da, 1905-1906'da, diktatörlük üzerindeki tartışmalar böyle idi.

Almanya'da Dittmann'lar, Kautsky'ler, Grispieri'ler, Hilferding'ler, Fransa'da Longuet'ler ve hempaları, İtalya'da Turati'ler ve dostları, Büyük-Britanya'da MacDonald'lar ve Snowden'ler vb., diktatörlüğü tıpkı Rusya'da bay Blank ve kadetlerin 1905'te düşündükleri gibi düşünüyorlar. Diktatörlüğün ne olduğunu anlamıyor, onu hazırlamayı bilmiyor, onu anlama ve gerçekleştirmede yeteneksiz bulunuyorlar.

20 Ekim 1920
1920'de yayınlanmıştır.

KOMÜNİST ENTERNASYONAL II. KONGRESİNİN TEMEL GÖREVLERİ ÜZERİNE TEZLER

(PARÇA)

1. Uluslararası komünist hareketin güncel gelişme dönemi, bütün kapitalist ülkelerde, devrimci proletaryanın en iyi temsilcilerini, Komünist Enternasyonalin temel ilkelerini, yani: proletarya diktatörlüğü ile sovyetler iktidarını kusursuz olarak anlamış, ve sınırsız koşulsuz bir coşku ile Komünist Enternasyonal saflarında yeralmış bulunmaları olgusu ile belirlenmiştir. İleriye doğru daha büyük ve daha önemli bir adım olan bir başka olgu da, her yerde, sadece kentler proletaryasının değil, ama kır emekçilerinin ileri bölümünde en geniş yığınlar içinde, bu temel ilkeler karşısında bozulmaz bir yakınlık akımının kendini çok açık bir biçimde göstermiş olmasıdır.

Öte yandan, çok hızlı bir biçimde gelişen uluslararası komünist hareket içinde iki yanılgı ya da iki güçsüzlük ortaya çıkmıştır. Çok ciddi olan, ve proletaryanın kurtuluşunun başarısı için çok büyük acil bir tehlike oluşturan birincisi, şuna

dayanır: II. Enternasyonalin, bazan yığınların istek ve iradeleri karşısında azçok bilinçsiz bir biçimde boyuneğen, bazan da işçi hareketi içinde burjuvazinin ajan ve yardımcıları biçimindeki eski durumlarını korumak için onları bile bile aldatan eski önder ve eski partilerinin bir bölümü, gerçekte bütün pratik ve siyasal çalışmalarında II. Enternasyonal konumları üzerinde kalınakla birlikte, III. Enternasyonale koşullu ve hatta koşulsuz bir biçimde katılmalarını bildiriyorlar. Bu, kesinlikle kabul edilmez bir durumdur, çünkü yığınlar arasına bir bozulma öğesi sokar, çabucak komünist kılığına bürünmüş Macar sosyal-demokratlarının ihanetine benzer yeni ihanetler tehlikesine yolaçarak, III. Enternasyonalin saygınlığına zarar verir. Çok daha az önemli, ve daha çok hareketin bir büyüme hastalığı olan ikinci yanılgı, partinin sınıf ve yığın karşısındaki rolü ve görevlerinin, ve devrimci komünistler için burjuva parlamentolar ve gerici sendikalar içindeki çalışma yükümlülüğünün yanlış bir değerlendirmesine götüren "solculuk" (*gauchisme*) eğilimidir.

Komünistlerin ödevi, hareketlerinin güçsüzlüklerini gizlemek değil, ama onları, çabucak ve kökten düzeltecek biçimde, açıkça eleştirmektir. Bu erekle, ilkin "proletarya diktatörlüğü" ve "sovyetler iktidarı" kavramlarının içeriğini, somut bir biçimde, özellikle eldeki pratik deneye dayanarak tanımlamak; ikinci olarak, bu sloganların gerçekleştirilmesine yönelen, dolaysız ve sistemli hazırlık çalışmasının, tüm ülkelerde, aslında neye dayanabileceğinin ve neye dayanması gerektiğinin belirtilmesi; üçüncü olarak, hareketimizin yanlışlıklarını düzeltmeye yetenekli yol ve araçların gösterilmesi zorunludur.

I. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ VE SOVYETLER İKTİDARININ ÖZÜ

2. Sosyalizmin (komünizmin birinci evresi) kapitalizm üzerindeki zaferi, gerçekten devrimci tek sınıf olan proletaryadan, şu üç görevi yerine getirmesini ister. Birincisi: sömü-

rücüleri ve en başta, onların başlıca iktisadi ve siyasal temsilcileri olan burjuvaziyi devirmek; onları mutlak bir yenilgiye uğratmak; dirençlerini ezmek; sermaye boyunduruğu ve ücretli köleliğin yeniden kurulması yolunda, ne olursa olsun, onlardan gelecek her girişimi olanaksız kılmak. İkinci görev: proletaryanın devrimci öncüsü, onun komünist partisi ardında, yalnızca tüm proletaryayı ya da onun büyük çoğunluğunu değil, ama tüm emekçiler ve sermaye tarafından sömürülenler yığınını da sürükleyip götürmek, gözüpek, sarsılmaz ve amansız bir savaşımın akışı içinde onları yetiştirmek, örgütlemek, eğitmek, disipline sokmak; bütün kapitalist ülkeler nüfusunun bu ezici çoğunluğunu burjuvazi karşısındaki bağımlılığından çekip kurtarmak, kendi pratik deneyimi temelinde, ona proletarya ve devrimci öncüsünün yönetici rolüne güven vermek. Üçüncü görev: burjuvazi ile proletarya arasında, burjuva demokrasisi ile sovyetler iktidarı arasında, nüfusun bir azınlığından başka bir şey oluşturmamasına karşın, hemen tüm ileri ülkelerde sayıları henüz çok olan tarım, sanayi ve ticaretteki küçük patronlar sınıfı içinde olduğu kadar, bu sınıfa karşılık düşen aydınlar, müstahdemler vb. katmanı içinde de kendini gösteren kaçınılmaz duraksamaları etkisizleştirmek ya da zararsız kılmak.

Bu görevlerden birincisi ve ikincisi, sömürücüler bakımından olduğu kadar sömürülenler bakımından da, herbiri özel eylem araçları gerektiren, bağımsız görevlerdir. Üçüncüsü ise ilk ikisinden çıkar ve çeşitli duraksama türlerinin somut koşullarına göre, ilk iki görevin gerçekleştirilmesi için kullanılmış bulunan araçların ustaca, elverişli ve esnek bir bağdaşımından (kombinezonundan) başka bir şey istemez.

3. Bütün dünyada ve en başta da en ileri, en güçlü, en kültürlü ve en özgür kapitalist ülkelerde, militarizm tarafından, emperyalizm tarafından, sömürgelerin ve güçsüz ülkelerin ezilmesi tarafından, emperyalist dünya kasaplığı tarafından, Versailles "barış"ı tarafından yaratılmış bulunan somut durum içinde, kapitalistlerin sömürülenler çoğunluğunun iradesine gürültüsüz-patırtısız bir boyuneğmeleri ve

sosyalizme doğru barışçıl, reformist bir evrim fikrinin kabul edilmesi olgusu yalnızca aşırı bir küçük-burjuva alıklık belirtisi değil, ama işçileri açıkça aldatmak, kapitalist ücretli köleliği idealleştirmek, gerçeği gizlemektir de, bu gerçek, üretim araçlarının özel mülkiyetini kurtarmak için, burjuvazinin, hatta en aydın ve en demokratik olanını bile, hiçbir yalan, hiçbir suç karşısında, milyonlarca işçi ve köylünün öldürülmesi karşısında artık durmadığı gerçeğidir. Yalnızca burjuvazinin zor yoluyla devrilmesi, mülkiyetinin zoralıma uğratılması, en tehlikeli ve en direngen tüm sömürücülerin yurtdışına kovulması ya da gözaltına alınmasına değin, parlamenter, hukuki, askerî, bürokratik, yönetsel, belediyesel, vb. tüm burjuva devlet aygıtının dipten doruğa yıkılması, sömürücülerin kaçınılmaz direnme ve kapitalist köleliği yeniden kurma girişimlerinin bastırılması ereğiyle onlara karşı sert bir gözetmenin örgütlenmesi, yalnızca bu önlemler tüm sömürücüler sınıfının gerçek boyuneğişini sağlamaya yeteneklidirler.

Öte yandan, II. Enternasyonalin eski parti ve eski önderlerinde olduğu gibi, emekçiler ve sömürülenler çoğunluğunun, kapitalist kölelik koşulları içinde, burjuvazinin — kapitalist ülke ne kadar kültürlü ise o kadar çeşitli, o kadar ince, ve o kadar kıyıcı biçimlere bürünen— boyunduruğu altında, son derece açık bir sosyalist bilinç, her şeye dayanır kanılar ve sosyalist bir nitelik kazanabileceği fikrini kabul etmek de, kapitalizmi ve burjuva demokrasisini idealleştirmek, işçileri aldatmak istemek demektir. Gerçeklikte, ancak ve ancak proletaryanın, tek devrimci sınıf olan bu sınıfın tümü, ya da çoğunluğu tarafından desteklenen öncüsü, sömürücüleri alaşağı ettikten, onları ezdikten, sömürülenleri köleliklerinden kurtardıktan ve yaşama koşullarını, mülksüzleştirilen kapitalistler zararına iyileştirdikten sonra, ancak ve ancak sert bir sınıf savaşımından sonra ve böyle bir savaşımın içindedir ki, en geniş emekçi ve sömürülenler yığınlarının proletarya çevresinde, onun etkisi ve onun yönetimi altında yetiştirilme, eğitim ve örgütlenmesini gerçekleş-

tirmek, onları özel mülkiyet rejiminden doğmuş bencilliklerinden, bölünmüşlüklerinden, kusurlarından, güçsüzlüklerinden kurtarmak, ve özgür emekçilerin özgür bir birliği durumuna getirmek olanaklı olacaktır.

4. Kapitalizm üzerinde zafer, yönetici komünist parti, devrimci sınıf, yani proletarya ve yığın, yani emekçiler ve sömürülenlerin tümü arasında doğru ilişkiler kurulmasını gerektirir. Yalnızca komünist parti, eğer gerçekten devrimci sınıfın öncüsü ise, eğer saflarında bu sınıfın en iyi temsilcilerini barındırıyorsa, eğer tamamıyla bilinçli ve özverili, direngen bir devrimci savaşım deneyimi ile yetişip çelikleşmiş komünistlerden bileşmiş bulunuyorsa, eğer bu parti kendi sınıfının tüm yaşamına, ve onun aracıyla, tüm sömürülenler yığınına çözülmez bir biçimde bağlanmayı ve bu sınıf ile bu yığına mutlak bir güven esinlemeyi biliyorsa — kapitalizmin bütün güçlerine karşı en gözüpek ve en amansız sonal savaşımda, yalnızca böyle bir parti proletaryayı yönetmeye yeteneklidir. Ve proletarya, kapitalizm tarafından bozulmuş küçük bir işçi aristokrasisi azınlığının —*trade union*'ların, kooperatiflerin, vb. eski liderleri— kaçınılmaz gevşeklik ve bazan da direncini ortadan kaldırarak, kendi devrimci atılımının tüm gücünü ancak böyle bir partinin yönetimi altında geliştirebilir, kapitalist toplumun iktisadi yapısı sonucu, toplam nüfus içinde tuttuğu yere oranla son derece daha büyük olan tüm gücünü, ancak böyle bir partinin yönetimi altında gösterebilir. Ensonu, ancak burjuvazi ve burjuva devlet aygıtının boyunduruğundan gerçekten kurtulduktan, ancak kendi sovyetlerinde (sömürücülerine oranla) gerçekten tam bir özgürlük içinde örgütlenme olanağını elde ettikten sonradır ki, yığın, yani emekçilerin ve sömürülenlerin tümü, kapitalizm tarafından ezilmiş bulunan onmilyonlarca insanın tüm girişim ve tüm enerjisini tarihte ilk kez olarak gösterebilecektir. En aydın ve en özgür burjuva demokrasisinde bile, %99'u yönetimden her zaman dıştalanmış bulunan tüm ezilenler yığınının bu yönetime gerçek bir katılımı, ancak sovyetler tek devlet aygıtı durumuna geldikten sonra

sağlama bağlanmış olabilir. Sömürülenler yığını, sosyalist kuruluşu, yeni bir toplumsal disiplinin, özgür emekçilerin özgür bir birliğinin kurulmasını, kitaplarda değil, ama kendi öz pratik deneyimine dayanarak, ancak sovyetler içinde öğrenmeye başlar.

II. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN DOLAYSIZ VE GENEL HAZIRLIĞINI NASIL ÖRGÜTLEMELİ?

5. Uluslararası komünist hareketin güncel gelişme dönemi, kapitalist ülkelerin büyük çoğunluğunda, proletaryanın kendi diktatörlüğünü uygulama hazırlığının tamamlanmamış, ve çoğu kez hatta henüz sistematik bir biçimde başlamamış olması ile belirlenir. Bundan hiç de proleter devrimin çok yakın bir gelecekte olanaksız olduğu sonucu çıkmaz; iktisadi ve siyasal konjonktür bütünü, tutuşkan konular ve beklenmedik patlama nedenleri ile dolu olduğu için, tamamen olanaklıdır; devrimin öbür zorunlu koşulu (birincisi proletaryanın hazırlığı olduğuna göre), yani: tüm yönetici partiler ve tüm burjuva partilerin genel bunalım durumu da mevcut. Bundan, komünist partilerin güncel görevinin devrimi çabuklaştırmak değil, ama proletaryanın hazırlanmasını pekiştirmek olduğu sonucu çıkar. Öte yandan, birçok sosyalist partinin tarihinde yukarda belirtilen olgular, bizi proletarya diktatörlüğünün "tanınması"nın yalnızca sözde kalmasına gözkulak olmaya zorluyor.

Bu nedenle, uluslararası proleter hareket bakımından, komünist partilerin esas görevi, proletaryanın devlet iktidarının fethine ve özellikle proletarya diktatörlüğü biçimi altındaki fethine hazırlık çalışmasını on kat artırmak için, şu anda dağınık komünist güçleri biraraya getirmek, her ülkede tek bir komünist parti kurmaktır (ya da her ülkede varolan komünist partiyi pekiştirip yenileştirmektir). Proletarya diktatörlüğü ilkesini kabul eden grup ve partilerin alışılmış sosyalist eylemi, bu eylemin komünist olarak nitelenebilmesi ve proletarya diktatörlüğü öngününde yerine getirilecek

görevlere karşılık düşebilmesi için zorunlu olan köklü dönüşüme, köklü yenileşmeye, yeterli bir ölçüde uğramış bulunmaktan henüz uzaktır.

6. Siyasal iktidarın proletarya tarafından fethi, proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşımına son vermez; tersine, bu savaşımı daha geniş, daha sert ve daha amansız bir duruma getirir. Reformizmin, "merkez"in vb. görüş açısını tamamen ya da kısmen benimseyen tüm işçi hareketi grup, parti ve militanları, savaşımın son derece keskinleşmesi sonucu, kaçınılmaz olarak ya burjuvazi yanında, ya duraksayanlar içinde, ya da (en tehlikelisi) utkun proletaryanın pek güvenilmez dostları arasında yeralırlar. Bu nedenle, proletarya diktatörlüğünün hazırlanması, yalnızca reformist ve "merkezci" eğilimlere karşı savaşımın pekişınesini değil, ama bu savaşımın niteliğinin değişmesini de gerektirir. Savaşım bu eğilimlerin yanlışlığını göstermekle yetinmez; bu türlü eğilimler gösteren her işçi hareketi militanının içyüzünü, katı yüreklilikle ve acımasızca ortaya koyması gerekir; yoksa, proletarya, burjuvaziye karşı kesin savaşa kim ile birlikte girişeceğini bilemez. Bu savaşım eleştiri silahı yerine her an silahların eleştirisini geçirebilecek bir savaşımdır — ve geçirir de, deney bunu göstermiştir. Reformist ya da "merkezci" olarak davranan kimselerin teşhirindeki her tutarsızlık ya da her güçsüzlük, kısa görüşlü kimseler için bugün yalnızca "teorik bir anlaşmazlık" olarak görünen şeyi, yarın karşı-devrim yararına kullanacak olan burjuvazi tarafından proleter iktidarın devrilme tehlikesini düpedüz artırma anlamına gelir.

7. Özellikle, proletaryanın burjuvazi ile her türlü işbirliğinin, her türlü "işbirlikçilik"in alışılmış ilkesel yadsınması ile yetinilemez. Basit "özgürlük" ve "eşitlik" savunucusu, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet varlığını sürdürdükçe, özel mülkiyeti bir anda kaldırabilecek durumda hiçbir zaman olmayacak olan proletarya diktatörlüğü döneminde, burjuvazi ile, işçi sınıfı iktidarını bal gibi baltalayan bir "işbirliği" durumuna dönüşür. Çünkü proletarya diktatörlü-

ğü, sömürücüler için kendi ezme ve sömürme işlerini sürdürmekteki "özgürsüzlük"ün, varlıklı (yani toplumsal çalışma tarafından yaratılmış bulunan bazı üretim araçlarını kendine maleden kişi) ile varlıksız arasındaki "eşitsizlik"in, devlet tarafından, tüm devlet iktidarı aygıtı tarafından onaylanması ve savunulması anlamına gelir. Proletaryanın zaferinden önce, "demokrasi" üzerine teorik bir ayrılıktan başka bir şey değilmiş gibi görünen şey, yarın, zaferden sonra, kaçınılmaz bir biçimde, silah gücü ile çözülecek bir sorun durumuna gelecektir. Öyleyse, "merkezci" ve "demokrasi savunucuları"na karşı savaşımın tüm niteliğinde köklü bir dönüşüm olmaksızın, yığınların proletarya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesine, hatta başlangıç niteliğindeki bir hazırlanmasına bile olanak yoktur.

8. Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşımının en kesin ve en devrimci biçimidir. Bu savaşım, ancak proletaryanın en devrimci öncüsü, eğer proletaryanın ezici çoğunluğunu kendisi ile birlikte sürükleyebilirse zafer kazanabilir. Öyleyse, proletarya diktatörlüğünün hazırlanması, yalnızca her türlü reformizmin, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet varlığını sürdürdükçe her türlü demokrasi savunucusunun burjuva niteliğinin açıklanmasını, gerçekte işçi hareketi içinde burjuvazinin savunulması anlamına gelen bu eğilimlerin belirtilerinin gösterilmesini gerektirmekle kalmaz, ama sadece siyasal değil, sendikal, kooperatif, kültürel vb. tüm proleter örgütlerde, eski önderler yerine komünistlerin geçirilmesini de gerektirir. Burjuva demokrasisinin egemenliği, herhangi bir ülkede ne kadar uzun, bütünsel ve kararlı olmuşsa, burjuvazi de ortaya kendisi tarafından yetiştirilmiş kendi görüş ve önyargıları iliklerine işlemiş ve çoğu kez, doğrudan ya da dolaylı olarak kendisi tarafından satın alınmış önderler sürmekte o kadar başarı kazanmıştır. Bu işçi aristokrasisi ya da burjuvalaşmış işçiler temsilcilerini, şimdiye değin olduğundan yüz kez daha gözüpek bir biçimde, bütün görevlerinden uzaklaştırmak ve yerlerine işçileri, hatta en deneyimsiz işçileri ge-

çirmek zorunludur — yeter ki, bunlar, sömürülen yığına bağlı ve sömürücülere karşı savaşımda bu yığının güvenini kazanmış kişiler olsunlar. Proletarya diktatörlüğü, devletin en sorumlu görevlerine bu deneyimsiz işçilerin geçirilmesini gerektirecektir, yoksa işçi hükümeti iktidarı güçsüz ve yığın desteğinden yoksun kalır.

9. Proletarya diktatörlüğü, kapitalistler sınıfı tarafından bastırılmış, alıklaştırılmış, ezilmiş, yıldırılmış, bölünmüş, aldatılmış tüm emekçiler ve tüm sömürülenler yönetiminin, tüm kapitalizm tarihi tarafından bu yönetici rol için hazırlanmış bulunan tek sınıf eliyle uygulanan yönetimin, en eksiksiz gerçekleşmesidir. Bundan ötürü, proletarya diktatörlüğünün hazırlanmasına, her yerde ve geciktirmeksizin, başkaları arasında, şu yöntem ile girişmek gerekir:

Dernek, birlik, istisnasız en başta proleter bütün örgütlerde, sonra da proleter olmayan emekçi ve sömürülen yığını biraraya getiren örgütlerde (siyasal, sendikal, askerî, kooperatif, kültürel sportif, vb., vb. örgütler), komünist gruplar ya da hücreler kurulmalıdır; her şeyden önce açık, ama gizli gruplar ve hücreler de; çünkü burjuvazi tarafından *açık* grup ve hücrelerin dağıtılması, üyelerinin tutuklanma ya da atılmaları korkulacak bir şey olduğu sürece, gizli gruplar ve hücreler kurulması zorunlu duruma gelir; birbirlerine ve parti merkezine sıkı sıkıya bağlı, aralarında deneyim değişimi yapan, kendilerini ajitasyona, propagandaya, örgütlenme çalışmasına veren, toplumsal yaşamın istisnasız bütün alanlarında, her türlü çeşitliliğe ve tüm emekçi kategorilerine uyan bu hücreler, bu çokbiçimli çalışma ile, kendi öz eğitimlerini, parti, sınıf ve yığın eğitimlerini sistematik olarak yapmalıdırlar.

Bu durumda, zorunlu olarak farklı çalışma yöntemlerini pratik bakımdan hazırlamak çok büyük bir önem taşır; biryandan, çoğu kez küçük-burjuva ve emperyalist önyargılar tarafından umutsuzca bozulmuş "önderler" ya da "sorumlu temsilciler"e göre [çalışma yöntemleri —*ç.*]; bu "önderler"in içyüzleri acımasızca ortaya konmalı ve işçi hareketinden ko-

vulmalıdırlar, öte yandan, özellikle emperyalist kıyımdan sonra, kapitalist kölelikten kurtulmanın tek aracı olarak görülen proletaryanın yönetici rolüne ilişkin öğretiyi, çoğunlukları içinde kabul etmeye ve kendi örgütleri durumuna getirmeye hazır bulunan yığınlara göre [çalışma yöntemleri — *ç*.]; her kategorinin, her mesleğin vb. özelliklerini, psikolojinin özgün çizgilerini anlayabilmek için, bu yığınlara özel bir sabır ve özel bir ihtiyat ile yaklaşmasını öğrenmek gerekir.

10. Özellikle, partinin büyük bir dikkat ve özen göstermesi gereken bir komünistler grup ya da hücresi var: parlamenter bölüntü, yani burjuva temsil kurumları (ilkin parlamento, sonra, aynı biçimde, yerel, belediyesel, vb. kurumlar) içinde temsilci olarak bulunan parti üyeleri grubu. Bir yandan, bu kürsü, geri kalmış ya da küçük-burjuva önyargılar iliklerine işlenmiş büyük emekçi yığınlar gözünde çok büyük bir önem taşır; ve komünistler bu nedenle bu kürsü üyesinden propagandaya, ajitasyona, örgütleme çalışmasına zorunlu olarak girişmeli ve burjuva parlamentonun Rusya Sovyetler kongresi tarafından dağıtılmasının Rusya'da neden tam yerinde olduğunu (ve sırasında öbür ülkelerde de neden yerinde olacağını) yığınlara açıklamalıdırlar. Öte yandan, tüm burjuva demokrasisi tarihi, özellikle ileri ülkelerde, parlamento kürsüsünü, adsız dolandırıcılıkların, halka karşı yöneltilmiş hileli mali ve siyasal manevraların, ikbal avcılığının, ikiyüzlülüğün, emekçileri ezmenin başlıca alanı ya da başlıca alanlarından biri durumuna getirmiştir. Bundan ötürü, devrimci proletaryanın en iyi temsilcilerinin parlamentoya karşı duydukları nefret, yerden göğe kadar haklıdır. Ve gene bu nedenle, komünist partiler ve III. Enternasyonale katılmış bütün partiler için, özellikle eski partilerden koparak ve onlara karşı direngen ve uzun soluklu bir savaşım sonucu değil, ama eski partilerin yeni konumlara (çoğu kez biçimsel) geçişi sonucu doğmuş iseler, kendi parlamenter bölüntülerine karşı son derece sert bir tutum zorunludur: Merkez komite denetim ve yönergelerine tam bağlılıkları; üye olarak, her şeyden önce devrimci işçilerin seçimi; parlamen-

terlerin konuşmalarının, sıkı sıkıya komünist bir açıdan, basında ve parti toplantılarında, son derece dikkatli çözümlenmesi; parlamenter temsilcilerin yığınlar içinde ajitasyon görevine gönderilmesi; II. Enternasyonal eğilimleri gösteren bölüntülerin partiden çıkarılması, vb..

11. Gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimci işçi hareketini engelleyen başlıca nedenlerden biri de, sömürgeler, mali sermayenin aşırı kârları, vb. sayesinde, sermayenin bu ülkelerde, sayısı az olmakla birlikte görece önemli ve kararlı bir azınlık olan bir işçi aristokrasisi yaratma başarısını göstermiş bulunmasıdır. Bu işçi aristokrasisi en iyi ücret koşullarından yararlanır ve her şeyin üstünde sıkısıkıya korporatif bir anlayış ve küçük-burjuva ve emperyalist önyargılar ile doludur. II. Enternasyonalin, reformistler ve "merkezciler"in gerçek bir toplumsal "dayanak"ıdır bu azınlık; bugün, hatta belki de burjuvazinin başlıca toplumsal dayanağı. Kuşkusuz, deneyimin daha önce açıkça göstermiş bulunduğu gibi, proletaryanın zaferinden sonra burjuvazinin hatırı sayılır bir sayıda beyaz muhafızını sağlayacak olan bu katmana karşı açık, sistemli, geniş ve ivedi bir savaşım olmaksızın, proletaryanın burjuvaziyi devirmek için hiçbir hazırlık çalışması olanaklı değildir. III. Enternasyonale katılmış bütün partiler, ne pahasına olursa olsun: "Yığınlar içinde daha ileri", "yığınlar ile daha içli-dışlı" sloganını uygulamalı, ve yığınlardan, emekçiler ve sermaye tarafından sömürülenler bütününü, özellikle en az örgütlenmiş ve en az eğitilmiş, en ezilmiş ve örgütlenmeye en az yatkın olanları anlamalıdırlar.

Proletarya, ancak sıkı sıkıya korporatif bir çerçeve içine kapanmadığı ölçüde, ancak toplumsal yaşamın bütün belirti ve bütün alanlarına, tüm emekçi ve sömürülen yığının önderi olarak katıldığı ölçüde devrimci olur; burjuvazinin hakkından gelmek için eğer hazır değilse ve eğer en ağır esirgemezliklere yatkın bulunuyorsa, kendi diktatörlüğünü dayatamaz. Rusya deneyimi, bu bakımdan ilkesel ve pratik bir anlam ve önem taşır: proletarya, eğer en büyük esirgemezliklere katlanmasaydı ve eğer dünya burjuvazisinin giriştiği

savaş saldırısının, ablukanın en güç zamanlarında bu yığının öbür katmanlarından daha çok açlık çekmeseydi, Rusya'da kendi diktatörlüğünü dayatamaz, bu ülkede genel sevgiyi kazanamazdı.

Özellikle, sermaye boyunduruğu altında, yığınları gerçekten uyandırmaya, aydınlatmaya ve örgütlemeye, onlarda devrimci proletaryanın yönetici rolü üzerine mutlak bir güven yaratmaya yetenekli tek şey olan, geniş, kendiliğinden, büyük yığınları kapsayan her grev hareketi karşısında, komünist parti ve tüm proletaryanın en tam ve en sadık desteği, mutlak olarak zorunludur. Bu hazırlanma olmadan, tüm proletarya dikatörlüğü olanaksızdır, ve Almanya'da Kautsky, İtalya'da Turati gibi, grevlere karşı açıkça konum almaya yetenekli adamlar, III. Enternasyonal üyesi partiler saflarında mutlak olarak hoşgörü ile karşılanamazlar. Bu, grevler deneyi arasında, işçilere devrimi değil ama reformizmi öğreterek onlara çoğu kez ihanet eden *trade-union*'cu önderler ve parlamenterler için, daha da geçerlidir (örneğin Büyük-Britanya ve şu son yıllarda Fransa'da).

12. Bütün ülkelerde, hatta en özgür, en "yasalcı" ve en "barışçıl", yani sınıflar savaşımının en az keskin olduğu ülkelerde bile, her komünist parti için yasal çalışma ile yasadışı çalışmayı, yasal örgütlenme ile yasadışı örgütlenmeyi sistemli biçimde birleştirmeyi kesinlikle zorunlu olarak görme zamanı gelmiştir. Çünkü, burjuva demokratik rejimlerin en "kararlı"sının egemen olduğu en aydın ve en özgür ülkelerde, hükümetler, kendi yalan ve ikiyüzlü olumlamalarına karşın, komünist kara listeleri tutmaya, bütün ülkelerdeki beyaz muhafızların ve komünistlerin öldürülmesini, gizlice ya da azçok gizlice özendirmek ereğiyle, kendi öz anayasalarını sürekli bir biçimde çiğnemeye, gizlice komünist tutuklamaları hazırlamaya, komünistlerin saflarına kışkırtıcılar sokmaya vb., vb. sistemli olarak başvurmuş bulunmaktadırlar. Yalnız en gerici küçük-burjuva anlayış, ardına gizlenilen "demokratik" ve barışçıl sözler ne kadar güzel olursa olsun, bu olguya ve ondan zorunlu olarak çıkan sonuca; bütün ya-

sal komünist partiler tarafından, sistemli bir yasadışı çalışma ve burjuvazinin kıyıcılıklarına başlayacağı zamana eksiksiz hazırlanma ile görevli gizli örgütlerin hemen kurulması sonucuna karşı çıkabilir. Büyük emperyalist kasaplıktan sonra, bütün dünya hükümetleri, köylülere ve işçilere açık halk ordusundan korkuya kapıldıkları, ve burjuvazi içinden özel olarak toplanmış ve özel olarak geliştirilmiş teknik araçlarla özel olarak donatılmış birlikler kurma yolunda ellerindeki tüm olanaklara başvurmuş bulundukları için, ordu, bahriye ve polis içindeki yasadışı çalışma özellikle zorunludur.

Öte yandan, her ne olursa olsun, yasadışı çalışma ile yetinmemek, ama bu erekle bütün güçlüklerin üstesinden gelerek, çok çeşitli adlar altında yasal basın organları ve yasal örgütler kurarak ve, gerektiği zaman, bu adları sık sık değiştirerek, yasal eylemde de bulunmak zorunlu bir şeydir. Finlandiya, Macaristan, bir bakıma Almanya, Polonya, Letonya, vb. yasadışı komünist partileri işte böyle davranıyorlar. Amerika "Dünya Sanayi İşçileri" (IWW) işte böyle davranmalıdırlar, ve eğer savcıların canı Komünist Enternasyonal kongrelerinin kararlarını vb. bahane ederek kovuşturmalar açmak isterse, bugün yasal olan bütün komünist partiler de işte böyle davranma zorunda kalacaklardır.

İlkeler planında, yasal çalışma ile yasadışı çalışmayı birleştirme mutlak zorunluluğu, yalnızca proletarya diktatörlüğü öngününde, güncel dönemin özellikler bütünü tarafından değil, ama burjuvaziye komünistlerin fethedemeyecekleri alan ve etkinlik küresi olmadığı ve olmayacağını tanıtlamak önemli olduğu için de; ensonu ve özellikle, burjuva demokratik yasallığa beslediği güvenini koruyan, ve kendilerini bu yanılgıdan kurtarmak bizim için en önemli işlerden biri olan geniş proletarya katmanları ve daha da geniş emekçi ve sömürülen yığınlar, henüz her yerde bulunduğu için de ortaya konmuş bulunmaktadır.

13. Özellikle, en ileri kapitalist ülkelerdeki işçi basınının durumu, burjuva demokrasisindeki özgürlük ve eşitlik mut-

lak yalanını olduğu kadar, yasal çalışma ile yasadışı çalışmayı sistemli olarak birleştirme zorunluluğunu da, iyice tanıtlayıcı bir biçimde gösterir. Utkun Amerika'da olduğu gibi, yenik Almanya'da da, burjuvazi devlet aygıtının tüm gücü ve maliye krallarının bütün kurnazlıkları, işçilerin elinden kendi basınlarını söküp almak için ortaya konmuştur: adli kovuşturmalar, yazarların tutuklanması (hatta kiralık katiller tarafından öldürülmeleri), posta hizmetlerinden yararlanılmasının yasaklanması, kâğıt verilmemesi, vb., vb.. Üstelik, bir günlük gazetenin vazgeçmeyeceği haber gereci, burjuva telgraf ajanslarının ellerinde bulunur, ve büyük bir gazetenin giderlerini ancak kendisi aracıyla karşılayabileceği ilanlar, kapitalistlerin "özgür" kullanımındadır. Kısacası, yalanla, sermaye ve burjuva devlet baskısıyla, burjuvazi, devrimci proletaryayı kendi basınından yoksun bırakır.

Bu duruma karşı savaşmak için, komünist partiler, işçiler arasında geniş olarak dağıtılacak yeni bir devirli basın tipi yaratmalıdırlar: 1° Kendilerini komünist olarak adlandırmadan ve parti aidiyetlerinden sözetmeden, bolşeviklerin, çarlık döneminde, 1905'ten sonra yapmış bulundukları gibi, en küçük yasal olanaktan yararlanmayı öğretecek yasal yayınlar; 2° Çok kısa ve baskı sayısı düzensiz, işçiler tarafından birçok basımevinde (yasadışı olarak ya da, eğer hareket kendini açığa vurmuşsa, basımevlerine devrimci elkoyma aracıyla) tekrar tekrar yayınlanan ve proletaryaya, özgür, devrimci bir enformasyon ve devrimci sloganlar veren yasadışı broşürler.

Komünist basının özgürlüğü için yığınları sürükleyen devrimci bir savaşım olmaksızın, proletarya diktatörlüğünün hazırlanması olanaksızdır.

4 Temmuz 1920
1920 Temmuzunda yayınlanmıştır.

AÇIKLAYICI NOTLAR

[1] "Proletarya ve Köylülüğün Devrimci Demokratik Diktatörlüğü" başlıklı yazı, RSDİP Kafkas Birliği komitesi tarafından Gürcü, Rus ve Ermeni dillerinde broşür olarak da yayınlanmıştır. – 7.

[2] *Amsterdam Kongresi*, II. Enternasyonalin Amsterdam sosyalist kongresi, 14-20 Ağustos 1904'te toplandı. Gündemde şu sorunlar vardı: 1) uluslararası sosyalist taktik kuralları; 2) sömürge siyaseti; 3) genel grev; 4) sosyalist siyaset ve işçi sigortası; 5) tröstler ve işsizlik, vb.

Lenin'in sözkonusu ettiği birinci noktaya ilişkin karar, sosyal-demokrasinin "burjuva toplum çerçevesinde hükümete katılma niyeti beslemeyeceği"ni belirtir. Bununla birlikte, sosyal-demokrat partilerin sağcı önderleri, Amsterdam kongre kararına karşın, burjuva devlet ve burjuva egemenliğinin sürdürülüp pekiştirilmesini gözeten bir siyaset izleyerek, burjuva hükümetlere katılmışlardır ve katılmaya devam ederler. – 9.

[3] D. İ. İlovayski (1832-1920), *tarih elkitapları* yazarı bir Rus tarihçisi. – 12.

[4] *Parlamenter alıklık* (*crétinisme parlamentaire*), Lenin, oportünistlerin, parlamenter sistemin gücünün her şeye yeteceği ve parlamenter savaşımın her türlü koşul içinde tek ve başlıca siyasal savaşım biçimi olduğu yolundaki inançlarını işte böyle adlandırıyordu. – 13.

[5] "Paris Komünü ve Demokratik Diktatörlüğün Görevleri" başlıklı makale, 4 (17) Haziran 1905 tarihli *Proletari*'nin 8. sayısında yayınlandı. Yazarının kim olduğu saptanamadı. Makale, komünün etkinliğinin tarihçesini yapar, sosyalist işçiler ve işçi hareketinin gözde militanlarının küçük-burjuvazi temsilcileri ile yanyana bulundukları Komün hükümetinin bileşimini anımsatır. Makale, menşeviklerin, sosyal-demokratlar için, geçici devrimci hükümete katılma olanağını yadsıyan taktik çizgisine karşı yöneltilmişti. Lenin, makaleyi gözden geçirdi, başlığını değiştirdi, bazı düzeltmeler yaptı ve sonuç parçasını yazdı. – 16.

[6] Lenin, burada, eski Paris Komünü üyeleri olan Londra blankiciler grubunun 1874'te yayınladıkları programı kastetmektedir. (Bkz: F. En-

gels, "Programın der blanquistischen Kommuneflüchtlinge", *Internationales aus dem Volkstaat*, Berlin 1957, s. 47-56.)

Blankiciler, ileri gelen devrimci ve ütopik komünizmin temsilcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-81) başında bulunduğu Fransız sosyalist hareketindeki akımın yandaşlarıydılar.

Lenin'in yazdığı gibi, blankiciler, "insanlığın ücret köleliğinden, proletaryanın sınıf savaşıyla değil, küçük bir aydınlar azınlığının komplosuyla kurtulabileceğini" umuyorlardı. Blankiciler, bir ayaklanmanın başarıya ulaşması için somut koşulları hesaba katmazlardı, ve devrimci bir parti yerine bir avuç komplocunun eylemini yeğ sayarak yığınlarla bağ kurmayı küçümserlerdi. – 21.

[7] Alman sosyal-demokrasisinin *Erfurt Programı*, Ekim 1891'de Erfurt'ta toplanan bir kongrede kabul edildi. Programın temeli kapitalist üretim biçiminin yıkılmaya ve yerini sosyalist üretim biçimine terketmeye mahkûm olduğunu söyleyen marksist önermeye dayanmaktaydı. Program siyasal savaşımı işçi sınıfının yürütmesinin gereğini vurguluyor ve proletaryanın rolünü, bu savaşıma önderlik etmek olarak tanımlıyordu. Ama oportünizme verilmiş ciddi ödünlerden arınmış değildi. (Bu programın eleştirisi için bkz: K. Marx, F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ankara 1989, s. 87-106.) Ancak Alman sosyal-demokrat önderler Engels'in eleştirisini parti tabanından gizlemişler ve programa son biçimini verirlerken bu eleştiriyi görmezden gelmişlerdir. Lenin, proletarya diktatörlüğü ruhunun atlanmış olmasını, programın temel eksikliği olarak görmüş ve bunu, oportünizme verilmiş korkakça bir ödün olarak nitelendirmiştir. – 27.

[8] Temmuz 1905'te Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*'nin onuncu bölümüne bir not yazdı. Bu not, kitabın ilk basılışında yayınlanmamıştır. İlk olarak 1926'da *Lenin'den Seçmeler*'in 5. cildinde çıktı. – 28.

[9] Bkz: K. Marx and F. Engels, *Selected Correspondence*, Moscow 1965, s. 468-472. – 28.

[10] *Franz Mehring* (1846-1919). — Alman sosyal-demokrasisinin önde gelen sol-kanat liderlerinden, tarihçi yazar. Devrimci Spartaküs Ligasının kurucularındandı, ve sonra Almanya Komünist Partisine katıldı. – 29.

[11] Bkz: K. Marx, F. Engels, *Werke*, Dietz Verlag, Berlin 1954, Bd. 5, s. 402. – 30.

[12] Aynı yapıt, s. 40 – 31.

[13] Aynı yapıt, s. 41. – 32.

[14] Aynı yapıt, s. 14. – 32.

[15] Aynı yapıt, s. 64-65. – 33.

[16] Aynı yapıt, s. 282-285. – 34.

[17] Köln İşçileri Birliğinin organı. Başlangıçta adı *Zeitung des Arbeiter-Vereins zu Köln* idi. Başlık altı *Frieihet, Bruderlichkeit, Arbeit* ("Özgürlük, Kardeşlik, Emek") idi. 1848'in Nisanı ile Ekimi arasında 40 sayı çıktı, ve Ekim 1848 ile Haziran 1849 arasında da 23 sayı çıktı. İkinci dönemde gazetenin başlık altı gazetenin asıl başlığı oldu. – 36.

[18] *Komünist Birlik.* — Devrimci proletaryanın ilk uluslararası örgütü, 1847 yazında devrimci proleter örgütleri delegeleri kongresi tarafından Londra'da kuruldu. Birlik Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından örgütlendi ve yönetildi. Marx ve Engels, birliğin talimatı ile örgütün programını, *Komünist Parti Manifestosu*nu yazdılar. Birliğin amaçları, burjuvazinin devrilmesi, eski burjuva topluma son verilmesi ve sınıfların ve özel mülkiyetin bulunmadığı yeni bir toplumun kurulmasıydı. Birlik, 1852'ye kadar varlığını sürdürdü. İleri gelen üyeleri daha sonra I. Enternasyonalin kuruluşunda başrolü oynadılar. – 38.

[19] *Tovariş* ("Yoldaş"). — Mart 1906'dan 30 Aralık 1907'ye (12 Ocak 1908'e) kadar St. Petersburg'da yayınlanan günlük gazete. Her ne kadar belli bir partinin organı olmadıysa da, gerçekte sol-kanat anayasacı-demokratların sözcülüğünü etti ve menşeviklerin yazılarını yayınladı. – 39n.

[20] Bkz: K. Marx and F. Engels, *Selected Works*, Moscow 1958, c. II, s. 352. – 39.

[21] *Hlestakov.* — Gogol'ün *Müfettiş* adlı komedisinin baş kahramanı, palavracı ve yalancı bir tip. – 40.

[22] Bkz: V. İ. Lenin, *Yapıtlar,* 4. Rusça baskı, c. 18, s. 39-55. – 41.

[23] Bkz: Marx ve Engels, *Komünist Parti Manifestosu.* – 44.

[24] *Buligin Duması*, danışmacı devlet Duması; toplantıya çağrılma koşullarını düzenleyen yasa tasarısı, İçişleri bakanı A. Buligin tarafından hazırlandı. 6 (19) Ağustos 1905 günü, bir çar bildirgesi, devlet Dumasının kurulması üzerine bir yasa ve bir de seçim yönetmeliği yayınlandı. Bu Duma seçimleri için oy hakkı, yalnızca toprak sahiplerine, büyük kapitalistlere ve küçük bir sayıdaki toprak sahibi köylülere tanındı. Dumanın yasa çıkartma yetkisi değil, ama sadece bazı sorunları çarın danışma organı niteliğiyle tartışma yetkisi vardı. Bolşevikler işçi ve köylüleri, Buligin Dumasını boykot etmeye çağırdılar ve tüm ajitasyon kampanyalarını şu sloganlar çevresinde yoğunlaştırdılar: silahlı ayaklanma, devrimci ordu, geçici devrimci hükümet. Boykot kampanyası, bolşevikler tarafından, bütün devrimci güçlerin seferber edilmesi, siyasal yığın grevleri düzenlenmesi ve silahlı ayaklanmanın hazırlanması için kullanıldı. Seçimler yapılmadı ve hükümet meclisi toplantıya çağırmadı. Duma, devrimin yükselmesi ve 1905 Ekimindeki genel siyasal grev tarafından sürüklenip götürüldü. – 50.

[25] Lenin, Lassalle'ın, işçi sınıfına oranla, bütün öbür sınıfların tek bir gerici yığından başka bir şey oluşturmadıkları yolundaki ünlü tezine anıştırmada bulunuyor. Bu tez, Almanya Sosyal-Demokrat Partisinin 1875'te Gotha kongresinde kabul edilmiş bulunan programında yeralmıştır.

Bu Marx tarafından *Gotha Programının Eleştirisi* adlı yapıtında eleştirildi. – 50.

[26] Lenin'in, *Taktik Üzerine Mektuplar, Birinci Mektup* adlı broşürü 1917'de Petrograd'da, bolşeviklerin malı olan *Priboy* yayınevinde yayınlandı. Bundan üç baskı yapıldı ve her üçüne de "Nisan Tezleri" ek olarak konmuştur. – 52.

[27] *Pravda.* — 1912 baharında Petersburg işçilerinin girişimiyle kurulan yasal bolşevik günlük gazete. Petersburg'da yayınlanmıştır.

Birinci sayısının 22 Nisan (5 Mayıs) 1912'de çıkışından itibaren çarlık hükümeti *Pravda*'yı sekiz kez yasakladı, ama *Pravda* başka adlar altında çıkmaya devam etti. Emperyalist savaşın arifesinde, 8 (21) Temmuz 1914'te gazete yayınını durdurdu.

Şubat devriminden sonra, 5 (18) Mart 1917'de *Pravda* yeniden çıkmaya başladı. Bu kez gazete, bolşevik partisinin merkez organı olarak yayınlandı.

15 (28) Martta Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) Merkez komitesinin genişletilmiş bürosunun toplantısında, Stalin, *Pravda*'nın yazıkuruluna girdi. Nisan 1917'de, Rusya'ya dönüşünde Lenin gazetenin yönetimini üzerine aldı. 5 (18) Temmuzda gazetenin yönetim yeri Junkerler ve Kazaklar tarafından tahrip edildi. Temmuz günlerinden sonra, Lenin illegal eyleme geçtiğinden, partinin merkezî organının yönetimini Stalin üzerine almıştır.

Temmuz-Ekim 1917 döneminde, geçici hükümetin kovuşturmasına uğrayan *Pravda* kerelerce ad değiştirmiş ve *Listok Pravdi*, *Proletari*, *Raboçi Put* adlarıyla çıkmıştır. 27 Ekim (9 Kasım) tarihinden başlayarak, gazete gene *Pravda* adıyla çıkmaya başlamıştır. – 53.

[28] Goethe'nin *Faust*'undan alınma bir parça.– 56.

[29] *Majestelerinin muhalefeti*, kapitalist düzene ve kralın iktidarına sadık kalmakla birlikte parti ya da grup düşünceleriyle iktidardaki hükümeti desteklemeyen ve onun politikasına karşı çıkan burjuva milletvekillerinin azınlık muhalefeti için kullanılan İngiliz parlamenter deyimi. Bu parlamenter muhalefet taktiği, burjuva ve küçük-burjuva partiler tarafından, yığınları aldatmak için geniş ölçüde kullanılır.

Bu deyimle, Lenin, sözde emperyalist burjuvaziye karşı çıkıyor görünen, ama burjuva demokratik devrim sosyalist devrime dönüştüğü anda onu destekleyen, onunla, tıpkı burjuva demokratik devrimde kadetlerin çarlıkla uzlaşmaları gibi, anlaşmalara varan menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin politikasını tanımlamaktadır. – 58.

[30] "*Çar yok, işçi hükümeti var*", 1905'te Parvus ve Trotski tarafından atılan anti-bolşevik slogan; bu, karşı-devrimci trotskizmin başlıca tezlerinden biri haline gelen köylü olmadan devrim sloganı, Lenin'in en sert eleştirilerine uğramıştır. – 59.

[31] Bkz: Karl Marx, *Fransa'da İç Savaş*, Fransa'da 1871 iç savaşı konusunda "Uluslararası Emekçiler Derneği Genel Konseyinin Bildirisi"; Friedrich Engels *1891 Sosyal-Demokrat Program Tasarısının Eleştirisi*, "Siyasal İstemler", bkz: *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 99-105. – 59.

[32] Marksizm-leninizm klasikleri, Blanqui'yi büyük bir devrimci ve sosyalizm yanlısı sayınakla birlikte, onu, sektarizminden ve komplolar hazırlama yöntemlerinden ötürü eleştirmişlerdir. Blankicilik sınıf savaşımına önem vermiyordu ve insanlığın ücretli kölelik boyunduruğundan kurtuluşunu, proletaryanın sınıf savaşımından değil, küçük bir aydın azınlığın komplosundan bekliyordu. – 59.

[33] G. Plehanov'un *Anarşizm ve Sosyalizm* adlı kitabı, ilkin 1894'te Almanca olarak yayınlandı. – 60.

[34] F. Engels, Bebel'e Mektup, 18-28 Mart 1875. Bkz: *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 51-60. – 67.

[35] Bkz: K. Marx, *Fransa'da İç Savaş*, 1871 Fransa'da iç savaş konusunda "Uluslararası Emekçiler Derneği Genel Konseyinin Bildirisi". – 69.

[36] 31 Ağustos (13 Eylül) 1917 günü, Petrograd sovyeti, kuruluşundan sonra ilk kez olarak tüm üyelerin hazır bulunduğu bir oturumda ve 115 karşı ve 50 çekimsere karşı 279 oyluk bir çoğunlukla, bolşevik bölüntü tarafından sunulan ve burjuvazi ile uzlaşma siyasetini kesin olarak geri çeviren bir kararı kabul etti. Karar, tüm iktidarın, sovyetlerin ellerine verilmesini öğütlüyor ve ülkede geniş bir devrimci dönüşümler programının ana çizgilerini belirtiyordu. Birkaç gün sonra, bolşevik parti yeni bir önemli zafer daha kazandı. 5 (18) Eylül günü, Moskova işçi ve asker vekilleri sovyeti, benzer bir içerikteki bir bolşevik kararını 355 oyluk bir çoğunluk ile kabul etti. – 73.

[37] *Shylock.* — Shakespeare'in *Venedik Taciri* adlı oyunundaki tefeci. – 100.

[38] Rus yazarı N. G. Pomyalovski, *İlahiyat Fakültesi Yaşamından Çizgiler* adlı romanında ilahiyat fakültesi öğrencilerinin yaşamını anlatmıştır. – 100.

[39] *Kızıl Bayrak* ("Die Rote Fahne"), K. Liebknecht ve R. Luxemburg tarafından, "Spartacus" birliğinin merkez organı olarak kurulmuş bulunan günlük gazete; daha sonra, Alman Komünist Partisi merkez organı. 9 Kasım 1918'den sonra, Berlin'de yayınlandı; Scheidemann-Noske hü-

kümeti tarafından birçok kez kovuşturuldu ve yasaklandı. 1933'te Hitler tarafından yasaklandı, ama yasadışı olarak yayınlanmaya devam etti. 1935'te, yayınlanması Prag'a aktarıldı; 1936 Ekiminden 1939 güzüne değin, *Die Rote Fahne*, Brüksel'de yayınlandı. – 120.

[40] *Çağrı* ("Der Veckruf"), Avusturya Komünist Partisi merkez organı; 1918 Kasımından 11 Ocak 1919'a değin Viyana'da yayınlandı. – 120.

[41] Bkz: Karl Marx, *Fransa'da Sınıf Savaşımları, 1848-1850*, Sol Yayınları, Ankara 1988, s. 142. – 125.

[42] *Komünist Enternasyonal I. Kongresi*, 2-6 Mart 1919'da Moskova'da toplandı. Bu kongreye 30 ülkeden, 34'ü oy verme hakkına sahip, 18'i oy verme hakkına sahip olmayan 52 delege katıldı. Rusya Komünist (B) Parti delegasyonu üyeleri arasında, V. Lenin, J. Stalin, V. Vorovski, G. Çiçerin ve başkaları bulunuyorlardı.

Lenin'in, kongre gündeminin temel sorunu —burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü— üzerindeki raporu, 4 Mart 1919 gündüz oturumunda okundu. Kongre, Lenin tarafından sunulan tezleri tartışmasız kabul etti, ve elden gelen en geniş biçimde yayma görevi ile, bu tezleri Komünist Enternasyonal yürütme komitesi bürosuna verdi; Lenin tarafından önerilen tezlere ek kararı onayladı. Tezler, Lenin tarafından Rusça yazılmış, sonra Almancaya çevrilmişti. Kongrede, Lenin tarafından bütün konuşmalar Almanca yapıldı.

Lenin'in önerisi üzerine, Zimmerwald birliğinin kaldırılmasına ilişkin bir karar oybirliği ile kabul edildi. I. Kongre, Komünist Enternasyonal programını, bütün dünya proleterlerine bildirgeyi ve bir dizi başka kararı onayladı. Kongre, iki yönetici organ kurmayı kararlaştırdı: yürütme komitesi ve bu komite tarafından seçilmiş beş üyeli bir büro. – 126.

[43] *Shop Stewards Committees* (Fabrikalar delegeleri komiteleri), Birinci Dünya savaşından sonra İngiltere'de birçok sanayi kolunda varolan seçilmiş işçiler örgütleri. Büyük Ekim Sosyalist devriminin zaferinden sonra, sovyetler iktidarına karşı yabancı askerî müdahale sırasında, bu komiteler Sovyetler Rusyası'nı desteklemek için etkin bir savaşım verdiler. Birçok fabrikalar delegeleri komiteleri militanı (W. Gallacher ve başkaları) İngiliz Komünist Partisine girdiler. – 127.

[44] *Bern Enternasyonali* ya da *sarı Enternasyonal*, II. Enternasyonali yeniden kurma ereğiyle, 1919 Şubatında toplanan Bern konferansında oluşturulan sosyal-şoven ve merkezci partiler topluluğu. – 128.

[45] F. Engels, "Karl Marx'ın *Fransa'da İç Savaş*'ına Giriş", K. Marx, *Fransa'da İç Savaş*, s. 19. – 129.

[46] Bkz: *Paris Komünü Üzerine*, s. 101. – 130.

[47] Lenin, Rusya Komünist (B) Partisi VII. kongresi tarafından, partinin adı ve programının değiştirilmesi üzerine kabul edilmiş bulunan

karara anıştırmada bulunuyor (bkz: *Œuvres*, c. 27, s. 125-126). – 140.

48 *Gazeta Peçatnikov*, o sıralarda menşeviklerin etkisi altında bulunan Moskova basın işçileri sendikalarının yayın organı; 8 Aralık 1918'de çıkmaya başlamıştı; 1919 Martında yasaklandı. – 142.

49 Lenin, R. Luxemburg'un, 18 Kasım 1918 günü *Die Rota Fahne* gazetesinin 3. sayısında yayınlanan "Der Anfang" (Başlangıç) başlıklı makalesine anıştırmada bulunuyor. – 144.

50 *Antant* (*İtilaf*). — Bu sözcük, son biçimini 1907'de almış bulunan emperyalist kuvvetler bloku (İngiltere, Fransa ve Rusya) anlamında kullanılmaktadır. Bu blok, öteki emperyalist bloka, Üçlü İttifaka (Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya) karşı kurulmuştur. *Antant* adı, 1904 yılında, İngiltere ile Fransa arasında imzalanmış bulunan ve *Entente cordiale* diye bilinen antlaşmadan gelmektedir. Birinci Dünya savaşı sırasında *Antanta* ABD, Japonya ve öteki ülkeler de katılmışlardır. Ekim devriminin ardından Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı girişilen silahlı müdahalenin esinlendiricileri ve örgütleyicileri bu blokun önde gelen üyeleri (İngitere, Fransa, ABD ve Japonya) olmuştur. – 150.

51 Lenin, üyeleri, kadetleri, menşevikleri ve sosyalist-devrimcileri de kapsayan yıkıcı bir casus örgütü tarafından düzenlenen Petrograd'ın kuşatılması planını kastediyor. Örgüt yabancı haberalma örgütlerinden talimat alan sözümona Ulusal merkez tarafından yönetiliyordu. 13 Haziran 1919'da yaptıkları plana uygun olarak tertipçiler, Krasnaya Gorka kalesinde bir ayaklanmaya giriştiler. Kıyı muhafızları ve Baltık donanmasının gemileri kaleye karadan ve denizden saldırdılar. 16 Haziranda kale sovyet birlikleri tarafından işgal edildi. Planın arkasındaki karşı-devrimci örgüt ortaya çıkarıldı ve tasfiye edildi. – 160.

52 Lenin, Karl Marx'ın Joseph Weydemeyer'e 5 Mart 1862 tarihli mektubuna değinmektedir (bkz: Marx and Engels, *Selected Correspondance*, Moscow 1955). – 173.

53 Lenin, Karl Marx'ın Kugelmann'a yazdığı, 13 Aralık 1870 tarihli mektubuna değinmektedir. (bkz: Marx and Engels, *Selected Correspondance,* Moscow 1955, s. 307). – 174.

54 Lenin Engels'in Bebel'e yazdığı 18-28 Mart 1875 tarihli mektuba değinmektedir. (bkz: K. Marx, F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 51-60, Marx and Engels, *Selected Correspondance*, Moscow 1955, s. 353). – 175.

55 Aynı yapıt, s. 51-60. – 175.

56 Bkz: Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, Sol Yayınları, Ankara 1977, Birinci Kısım, Felsefe, Onuncu Bölüm, s. 178-194. – 176.

57 Bkz: Friedrich Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Ankara 1990, Barbarlık ve Uygarlık, s. 163-183. – 176.

[58] Lenin, Marx ve Engels'in 1852 ve 1892 arasındaki dönemde işçi sınıfının üst tabakalarının burjuvaziye doğru geçişlerine ilişkin sözlerine değiniyor. – 178.

[59] Lenin, Marx'ın 1872 Eylülünde I. Enternasyonalin La Haye kongresindeki konuşmasına değiniyor. Engels bu konudan Sorge'a yazdığı 21 Eylül ve 5 Ekim 1872 tarihli mektuplarında sözediyor. – 178.

[60] RSSFC'nin Anayasası, Beşinci Bütün Rusya Sovyetler kongresi tarafından 10 Temmuz 1919'da kabul edildi. 23. maddesi şöyledir: "Bir tüm olarak işçi sınıfının çıkarından hareket eden RSSFC, belli kişiler ve belli grupları sosyalist devrimin yararına olarak kullanacakları haklardan yoksun bırakmıştır." Bu madde SSCB'nin Sekizinci (olağanüstü) Sovyetler kongresinde her yurttaşın sovyetlere seçilme ve seçme yönünden eşit hakka sahip olduğunu güvence altına alan 1936'da benimsediği yeni anayasasına kadar yürürlükte kaldı. – 180.

[61] *Bednota* ("Yoksul") — Moskova'da Mart 1918'den Ocak 1931'e kadar köylüler için yayınlanan bir günlük. – 193.

[62] Bkz: Marx'ın Ludwig Kugelmann'a yazdığı 13 Aralık 1870 tarihli mektup. (Marx and Engels, *Selected Correspondance*, Moscow 1955, s. 305.) – 203.

[63] Bkz: Karl Marx, *Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire'i*, Sol Yayınları, Ankara 1990, s. 131; ve Friedrich Engels, "Karl Marx'ın *Fransa'da İç Savaş*'ına Giriş", Karl Marx, *Fransa'da İç Savaş*, s. 16-20. – 208.

[64] Toprak Kararnamesi 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de Sovyetlerin İkinci Bütün Rusya kongresi tarafından Rusya'da sovyet iktidarının kuruluşunun ertesi günü kabul edilmişti. Toprak Kararnamesi malikaneleri ve toprağın özel mülkiyetini tümüyle ortadan kaldırıyor ve toprağı, kullanmak üzere köylülere veriyordu. – 209.

[65] Bununla Fin burjuvazisinin Finlandiya'daki proleter devrimine karşı açtığı iç savaşa değiniliyor. Devrim, 1918 Ocağının ortalarında ülkenin güneyindeki sanayi bölgelerinde başladı. 15 (28) Ocak 1918 Fin Kızıl Muhafızı başkenti ele geçirdi. Helsingfos (Helsinki), ve Svinhafvud'un burjuva hükümeti devrildi. İşçiler iktidarı ele geçirdiler ve Halk Temsilcileri konseyi olarak bilinen devrimci bir hükümet kurdular; konsey üyeleri arasında O. Kuusinen, J. Sirola, A. Taimi de vardı. İşçi örgütlerinin *seim*leri ülkede devlet iktidarının temel bir tipini oluşturdu. Lenin bunları yeni bir iktidar tipi, "proleter iktidar" olarak adlandırdı (bkz: *Collected Works*, Vol 27, s. 133). İşçi hükümetinin atmış olduğu en önemli adımlar arasında, köylülerin işledikleri toprakların sahiplerinden karşılık ödemeden onlara devredilmesi, halkın yoksul kesimlerinin vergi-dışı tutulması, ülkeden kaçan işletme sahiplerinin işletmelerine el konulması, özel bankalar üzerinde devlet denetiminin kurulması (bunların işlevleri devlet bankasına aktarılmıştı) konusunda bir yasa kabul

etmişti. – 218.

[66] *İlke muhalefeti.* — Burada anarko-sendikalist görüşler vaazeden bir grup Alman sol-komünistlerine değinilmektedir. Almanya Komünist Partisinin Ekim 1919'da Heidelberg'de toplanan İkinci kongresi, bu muhalefeti partiden atmıştır; atılan üyeler, Nisan 1920'de, Almanya Komünist İşçi Partisini (AKİP) kurmuşlardır. Almanya'daki tüm komünist güçlerin birleşmelerini kolaylaştırmak ve AKIP içindeki en iyi unsurların isteklerine uymak için, muhalefet, sempatizan bir üye olarak, Kominterne geçici olarak kabul edilmişti. Bununla birlikte, Komintern Yürütme komitesi, Almanya Birleşik Komünist Partisini tek yetkili kesim olarak görmekteydi. AKİP, Kominterne kabul edildiğinde, bu, Almanya Birleşik Komünist Partisi ile birleşmesi ve bütün eylemlerde onu desteklemesi koşuluna bağlanmıştı. AKIP önderliği Komintern Yürütme komitesinin talimatlarına uymadı. Komintern Üçüncü kongresi (Haziran-Temmuz 1921), hâlâ AKIP'ni izlemekte olan işçileri kazanmak için verilen savaşım uyarınca, birleşme sorunu konusunda bir kongre toplayarak bir karara varması için AKIP'ne iki aylık süre tanıdı. AKIP önderliği Üçüncü kongrenin bu kararına uymadı ve kendisini III. Enternasyonalin dışında buldu. Daha sonraları sekter grup haline geldi. – 221.

[67] *Volapük.* — Johann Martin Schyer adında bir Güney Almanın 1879'da meydana getirdiği yapay bir dil. Pek ilgi görmemiştir. – 224.

[68] Burada, 1895'te Lenin tarafından St. Petersburg'da kurulan *İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği* içinde birleşmiş yirmi dolaylarındaki marksist çalışma grubuna değinilmektedir. Birlik, içinde V. İ. Lenin, A. Vaneyev, P. Zaporozhets, G. Kirjijanovski, N. Kurupskaya, L. Martov, M. Silvin ve V. Starkov'un da bulundukları bir merkez grup tarafından yönetilmekteydi. Doğrudan önderlik ise, Lenin'in başkanlığındaki beş kişilik bir grup tarafından sağlanıyordu. Örgüt, semt alt gruplarına bölünmüştü. İleri, siyasal bilince sahip işçiler (İvan Babuşkin, Vasili Şelgunov ve ötekiler), bu gruplarla fabrikalar arasındaki ilişkiyi sağlıyorlardı.

Lenin, St. Petersburg Mücadele Birliğinin, işçi sınıfı hareketi içinde dayanaklara sahip bulunan ve proletaryanın sınıf savaşımına kılavuzluk eden devrimci partinin ilk tohumu olduğunu söylemektedir. – 228.

[69] *Trudovikler.* — Birinci Devlet Dumasının köylü üyeleri tarafından Nisan 1906'da kurulan bir küçük-burjuva demokratlar grubu. Trudovikler grubu, her dört Dumada da varlığını sürdürmüştür. 1914-18 emperyalist savaşı sırasında, Trudovikler, şoven bir tutum benimsediler, ve Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra kulakların çıkarlarının sözcüsü ve karşı-devrim yandaşı oldular. – 229n.

[70] Bkz: V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 8, s. 375. –242.

[71] Bkz: Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 16, s. 397-416, 417-446. –

242.

[72] Bkz: K. Marx ve F. Engels, *MEGA, 1.* Abt., Bd. 7, Moskau, 1935, s. 362. – 246.

[73] Bkz: K. Marx ve F. Engels, *Ibid.*, s. 28. – 247.

[74] Bkz: V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 9, s. 128-131. – 248.

[75] Bkz: V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 10, s. 219-221. – 249.

[76] *Dampfersubvention*, denizciliğe yapılan devlet yardımı. Doğu Asya, Avustralya ve Afrika ile deniz hatları kurmak için özel şirketlere yapılacak devlet yardımları konusunda, Alman Reichtag'ındaki sosyal-demokrat bölüntü içinde varolan anlaşmazlıklar sözkonusu ediliyor. Sosyal-demokrat bölüntünün sağ kanadı, Bismarck hükümeti tarafından uygulanan devlet yardımları siyasetini savunuyordu. Sorge'a yazdığı 31 Aralık 1884 günlü mektubunda, Engels, sağın oportünist konumunu suçluyordu. – 260.

[77] Alman sosyal-demokrasisinin *Gençleri*, 1890'da kurulmuş bulunan yarı-anarşist küçük-burjuva grup. Bu grubun çekirdeğini genç yazarlar (grubun adı da buradan geliyor) oluşturuyorlardı. Grup, sosyal-demokratların parlamentoya her türlü katılımını yadsıyan bir platform sunuyordu. 1891'de, Alman sosyal-demokrasisinin Erfurt kongresinde, "Gençler" partiden çıkarıldılar. – 260.

[78] *Severni Golos* ("Kuzeyin Sesi"), bolşevikler ile menşeviklerin birleşik yönetimi altında, 6 (19) Aralık 1905'ten sonra Petersburg'da yayınlanan, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi organı, yasal günlük gazete. Gazete 8 (21) Aralık 1905 günü, daha 3. sayısında yasaklandı. – 260.

[79] *Naçalo* ("Başlangıç"), yasal menşevik günlük gazete; Kasım-Aralık 1905'te Petersburg'da yayınlandı. – 260.

[80] *Novaya Jizn* ("Yeni Hayat"), ilk legal bolşevik gazete; 27 Ekim (9 Kasım) 1905'ten 3 (16) Aralık 1905'e değin, günlük olarak Petersburg'da yayınlandı. Lenin'in yurtdışından Petersburg'a dönmesi üzerine kasım başlarında, gazete onun fiilî yönetimi altında yayınlandı. Bu gazete gerçekte Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi merkez organı idi. – 260.

[81] *Polyarnaya Zvezda* ("Kutup Yıldızı"), haftalık gazete, kadet partisi sağ-kanat organı; Struve'nin yönetimi altında 1905-1906'da Petersburg'da yayınlandı.

Naşa Jizn ("Yaşamımız"), kadet partisinin sol-kanadına çok yakın bir günlük gazete; 1904'ten 1906'ya değin, Petersburg'da kesintilerle yayınlandı. – 262.

[82] Bkz: V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 10, s. 246-261. – 263.

ISBN 978-975-7399-19-3

